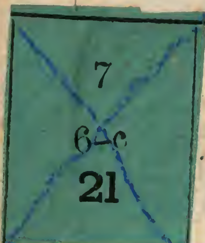

7
6-c
21

BIBLIOTECA NAZIONALE
VITTORIO EMANUELE
7
6 G
61

S. IOANNIS DAMASCENI HISTORIA, DE VITIS ET REBVS GESTIS SS. BARLAAM EREMITAE,

& Ioſaphat Indiæ regis, Iacobo Billio Prunæo, S. Michaëlis in eremo Cœnobiarcha inter-prete.

COLONIAE,
In Officina Birckmannica, ſumptibus Arnoldi Mylij.
ANNO M. D. XCIII.
Cum Gratia & Priuilegio S. Cæſareæ Maieſt.

IACOBVS BILLIVS LECTORI S.

E sequentis historiæ Authore à quibusdam dubitari video. Quidam enim Damascenum verum ipsius Authorem esse cēsent. Quidam aūt eam falsò ipsi tribui contendunt. Ac certè in clarißimi viri Fumai codice Ioanni Sinaitæ ascribitur. Ego verò, etsi Lectoris non ita multū interesse puto, vtrius ea sit, modò pia & lectu digna sit, quemadmodum re vera est, tamen si mihi iudicium meum interponere liceat, verum Damasceni fœtum eam esse affirmare non dubitem. Nam vt omittam quod Trapezuntius, vir natione Græcus, & magni non inter suos tantùm, sed etiam inter nostros nominis, non alium quàm Damascenum eius Authorem protulit, primùm ipsa phrasis, reliquis ipsius operibus quā simillima, Damascenum Authorem testatur. Deinde ad eam opinionem confirmandā illud mihi magni momenti est, quod in libris De orthodoxa fide, ac reliquis pene omnibus, Damascenus multa è Basilio, Gregorio Nazianzeno, alijsq; eiusdem notæ Patribus, libenter

corrogat, atque integros ſæpe verſus, imò etiam totas periodos, ab ipſis mutuatur: Eodem modo in hac quoque hiſtoria multa ex iiſdem authoribus, ſuppreſſo interim nomine produci animaduerti, ac præſertim ex Nazianzeno, vt cap. 7. 8. 10. 11. 15. 17. 20. 24. ac pleriſque alijs locis. Adde quod non ſolum ab illis libenter mutuò ſumit, ſed etiam multa quoque affert ex libris, de orthodoxa fide ad verbum tranſcripta, vt ea omnia, quæ cap. 15. de Arbitrij Libertate diſputat.

Quod quidem, vt opinor, non tam apertè faceret, niſi tanquam ſuo iure ijs, vt ſuis, vteretur. Denique cap. 19. diſputatio ea, de Imaginibus, quæ Damaſceni ætate feruebat, in eadem ſententia, non parum me confirmat. Vt autem hæc omnia pro Damaſceno faciunt, ita hanc hiſtoriam Ioannis Sinaitæ minimè eſſe apertiſſimè conuincunt. Nam cùm ille ſenioris Theodoſij tempore fuerit, vt patet ex lib. 13. hiſtor. Miſcell. Pauli Diaconi, quonam pacto in hac hiſtoria, quam Author ex India tranſuectam teſtatur, Nazianzenum, cuius ſcripta vix dum in hominum manibus verſabantur, citare potuiſſet, atque etiam eo antiquiorem Epiſcopum, ac Valentis tempore vita functum, Baſilium, ſuppreſſo licet nomine, ca. 19. vbi de Imaginibus tractat, & cap. 34. vbi Ioſaphat eam ad Deum orationem habet, quam ex conſtitutionibus Baſilij, cap. 1. perſpicuè

spicuè hausit? Quonam item modo Barlaamum de Imaginibus ad Regis filium differentem induceret, cùm ea quæstio nondum eo tempore excitata fuisset? Quod autem ad ipsam historiæ veritatem attinet, ob quasdam causas, quas nihil hoc loco commemorare attinet, videri fortasse nonnullis potuisset, hoc opus non tam veram historiam, quàm sub historiæ specie, tacitam vitæ monasticæ, atque ad Christianam perfectionem exactæ, collaudationem, nisi Author sub finem, eam se ab hominibus à mendacij crimine alienis accepisse testaretur. Ei ergo, præsertim asseueranti, diffidere, hominis esse mihi videretur plus suis suspicionibus, quàm Christianæ charitati, quæ omnia credit, tribuentis. De Trapezuntij autem translatione, nihil aliud dicam, nisi eam mihi quidem antea semper valde rudem, & impolitam visam fuisse, post autem (vbi per Ioannem à sancto Andrea, virum vt optimum, & doctißimum, ita etiam optimorum, & doctißimorum librorum copia instructißimum, exemplaris Græci copia facta est) innumeris etiam locis vitiosam.

Quod quidem lubentius certè nimiæ festinationi, quàm Græci sermonis ignorationi tribuendũ putarem, nisi nimis multa loca essent, in quibus vix festinationis excusatione, inscitiæ notam Interpres deprecari queat. Quæ res suspitionem mihi nonnullam inijceret, Trape-

zuntium fortasse versionis huiusce parentem non esse, nisi in quibusdam etiam alijs eum Græca persæpe, non satis assecutum esse comperissem. Vtcunque se res habeat, nouam à nobis traductionem habes, si nihil aliud, præcedenti profectò, nisi fallor, paulò clariorem, ac fideliorem. Vale, & humanissimo viro Sanctádreæ, cuius libro sum vsus, gratiam habe.

ALOISII LIPOMANI EPISCOPI VERONENSIS, DE hac historia iudicium, ex Epistola ad Ioannem Bernardum Diaz. Episcopum Calagurritanum, quam præfixit Vitis Sanctorum Barlaam & Iosaphat.

Quæ fuerit sanctæ Matris Ecclesiæ, indubia semper & indubitata fides, ex hac Historia quilibet perdiscere poterit, in quo (sicut in Deuteronomio legis iteratio facta est) totius Euangelicæ disciplinæ doctrina ad longum repetita videtur, qua sanctissimus Barlaam, Iosaphat regium adolescentem ea spiritus pœnitudine, qua totus afflatus erat, luculenter edocuit. Ea igitur, ne te diutius detineat, Antistes dignissime, est huiusmodi.

D. IOANNIS DAMASCENI, DE BARLAAM ET IOSAPHAT HISTORIA.

VICVNQVE spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, vt ait Apostolus. Illud porrò Spiritu sancto donari, & filios Dei fieri, expetendorum omnium extremum est, & quò cùm ventum fuerit, conquiescit omnis contemplatio, quemadmodum diuinis literis proditum est. Hanc igitur excellentem, & expetendarum omnium rerum supremam beatitudinem, sancti omnes, qui ab æuo condito extiterunt, per virtutum cultum, ac studium diuino beneficio consecuti sunt, vt qui partim martyrium subierint, atque ad sanguinem vsque aduersus peccatum in acie steterint, partim religiosæ, ac Deo deuotæ vitæ certamen exantlarint, arctamque viam tenuerint, animique destinatione martyres extiterint.

Rom. 8.
Naz. Orat. de Athanasio.

Quorum luculentas virtutes, ac præclara facinora (hoc est & eorum q martyrio perfuncti sunt, & eorum, qui per religiosam exercitationem angelicum vitæ genus imitando expresserunt) litterarum monumentis cõmendare, atque ob virtutis exemplum ad posteras ætates transmittere, à diuinis Apostolis, & beatis patribus Christi Ecclesia accepit: hoc videlicet, ad nostri generis salutem velut lata lege promulgãtibus. Etenim via ea quæ ad virtutem ducit, aspera est atque ardua, & permolesta, ijs prǽsertim, qui nondum sese totos ad Deum transtulerunt, verùm adhuc vitiorum animique perturbationum tyrannide confligantur. Quo fit vt multis ad eam illecebris indigeamus, nimirum & consilijs ac cohortationibus, & exemplis eorum, qui hanc viam priores inierunt.

Exemplis potius quã preceptis ad virtutis studium trahimur.

Id ꝙ etiam minore cum molestia ad eam attrahit: efficitque, ne ob vitæ difficultatem animis frangamur, ac desperatione afficiamur. Siquidem ei quoq;, cui ardua, & difficilis via ineunda est, non perinde quispiam monendo, ac cohortando, vt eam ingrediatur, persuaserit. At cùm multos ostendit, qui eam confecerint, ac tandem percommodum

modum diuersorium nacti sint,tum verò magis eum adducet, vt eandem quoque viam capessat.

Huic igitur ipsæ quoque regulæ insistens,ac præterea impendens ignauo illi seruo periculum metuens,qui talentum à Domino acceptum in terram abdidit,quodque ei quæstus faciendi causa datum erat,ita occultauit, vt nihil ex eo lucri faceret, historiam animabus vtilem, ad me vsque allatam silentio minimè præteribo, quam mihi pij quidam viri interioris AEthiopiæ (quos Indos vocant) ex veris commentarijs translatam narrauerunt. Hæc porrò ad hunc modum se habet. *Matth.25.*

REX INDORVM ABENNER idolis & impuro luxui deditus, in Monachos persecutionem mouet, quibus præcipuè infensus erat, propter viros aliquot Senatorij ordinis, qui aulicis delicijs abdicatis eremiticam vitam amplectebantur.

CAPVT I.

India, quæ ingens, ac frequentissima est regio, procul ab AEgypto distat, atque vndique ab AEgypti parte mari alluitur: à continente autem ad Persi-

fidis fines accedit. Ea porrò atra Idololatriæ caligine olim obducebatur, atq; extrema barbarie scatebat, nefarijsq; flagitijs addicta erat. Posteaq̃ aũt vnigenitus Dei filius, q̃ est in sinu Patris, figmẽtũ suum peccati seruitute oppressum indigno animo cernens, misericordia erga ipsum commotus, instar nostri excepto peccato apparuit, ac Patris throno relicto, nostrę salutis causa (hoc est vt nos in cęlis habitaremus, atq; à veteri lapsu excitaremur, ac peccato liberati priorem adoptionem reciperemus:) in Virginis corpore habitauit, atque expletis omnibus carnis propter nos assumptæ muneribus, Crucem ac Mortem suscipiens, ac terrenis mirandum in modum cum cælestibus coniunctis, à morte ad vitam rediens, & cum gloria in cælos ascendens, & in Patris dextra magnificè sedens, Spiritum paraclerum discipulis, à quibus conspectus fuerat, pro eo, ac promiserat, in ignearum linguarum forma misit, ipsosque ad omnes gentes legauit, vt eos qui in ignorantiæ tenebris sedebant, illuminarent, atq; in Patris, & Filij & Spiritus S. nomine baptizarẽt, adeo vt deinceps illi, partim Oriẽtales sedes, partim Occidentales regiones, quę ipsis obtigerant, circũirent,

Ioan.1.

Luc.1.

irent, ac Septentrionalia, & Meridionalia climata peragerent, vt imperatũ munus exequerentur, tũ sanctissimus quoque Thomas, vnus ex duodecim Christi Apostolis, in Indiam, salutiferæ doctrinæ illic prædicandæ causa missus est. Domino autem cooperante, ac sermonem per sequentia signa confirmãte, Gentilitiæ superstitionis tenebræ depulsæ sunt, atque illi simulacrorum sacrificijs & cultu liberati, ad rectam fidem se adiunxerunt. Sicq; Apostolicis manibus velut refecti, Christo per Baptismum conciliati sunt: ac tacitis incrementis augescentes in fide, ab omni labe aliena proficiebant Ecclesiasq; per totam regionem extruebant.

Thomas in Indiã mittitur. Mar. vlt.

Cùm autem etiam in AEgypto monasteria exædificari, ac monachorum ingentia agmina cumulari cœpissent, atque eorum virtutis, & vitæ rationis, ad Angelorum imitationem accedẽtis, fama orbis terrarum fines peruasisset, atque ad Indos vsque peruenisset, ipsos quoq; ad eiusdẽ vitę studium excitauit: adeo vt cõplures ipsorum relictis omnibus rebus in solitudines concederent, atq; in mortali corpore, eorum qui corporis expertes sunt vitæ rationẽ suscipe rent. Cùm igitur res præclaro statu es-

Nota hæretice quã tæ sint laudes monachorum.

ſent,atq; aureis pēnis,vt dici ſolet,in cę lum pleriq; conuolarent,exurgit quidā Rex in eadem regione, Abenner nomi ne, vir opibus quidem ac potentia, victorijsq́;,& bellica fortitudine, corporisq́; proceritate inſignis, ac præterea vultus elegantia clarus, atq; ob munda nos ocyſſimeq́; marceſcentes rerū ſucceſſus inſolenter ſe efferens, cæterùm quantum ad Animā attinebat,extrēma paupertate laborans, ac multis malis conſtrictus,& enectus,quippe qui Gentilium partes teneret,ac ſuperſtitioſo Idolorum errori magnopere addictus eſſet.Porrò cùm Rex in magnis delicijs, ac vitæ oblectamentis,& voluptatibus verſaretur, nec res vlla eſſet, quæ non ex ipſius voluntate,ac cupiditate ſuccederet,vnum id demum erat,ꝙ ipſi lætitiam interrumperet, animumq; ipſius curis pulſaret, nimirum ſterilitatis malum. Nam cùm filijs careret, hæc eum cura ſolicitum habebat, quonam pacto his vinculis ſolueretur, ac ſuſceptis liberis patris nomen obtineret: quo videlicet apud pleroſq; nihil eſt optatius. Atq; huiuſmodi Rex hic erat,eaq́; mente ac ſententia.

Abenner Indorum Rex.

At illuſtriſſima Chriſtianorū natio, & monachorum caterue,regis cultum,

ac ve-

ac venerationem pro nihilo ducentes, nec ipſius minas metuentes, per Dei gratiam ampliſſimos progreſſus faciebant, vt qui in multitudinem omni ſermone maiorē excreſcerent, ac paruam omnino regis rationē haberent, ijs autē rebus, quæ ad Dei cultum pertinebant, ſingularem in modum deditieſſent. Ac propterea permulti ex ijs, qui ad monaſticam ordinem ſeſe contulerant, omnia quidem ea, quæ in vita iucũda ſunt, peræquè contemnebant, ſoliuſq; pietatis amore tenebãtur, ac mortis pro Chriſto ſubeundæ ſiti, futuræq; beatitudinis cupiditate flagrabant. Eoque nomine, non timido, ac dubitante animo, verũ perq̃ fidenti, ac libero ſalutiferum Chriſti nomen prędicabant, Chriſtumq; vnũ in ore habebant, atque fluxam, & caducam præſentium rerum naturam, futuræq; vitæ firmitatem & immortalitatē omnibus palam apteq; demonſtrabant, ac velut ſubſidia quædam, & ſemina ipſis porrigebant, quorum ope ad Deum ſeſe conferrent, vitamq; in Chriſto abſconditam conſequerentur. Ex quo effectum eſt, vt multi, ſuauiſſima illa doctrina percepta, ab acerbis erroris tenebris abſcederent, atq; ad dulcem veritatis lucem ſeſe adiungerent: vſque adeo *Coloſſ.3.*

vt nonnulli, etiam illuſtres viri ac ſenatores, abiectis huius vitæ ſarcinis, in monachorum album ſeſe aſcriberent.

Vide quomodo intelligant præceptũ deſertionisbonorũ, ſeu facultatum.

Rex autem vbi hæc intellexit, ingenti iracundia commotus, atq; indignatione feruens, ſtatim edicto ſanxit, vt Chriſtiani omnes pietatem eiurare cogerẽtur. Ac deinceps noua ſuppliciorum genera comminiſcebatur, atq; inuſitata mortis genera minabatur, litteraſque ad omnes regionis ditioni ſuę ſubiectæ partes mittebat, quibus & præfectis, & Ducibus imperabat, vt tormẽtis, atq; iniquis cædibus, in homines pietate præditos graſſarentur. Præſertim autem, in præſtãtiſſimos quoſq; monaſtici ordinis exceandeſcebat, atq; implacabile aduersũ eos bellum excitabat. Ob eamque cauſam piorum pleriq; animo vacillabant: alij autem, quia cruciatibus ferendis impares erant, nefario ipſius imperio parebant. At verò monaſticæ claſſis Duces atq; antiſtites, partim ipſius iniquitatem coarguentes ac refutantes, martyrio vitã finiebant, atq; ad ſempiternam beatitudinem perueniebant: partim in ſolitudinibus, & montibus ſeſe occultabãt, nõ tormentorum, quæ ipſis denunciabantur, metu, verùm diuiniore quodam cõſilio ac prouidentia.

DE PROCERVM REGIORVM *Principe, qui solitariam vitam amplexus est.*

CAPVT. II.

CVm itaque huiusmodi caligo Indorum regionem inuasisset, ac pij & sancti viri vndique vexarentur, impietatis autem propugnatores opibus, ac potentia florerent, atque cruoribus, & victimarum nidore ipse quoque aër inficeretur, vnus è regiorum satraparum principibus, animi fortitudine, corporisque magnitudine ac pulchritudine, cæterisque alijs rebus, quibus corporis elegantia, & animi generositas, tanquã certis quibusdam notis exprimi solent, alios omnes antecellebat.

Princeps quidam Indicus monasticam vitam suscipit.

Quamobrem cùm impium illud edictum audijsset, inani hac atque humi serpente gloria & delicijs valere iussis, ad monachorum cœtum sese aggregauit, atque in locis solitarijs exulans, ieiunijs, & vigilijs, ac diligenti oraculorum diuinorum meditatione sensus suos apprimè repurgabat, animumque ab omni vitiosa affectione solutum & abductum, ea luce, quam tranquillitas à vitiosis affectionibus parit, illustrabat. Rex autem, cùm eum maiorem in modum diligeret, atque in honore, ac

Apud monachos ieiunijs, vigilijs, ac diuinorũ eloquiorũ meditationi intentus.

pretio haberet, vt hoc audiuit, de amici iactura dolorem animo cepit, vehementiusque aduersus monachos exarsit. Atque cùm homines ad eum cõquirendum quaquauersum misisset, & quẽadmodum vulgo dicitur, nullum non lapidem mouisset, quò eum inueniret.

Aliquanto post illi, qui ad eum inuestigandum missi fuerant, vt eum in solitudine commorari senserunt, ita perscrutati sunt, vt tandẽ eum arriperent, atque ad Regis tribunal sisterent. Rex autem, cũ eum, qui quondam splendidis vestib. vtebatur, atq; in magnis delicijs vitã exigebat, tam viliter & abiectè amictũ, ac religiosæ exercitationis asperitate afflictũ, vitæq; solitariæ signa haud obscurè gestantem conspexisset, mœrore simul, atque iracundia implebatur, atque ex vtroque affectu temperato sermone, ita eum allocutus est: O vecors, & demens, quid te adduxit, vt honorem cum ignominia, & illustrem gloriam cum turpi ac dedecoris pleno habitu commutares? Siccine tu, qui regno meo præeras, atque in copias meas imperium militare obtinebas, teipsum puerorum ludibrium effecisti, ac non modò meæ amicitię memoriam ex animo procul eiecisti, verùm etiam aduer-

Ecce vestitus asperitas in monachis, & dura conuersatio.

Regis impij mundo addicti oratio.

sus,

ſus ipſam naturam impetum feciſti,ac ne tuorum quidem filiorum miſeratione affectus,tum opes,tum omnem vitæ ſplendorem pro nihilo putaſti,tantamque ignominiam tam luculenta gloria potiorem & præſtabiliorem habuiſti? Quidnā te ad hoc impulit, cuiusnam lucri ſpes,vt eũ,qui Ieſus nominatur omnibus Dijs atque hominibus anteponeres,ac duram hanc & ſuperſtitioſam vitæ rationem, ſuauiſſimę huiuſce vitæ oblectamentis anteferres?

Hac oratione audita,vir ille Dei,lepida ſimul,ac placida & æquabili voce ad hunc modum reſpondit: Si ſermones mecum conſerere in animum inducis, O Rex, fac hoſtes tuos è medio Tribunali ſubmoueas: ac tum de his rebus, quas intelligere cupis, tibi reſpondebo. Illis autem præſentibus nullus mihi ad te ſermo erit. Citra ſermonem autem excrucia, obtrunca, fac denique quicquid lubet. Mihi enim mundus crucifixus eſt,& ego mundo, vt ait meus Magiſter. Cumq; Rex dixiſſet, Quinam tādem ſunt hi hoſtes mei, quos me hinc ablegare iubes? Iracūdia, inquit ille,& Cupiditas. Nam eę primū quidem ab omnium rerum parente,atque Architecto ita productæ ſunt, vt natu-

Gal. 6.

Ira, & cupiditas, à tribunalibus ablegandæ.

naturæ opitularentur, ac nunc etiam eandem ijs operam præbent, qui, non vt carni, sed vt spiritui consentaneum est, viuunt. In vobis autem, qui prorsus carnales estis, nec vllam spiritus partẽ habetis, aduersariæ extiterunt, eaq́;, quę Inimicis & hostibus conueniunt, exequuntur. Cupiditas etenim, cùm ei à vobis opera datur, voluptatem excitat: Cùm autem aboletur, iracundiam. Proinde facessant ipsæ hodierno die abs te: præsint autem ad eorum, quæ à me dicentur, auditionem ac iudicium, prudẽtia, & Iusticia. Nam si iracundiam, & cupiditatem de medio sustuleris, atque earum loco prudentiam, & iustitiam induxeris, verè omnia tibi dicam. Atque Rex his verbis est vsus: En petitioni tuę cessi, atq; cupiditatem, & iracundiam è concilio eijciam: daboque operam, vt prudentia & iustitia interponantur.

ἐνεργούμενη ἡδονὴν ἐγείρει χαλαργουμένη δὲ θυμόν.

Iã igitur absq; vllo metu mihi expone, vnde tibi hic error obortus sit, vt ea, quę in vana spe posita sũt, ijs rebus, q̃ manib. tenentur, atq; oculis cernũtur, anteponas. Respondens autem Eremita dixit:

Pij Principis responsio.

Si intelligere cupis, O Rex, vnde hoc primùm mihi animo iniectum fuerit, vt caducas res contemnerem, ac me totum sempiternarùm rerum spei traderem,

rem,audi. Olim,cùm adhuc iuuenili ætate essem,bonum ac salutare verbum audiui, cuius vis maiorem in modum me rapuit, ipsiusque memoria, diuini cuiusdam seminis instar, pectori meo insita, ita permansit,vt nunquam à me diuelli potuerit: adeo vt & radices egerit,& germen ediderit,ac maturo tempore fructum in me tulerit. Huius autẽ verbi hæc vis erat; Excordes,inquiebat ille,ac stolidi homines,animo ita comparati sunt,vt ea quæ sunt,perinde ac si non sint,aspernentur: Ea autem quæ non sunt,perinde ac si sint, amplectantur,ac mordicus retineant. Qui autem eorum quæ sunt,dulcedinem minimè degustauit,is eorum,quæ non sunt, naturam perfectam habere non poterit. hanc porrò nisi exploratam habuerit, quonam modo ea contemnet, ac pro nihilo putabit? Porrò per ea, quæ sunt, hæc oratio sempiternas res, atq; à iactatione alienas intelligebat: Per ea autẽ, quæ non sunt, hanc vitam, & delicias, ac mendacem prosperitatem: quibus, O Rex, heu, cor tuum malè affixum est: Egoq; item quondam ea complectebar. Verùm huius sermonis vis, animum meum sine vlla intermissione vellicãs, mentem, quæ mei principatum tenet,

ad id

ad id quod melius erat eligendum excitabat. Cæterùm lex peccati, cum mentis meæ lege pugnans, ac velut quibusdam compedibus me vinciens, per affectum erga res præsentes, captiuum tenebat.

Cùm autem Saluatoris nostri benignitati ac bonitati me ex hac acerba captiuitate vindicare placuit, atque ipse menti meæ ad superandam peccati legem robur addidit, oculosque mors aperuit, vt mali ac boni delectum haberē, tum scilicet, tum, inquam, animaduerti, ac vidi præsentia omnia vanitatem & afflictionem spiritus esse, quemadmodum etiam sapientissimus Salomon quodam loco dixit. Tum peccati velamen è corde meo sublatum est, atq; obscuritas ea, quæ ex corporis crassitie animo meo incumbebat, discussa, & dissipata: atque cuiusnam rei causa procreatus sum, agnoui: Mihiq; faciendum esse, vt per mandatorum obseruationem ad summum illum rerū omniū effectorem ascendam. Quapropter relictis omnibus rebus, eum secutus sum. Gratiasque Deo per Iesum Christum Dominum nostrum ago, quod me ex luto, & lateritio labore, ac crudeli, & pestifero tenebrarum huius seculi principe li-

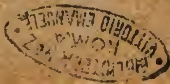
Eccl. 1. Mihi faciendum esse, vt per mandatorū obseruationē ascēdā ad summum rerū effectorē: Ergo non per solam fidem, vt præsentes volunt hæretici.

pe liberarit, viamque mihi compendiariam, & procliuem ostenderit, per quam in hoc fictili corpore angelicam vitæ rationem amplexari possim. Cuius adipiscendæ studio, arctam hanc, & angustam viam ingrediēdam mihi duxi, sic videlicet animo constitutus, vt præsentium rerum vanitatem atq; instabilem earum iactationem, & conuersionem, vehementer improbem, neque adduci possim, vt credā aliud quicquam, præter id quod verè bonum est, bonum appellandum esse. A quo tu, O Rex, miserè te abrupisti, ac seiunxisti. Eaque de causa nos etiam à te disiuncti ac distracti sumus, quoniam tu in perspicuum, & indubitatum exitium ruis, ac nos in idem periculum præcipites ferri cogis. Nam quandiu in sola mundi militia censebamur, nullam officij partem pretermittebamus. Ac tu quoque optimus testis eris, nos nec negligētiæ, nec socordiæ nomine vnquam esse notatos, ac reprehensos.

Mat. 7. Monachijmus via compendiosa & facilis, per quā in hoc corpore fragili angelicā quis poteſt ducere cōuersationē

Posteaquā autem id quoque; quod omnium bonorum caput est, hoc est pietatem, nobis extorquere, Deiq; detrimēto (quod detrimentorum omnium extremum ac grauissimum est) nos afficere studuisti, nobisq; interim honores

ob

corrogat, atque integros sæpe versus, imò etiam totas periodos, ab ipsis mutuatur: Eodem modo in hac quoque historia multa ex ijsdem authoribus, suppresso interim nomine produci animaduerti, ac præsertim ex Nazianzeno, vt cap. 7. 8. 10. 11. 15. 17. 20. 24. ac plerisque alijs locis. Adde quod non solum ab illis libenter mutuò sumit, sed etiam multa quoque affert ex libris, de orthodoxa fide ad verbum transcripta, vt ea omnia, quæ cap. 15. de Arbitrij Libertate disputat.

Quod quidem, vt opinor, non tam apertè faceret, nisi tanquam suo iure ijs, vt suis, vteretur. Denique cap. 19. disputatio ea, de Imaginibus, quæ Damasceni ætate feruebat, in eadem sententia, non parum me confirmat. Vt autem hæc omnia pro Damasceno faciunt, ita hanc historiam Ioannis Sinaitæ minimè esse apertißimè conuincunt. Nam cùm ille senioris Theodosij tempore fuerit, vt patet ex lib. 13. histor. Miscell. Pauli Diaconi, quonam pacto in hac historia, quam Author ex India transuectam testatur, Nazianzenum, *cuius scripta vix dum in hominum manibus versabantur, citare potuisset, atque etiam eo antiquiorem Episcopum, ac Valentis tempore vita functum, Basilium, suppresso licet nomine, ca. 19. vbi de* Imaginibus *tractat, & cap. 34. vbi Iosaphat eam ad Deum orationem habet, quam ex constitutionibus Basilij, cap. 1. perspicuè*

spicuè hausit? Quonam item modo Barlaamum de Imaginibus ad Regis filium differentem induceret, cùm ea quæstio nondum eo tempore excitata fuisset? Quod autem ad ipsam historiæ veritatem attinet, ob quasdam causas, quas nihil hoc loco commemorare attinet, videri fortasse nonnullis potuisset, hoc opus non tam veram historiam, quàm sub historiæ specie, tacitam vitæ monasticæ, atque ad Christianam perfectionem exactæ, collaudationem, nisi Author sub finem, eam se ab hominibus à mendacij crimine alienis accepisse testaretur. Ei ergo, præsertim asseueranti, diffidere, hominis esse mihi videretur plus suis suspicionibus, quàm Christianæ charitati, quæ omnia credit, tribuentis. De Trapezuntij autem translatione, nihil aliud dicam, nisi eam mihi quidem antea semper valde rudem, & impolitam visam fuisse, post autem (vbi per Ioannem à sancto Andrea, virum vt optimum, & doctißimum, ita etiam optimorum, & doctißimorum librorum copia instructißimum, exemplaris Græci copia facta est) innumeris etiam locis vitiosam.

Quod quidem lubentius certè nimiæ festinationi, quàm Græci sermonis ignorationi tribuendũ putarem, nisi nimis multa loca essent, in quibus vix festinationis excusatione, inscitiæ notam Interpres deprecari queat. Quæ res suspitionem mihi nonnullam inijceret, Trape-

zantium fortasse versionis huiusce parentem non esse, nisi in quibusdam etiam alijs eam Græca persæpe, non satis assecutum esse comperissem. Vtcunque se res habeat, nouam à nobis traductionem habes, si nihil aliud, præcedenti profectò, nisi fallor, paulò clariorem, ac fideliorem. Vale, & humanissimo viro Sanctādreæ, cuius libro sum vsus, gratiam habe.

ALOISII LIPOMANI EPISCOPI VERONENSIS, DE hac historia iudicium, ex Epistola ad Ioannem Bernardum Diaz. Episcopum Calagur̃itanum, quam præfixit Vitis Sanctorum Barlaam & Iosaphat.

Quæ fuerit sanctæ Matris Ecclesiæ, indubia semper & indubitata fides, ex hac Historia quilibet perdiscere poterit, in quo (sicut in Deuteronomio legis iteratio facta est) totius Euangelicæ disciplinæ doctrina ad longum repetita videtur, qua sanctissimus Barlaam, Iosāphat regium adolescentem ea spiritus pœnitudine, qua totus afflatus erat, luculenter edocuit. Ea igitur, ne te diutius detineat, Antistes dignissime, est huiusmodi.

D. IOANNIS DAMASCENI, DE BARLAAM ET IOSAPHAT HISTORIA.

VICVNQVE spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei, vt ait Apostolus. Illud porrò Spiritu sancto donari, & filios Dei fieri, expetendorum omnium extremum est, & quò cùm ventum fuerit, conquiescit omnis contemplatio, quemadmodum diuinis literis proditum est. Hanc igitur excellentem, & expetendarum omnium rerum supremam beatitudinem, sancti omnes, qui ab æuo condito extiterunt, per virtutum cultum, ac studium diuino beneficio consecuti sunt, vt qui partim martyrium subierint, atque ad sanguinem vsque aduersus peccatum in acie steterint, partim religiosæ, ac Deo deuotæ vitæ certamen exantlarint, arctamque viam tenuerint, animique destinatione martyres extiterint.

Rom. 8.
Naz. Orat. de Athanasio.

Quorum luculentas virtutes, ac præclara facinora (hoc est & eorum q martyrio perfuncti sunt, & eorum, qui per religiosam exercitationem angelicum vitæ genus imitando expresserunt) litterarum monumentis cõmendare, atque ob virtutis exemplum ad posteras ætates transmittere, à diuinis Apostolis, & beatis patribus Christi Ecclesia accepit: hoc videlicet, ad nostri generis salutem velut lata lege promulgãtibus. Etenim via ea quæ ad virtutem ducit, aspera est atque ardua, & permolesta, ijs prȩsertim, qui nondum sese totos ad Deum transtulerunt, verùm adhuc vitiorum animique perturbationum tyrannide confli̇ctantur. Quo fit vt multis ad eam illecebris indigeamus, nimirum & consilijs ac cohortationibus, & exemplis eorum, qui hanc viam priores inierunt.

Exemplis potius quã præceptis ad virtutis studium trahimur.

Id ꝙ etiam minore cum molestia ad eam attrahit: efficitque, ne ob vitæ difficultatem animis frangamur, ac desperatione afficiamur. Siquidem ei quoq;, cui ardua, & difficilis via ineunda est, non perinde quispiam monendo, ac cohortando, vt eam ingrediatur, persuaserit. At cùm multos ostendit, qui eam confecerint, ac tandem percom-

modum

modum diuerſoriuṁ nacti ſint, tum verò magis eum adducet, vt eandem quoque viam capeſſat.

Huic igitur ipſæ quoque regulæ inſiſtens, ac præterea impendens ignauo illi ſeruo periculum metuens, qui talentum à Domino acceptum in terram abdidit, quodq́ue ei quæſtus faciendi cauſa datum erat, ita occultauit, vt nihil ex eo lucri faceret, hiſtoriam animabus vtilem, ad me vſque allatam ſilentio minimè præteribo, quam mihi pij quidam viri interioris AEthiopiæ (quos Indos vocant) ex veris commentarijs tranſlatam narrauerunt. Hæc porrò ad hunc modum ſe habet. Matth. 25.

REX INDORVM ABENNER idolis & impuro luxui deditus, in Monachos perſecutionem mouet, quibus præcipuè infenſus erat, propter viros aliquot Senatorij ordinis, qui aulicis delicijs abdicatis eremiticam vitam amplectebantur.

CAPVT I.

INdia, quæ ingens, ac frequentiſſima eſt regio, procul ab AEgypto diſtat, atque vndique ab AEgypti parte mari alluitur: à continente autem ad Perſi-

fidis fines accedit. Ea porrò atra Idololatriæ caligine olim obducebatur, atq; extrema barbarie ſcatebat, nefarijsq́; flagitijs addicta erat. Poſteaq̃ aũt vnigenitus Dei filius, q eſt in ſinu Patris, figmẽtũ ſuum peccati ſeruitute oppreſſum indigno animo cernens, miſericordia erga ipſum commotus, inſtar noſtri excepto peccato apparuit, ac Patris throno relicto, noſtrę ſalutis cauſa (hoc eſt vt nos in cęlis habitaremus, atq; à veteri lapſu excitaremur, ac peccato liberati priorem adoptionem reciperemus:) in Virginis corpore habitauit, atque expletis omnibus carnis propter nos aſſumptæ muneribus, Crucem ac Mortem ſuſcipiens, ac terrenis mirandum in modum cum cæleſtibus coniunctis, à morte ad vitam rediens, & cum gloria in cælos aſcendens, & in Patris dextra magnificè ſedens, Spiritum paraclerum diſcipulis, à quibus conſpectus fuerat, pro eo, ac promiſerat, in ignearum linguarum forma miſit, ipſosque ad omnes gentes legauit, vt eos qui in ignorantiæ tenebris ſedebant, illuminarent, atq; in Patris, & Filij & Spiritus S. nomine baptizarẽt, adeo vt deinceps illi, partim Oriẽtales ſedes, partim Occidentales regiones, quę ipſis obtigerant, circũirent,

Ioan. 1.

Luc. 1.

irent,ac Septentrionalia,& Meridionalia climata peragerent,vt imperatũ munus exequerentur,tũ ſanctiſſimus quoque Thomas, vnus ex duodecim Chriſti Apoſtolis, in Indiam ,ſalutiferæ doctrinæ illic prædicandæ cauſa miſſus eſt. Domino autem cooperante, ac ſermonem per ſequentia ſigna confirmãte, Gentilitiæ ſuperſtitionis tenebræ depulſæ ſunt, atque illi ſimulacrorum ſacrificiјs & cultu liberati, ad rectam fidem ſe adiunxerunt. Sicq; Apoſtolicis manibus velut refecti,Chriſto per Baptiſmum conciliati ſunt: ac tacitis incrementis augeſcentes in fide,ab omni labe aliena proficiebant Eccleſiasq; per totam regionem extruebant.

Thomas in Indiã mittitur. Mar. vlt.

Cùm autem etiam in AEgypto monaſteria exædificari, ac monachorum ingentia agmina cumulari cœpiſſent, atque eorum virtutis, & vitæ rationis, ad Angelorum imitationem accedẽtis, fama orbis terrarum fines peruaſiſſet, atque ad Indos vſque perueniſſet,ipſos quoq; ad eiuſdẽ vitę ſtudium excitauit: adeo vt cõplures ipſorum relictis omnibus rebus in ſolitudines concederent, atq; in mortali corpore,eorum qui corporis expertes ſunt vitæ rationẽ ſuſciperent.Cùm igitur res præclaro ſtatu eſ-

Nota hæretice quã te ſint laudes monachorum.

sent,atq; aureis pēnis,vt dici solet,in cælum pleriq; conuolarent,exurgit quidā Rex in eadem regione, Abenner nomine, vir opibus quidem ac potentia, victorijsq;,& bellica fortitudine, corporisq; proceritate insignis, ac præterea vultus elegantia clarus, atq; ob mundanos ocyssimeq; marcescentes rerū successus insolenter se efferens, cæterùm quantum ad Animā attinebat,extrema paupertate laborans, ac multis malis constrictus,& enectus,quippe qui Gentilium partes teneret,ac superstitioso Idolorum errori magnopere addictus esset.Porrò cùm Rex in magnis delicijs, ac vitæ oblectamentis,& voluptatibus versaretur, nec res vlla esset, quæ non ex ipsius voluntate,ac cupiditate succederet,vnum id demum erat,q ipsi lætitiam interrumperet, animumq; ipsius curis pulsaret, nimirum sterilitatis malum. Nam cùm filijs careret, hæc eum cura solicitum habebat, quonam pacto his vinculis solueretur, ac susceptis liberis patris nomen obtineret: quo videlicet apud plerosq; nihil est optatius. Atq; huiusmodi Rex hic erat,eaq; mente ac sententia.

Abenner Indorum Rex.

At illustrissima Christianorū natio, & monachorum caterue,regis cultum, ac ve-

ac venerationem pro nihilo ducentes, nec ipsius minas metuentes, per Dei gratiam amplissimos progressus faciebant, vt qui in multitudinem omni sermone maiorē excrescerent, ac paruam omnino regis rationē haberent, ijs autē rebus, quæ ad Dei cultum pertinebant, singularem in modum deditiessent. Ac propterea permulti ex ijs, qui ad monasticam ordinem sese contulerant, omnia quidem ea, quæ in vita iucūda sunt, peræquè contemnebant, soliusq́; pietatis amore tenebātur, ac mortis pro Christo subeundæ siti, futuræq́; beatitudinis cupiditate flagrabant. Eoque nomine, non timido, ac dubitante animo, verū perq̃ fidenti, ac libero salutiferum Christi nomen prędicabant, Christumq́; vnū in ore habebant, atque fluxam, & caducam præsentium rerum naturam, futuræq́; vitæ firmitatem & immortalitatē omnibus palam apteq́; demonstrabant, ac velut subsidia quædam, & semina ipsis porrigebant, quorum ope ad Deum sese conferrent, vitamq́; in Christo absconditam consequerentur. Ex quo effectum est, vt multi, suauissima illa doctrina percepta, ab acerbis erroris tenebris abscederent, atq; ad dulcem veritatis lucem sese adiungerent: vsque adeo *Coloss. 3.*

vt nonnulli, etiam illustres viri ac senatores, abiectis huius vitæ sarcinis, in monachorum album sese ascriberent.

Vide quomodo intelligant præceptũ desertionis bonorũ, seu facultatum.

Rex autem vbi hæc intellexit, ingenti iracundia commotus, atq; indignatione feruens, statim edicto sanxit, vt Christiani omnes pietatem eiurare cogerētur. Ac deinceps noua suppliciorum genera comminiscebatur, atq; inusitata mortis genera minabatur, litterasque ad omnes regionis ditioni suę subiectæ partes mittebat, quibus & præfectis, & Ducibus imperabat, vt tormētis, atq; iniquis cædibus, in homines pietate præditos grassarentur. Præsertim autem, in præstātissimos quosq; monastici ordinis excandescebat, atq; implacabile aduersũ eos bellum excitabat. Ob eamque causam piorum pleriq; animo vacillabant: alij autem, quia cruciatibus ferendis impares erant, nefario ipsius imperio parebant. At verò monasticæ classis Duces atq; antistites, partim ipsius iniquitatem coarguentes ac refutantes, martyrio vitā finiebant, atq; ad sempiternam beatitudinem perueniebant: partim in solitudinibus, & montibus sese occultabāt, nō tormentorum, quæ ipsis denunciabantur, metu, verùm diuiniore quodam cōsilio ac prouidentia.

DE PROCERVM REGIORVM Principe, qui solitariam vitam amplexus est.

CAPVT. II.

CVm itaque huiusmodi caligo Indorum regionem inuasisset, ac pij & sancti viri vndique vexarentur, impietatis autem propugnatores opibus, ac potentia florerent, atque cruoribus, & victimarum nidore ipse quoque aër inficeretur, vnus è regiorum satraparum principibus, animi fortitudine, corporisque magnitudine ac pulchritudine, cæterisque alijs rebus, quibus corporis elegantia, & animi generositas, tanquã certis quibusdam notis exprimi solent, alios omnes antecellebat.

Princeps quidam Indicus monasticam vitam suscipit.

Quamobrem cùm impium illud edictum audijsset, inani hac atque humi serpente gloria & delicijs valere iussis, ad monachorum cœtum sese aggregauit, atque in locis solitarijs exulans, ieiunijs, & vigilijs, ac diligenti oraculorum diuinorum meditatione sensus suos apprimè repurgabat, animumque ab omni vitiosa affectionẽ solutum & abductum, ea luce, quam tranquillitas à vitiosis affectionibus parit, illustrabat. Rex autem, cùm eum maiorem in modum diligeret, atque in honore, ac

Apud monachos ieiunijs, vigilijs, ac diuinorũ eloquiorũ meditationi intentus.

pretio haberet, vt hoc audiuit, de amici iactura dolorem animo cepit, vehementiusque aduersus monachos exarsit. Atque cùm homines ad eum cōquirendum quaquauersum misisset, & quē admodum vulgo dicitur, nullum non lapidem mouisset, quò eum inueniret.

Aliquanto post illi, qui ad eum inuestigandum missi fuerant, vt eum in solitudine commorari senserunt, ita perscrutati sunt, vt tandē eum arriperent, atque ad Regis tribunal sisterent. Rex autem, cū eum, qui quondam splendidis vestib. vtebatur, atq; in magnis delicijs vitā exigebat, tam viliter & abiectè amictū, ac religiosæ exercitationis asperitate afflictū, vitæq; solitariæ signa haud obscurè gestantem conspexisset, mœrore simul, atque iracundia implebatur, atque ex vtroque affectu temperato sermone, ita eum allocutus est: O vecors, & demens, quid te adduxit, vt honorem cum ignominia, & illustrem gloriam cum turpi ac dedecoris pleno habitu commutares? Siccine tu, qui regno meo præeras, atque in copias meas imperium militare obtinebas, teipsum puerorum ludibrium effecisti, ac non modò meæ amicitię memoriam ex animo procul eiecisti, verùm etiam aduer-

Ecce vestitus asperitas in monachis, & dura conuersatio.

Regis impij mundo addicti oratio.

ſus ipſam naturam impetum feciſti,ac ne tuorum quidem filiorum miſeratione affectus,tum opes ,tum omnem vitæ ſplendorem pro nihilo putaſti,tantamque ignominiam tam luculenta gloria potiorem & præſtabiliorem habuiſti? Quidnã te ad hoc impulit, cuiusnam lucri ſpes,vt eũ,qui Ieſus nominatur omnibus Dijs atque hominibus anteponeres,ac duram hanc & ſuperſtitioſam vitæ rationem, ſuauiſſimę huiuſce vitæ oblectamentis anteferres?

Hac oratione audita,vir ille Dei,lepida ſimul,ac placida & æquabili voce ad hunc modum reſpondit: Si ſermones mecum conſerere in animum inducis, O Rex, fac hoſtes tuos è medio Tribunali ſubmoueas: ac tum de his rebus, quas intelligere cupis, tibi reſpondebo . Illis autem præſentibus nullus mihi ad te ſermo erit. Citra ſermonem autem excrucia , obtrunca, fac denique quicquid lubet. Mihi enim mundus crucifixus eſt,& ego mundo, vt ait meus Magiſter. Cumq; Rex dixiſſet,Quinam tãdem ſunt hi hoſtes mei, quos me hinc ablegare iubes? Iracũdia, inquit ille,& Cupiditas. Nam eę primũ quidem ab omnium rerum parente,atque Architecto ita productæ ſunt, vt natu-

Gal. 6.

Ira, & cupiditas, à tribunalibus ablegandæ.

naturæ opitularentur, ac nunc etiam eandem ijs operam præbent, qui, non vt carni, sed vt spiritui consentaneum est, viuunt. In vobis autem, qui prorsus carnales estis, nec vllam spiritus partẽ habetis, aduersariæ extiterunt, eaq́; quę Inimicis & hostibus conueniunt, exequuntur. Cupiditas etenim, cùm ei à vobis opera datur, voluptatem excitat: Cùm autem aboletur, iracundiam. Proinde facessant ipsæ hodierno die abs te: præsint autem ad eorum, quæ à me dicentur, auditionem ac iudicium, prudẽtia, & Iusticia. Nam si iracundiam, & cupiditatem de medio sustuleris, atque earum loco prudentiam, & iustitiam induxeris, verè omnia tibi dicam. Atque Rex his verbis est vsus: En petitioni tuę cessi, atq; cupiditatem, & iracundiam è concilio eijciam: daboque operam, vt prudentia & iustitia interponantur.

ἐνεργουμένη ἡδονὴν ἐγείρει καταργουμένη δὲ θυμόν.

Iã igitur absq; vllo metu mihi expone, vnde tibi hic error obortus sit, vt ea, quę in vana spe posita sũt, ijs rebus, q̃ manib. tenentur, atq; oculis cernũtur, antepo nas. Respondens autem Eremita dixit: Si intelligere cupis, O Rex, vnde hoc primùm mihi animo iniectum fuerit, vt caducas res contemnerem, ac me totum sempiternarùm rerum spei traderem,

Pij Principis responsio.

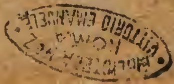
rem,

rem,audi. Olim,cùm adhuc iuuenili ætate essem,bonum ac salutare verbum audiui, cuius vis maiorem in modum me rapuit, ipsiusque memoria, diuini cuiusdam seminis instar, pectori meo insita, ita permansit,vt nunquam à me diuelli potuerit: adeo vt & radices egerit,& germen ediderit,ac maturo tempore fructum in me tulerit. Huius autē verbi hæc vis erat; Excordes,inquiebat ille,ac stolidi homines,animo ita comparati sunt,vt ea quæ sunt,perinde ac si non sint,aspernentur: Ea autem quæ non sunt,perinde ac si sint, amplectantur,ac mordicus retineant. Qui autem eorum quæ sunt,dulcedinem minimè degustauit,is eorum,quæ non sunt, naturam perfectam habere non poterit. hanc porrò nisi exploratam habuerit, quonam modo ea contemnet, ac pro nihilo putabit? Porrò per ea, quæ sunt, hæc oratio sempiternas res, atq; à iactatione alienas intelligebat: Per ea autē, quæ non sunt,hanc vitam, & delicias, ac mendacem prosperitatem: quibus, O Rex,heu,cor tuum malè affixum est: Egoq;item quondam ea complectebar. Verùm huius sermonis vis, animum meum sine vlla intermissione vellicās, mentem,quæ mei principatum tenet,

pe liberarit, viamque mihi compendiariam, & procliuem ostenderit, per quam in hoc fictili corpore angelicam vitæ rationem amplexari possim. Cuius adipiscendæ studio, arctam hanc, & angustam viam ingrediēdam mihi duxi, sic videlicet animo constitutus, vt præsentium rerum vanitatem atq; instabilem earum iactationem, & conuersionem, vehementer improbem, neque adduci possim, vt credā aliud quicquam, præter id quod verè bonum est, bonum appellandum esse. A quo tu, O Rex, miserè te abrupisti, ac seiunxisti. Eaque de causa nos etiam à te disiuncti ac distracti sumus, quoniam tu in perspicuum, & indubitatum exitium ruis, ac nos in idem periculum præcipites ferri cogis. Nam quandiu in sola mundi militia censebamur, nullam officij partem pretermittebamus. Ac tu quoque optimus testis eris, nos nec negligētiæ, nec socordiæ nomine vnquam esse notatos, ac reprehensos.

Mat. 7. Monachismus via compendiosa & facilis, per quā in hoc corpore fragili angelicā quis potest ducere cōuersationē

Posteaquā autem id quoque; quod omnium bonorum caput est, hoc est pietatem, nobis extorquere, Deiq; detrimēto (quod detrimentorum omnium extremum ac grauissimum est) nos afficere studuisti, nobisq; interim honores

ob eam causam in nos collatos, atque amplissima beneficia, in memoriam re uocas, quî fieri potest, vt non optimo iure te veri boni inscitia laborare dicam, vt qui omnino hæc inter se componas, pietatem scilicet erga Deum, cū humana amicitia, & gloria instar aquæ defluente? Quonam item modo in hac re socij tibi futuri sumus, ac non contra, tum amicitiam, tum honorem, tum liberorum amorem, & si quid aliud maius esset aspernabimur, cùm te, O Rex, in Deum sceleratè gerere conspiciamus, qui tibi ipsum esse, & spiritum ducere præbuit, qui est Christus Iesus omnium Dominus: qui cùm principio careat, eiusdemque cum Patre æternitatis sit, cęlosque ac terram sermone procrearit, hominem tamen suismet manibus effinxit, eumque immortalitate coornauit, Regemque omnium rerum, quæ in terra sunt, constituit, eique quod omnium rerum præstantissimum erat, hoc est Paradisum, tāquam regiam quandā
Gen.3. aulam, attribuit. At ille inuidia decep-
Sap.2. tus, & in fraudem inductus, & voluptatis illecebris delinitus, his omnibus miserè deiectus est: Et qui prius beatus censebatur, miserum spectaculum præbebat, lachrimisq; ob acceptam calamita-

tem dignus erat. Verumenimuerò is, qui nos effinxerat ac procreauerat, benignis rursum oculis manuum suarum opus conspicatus, nullam diuinitatis suæ mutationem suscipiens, nostræ salutis causa, id quod nos sumus, citra pćccatũ factus est, atque crucem, & mortem spõte subiens, hostẽ eum, qui iã inde ab initio generi nostro inuidebat, prostrauit, nosq; acerba illa captiuitate liberatos in priorem libertatem pro sua erga nos bonitate restituit, eoque rursum, vnde nos inobedientia exturbauerat, ob suam erga nos humanitatem reduxit, maioreque quàm antea honore prosecutus est:

Hunc igitur, qui nostra causa tot cruciatus pertulit, tantisque rursum nos beneficijs affecit, hunc, inquã, ipse reijcis, atque eius crucem dicterijs insectaris, totusque corporis delicijs ac pernitiosis affectibus affixus, ignominiosa, ac turpitudinis plena simulacra Deos appellas. Nec teipsum duntaxat à cœlestium bonorum coniunctione abstraxisti: verũ etiam omnes, qui tuis imperijs obtemperant, ab ea remoues, atque in animæ periculum conijcis. Quocirca velim noscas, me minimè commissurum, vt tibi parcam, in eademque tecum erga Deũ ingratitudine verser, atque eum, qui

præ-

præclarè de me meritus est, mihique salutem attulit, abiurem, etiamsi feris me lacerandum, & absumendum obijcias, aut gladio, & igni me addicas: quæ quidem in tua potestate sita sunt. Neque enim mortem extimesco, nec præsentia expeto: quippe quæ perquàm imbecilla, & vana esse compertum habeam.

Præsentiũ rerum vanitas, & instabilitas.

Quid enim in ipsis vtilitatis est? quid quod stabile sit, ac diuturnum? Neque id solum: verùm etiam, tum quoque cũ adsunt, ingens ipsis ęrumna coniuncta est, ingens mœror, ingens & perpetua solicitudo. Si quidem eorum voluptati ac perceptioni nihil non mœstitiæ ac doloris adnexum est. Ipsorum diuitiæ, paupertas sunt: ipsorum sublimitas, extrema deiectio. Quisnam autem eorum mala enumerãdo consequi possit? Quæ quidem paucis verbis Theologus meus mihi demonstrauit, his verbis vtens: To-

1. Ioan. 5. & 2.

tus mundus in maligno positus est: Ac rursum: Nolite diligere mundum, neq; ea quę in mundo sunt. Quoniam omne quod in mundo est, aut est concupiscẽtia carnis, aut concupiscentia oculorũ, aut superbia vitæ. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.

Hanc igitur ego bonam Dei voluntatem

tem quærens, omnia pro derelicto habui, cum ijsque me coniunxi, qui eadem cupiditate tenentur, atque eundẽ Deum expetunt. Inter quos non simultas est, non liuor, non mœrores, & curę: sed omnes idem curriculum obeunt, vt ad sempiternas eas mansiones perueniant, quas luminum pater ijs, à quibus amatur, præparauit hos ego pro Parentibus, hos pro fratribus, hos pro amicis & familiaribus habeo. Ab ijs autem, qui quondam amici mei ac fratres erant, elongaui fugiens, & mansi in solitudine, Deum expectans, qui saluum me fecit a pusillanimitate spiritus & tempestate. *Iac.1.* *1.Cor.2.* *Psal.52.*

Hæc cùm ita commodè ac iucundè à Dei homine dicta essent, Rex iracundia quidem impellebatur, ac sanctum virũ acerbis supplicijs excruciare cupiebat: rursum autem se reprimebat, atq; id aggredi cunctabatur, venerandam ipsius dignitatem ac splendorem veritus. Sermonem verò excipiens, his eum verbis est allocutus:

Vndiq;, ô miser, exitio tuo studuisti, vt qui ad ipsum, fortuna, vt videtur, te impellente, tum mentem, tum linguam acueris, ac proinde obscuram quandam atq; inanem verborum nęniam effude-

ris. Ac nisi sermonis principio me tibi factum recepissem, vt è medio concilio iracundiam depellerem, nunc carnes tuas in ignem coniecissem. Quoniam autem ipse anteuertens, tibique cauens, huiusmodi verbis me obstrinxisti, audaciam tuam, ob pristinam meam erga te amicitiam fero. Quamobrem exurge, atque ab oculis meis profuge. Non iam te videbo, sed malè mactabo.

Ita egressus Dei homo in solitudinē secessit, mœrore quidem eo nomine affectus, quod martyriū minimè obijsset, cæterùm nullo non die, quantum ad conscientiam attinet, martyrio fungens, atq; aduersus principatus, & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius seculi, aduersus spiritualia nequitiæ, vt ait beatus Paulus, dimicans. Cùm igitur ille abijsset, Rex grauiore iracundia concitatus, acriorem persecutionem aduersus monasticum agmen exercere, maioreq; honore simulacrorū cultores ac sacerdotes afficere cœpit.

Ephes. 6.

DE NATIVITATE IOSAPHAT: quidque de eo Astrologi prædixerint.

CAPVT III.

Cùm autem Rex in tam graui errore atq; impostura versaretur, nascitur ei elegantissima forma filius, atq; ex ea

pulchritudine, quæ ipsi affusa erat, id quod futurũ erat præsignans. Sic enim sermone ferebatur, in illa terra puerũ, pari pulchritudine, ac venustate nusquã extitisse. Rex autem ob pueri natiuitatẽ, maximo gaudio perfusus, eũ Iosaphat nominauit: atq; ad idolorũ templa demens se contulit, vt dementiorib. sacrificia offerret, laudesq; ad edendam grati animi significatione persolueret: ignorans nimirum, quisnam bonorum omnium verè author esset, ad quẽ spirituale sacrificiũ adhiberi deberet. Ille igitur rebus inanimis, & surdis filij ortum acceptũ ferẽs, quaqua versum missis nuncijs plebem ad eius natalitia celebranda cogendã curabat. Ac cernere erat omnes Regis metu confluentes, secumque ea, quę ad sacrificium accommodata erãt, afferentes, pro cuiusq; scilicet facultatũ modulo, atq; erga eum beneuolentia. Pręsertim autẽ, ipse stimulos eis ad munificentiã admouebat, vt qui quamplurimos, & maximos boues mactãdos offerret. Atq; ad hunc modũ luculentissimo festo peracto, omnes, tam qui Senatorij ordinis erant, magistratuq; fungebantur, quàm militum manum, atq; etiã plebeios & ignobiles amplissimis donis prosequebatur.

In ipso autem natalitiorũ filij solenni die, delecti viri circiter quinquaginta, qui in ea Chaldæorũ sapientia, quæ in conspiciendis, notandisque sideribus versatur, studium, atq; operam collocarant, ad regem conuenerunt. Quos cũ Rex propius ad se accedere iussisset, de singulis percunctabatur, quidnam puer in lucem editus futurus esset. Illi autem longa consideratione habita, futurũ dicebant, vt opibus, ac potentia floreret, atque omnes, qui regnum ante ipsum obtinuissét, superaret. Vnus vero Astrologus, qui socios omnes suos eruditione anteibat, his verbis vsus est. Quantum ex siderũ cursu addiscere possum, O Rex, filij, qui nunc ex te ortus est, amplitudo atque profectus non in tuo regno erit, sed in altero præstantiore, atque incomparabiliter excellentiore. Atque ipsum Christianorum quoq; religionem, quã tu infectaris, arrepturum existimo: nec eum ab hoc scopo ac spe aberraturum puto hæc scilicet dixit Astrologus, vt olim Balaam: non quod Astrologia veritate nitatur, sed quod Deus, vt omnis impijs excusatio amputaretur, veritatem per ipsos aduersarios ostenderet.

Rex Astrologos de filio cõsulit.

Num. 23.

Rex autem, vt hæc intellexit, eiusmodi nuncium grauiter ac molesto animo exce-

excepit, voluptatemque suam moestitia inter utrumque infudit. Nihilominus tamen, in praeclara quadam Ciuitate, pulcherrimo palatio extructo, splendidaque domo aedificata, illic filium collocauit, iussitque vt exactis primis ætatis annis, nulli ad eum accessus pateret. Atque ei Pædagogos ipsi, & Ministros ætate florentes, eximiaque forma præditos constituens, hoc ipsis mandauit, vt nihil eorum quæ in hac vita molesta sunt, perspectum ipsi facerent, non mortem, non senectutem, non morbum, non paupertatem, non quidquam aliud molestiæ, quodque ipsius oblectationem interpellare posset. verùm omnia iucunda, & cum suaui fructu coniuncta proponerent, vt in his ipsius animus, cum voluptate, ac delicijs versans, nihil omnino rerum futurarum cogitatione complecti posset, ac ne verbo quidem tenus de Christi religione, ipsiusque decretis quidquam audiret. Nam hoc præ omnibus rebus ipsi occultare in animo habebat, Astrologi nimirum vaticinium veritus. Quod si ministrorum aliquem in morbum incidere contigisset, eum statim illinc eijci iubebat, alterumque nitidum optimeque valentem ipsi substituebat: vt ne quid omnino salebrosi, atque acerbi in

Rex omnes molestias procul a filio arceri studet.

bi in filij oculos incurreret. Ad hunc modum se Rex gerebat, atque hæc cogitabat, & agebat. Videns enim non videbat: & audiens non intelligebat.

Cùm autem certior factus fuisset, monachos nonnullos (quorum ne vestigium quidem vllum reliquum esse putabat) adhuc superesse, iracundia æstuabat, atque acerrimo impetu in eos ferebatur, ac præcones passim tota vrbe & regione procursare imperabat, qui edicerent, ne monastici ordinis quisquam vsquam omnino post triduum inueniretur: quod si inueniretur, flammis addiceretur. Hi enim sunt, inquiebat, quorum authoritate populus adducitur, vt eum, qui cruci suffixus est, pro Deo colat. Interea autem huiusmodi quiddam accidit, quod maiorem ipsi indignationem excitauit, eumque monachis infensiorem reddidit.

DE PRINCIPE QVOD AM Christianam fidem occultè profitente: Et de duobus Monachis exustis.

CAPVT IIII.

INter homines dignitate præditos quidam erat, qui primas in aula obtinebat, vir eleganti vita, ac fidei pietate, qui-

que

que salutι suæ operam summo studio dabat: occulte tamen, ob Regis metũ. Quamobrem nonnulli, ob eam, quā apud Regem pollebat, authoritatem ipsi inuidentes, eum criminari studebant, ac summopere laborabant. Et quidem cum Rex aliquando satellitum manu pro suo more septus, ad venationẽ profectus fuisset, in venatorũ numero probus ille vir erat. Cum autem ipse solus ambularet (diuino, vt opinor, consilio ita ferente) hominem inter densas arbores humi prostratum, ac pede à fera quadam grauiter contritum, offendit. Qui quidem ipsum prætereuntem intuens, precibus ab eo contendebat, ne se præteriret, verum calamitatis suæ miseratione afficeretur, atque in domum suam abducendum curaret. Simul etiã illud adiunxit, suam operam ipsi non prorsus inutilem, atque inanem fore. Præclarus autem ille vir ei dixit: Equidẽ ipse virtutis studio, atque amore te assumam, tuiq; quam maximam potero curam geram. Verum quæ tandẽ est hæc vtilitas, quam abs te ad me redituram esse ais? Pauper autem ille, & imbecillis: Ego, inquit, sermonibus læsis medeor. Nã si quãdo in verbis aut colloquiis vulnus aliq̃, aut afflictio inueniatur, cõsen-

taneis medicamentis, ea curo, ac ne malum vlterius serpat, prohibeo. Pius itaque ille vir, quanquam id quod dixerat, nullius momenti duceret, tamen diuini mandati causa eum in domum suam deferri, eique quàm par erat, curam adhiberi iussit. At inuidi illi & liuore perciti homines, de quibus ante locuti sumus, improbitatem, quam iam pridem parturiebant, in lucem proferentes, ipsum apud Regem hoc nomine accusant, quod non solum amicitiæ ipsius oblitus, Deorum cultum neglexisset, atque ad Christianam Religionem animum inflexisset, verùm etiam aduersus ipsius Maiestatem grauia moliretur, popularem scilicet turbam peruertens, omniumque beneuolentiam sibi concilians. Quod si pro certo scire cupis, inquiunt, nihil nos fingere, atque comminisci, priuatim ei, tentandi ipsius causa, dic te relicta patria religione, ac regni gloria, Christianam fidem amplecti, habitumque monasticum, quem olim tanquam parum honestum persecutus es, induere velle. Nam qui hæc aduersus vnum illum scelerate confingebant, ipsius animi institutum ad compunctionem, propensissimum exploratum habebant, nec dubi-

dubitabant, quin si hæc verba à Rege audiret, statim ipsi, quod præstantius esset, suadens, autor futurus esset, vt iis quæ recte consulta essent, nullam moram afferret, atque hinc vera esse, quæ dicebant, inuenirentur.

Rex autem, qua vir ille erga se beneuolentia esset, minimè ignorans, ea, quæ dicebantur probabilitate omni carere, ac falsa esse censebat. Neque sibi faciendum esse ducebat, vt ea temere susciperet, verum rem ipsam, atque obiectum crimen explararet. Quapropter cùm eum remotis arbitris accivisset, tentandi ipsius causa ita eum est allocutus: Nosti, O Amice, quonam modo aduersum eos, qui monachi dicuntur, atque adeo aduersus omnes Christianos me gesserim. Nunc autem eo nomine pœnitentia ductus, atque præsentium rerum pertæsus, ad spes illas, quas eos commemorantes audiui, nempe immortalis cuiusdam regni, quod in alia vita futurum est, me conferre cupio: (nam præsens regnum morte omnino interrumpitur.) istud autem, me nullo alioqui modo consequi, ac voti mei compotem esse posse existimo, nisi Christianus fiam, regni-

Callida Regis oratio ad piū Principē.

qui e mundi gloria ac reliquis huiuſce vitæ iucunditatibus, & voluptatibus, dicta extrema ſalute, illos religioſæ vitæ cultores, & monachos, quos inique, & ſcelerate expuli, quocunque tandem in loco ſint, inquirens, ipſis me admiſceam. Ad hæc, quid ipſe ais? & quid mihi faciendum cenſes? dic quæſo, per veritatem ipſam te obteſtor: Non enim me fugit te ſupra omnes mortales veri ſtudioſum, atque animi probitate præditum eſſe. Bonus autem ille vir, vt hæc audiuit, abſtruſam fraudem nullo modo agnoſcens, animi compunctione affectus eſt, lachrimiſque perfuſus,

Pia reſpõſio. ſimplici animo reſpondit: Rex æternum viue. Bonum & ſalutare conſilium iniſti. Quoniam etiamſi cœlorum regnum ægre inueniri poteſt: tamen ipſum omnibus viribus quærendum eſt.

Luc. 11. Qui enim quærit, inquit ille, ipſum inueniet. Præſentium autem rerum fructus, licet in ſpeciem oblectet, ac voluptatem afferat, pulchrũ tamen eſt eũ propellere ac propulſare. Etenim noſter tũ deniq; eſt, cùm eſt. Et quos oblectat, multo magis rurſum excruciat. Nam & ipſius ſuauitates & moleſtiæ, vmbra imbecilliores ſunt,

Sap. 5. ac velut nauis, in mari curſum tenentis, aut auis, aërem peragrantis, veſti-

vestigia quam ocyssimè euanescunt. Contra, futurorum spes, quam Christiani prædicant, firma, ac tutissima est, tametsi in mundo pressuram habeat. *Ioan. 16.* Ac iucunditates quidem eæ, quibus nunc fruimur, breues sunt: Illic autem, nihil omnino præter supplicium, ac nunquam finiendos cruciatus accersiunt. harum enim rerum suauitas fluxa, & temporaria est: acerbitas autem, sempiterna. Christianorum contra labor quidem temporarius est: voluptas autem, & vtilitas, immortalis. Quamobrem feliciter velim cedat bonum tuum consilium. Pulchrum est enim, ac valde pulchrum, ea quæ interitu obnoxia sũt, cum sempiternis commutare.

His verbis auditis, Rex vehementer quidem indignatus est: cæterùm iracundiam compressit, neque ipsi tum quicquam locutus est. At ille, vt qui prudens ac sagax esset, Regem sua verba grauiter, & molestè accepisse animaduertit, versutoque animo id duntaxat egisse, vt ipsius animum exploraret, domumque reuersus, in mœrore, atque languore versabatur, addubitans videlicet, quonam modo Regis animum mitigaret, atque impendens

ſibi periculum effugeret. Cum autem inſomnis noctem totam exigeret, eius, qui pedis infractione laborabat, in mentem ipſi venit: eumq; ad ſe accitum ita eſt allocutus. Memoria teneo te mihi hoc dixiſſe, quod noxijs verbis medearis. Ille autem, Eſt ita, inquit: & ſi opus eſt, ſcientiæ meæ ſpecimen edam. Senator autem ſermonem excipiens, ipſi veterem ſuam erga Regem beneuolentiam & authoritatem, quam apud eum obtineret, expoſuit: recentemq; itē ſibi verſuto animo adhibitum ſermonem: Et quemadmodum ipſe quidem probè reſpondiſſet, ille autem ipſius ſermonem moleſto animo accipiens, per vultus mutationem, iram in intimo pectore latitantem oſtendiſſet.

Pauper autem ille & infirmus, re cum animo ſuo conſiderata, dixit: Noſcas oportet, vir illuſtriſſime, Regem malam ac ſiniſtram aduerſum te opinionem cōcepiſſe, nempe quod ipſius regnum occupare ſtudeas: atque tentandi tui ſtudio ea dixiſſe, quæ dixit: Quamobrem fac exurgas, ac tonſo capite, ſplendidiſque his veſtibus abiectis, atque induto cilicio, cùm primùm luxerit, ad Regem adeas: hoc autem ſciſcitante quidnam ſibi hic habitus velit,

re-

respondet: De ijs rebus, de quibus mecum hesterno die collocutus es, ô Rex, en adsum, paratus te in hac via, quam ingredi constituisti, sequi. Nam etsi deliciæ ac voluptates iucundæ sunt: absit tamen vt eas post te retineam. At verò virtutis iter, quod ingredi paras, licet arduum & asperum sit, tamen, modo tecum sim, facile, & procliue ac iucundum erit. Vt enim me obiectamentorum huius vitæ socium habuisti ita etiam molestiarum habiturus es: quo etiam in futurorum bonorum societatem tecum veniam. Præclarus igitur ille vir infirmi hominis verba comprobans, fecit quemadmodum ipse monuerat. Eum itaque Rex videns, atque audiens hac quidem de causa delectatus est, ipsius nimirum erga se beneuolentiam admirans: atque falsa esse, quæ aduersus eum ad se delata fuerant, intelligens, maiore eum honore, atque apud se authoritate, ac familiaritate donauit. Cæterũ aduersus monachos rursum ira exarsit, eorum scilicet hæc præcepta esse dicens, vt homines ab huiusce vitæ voluptatibus abstineant, atque incerta spe, tanquam per somnium sese illudi sinant.

Cùm autem rursus ad venationem

egrederetur, duos monachos per desertum iter facientes cernit. Quos statim comprehendi, & ad currum suum adduci iussit. Atque iracundis oculis eos intuens, ignemq; vt dici solet, spirans, An non audijstis, inquit, ô impostores, & circumscriptores, præcones in eos apertè proclamantes, ne quis vestri diabolici instituti, post triduum in vrbe, aut vlla regni mei regione inueniretur, aut alioqui prorsus igni cremaretur? Monachi autem, En, inquiunt, pro eo ac iussisti, ex vrbibus tuis ac regionibus excedimus. Verùm cùm longum nobis iter propositũ sit, vt ad fratres nostros proficiscamur, ac cibo careamus, hac via incedimus, vt nobis viatica suppetant, nec fame absumamur. Rex autem inquit: Qui mortis minas metuit, huic cibos comparare minimè vacat. Monachi autem, Rectè dixisti, ô Rex, inquiunt: qui mortem metuunt, id curant, quonam pacto eam effugiant. Quinam autem hi sunt, nisi qui fluxis rebus intabescunt, easque ad stuporem vsque mirantur? Qui quidem cùm in altera vita quicquam boni sese consecuturos esse desperent, à præsentibus diuelli nequeunt, ob eamque causam mortem timẽt. At nos, qui iam pridem

Quinã sint quibus mors terrori esse soleat.

mun-

mundum,& ea quæ in mundo ſunt, odio proſequimur, arctamque & anguſtam viam Christi cauſa ingredimur, nec mortis metu, nec præſentium rerum cupiditate afficimur: verùm futurarum duntaxat rerum deſiderio tenemur. Quoniam igitur mors ea, quam nobis infertis,ad ſempiternam, & præſtantiorem vitam tranſitus efficitur, idcirco cupiditati potius nobis eſt, quam terrori.

Mors pijs allata tranſitus eſt ad vitam.

Hic Rex per ſolertiam ſcilicet videlicet,monachos decipere cupiens, dixit: Quid? An non paulo ante vos ſecedere dixiſtis, vt meo imperio pareatis? Quod ſi mortem minime timetis, quid eſt quamobrem fugam ineatis.En hæc quoque fruſtra & inaniter iactantes, mentiti eſtis.Reſponderunt Monachi: Non idcirco fugimus quod denunciatam nobis abs te mortem pertimeſcamus: verùm, tui miſeratione commoti,ne grauiorem condemnationem tibi accerſamus, ſecedere in animum induximus. Nam alioqui, quantum ad nos attinet, nullo modo minas tuas expaueſcimus. Ad hæc Rex ira commotus ipſos exuri iuſſit.Sicque Dei famuli extremo vitæ die functi, martyrij coronam per ignem adepti ſunt. Statimque

Cur pij interdum graſſante perſecutione ſecedãt.

edictum

edictũ promulgatum eſt, vt ſi quis monachus inueniri poſſet, ſine vlla inquiſitione trucidaretur. Atque ita nullus huiuſmodi ordinis in illa regione reliquus factus eſt, niſi qui in montibus, & ſpeluncis, & cauernis terræ ſeſe occultarant. Verùm hæc hactenus.

DE REGIS FILIO: ET quo pacto ei à Patre poteſtas facta fuerit è Palatio quoties vellet, egrediendi.

CAPVT V.

AT Regis filius, de quo initio nobis oratio inſtituta eſt, in palatio, quod ipſi extructum fuerat, ita manens, vt à nemine adiri poſſet, iuuenilem ætatem tandem attigit (cum interea omnem, tam AEthiopum, quàm Perſarum, doctrinam percepiſſet) prudens, & cordatus, atque omnibus virtutum dotibus illuſtris. Quin naturales etiam quæſtiones præceptoribus ſuis proponebat: adeo vt ipſi quoque adoleſcentis ingenium, animique acumen admirarentur, Rexque etiam ipſe ex vultus ipſius venuſtate, animique habitu, in ſtuporem traheretur. Mandabat autem iis, qui cum eo verſabantur, vt darent operam,

ram,

ram, ne quid prorsus eorum, quæ in hac vita molestia sunt, intelligeret, nec omnino quid nunc præsentes volupta tes exciperet. Cæterum inani spe nitebatur, atque (vt prouerbio dicitur) in cœlum sagittas mittere conabatur. Quonam enim modo mors humanæ naturæ incognita esse posset? . . . penitus cognitionem effugit. Nam autem animum summa sagacitate constructum & instructum haberet, secum ipse considerabat, . . . Patrem adduxisset, . . . omnino . . . interdiceret, nec . . . re pateretur. Perse enim intelligebat, hoc . . . Patris imperium non fieri. Cæterum ipsum interrogare verebatur, tum quod minimè vero consentaneum esse diceret, quin præter ea, quæ ipsi conducerent, animaduerteret: tum quod illud secum reputaret, si id de patris voluntate fieret, quantumlibet ipse percontaretur, se tamen rei veritatem minime intellecturum esse. Quapropter ex aliis, ac non a patre hæc . . . constituit. Itaque cum vnum e pædagogis . . . liquis chariorem ac familiariorem haberet, eumq; maiore adhuc beneuolentia sibi deuinxisset, atque amplissimis muneribus affecisset, ab eo sollicitaba-

In cœlum sagittas mittere, prouer. de inani conatu.

tur,

tur, quidnam Regem impulisset, vt eum in hoc septo inclusum teneret. Illud etiam adiungebat: Si mihi aperte hoc exposueris, omnibus te anteponam, perpetuæque amicitiæ fœdus tecum feriam. Pædagogus autem, vt qui etiam ipse prudens & cordatus esset, eiusque sagacitatem ac numeris omnibus absolutam prudentiam exploratam haberet, neque sibi ab eo periculum vllum conflatum iri existimaret, omnia sigillatim exposuit, nempe & persecutionem aduersus Christianos, ac potissimum aduersus eos, qui se pietati colendæ totos deuouissent, promulgatam. Et quemadmodum ab omnibus finitimis locis expulsi, & eiecti fuissent: atque item ea, quæ ipso in lucem edito Astrologi prædixissent. Ne igitur, inquit, audita eorum doctrina, eam religioni nostræ præferas, idcirco à Rege data opera est, ne multi tecum consuetudinem haberent, sed pauci omnino. Ac nobis etiam atque etiam mandauit, vt studeremus ne quid humanæ vitæ molestiarum per nos intelligeres.

Hæc vt adolescens audiuit, nullum alterum verbum adiunxit. Cæterum salutaris sermo ipsius pectus tetigit, ac Paracleti gratia spirituales ipsius ocu-

los

huius aperte aggressa est, cum ad verum Deum tanquam porrecta manu ducens, quemadmodum orationis progressu demonstrabimus. Cum autem Rex ipsius pater crebro eum viseret (singularis etenim ipsius erga eum amor erat) quadam die his verbis ad eum filius vsus est: O Here, ac Rex, aliquid ex te scire cupio, cuius causa perpetuus mœror atq; omnis intermissionis expers solicitudo animum meum exedit, ac conficit. Pater autem ex hoc ipso sermone intimis visceribus discruciatus, ait: Dic mihi, charissime fili, quisnam sit hic mœror, qui te obsidet: ac statim eum in gaudium commutare studebo. Tum Puer, Expone, inquit, quidnam causæ sit, cur hic detinear, atque inter muros & ianuas abs te concludar, eoque statu sim, vt à nemine adiri ac cerni queam. Quoniam, o fili, inquit Rex, nolo quidquam videas, quod pectori tuo molestiam afferat, tibiq; voluptatem interpellet. Siquidem hoc ago, hoc specto, vt in perpetuis deliciis, atque omni gaudio, animiq; voluptate, omne vitæ tempus traducas. At velim scias, o Here, inquit filius ad Patrē, me hoc modo non in gaudio atq; animi voluptate, sed potius in afflictione

atq;

atque ingenti angustia vitam agere: adeo vt ipse quoque cibus ac potus fastidio mihi & acerbitati sit: teneri gestit animus ea, quæ extra has ianuas sunt, perspicere. Quamobrem si me ipse ac iucunde viuere cupis, iube me arbitratu meo foras progredi, atque earum rerum, quarum prospectus mihi negatur, spectaculo animum oblectare.

Hæc vt Rex audiuit, mœstitia affectus est, illudque cogitabat, fore, vt si illi quod petebat denegaret, maiorem ei mœrorem ac sollicitudinem afferret. Quocirca se, quæ grata ipsi essent, facturum dixit. Ac statim eximios equos ac satellitum manum regiæ dignitati congruentem parari iussit, eique foras, quoties vellet, progrediendi potestatem fecit. Iis autem, qui cum eo versabantur, summopere mandauit, vt curarent, ne quid iniucundi obuiam haberet: verum quicquid pulchrum & amœnum ac iucundum esset, ipsi ostenderent, choreasque in vijs agitarent, suauissimisque cantionibus operam darent, ac varia spectacula constituerent, vt ipse mentem his rebus occuparet atque oblectaret.

Cùm igitur Regis filius ad hunc modum foras crebro progrederetur, quadam

quodam die tantum illorum obliuione factum est, vt duos viros perspiceret, quorum alter lepra, alter cæcitate laborabat. Quos conspicatus, atque animi mœstitia affectus, ab ijs, qui secum erant, quinam hi essent, & quodnam graue hoc spectaculum esset, percontatus est. Illi autem, cum id, quod in ipsius aspectum venerat, occultare non possent, has humanas calamitates esse responderunt, quæ ex corrupta materia, & corpore vitiosis humoribus pleno, mortalibus contingere solent. Tum ille, Cunctisne hominibus hæc accidere consueuerunt? Non cunctis, inquiunt illi, verum ijs duntaxat, quorum valetudo propter improbos humores deprauata sit. Rursum igitur sciscitari perrexit Adolescens: Si non omnes homines in has calamitates incidere consueuerunt, sed quidam duntaxat, exploratumne est, quinam sint, quos malorum acerbitates arrepturæ sint, an contra citra vllam distinctionem, atque ex improuiso conflantur? Et quis tandem hominum, responderunt illi, futura perspicere, ac perfecte intelligere queat? Hoc enim humanæ naturæ captum excedit, ac solis immortalib' Dijs attributum est. hic percontandi quidem finem fecit Regis filius:

filius: Verum ex huiusmodi spectaculo dolorem animo cœpit, reique nouitate ita affectus est, vt oris ipsius forma immutaretur.

Rursum autem foras progrediens, in capularem quendam senem incidit, rugata facie, fractis ac dissolutis tibiis, curuo corpore, capite prorsus cano, qui præterea dentibus carebat, atque concisum quiddam & interruptum loquebatur. Stupore itaque correptus, cum hominem cum propius ad se adduci iussisset, eos, qui tum aderant, interrogabat, Ecquidnam tam insolens spectaculum esset. Illi autem dixerunt Hic ætate valde prouectus, ac paulatim decedentibus ipsi viribus, membrisque imbecillitatem cõtrahentibus, ad hanc, quam cernis ærumnam peruenit. Et quisnam, inquit ille, ipsius finis est? Nihil aliud, inquiunt illi, quam mors ipsum excipiet. Omnibusne hominibus, inquit ille, hoc propositum est, an quibusdam duntaxat contingit? Responderunt illi: Nisi mors anteuertens, aliquem hinc abducat, fieri non potest, quin temporis progressu status huiusce periculum non faciat. Tum Adolescens: Quoto anno hoc cuipiam contingit? atque prorsusné mori necesse est, neque ars

vllo est, quo mortem effugiamus, atque in senectutem minimè incidamus? Dum tamen Octogesimo, aut centesimo anno ad hanc senectutem homines perueniunt, ac deinde moriuntur: nec aliter fieri potest. Debitum enim naturale mors est, hominibus ab initio impositum: neq; vlla ratione ipsius aduentus vitari potest.

Mors, naturale debitum est.

Hæc omnia vt sagax ille ac prudens Adolescens audiuit, atque intellexit, intimo corde ingemiscens, dixit: Acerba hæc vita est, atque omni dolore, ac mœstitia plena, si res ita se habet. Et quonam modo quispiam in incertæ mortis expectatione, cuius aduentus non modo vitari nō potest, sed etiam, vt dixisti, incertus est, securo animo erit? Abijtq; hæc secum voluens, atq; assiduè considerans, mortisq; memoriam identidem animo repetens, ac deinceps in doloribus animique consternatione viuens, atq; in perpetuo mœrore degens. Atque apud se dicebat: Ergone mors me aliquando corripiet? Et quisnam erit, qui mei post mortem meminerit, cum tempus omnia obliuione contriuerit? Num præterea morte functus in nihilum dissoluar? an contra, altera quędam vita est, & alter mundus? Hæc,

& his

& his similia perpetuo cogitans, pallore conficiebatur. Præsente tamen Patre, si quando ad eum veniret, hilarem ac mœrore vacuum animum præ se ferebat: quod scilicet ea, quæ cogitabat, ad ipsius cognitionem venire nollet. Incredibilem autem in modum aliquem nancisci cupiebat, qui ipsius pectori certam fidem faceret, ac bonum sermonem ipsius auribus instillare posset.

Quocirca de Pædagogo eo, cuius antè mentionem fecimus, rursum quærit, num quem norit, qui ad eam rem, cuius cupiditate flagrabat, adiumento ipsi esse, ipsiusque mentem, gravibus cogitationibus æstuantem, atque huiusmodi curam abiicere nequeuntem, confirmare possit. Ille autem, ea, quæ prius dicta fuerant, in memoriam rursus ipsi revocans, dicebat: Iam quoque prius tibi exposui, quemadmodum Pater tuus sapientes illos viros, ac pietati colendæ devotos, qui de huiusmodi rebus disputant, partim obtruncarit, partim irato atque infenso animo expulerit. Nec vllum eiusmodi in tota hac vndique regione cognosco. Quo quidem nomine magna ille molestia impletus, grauiq; animi vulnere affectus,

ei simi-

et similis erat, qui ingentem thesaurum amisit, atque in eius inuestigatione, mentem totam occupatam ac defixam habet. Ac proinde in perpetuo languore, & solicitudine versabatur, omnesq; mundi iucunditates & voluptates in ipsius oculis pisculi cuiusdam, & execrationis instar erant. Cum autem hoc animi istu esset, ac magno cum gemitu bonum inuenire cuperet, insomnis ille oculus, qui omnia cernit, atque omnes saluos fieri, & ad veritatis agnitionem venire vult, ipsum aspexit, suamque ipsi consuetam benignitatem ostendens, quodnam iter tenendum esset, hoc modo demonstrauit.

BARLAAM CALLIDA ARTE ad Regis filium accedit: ac pulchra Parabola ostendit homines, ex habitu externo minimè æstimandos esse.

CAPVT VI.

ERAT enim eo tempore monachus quidam diuinarum rerum peritus, vitaque ac sermone ornatus, atq; in omni monastica viuendi ratione summopere versatus: vnde oriundus, aut ex quo genere, dicere nequeo, ve-

rum in solitudine quadam Sennaaritidis terræ, domicilium habens, ac sacerdotij dignitate prædictus. Huic porro seni Barlaam nomen erat. Hic igitur cum diuino quodam admonitu, quonã statu Regis filius esset comperisset, e solitudine egressus, ad cultam & habitabilem terram profectus est: mutatoque habitu suo, atque indutis mundanis vestibus, & conscensa naui, ad Indorum regnum se contulit, ac mercatorem se esse fingens, in eam vrbem, in qua Regis filius palatium habebat, ingreditur. Permultosque dies illic commoratus, qui rerum ipsius status esset, diligenter exquisiuit, & quinam essent, qui propius ad eum accedere solerent. Cum igitur Pædagogum eius, de quo superius à nobis mentio facta est, ipsi omnium familiarissimum esse intellexisset, seorsim eum conueniens, his verbis vsus est.

Barlaam diuino admonitu Iosaph. proficiscitur.

Scias velim, Domine mi, me mercatorem esse, atq; ex longinqua regione venisse, eximijq; pretij lapidem habere, cui nullus vnquam similis inuentus est: quemq; nemini adhuc ostendi. Tibi autem hoc declaro, quod te prudentem, ac cordatũ virum esse videam: vt me ad Regis filiũ introducas, ipsiq; eum dono

dem

dem Siquidē bona omnia incomparabiliter antecellit. Nam & ijs qui cordis oculis capti sunt, sapientiæ lucē affert, & surdis aures aperit, & mutis voce impertit, & ægrotantes in sanitatē asserit, & stultos sapientia donat, & Dæmones pellit, ac denique quicquid pulchrum, & expetendum sit Domino suo vberrimè suppeditat. Ait ad eum Pædagogus: Te quidem hominem grauis atque constantis animi esse video, cæterum verba tua immodicam quandam iactantiam præ se ferunt. Quot enim excellentes atque ingentis pretij lapides & vniones viderim, quonam modo enumerando recēsere queam? Nec tamen vnquam aut vidi, aut audiui, qui eas, quas cōmemorasti, vires haberent. Veruntamen eum mihi ostende, ac si talis est, qualem ais, sine vlla cūctatione ad Regis filium te introducam, qui te maximis honoribus ac beneficijs ornabit. Priusquam autem per ipsum oculorum obtutum, qui falli nequit, dicta tua confirmarim, fieri non potest, vt domino meo ac Regi de re incerta, & incognita, hæc tam immodica ac prætumida, renunciem. Dixit autem Barlaam: Rectè dixisti te huiusmodi vires ac facultates, nec vnquam perspexisse, nec audisse.

Etenim dixeram ad te me, non de re vulgari loqui, sed ingenti quadam & admiranda est. Quod autem eum cernere quæsiuisti, audi quid dicam.

Lapis hic summi pretii, præter eas, quas dixi, vires, & facultates, hanc etiā habet. Eum enim prompte ac facile prospicere non potest, qui sanum, ac firmum oculum, corpusque purum, atq; ab omni spurcitie alienum non habet. Nam si quis his duabus rebus non recte comparatus, in hunc pretiosum lapidē oculos temere ac petulanter iniecerit, ipsa quoque scilicet, qua præditus est, cernendi vi ac mente insuper mulctabitur. Ego porro, vtpote medicinæ minime rudis, & ignarus, oculos tuos parum sanos esse conspicio: ac proinde vereor, ne hanc quoque, quam habes, cernendi facultatem amittas. Verum de Regis filio audiui eum, tum vitæ castitate præditum esse, tum pulchros ac perspicaces oculos habere. Quocirca thesaurum hunc ipsi ostendere minimè dubitabo. Quamobrem ne commiseris, vt hoc negligas, ac re tanti momēti dominum tuum priues. Ille autem ad eum dixit: Si hæc ita se habent, ne mihi lapidem ostendas. Siquidem plurimis peccatis vita mea inquinata est: ac præ-

tertiane oculos quidem satis sanos habeo. De hac autem re dominum meum regem certiorem facere minime cunctabor. Hoc sermone habito, ad Regis filium ingressus, omnia ei sigillatim exposuit. Ille autem vt præceptoris verba audiuit, spirituali quadam lætitia & voluptate pectus sibi afflari sensit. Ac velut numine correptus, hominem celeriter introduci iussit.

Vt ingressus ille est Barlaam, eiq; quam conueniebat, pacem dedit, sedere iussus est. Cumque præceptor secessisset, Iosaphat ad senem ait: Velim mihi pretiosum illum lapidem ostendas, de quo magna & admiranda multa re commemorari præceptor meus mihi narrauit. Barlaam autem suam ad eum disputationem ad hunc modum auspicatus est: Haudquaquam æquum est, o Rex, vt illustrem tuam excellentiam, quidquam falso, & inconsiderate à me dici. Omnia enim, quæ de me ad te allata sunt, vera, atque ab omni dubitatione aliena sunt. Verum nisi prudentiæ tuæ prius periculum fecero, nefas est hoc mysterium tibi declarare. Ait enim Dominus meus: Exiit qui seminat, seminare. Et dum seminat, alia quidem ceciderunt secus viam, & volucres cæli comederunt illa. Matt. 13.

Alia ceciderunt super petrosa, vbi non erat terra multa, & confestim exorta sunt, eo quod non haberent terrã multã. Sole vero exorto æstuauerunt, & quia nõ habebãt radicem aruerunt. Alia aũt ceciderunt inter spinas, & surgentes spinę suffocauerunt ea. Alia postremo ceciderunt in terram bonam, & dederunt fructum centuplũ. Quocirca si in corde tuo frugiferã ac bonam terrã inuenero, diuinum semen in te conijcere, atq; ingens mysteriũ tibi aperire minime dubitabo. Si aũt petrosa ea, & spinea fuerit, viaq; a quolibet calcata, omnino salutare hoc semen, haudquaquam serere, ipsumq; auibus & feris, ante quas margaritas proijcere mihi prorsus interdictum est, in prædã obijcere [illegible] fuerit. Verum de te iam inchoans ac saluti [illegible] confido, spe quod & lapidem, qui pretiosa omnia superat, videbis, atque luminis ipsius splendorem hoc consequens, vt ipse quoque lumine efficiaris, fructumq; centuplum feras. Etenim tua causa longam viam confeci [illegible], vt quę nunquam vidisti, tibi ostenderem, atque ea docerem quæ nunquam audisti.

Quibus doctrina prædicanda sit.

Dixit autem ad eum Iosaphat: Equidem ipse, venerande senex, incredibili quodam amore eiusmodi, qui nullo modo coerceri queat, desiderioq; uror, nouum quendam

ac bo-

ac bonum sermonem audiendi. Atq; ignis in pectore meo accensus est, qui me ad necessarias quasdam quæstiones intelligendas, vehementer inflammat. Cæterum adhuc hominem nancisci nequiui, qui de hac re certam mihi fidem facere posset. Quod si Sapientem quempiã, & doctrina præditum virum nactus fuero, ac salutarem sermonem audiero, nec auibus, vt opinor, nec feris, cum tradam: nec rursũ petrosus & spinosus, vt tuis verbis vtar, ero. Quin potius & cãdido ac sincero animo eum excipiã, & condite ac diligenter conseruabo. Proinde si quid eiusmodi nosti, ne quęso id reticeas, verum mihi narres. Quãprimum enim è longinqua regione te venisse audiui, animi voluptate affectus sum atq; in bonam spẽ veni fore, vt opera tua id q cupiebam, consequerer. Eoq; nomine illicò te ad me intro duxi, comiterq; tanq familiarium meorũ & æqualium aliquem excepi. Atq; vtinã spe mea minime fallar. Dixit aũt Barlaam: Præclare, atq;, vt regia magnificentia dignum erat, hoc fecisti, vt non ad externæ vilitatis speciem animum adijceres, verũ abstrusæ spei teipsum traderes.

Erat enim aliquando magnus quidam & illustris Rex, cui, cũ in aureo curru, satellitum manu regia Maie. digna cinctus

iter faceret, contigit, vt duos viros, laceris & sordidis vestibus, atq; ore macie confectos, ac maiorem in modum pallido, obuios haberet. Regi porrò exploratum erat, eos corporis afflictatione, ac vitæ Deo consecratæ laboribus carnes suas ita confecisse. Vt igitur eos vidit, è curru statim desiliens, atq; humi prostratus, eos adorauit: ac deinde surgens, amicissimè complexus est, & salutauit. Proceres autem ipsius ac Præfecti hoc molestè tulerunt, cum facinus regia gloria indignum admisisse existimantes. Verùm cùm eum corā ipsum reprehendere minimè auderent, cum germano ipsius fratre agebant, vt Regem admoneret, ne diadematis amplitudinem & sublimitatem ad hunc modū dedecore ac cōtumelia afficeret. Cùm itaq; ipse hæc fratri dixisset, atq; intempestiuam & præposteram ipsius humilitatē accusasset, responsum ipsi Rex dedit, q à fratre minimè intellectum est.

Mos enim Regi erat, vt cùm aliquem morte mulctaret præconē cum tuba, q quidem mortis idcirco dicebatur, ad ipsius fores mitteret. Atque ex tubæ illius clangore, oēs ei moriendū esse intelligebant. Itaq; cū aduesperasset, lætalē tubā ad fratris sui fores clangorem edi-

tui? Rex inquit. Vt igitur ille hanc tubā audiuit, desperata salute per totam noctem domesticis rebus consuluit. Manè autē atra ac lugubri veste indutus, cū vxore ac liberis ad palatij fores flens ac lamentans profectus est. Cùm aūt Rex ipsum ad se admisisset, atq; ita eiulantē vidisset, his verbis vsus est: O stulte ac demens, si fratris tui, cū quo idē tibi genus, & par honor est, in quē nullius omnino sceleris tibi conscius es, praeconē ita extimuisti, quonam modo mihi reprehēsionis notā idcirco inussisti, quòd Dei mei pręcones, qui mortem, ac Dominum quem me multa & grauia scelera perpetrasse scio, pertimescendum aduentum mihi quauis tuba vocalius altiusq; denunciant, humiliter ac demissè salutarim? En igitur, vt tuā dementiā coarguerē, hac ratione vsus sum: quemadmodū etiā eos, qui tibi, vt me reprehenderes, in animum induxerunt, statim stolidos, & amentes, esse demonstrabo. Atq; ita curatū, & vtiliter instructū fratrem suum, domū remisit.

Iussit aūt e ligno quatuor arcas effici, quarum cùm duas vndiq; auro contexisset, fętidaq; cadauerum ossa in eas iniecisset, aureis seris eas obfirmauit: reliquas autem duabus, pice ac bitumine oblitis, preciosisque lapidibus & exquisitis

[illegible] vnguētaro flagitio[illegible] asperisq; funibus colligatis, [illegible], a quibus, ob [illegible] illusionem occultam deprehensus fuerat, ad se accersiri iussit: quatuorq; has arcas proponens [illegible], quantonam illæ pretij essent [illegible]. Illi autem duas eas, quæ [illegible], [illegible] pretij esse aliquid [illegible], cum aliter fieri posse [illegible], quum in ipsis regiæ coronæ [illegible] essent. Eas contra, quæ pice ac bitumine oblitæ erant, viles [illegible], ac nullius pretij esse aiebant. Rex autem ipsis dixit: Nempe quidem fore censebat, vos hoc dicturos esse. Nam sensibilibus oculis, ea quæ in sensum cadunt, perspicitis. Atqui non ita faciendum est: verum interioribus oculis id pretium, siue vilitatem & vtilitatem, quæ intus condita sunt, declarare oportet. Ac protinus [illegible] aperiri iussit. Quibus patefactis, grauis quidam ac teter odor exhalauit, atq; iniucundissimum spectaculum oculis obiectum est.

Homines non ex habitu exteriore æstimandi sunt.

Aitq; Rex: hic eorum typus est, qui cum splendidis ac illustribus vestibus vtantur, atque ob ingentem gloriam & potentiam insolenter se efferant, intus tamen fœtidis cadaueribus ac flagitijs pleni sunt. Post autem, cum eas, quæ pice ac

Quibus similes sunt, qui externe tantum pulchri sunt.

ceno ac bitumine oblitæ erant, aperiri iussisset, omnes eos qui aderant, splendore, atque odoris suauitate, quæ in ipsis recondita erat, oblectauit. Dixitque eis: Scitis cuinam rei hæ arcæ similes sint? humilibus nimirum atq; abiectis illis viris, vilibusque vestibus indutis, quorum vos externum habitum intuentes, contumeliæ ac probro mihi dedistis, quod ante eos in terram procubuissem. Ego autem eorum dignitatem, atque animorum pulchritudinem spiritualibus oculis considerans, ex ipsorum contactu gloriam contraxi, eosque omni corona & quauis regia purpura præstantiores existimaui. Ad hunc igitur modum pudorem ipsis incussit, eosq; in his rebus, quæ in aspectum cadunt, minime oberrare docuit, verùm iis animum adiungere, quæ intellectu percipiuntur. Itaque ad pij & sapientis regis similitudinem ipse quoque accessisti: vt qui bona spe nixus me susceperis: quæ quidem, vt opinor, minime te fallet. Dixit autem ad eum Iosaphat: Hæc omnia pulchrè atque concinnè dixisti. Verum illud scire cupio, quisnam sit tuus Dominus, quem tu orationis initio de illo seminatore verba fecisse dicebas.

BARLAAM ORTHODOXAM doctrinam Regis filio exponit.

CAPVT VII.

RVrsus igitur sermonem assumens Barlaam, dixit: Si quisnam Dominus meus sit intelligere cupis, Dominus Iesus Christus est, vnigenitus, inquam, ille Dei filius, ille beatus & solus potens, ille rex regum & dominus do-
1. Timo. 6. minantium, qui solus habet immortalitatem, ac lucem habitat inaccessibilem, qui cum Patre, & Spiritu sancto glorificatur. Neque enim ex eorum numero ego sum, qui multos hos, & petulantes Deos colunt, atq. hæc animæ expertia & surda simulacra venerantur. Verùm vnum Deum agnosco & confiteor, qui in tribus personis, hoc est Patre & Filio & Spiritu sancto, atque vna natura & essentia, ac vna gloria & regno minimè diuiso glorificatur. Hic igitur in tribus personis vnus Deus, principij ac finis
Rerũ creatio. expers, sempiternus, increatus, immutabilis, corpore vacans, inuisibilis, circum-
Naz. 2. Oratio. de Pasc. scriptione carens, animi comprehensionem fugiens, solus bonus ac iustus est, qui omnia, tam quæ oculis cernuntur, quàm quæ oculorum obtutum fugiũt, ex nihilo in ortum produxit.

Primum

Primum ſcilicet inuiſibilium ac cœleſtium virtutum innumerabilem quãdam multitudinem à materia & corpore ſecretam, hoc eſt adminiſtros diuinę maieſtatis ſpiritus: deinde autem mundum hunc in aſpectum cadentem, hoc eſt cœlum, ac terram, & mare, quem etiam lętiſſima luce coornauit, cœlũ nempe ſole ac luna & ſideribus, terram autem omnis generibus ſtirpibus ac varijs animantibus, mare denique numeroſiſſimis piſcium generibus. Hæc omnia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe mandauit, & creata ſunt. *Psal. 148.* Poſt autem hominẽ ſuiſmet manibus effingit, ſumpto nimirum à terra ad corporis compoſitionẽ luto, anima autem rationis, & intelligẽtiæ participe per ſuam inſufflationem ipſi tributa, quæ quidem ad Dei imaginem, *Gen. 1.* & ſimilitudinem effecta eſſe ſcripta eſt: ad imaginem videlicet, propter vim intelligendi, atque arbitrij libertatem: ad ſimilitudinem autem, propter virtutis ipſius, quo ad eius fieri poteſt, imitationem. Hunc porrò hominem, arbitrij libertate ac immortalitate donatum, eorum, quę in terra ſunt, Regem conſtituit. Atque ex ipſo fœminam, quæ ipſi auxilio eſſet, ipſi ſimilem effecit.

Conſtitutoque in Edem ad Orientem

paradiſo, voluptatis omnis, atq; oblecta-
menti pleno, hominem, quem effinxerat, in
ipſo collocauit: ſic quidem, vt diuina bo-
nitas omnia ligna, quæ illic erant, ſine
vllo impedimento eum percipere iube-
ret: vnius autem duntaxat degustatione
ipſi interdiceret (quod quidem lignum
ſcientiæ boni & mali appellatum eſt)
his verbis vtens: Quacunq; die comede-
ritis ex eo, morte moriemini. Tum vero
Diaboli à Deo defectio. vnus ex prædictis angelicis copiis, qui
vni agmini præerat, cum naturalis vitij
ne minimum quidem veſtigium à Creato-
re accepiſſet, verum boni cauſa procrea-
tus fuiſſet, libera mentis inductione à bo-
no in malum deflexit, atq; inſolentia ela-
tus, aduerſus Dominum ac Deum rebel-
lare voluit. Ac propterea ex ordine ſuo
ac dignitate expulſus eſt, atq; pro beata
illa gloria & angelico nomine, diaboli
ac Satanæ nomen conſecutus eſt. Deus
enim ipſum, & cæleſti gloria indignum,
præcipitem e cœlo exturbauit. Cum eo
porro ſimul auulſa, & eiecta eſt ingens
angelorum, qui ipſi ſuberãt, multitudo:
qui quidem mentis inductione mali ef-
fecti, ac boni loco principis ſui defectio-
nem ſecuti, dæmonum nomen, vt im-
poſtores ac circumſcriptores, acceperũt.
Diaboli in Diabolus igitur, abiurato prorſus bo-
no

[illegible], malaq; natura assumpta, inuidiam *hominẽ inuidia.* [illegible] hominem concepit, propterea *Sap. 2.* quod se ipsum è tanta gloria eiectũ, illũ autẽ, ad tantum honorẽ subuectum per- [illegible] neq; è beata illa viuendi ratio [illegible] molieba[illegible]. Quare repentẽ [illegible] nactus, per eam fœminã [illegible] Cum ea [illegible] spe diui- nitatis adduxisset, vt [illegible] lignum degustaret, [illegible] (nã hoc primo homini nomen fuit) in fraudẽ impulit. [illegible] primus homo contra diuinũ [illegible] ctam planta degustauit, [illegible] parẽ- te atq; architecto [illegible] paradiso ex terminatus, [illegible] & ab exitio immunis vitæ loco in hanc [illegible] mise- rã vitã incidit, ac postremò morte mul- ctatur. Atq; hinc vires nactus diabolus, & victoriæ elatus, aucto hominum gene re, omne improbitatis genus ipsis in a- nimum iniecit. Ex quo factum est, vt Deus ingentem peccati impetum coer- cere, ac reprimere volens, terræ dilu- uium induxerit, atque omnem ani- *Diluuium* mam viuentem extinxerit. Cum autem *Gen 7.* vnum duntaxat in illa ætate iustum vi- rum inuenisset, hunc cum vxore ac li- beris in arca quadam seruatũ, solũ in ter ra constituit. Posteaquam autẽ rursum homi-

homines numero augeri cęperunt, Dei obliuione capti sunt, atque ad grauiorẽ impietatem proruperunt, vt qui diuersis peccatis in seruitutem se addixerint, atque in varia errorum genera distraxerint.

Varia falsæ religionis genera.

Alij enim casu ac fortuito omnia ferri, prouidentiæque expertia esse censuerunt: tanquam scilicet nullus Dominus sit, qui ea regat, ac moderetur. Alij fatum inuexerunt, natalitijsque sideribus omnia commiserunt. Alij multos Deos malos, ac multis vitiosis affectionibus laborantes coluerunt: quo videlicet suarum affectionum, & grauium flagitiorum defensores & patronos eos haberent. Quorum etiam formas pictura exprimentes, surdas statuas, ac sensu carentia simulacra in altum erexerunt, eaque in templis inclusa coluerunt, & adorarunt, demẽtes nimirum creaturę potius quam creatori. Quidam enim solẽ & lunam ac sidera, quæ Deus ad lucem terreno huic mundo afferẽdam posuit, coluerunt. quæ quidem anima & sensu carent, ac creatoris prouidentia illuminantur & conseruantur, non autẽ quicquam per se vim ullum habent. Alij autem ignem & aquam ac reliqua terræ Elementa, quibus nec animus, nec sensus inest. Ne-

est. Neque eos, qui anima & ratione prę
diti sunt, eiusmodi rebus cultum adhi-
bere puduit. Alij feris, & reptilibus, &
pecudibus, & quadrupedibus animanti-
bus venerationem tribuerunt. hinc sci-
licet sese ratione magis expertes osten-
dentes, quam ea ipsa, quę colebant. Alij
turpium quorundam & abiectorum ho
minum formas depinxerunt, eosque
Deos appellarunt, partim masculos, par
tim fœminas: quos etiam ipsimet adul-
teros, & homicidas, & iracundos, & in-
uidos, & furiosos, & parricidas, & fratrici
das, & fures, & raptores, & claudos, & de
biles, & veneficos, & insanos esse tradi-
derunt, atque horum nonnullos mor-
tem obiisse, nonnullos fulmine percus-
sos fuisse, nonnullos hominibus seruiisse,
atque exules extitisse, nonnullos vul-
nera accepisse, ac lamenta edidisse, atq;
ob improba & fœda flagitia in anima-
lia sese immutasse. Quo fiebat, vt homi-
nes ab ipsis Dijs occasionem sumentes,
omni impuritatis genere sese contami-
narent. Ac tum horrenda quidem cali-
go genus nostrum tenebat: neque erat
qui intelligeret, nec qui Deum require-
ret. *Psal 13.*

Eâ autem ætate Abraham solus in- *Abraham*
uentus est, qui animæ sensum firmum *ex rebus*
ac va-

conditis, conditorē agnoscit.

ac fidem haberet, atq; ex rebus con ditis pro pecti conditorem agnosce- ret. Nam cū cœlum ac terram & mare, Solem item & Lunam ac reliqua consi derasset, huiusmodi ornatus concinnita- tem planè admiratus est. Cumq; mundū, & ea quæ in ipso sunt, conspexisset, non casu ac fortuito ea extitisse atque conser- uari existimauit. Nec rursum terræ ele- mētis, aut inanimis simulacris ornatus huiuscemodi causā ascripsit. Sed Deum verū per hæc agnouit, atq; vniuersi effe- ctorē & conseruatorē esse intellexit. De- us autē eius probitatē animi, atq; can- dorem, rectumq́; iudiciū cōprobans, se- ipsum ei patefecit, non quidē vt natura

Deus, vt natura est, à nemine videri potest.

est. Neq; enim fieri potest, vt creata natu- ra Deū cernat: verū per dispensationes quasdā Dei visiones, quemadmodū ipse nouit, [illegible] cognitione [illegible] sius animum [illegible] affecit, [illegible] asciuit. Qui quidem per suc- cessiones, quæ ab ipso promanarūt, tra- missa pietate, eos veri Dei cognitionem [illegible] Eamq; ob causā Dominus semē

Gen. 15.

1 Pet. 2.

ipsius in infinitā multitudinē excrescere voluit, populūq; sibi peculiarē appella- uit: eosq;, Aegyptiæ gentis, ac tyranni Pharaonis seruitute pressos, editis hor- rendis atq; admirandis signis & prodi-

Exod. 15.

giis per Mosen & Aaronem, viros suo

[illegible] Prophetiæ dono præditos edux[illegible] Quorū etiā opera Aegyptio-, pro eo [illegible] impro[illegible]bantur, excru[illegible] Et Israelitas [illegible] populus ille, qui ab Abrahamo [illegible] duxit, vocabatur [illegible] per rubrum mare, iussis videlicet aquis atq; tū a dextra, tū a sinistra [illegible], transijt. Cū autem Pharao & Aegyptij [illegible] eos sequerentur, reuersæ aquæ eos penitus deleuerūt. Ac postea, cū per [illegible] miracula [illegible] quadraginta annorum [illegible] in deserto deduceret, ac cœlesti pane [illegible], legem quæ futurorum [illegible], adumbratio erat [illegible] lapideis [illegible], [illegible] inscriptā dedit, eamq; Mosi in monte tribuit. Quę quidē ab omnib. simulacris, & flagitiosis actionib. abducebat, solumq; verū Deum venerari docebat. Sic igitur per ingentia miracula ipsos in [illegible] quādam terrā induxit, quam olim Patriarchæ illi Abrahamo [illegible] se [illegible] dare [illegible] receperat. Ac longum esset cum [illegible], quot quæq; [illegible] & [illegible], & [illegible], atq; eximia beneficia, q̄ numerū omnē excedunt in eos contulerit. Quibus omnib. id agebat, vt [illegible] & [illegible] genus humanū [illegible] haberet, atq; [illegible] reno[illegible] caret. Nihilo secius tamen adhuc natu-

Exod. 11.

Legis Mosaicæ effectus.

Lex vetus solùm docet virum colere Deum, & [illegible] veri [illegible] bus [illegible] vere.

ra nostra erroris libertati seruiebat, ac per Diaboli tyrannidem mors in homines regnum obtinebat, omnesq; diuina sententia condemnatos in infernū trāsmittebat.

Cum igitur in eiusmodi calamitatē acerbissimam venissemus, minimè nos despexit is, a quo conditi, atq; in ortum producti fueramus: neque manuum suarū *Christi incarnatio* opus funditus perire siuit. Verum benigna Dei ac Patris voluntate vnigenitus *Ioan. 1.* filius, & Dei verbum, qui est in sinu Patris, Ille, inquam, eiusdem cum Patre ac Spiritu sancto substantiæ, ille æuo vniuersi antiquior, ille principij expers, qui in principio erat, & apud Deum ac Patrē erat, & Deus erat, ad seruos suos indulgenter se demittit: & quidem ita, vt hæc demissio nec verbis declarari, nec mente comprehendi possit. Nam cum Deus perfectus esset, perfectus homo ex Spi- *Ioan. 1.* ritu sancto & sancta Maria Virgine Dei genitrice efficitur, nō ex viri semine, aut volūtate aut cōcubitu, in labis omnis expertis virginis vtero cōceptus, sed ex Spiritu sācto, quemadmodū ante conceptionē archangelorū vnus missus est, qui nouā illam & admirandam conceptionem Virgini nunciaret. Etenim Dei filius ex Spiritu sancto sine semine conce-

ptus

prorsus compactaq; sibi in Virginis vtero carne animata anima rationis, ac mentis participe, prodijt in vna persona, & duabus naturis, perfectus Deus, & homo perfectus, Matris virginitatem etiã post partum ab omni labe conseruans. Atque iisdem omnino quibus nos, excepto peccato, passionibus obnoxius effectus, infirmitates nostras suscepit, ac morbos nostros portauit. Quoniam enim per peccatum mors in mundũ introierat, necesse erat, vt qui redemptionis munere perfuncturus erat, ab omni peccato purus esset, peccatique morti minime obnoxius. *Heb 4.* *Esa. 53.* *Rom. 5.*

Triginta porro annis cum hominib. versatus, in Iordanis vndis a Ioãne viro sãcto, ac prophetarũ omniũ præstantissimo, baptizatus est. Eoq; baptizato vox eiusmodi de cęlo à Deo Patre delata est: Hic est filius me⁹ dilectus, in quo mihi bene cõplacui. Atq; Spiritus sanctus Columbę specie in ipsũ descendit. Ac deinceps magna & admiranda signa efficere cœpit, mortuos videlicet ad vitam reuocans, cæcis lucem afferens, dæmones in fugam vertens, surdos, & claudos curãs, leprosos purgans, atque vniuersam naturam nostram vndique renouans, operibusque erudiens, ac virtutis viam edocens, *Luc 3.* *Christi miracula.*

ceus, atque a corruptione abstrahens, & ad sempiternam vitam iter monstrauit. Vnde etiam duodecim discipulos elegit, *Mat. 19.* quos Apostolos nominauit, ipsisque negotium dedit, vt cœlestem vitæ rationem prædicarent, quam vt in terra ostenderet, ac nos humiles & terrenos per incarnationem suam cœlestes efficeret, venerat.

At vero admirandæ ipsius ac deo *Iudæi inuidia perciti Christum morte afficiunt.* consentaneæ vitæ atque infinitorum miraculorum inuidia & furore commoti Iudæorum pontifices ac principes, apud quos scilicet commorabatur, & ad quorum vtilitatem admiranda huiusmodi signa, & prodigia perpetrarat, beneficiorum omnium immemores, eum morte mulctarunt, vno nimirum ex ipsius discipulis ad ipsum prodendum adop-to, comprehensumque ipsum Gentibus dediderunt, ipsum inquam, qui omnium vita erat, ac sponte hæc suscipiebat. Hac enim de causa venit, vt nostra causa omnia perpeteretur, quo videlicet nos a vitiosis affectionibus in libertatem vindicaret. Cum autem multa in eum suppliciorum genera exercuissent, eum ad extremum cruce condemnarunt. Atque omnia in carne, quam ex nobis assumpserat, natura pertulit: diuina interim ipsius natura ab om-

ni

ai perpessione libera manente. Nam cũ duplici natura prædit*us* esset, hoc est diuina, & ea quã a nobis assumpserat, humana quidẽ natura perpessa est: diuinitas autẽ perpessione immunis & immortalis erat. Cruci igitur in carne affixus est innocens Dominus noster Iesus Christus. Peccatũ enim nõ fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Proindeq; morti obnoxius nõ erat. Quãdoquidẽ, vt iam dixi, mors per peccatum in mundũ introiuit. Verum nostra causa carne morte oppetiit, vt nos a [illegible] de redimeret. Descendit ad inferos, illisq; contritis, eas, quæ ab orbe condito illic inclusę tenebantur, animas liberauit. In sepulcro conditus, tertia die resurrexit: cũ scilicet mortẽ superasset, victoriamq; nobis aduersus eã donasset, atque immortalitatis largitor immortalitatem carni conciliasset discipulis visus est: ipsisq; pacem impertiuit, ac per eos vniuerso mortalium generi. *Esa. 53.* *Rom. 5.* *Ioan. 20.* *Act. 1.*

Post quadraginta autem dies in cęlos ascendit, atq; in Patris dextra sedet, rursumque venturus est iudicare viuos, & mortuos, ac reddere vnicuiq; iuxta opera sua. Post gloriosam autem suam in cœlos ascensionem sanctissimum Spiritum ad sanctos suos discipulos in ignis specie misit: cuius instinctu peregrinis *Psal. 61.*

linguis loqui cœperunt, quemadmodum ipse dabat eloqui illis. Hinc igitur per discipulos gratiam in omnes Gentes dispersi sunt, atque orthodoxam fidem prædicauerunt, baptizantes eos in nomine Pa-
Matth. 28. tris & Filij & Spiritus sancti, & docentes seruare omnia Saluatoris præcepta. Ad hunc igitur modum Gentes à recta via aberrantes illustrarunt, ac superstitiosum idolorum errorem de medio sustulerunt. Quamuis autem hostis, cladem suam indignissime ferens, nunc quoque bellum aduersus pios excitet, stultis videlicet ac stolidis persuadens, vt idolorum cultum adhuc retineant: imbecilla tamen ipsius vis effecta est, atque ipsius frame per Christi potentiam in finem defecerunt. En tibi Dominum meum ac Deum & salutis authorem paucis verbis declaraui. Plenius autem eum cognosces, si ipsius gratiam in animam tua acceperis, diuinoque beneficio tibi contigerit, vt ipsius seruus fias.

IOSAPHAT CHRISTIANAM fidem amplectitur: Barlaam de vi Baptismi, ac de Resurrectione & Iudicio differit.

CAPVT VIII

HAEC verba vt Regis filius audiuit, ipsius animus lumine perstrictus

est, atque statim e solio suo exurgens, Barlaamumq; complectens, dixit: Fortasse, nisi me coniectura fallit, vir præstantissime, hic est inæstimabilis ille lapis, quē non abs te occultum tenes, nec cuilibet promiscue ostendis, verum iis demum, qui sanis ac firmis animi sensibus præditi sunt. Ecce enim vt hæc verba auribus excepi, suauissima lux pectus meum subiit, & graue illud mœroris velamē, quod iampridem animo meo vndique incumbebat, statim sublatum est. Si igitur rectè coniicio, fac quæso sciam. Sin autem aliquid hoc, quæ abs te commemorata sunt præstantius nosti, ne cunctens id mihi rursus aperire.

Rursum igitur respondit Barlaam: Ita sane, mi Domine, ac Rex, hoc est illud magnum mysterium, quod absconditum est à seculis & generationibus: in extremis autem temporibus hominum generi patefactum. *Coloss.1.* Cuius declarationē olim per Spiritus diuini gratiā multi Prophetæ ac iusti viri prædixerunt, multifariam multisque modis edocti, atq; alta voce annūciantes. *Hebr.1.* Cumque salutem omnino futuram prospicerent, eiusque cernendæ cupiditate tenerentur, non tamen eam perspexerunt. Verum vltima hæc generatio diuino beneficio sa-

Mar.16. lutis authorem suscepit. Quamobrē qui crediderit, & baptizatus fuerit, salu⁹ erit.

Dixit autem Iosaphat: Omnia ea, quæ abs te dicta sunt, sine vlla dubitatione credo: eumq;, quem annuncias, Deum gloria afficio. Hoc vnum peto, vt sine vllo errore cuncta mihi declares: quidque mihi faciendum sit, exactè doceas. Atq; etiam quidnam Baptismus sit, quem ab ijs, qui fide præditi sunt, accipi ais, deinceps fac intelligam.

Baptismus Christianæ fidei radix. Ille autem ad eum respondit: Sanctæ huius, & incontaminatæ Christianorū fidei velut radix, ac certū fundamentū diuini baptismi gratia est, vt quę omnia à natiuitate contracta peccata expiet, atque ea inquinamenta, quæ ex vitio conflata sunt, prorsus expurget. Sic enim Saluator mādauit, vt per aquā ac Spiritū regeneremur, atq;ad veterē dignitatem redeamus: Per orationē videlicet, ac salutarem inuocationē, ad aquam accedente Spiritu sancto. Baptizamur igitur iuxta Saluatoris sermonē, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Atq; ita Spiritus gratia in eius, qui baptizatur, anima immoratur, eā illustrans, ac diuinam reddens, atq; imaginē illam ac similitudinē Dei, ad quā condita est, ipsi instaurans. Ac deinceps, veterib. omnibus vitij operib. abiectis, nouæ vitæ cū Deo pactū ini-

Mat.28.

Baptismi effectus.

Naz. Orat de sanct. Baptismi.

mus

mus,ac puriorem viuendi rationem au-
ſpicamur:quo nimirũ etiam coheredes
eorum efficiamur,qui ad immortalita-
tẽ regenerati ſunt, ac ſempiternã ſalutẽ
conſecuti ſunt. Citra baptiſmũ autem ſi *Sine Bap-*
eri non poteſt,vt quiſquã bonam ſpem *tiſmo nul-*
conſequatur:quamlibet etiã pios omnes *la bona*
pietate antecelluerit. Sic enim De⁹ ver- *ſpes eſſe*
bũ,qui,vt generi noſtro ſalutẽ afferret, *poteſt.*
humanitatẽ ſuſcepit,dixit: Amen dico *Ioan.3.*
vobis, niſi quis regeneratus fuerit ex a-
qua,& Spiritu ſancto,non intrabit in re
gnũ cœlorum. Quamobrẽ ante omnia
te rogo,vt animo fidẽ accipias,ac ſtatim
ardentiſſimo quodã deſiderio ad baptiſ
mũ accedas,nec vllã omnino morã ad-
hibeas. Periculoſa ſiquidẽ eſt dilatio:pro *Periculoſa*
pterea ꝙ prẹſtitut⁹ morti dies incert⁹ eſt *eſt ſalutis*
Ioſaphat autem ad ipſum dixit:Et quę *dilatio.*
nã bona illa ſpes eſt,cuius fieri poſſe ne-
gaſti, vt quiſquã citra baptiſmũ compos
fiat? Quidnam etiam illud eſt,quod cœ-
lorum regnũ appellas? Vndenam item
Dei humanitate induti verba audiuiſti?
Quinã rurſus eſt incertus morti præſti-
tutus dies,de quo ingens ſolicitudo pe-
ctus meũ ſubiens,mœrorib.ac dolorib.
carnes meas conficit,atq; adeo ipsũ oſſi
um robur exeſt? Deniq; vtrũ morientes
in nihilũ dilabimur,an cõtra poſt præſẽ
cẽ pegrinationẽ alia vita ſupeſt? Hęc &

his consentanea ex te scire auebam.

Barlaam huiusmodi responsum his verbis dedit: Bona ea spes, de qua locutus sum, regni cœlestis est. Ea autem est eiusmodi, vt nulla omnino humana lingua explicari possit. Ait enim Scriptura: Quæ oculus non vidit, & auris nō audiuit, & in cor hominis non ascenderūt, præparauit Deus diligentibus se. Cùm autem abiecta hac crassa carne, beatitudinem illam diuino beneficio consecuti fuerimus, tum ille, cuius beneficio spes nostra nos minimè fefellerit, nos docebit, efficietq; vt bonorū illorū gloriam, omnem mentis captum superantem, lucem illam, quæ nulla oratione exprimi potest, vitam illam, quæ morte non interrumpitur, ac denique illam cū Angelis vitæ consuetudinem cognoscamus. Nam si hoc diuinitus consequamur, vt cum Deo, quantum humanæ naturæ fas est, consuetudinem habeamus, omnia ea, quæ nunc nobis ignota sunt, ab eo sciemus. Hoc enim, Scripturis diuinitus inspiratis edoctus, omniū maximè cœlorum regnum esse duco, nempe ad sanctæ, &, quæ vitæ initium dedit, Trinitatis contemplationem accedere, atq; incomparabili ipsius lumine purius illustrari, ac reuelata facie ipsius glo-

Esa. 64. *1. Cor. 2.*

Cælorum regnum in quare potissimum consistat.

2. Cor. 3.

us gloriam omnem verborum faculta-
tē ſuperantem cōtueri. Nec verò miran
dū eſt gloriam illā, ac lucē, & arcana bo-
na nullis verbis declarari poſſe. Neq; e-
nim ampla & eximia eſſent, ſi nos, terre
ni & mortales, ac grauem hanc, & affe-
ctionibus obnoxiam carnem geſtātes,
ea tum cogitatione percipere, tum ver-
bis exprimere poſſemus. Quæ cùm ex-
plorata tibi ſint, ea fide ſola citra vllam
dubitationē accipe, atq; ab omni fictio-
ne abhorre: Illudq; ſtude, vt per bona
opera immortalem illā gloriam arripi-
as. Qua cùm tibi potiri contigerit, perfe
ctius hæc cognoſces.

Ecce fidē & opera bona, per quæ duo ad immortale Regnum poſſimus peruenire. Non ergo ſufficit vnum ſine altero: quod nota contra hæreticos.

Quod autem ex me quæſiuiſti, quonā
modo nos incarnati Dei verba audieri-
mus: hoc habeto, nos per ſacroſancta E-
uangelia, ea, quæ ad theandricam, hoc
eſt Dei cū homine coniuncti, diſpenſati
onē pertinent, didiciſſe. Nā ita ſanctus il
le liber appellatur, vt qui immortalitatē
& ſtatum à corruptione alienū, & ſem-
piternā vitam, & peccatorum remiſſio-
nē, & cœlorum regnum, nobis, qui mor
tales interituiq; obnoxij, ac terreni ſum⁹,
fauſtè annunciet. Quem quidē ſcripſe-
rūt, qui ſpectatores ac miniſtri Verbi fu-
erunt. De quib. ſuperius dixi, quod Salua
tor noſter Chriſt⁹, Diſcipulos & Apoſto

los elegerit. Qui quidem nobis post gloriosam Dei in cœlos ascensionē, ipsius in terra vitæ rationē, & doctrinā ac miracula, quantū ab hominib. præstari poterat, litterarū monumentis mandarūt. Sic etenim in extrema libri sui parte eximi⁹ ille inter diuinos Euāgelistas dixit, Sunt & alia multa, quæ fecit Iesus, quæ
Ioan. 21. si scribantur p singula, nec ipsum arbitror mundum eos, qui scribēdi sunt, capere posse libros.

In hoc igitur diuino Euangelio, tum incarnationis, tū declarationis, tū miraculorū, tum præceptorum ipsius historia, Dei spiritu exarata cōtinetur. Ac deinde supplicij illius ab omni labe remoti, quod Dominus noster causa subijt, sanctæq; triduò post Resurrectionis, atq; in cęlos Ascensionis, ac deniq; illustris ac
Luc. 21. metuendi ipsius secundi aduentus mentio habetur. Rursum enim Dei filius cū gloria, omni sermone præstantiori atq; ingētī celestis militię multitudine in terrā vēturus est, vt de mortaliū genere sententiā ferat, atq; vnicuiq; pro eo ac gessit,
Gen. 1. 2. repēdat. Etenim cùm Deus hominē ab initio effinxisset (quemadmodū etiam iam tibi exposui) insufflauit in eum spiraculum vitæ: quæ quidem anima rationis atque intelligentiæ particeps appellatur.

latur. Quoniam autem morte damnati sumus, omnibus nobis mori necesse est: Nec fieri potest, vt hic calix hominem vllum prætereat. Nihil autem est aliud mors, quàm animi à corpore disiunctio. Ac quidem illud corpus, quod è terra effictum est, postea quam ab animo seiunctum est, in terram, ex qua sumptū fuerat, reuertitur, ac corruptum dissoluitur. Anima autem, immortalis cùm sit, eò proficiscitur, quò summus ille effector imperat, vel, vt rectiùs loquar, quemadmodum ipsa sibi, cum adhuc in carne versaretur, hospitium præparauit. Vt enim quisque vitæ munere hic functus fuerit, illic recepturus est. *Quid sit mors.* *Genes. 3.* *Eccl. 3.*

Denique confectis longis temporum curriculis Deus noster cum metuenda, & sermonis facultatem superante gloria ad iudicium de orbe ferendum veniet. Cuius metu cœlorum virtutes commouebuntur, atque omnis Angelorum exercitus tremore correptus coram ipso astabit: tum videlicet, cùm in Archangeli voce, ac diuina tuba mortui ad vitam redibunt; ac tremendo ipsius throno sistentur. Est autem Resurrectio, animæ rursus cum corpore coniunctio. Quocirca *Luc. 21.* *1. Thess. 4.* *Resurrectio.*

1.Cor. 15. hocipſum corpus, quod interit, ac diſſoluitur, ita reſurget, vt deinceps interire nequeat. Nec vero huic rei fidem vllo modo abrogare in mentem tibi veniat. Neque enim ei, qui ipſum primum è terra effinxit, poſteaquam in terram, ex qua ſumptum eſt, rediit, iuxta creatoris ſententiam rurſus ad vitam excitare impoſſibile eſt. Nam ſi, quod Rex Deus ex nihilo in ortum produxerit, tecum repu-
Gen. 2. tes, iſtud ſatis magno argumento tibi futurum eſt. Etenim ſumpta terra, quæ prius non erat, hominem procreauit. Quonam igitur modo è terra homo factus eſt? Quonam modo ipſa ex nihilo producta eſt? Quonam item fundamento nititur? Quonam denique modo ex ipſa, infinita, tum brutorum, tum ſeminũ, tum ſtirpium genera, producta ſunt? Quinetiam in noſtro quoque ortu velim hoc conſideres. An non enim perexiguum ſemen in terram, hoc eſt in vuluam ipſam excipientem emittitur? Vnde igitur hæc tanta animalis effectio?

Quamobrem ei, qui omnia ex nihilo produxit, atq; etiamnum producit, minimè impoſſibile eſt, corpora ea, quę morte extincta atque corrupta ſunt, è terra
2. Cor 5. ad vitam reuocare, vt vnuſquiſque con-
Pſal. 61. ſentaneam operibus ſuis mercedem recipiat.

cipiat. Laboris enim est, inquit ille, præsens tempus: futurum autem, mercedis. Alioqui, vbinam Dei iustitia erit, nisi sit Resurrectio? Siquidem multi probi viri, cùm in hac vita multas calamitates ac multa supplicia tulissent, per vim tandem de medio sublati sunt. Nõnulli contra impij ac facinorosi homines, in delicijs, ac prosperis rerum successibus, præsentem vitam consumpserunt. At Deus, vt qui simul & bonitate & iustitia præstet, Resurrectionis, ac referendarum rationum diem constituit: vt; cùm quæque anima corpus suum receperit, improbus quidem, & sceleratus, qui hic omnia secunda ac læta habuerit, illic scelerum pœnas luat: probus contra, eorum; quæ iniquè gesserit, pœnis in hac vita persolutis, illic bonorum hæreditatem consequatur. Audient enim, inquit Dominus, qui in monumentis sunt, vocem filij Dei. Et exibunt, qui bona fecerũt, in resurrectionẽ vitæ: qui autem mala egerunt, in resurrectionẽ iudicij. Quo scilicet tẽpore sedes quoq; collocabuntur, atque antiquus dierum, rerumq́ue omnium parens & architectus, præsidebit. Ac libri aperientur, in quibus omnium nostrum actiones, sermones, cogitationes, inscriptæ continentur.

Dei iustitia sine resurrectione constare non potest.

Ioan. 5.

Dan. 7.

tur. Atque igneus fluuius rapido cursu voluetur, cunctaque, quæ in abstruso delitescunt, patefient. Non illic patronus, aut verborum lenocinium, aut falsa excusatio, aut opum potentia, aut dignitatum fastus, aut amplissimæ munerum largitiones, rectum iudicium supprimere poterunt: verum incorruptus ille ac verus Iudex, ad iustitiæ lancem omnia perpendet, hoc est, & actionem, & sermonem, & cogitationem. Ac proficiscentur, qui virtutibus operã dederunt, ad sempiternam vitam, & lucem omnẽ orationis vim excedentem: vt cum Angelis oblectentur, atque arcanis bonis fruantur, sanctæque Trinitati purè astent. Qui autem turpibus flagitijs sese deuinxerint, atq; omnes impij & peccatores, ad sempiternum cruciatum. qui quidem gehenna dicitur, & exteriores tenebræ, & insomnis vermis, & stridor dentium, aliaque innumera tormenta.

Grauissima pœna damnatorum est visione Dei carere.

Quorum omnium nullum æquè graue & acerbum est, atque à Deo abalienari, & à dulcissima ipsius facie abijci, gloriaque illa, quæ nullis verbis exponi potest orbari, atque inspectante vniuerso orbe traduci, & ignominia, quæ nunquam finem habitura sit, notari. Posteaquam

quam enim horrenda illa ſententia edita fuerit, omnia deinceps immutabilia, & conuerſionis omnis expertia manebũt: ſic videlicet, vt nec vita lætaiuſtis finem habitura, nec afflictio & pœna peccatoribus terminum acceptura ſit. Neque enim ſublimior poſt eum alter Iudex eſt, nec per ſequentia opera purgatio, nec præſtitutus emendationis terminus, nec alia vlla ijs, qui in cruciatu verſabuntur, ars & ratio: quippe cùm ſupplicium vnà cum ipſis in ſempiternum duret.

Quæ cùm ita ſint, quales tandẽ nos in ſanctis conuerſationibus ac pijs actionibus eſſe oportet, vt digni habeamur venturas minas effugere, atque à dextris filij Dei ſtare? Nam hæc iuſtorum ſtatio eſt: quemadmodum contra miſerrima ad ſiniſtram pars peccatoribus aſſignata eſt. Poſt autem Dominus iuſtos Patris ſui benedictos vocans, in perpetuum regnum introducet: Peccatores autem cum ira & execratione à ſuaui & tranquilla facie ſua abiectos (quo nihil grauius & acerbius excogitari poteſt) ad ſempiternam pœnam ablegabit.

2. Pet. 3.

Mat. 25.

QVOD BREVITER ET COMpendiosè superius dixit, hic fusius exponit, ac scripturæ testimonia producit.

CAPVT. IX.

IOsaphat autem his ad eum verbis vsus est: Magnas quasdam & admirandas res, magnoque metu ac tremore dignas mihi, ó homo, narras, siquidē hæc ita se habent, atque postquam fatis concesserimus, & in cinerem ac puluerem dissoluti fuerimus, Resurrectio & Regeneratio futura est, rerumque in vita gestarum, examen ac merces. Verùm quo argumento hæc probas? et quonam ei rei, quæ nondum oculis perspecta est, auditæ atque intellectæ vsque adeo firmam & indubitatam fidem adhibuisti? Nam quæ iam gesta ac re ipsa declarata sunt, etiam si ipsi minimè videritis, at ab iis, qui ea viderunt, ac memoriæ prodiderunt, audiuistis. Quonam autem modo de rebus futuris tam magna, & pretimida prædicantes, certam de ijs fidem nacti estis?

Respondit Barlaam. Ex ijs, quæ iā contigerunt, de futuris etiam certā fidem nactus sum. Nam qui hæc prædicarūt, nec vlla in re à vero aberrarūt, verū ꝑ signa & pro-

& prodigia, variasque virtutes sermonibus suis robur conciliarunt, iidem etiam de futuris nos admonuerūt. Quemadmodum igitur hic nihil præposterum ac fictum docuerunt, verùm omnia ea, quæ ab ipsis dicta & facta sunt, Sole clarius effulserunt: eodem quoque modo illic verè omnia tradiderūt. Quæ quidem etiam ipse Dominus noster ac herus Iesus Christus, tum sermone, tum opere, confirmauit. Amen enim, inquit, dico vobis, quia venit hora, quando mortui audient vocem filij Dei, & qui audierint, viuēt. Ac rursum: *Ioan. 12.* Venit hora, in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem filij Dei. *Luc. 20.* Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Ac rursum ait: De mortuorū autē resurrectione non legistis quod dictum est vobis à Deo, dicente, Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob: Deus porrò mortuorum Deus non est, sed viuētium. Vt enim colligūtur zizania, & cōburuntur: sic erit in consummatione seculi huius. *Matt. 24.* Mittet filius Dei Angelos suos, & colligent de regno eius omnia scandala, & eos qui faciunt iniquitatem. Et mittent eos in caminum ignis.

nis: illic erit fletus & ſtridor dentium. Tunc iuſti fulgebunt ſicut Sol in regno Patris eorum.

Luc.8. Hæc dicens addidit: Qui habet aures audiendi, audiat. His igitur pluribusq; alijs verbis Dominus corporum reſurrectionem declarauit. Re ipſa autem ſermonibus ſuis fidem aſtruxit, cùm mortuos ad vitã reuocauit, ac ſub terreſtris *Ioan.11.* vitæ ſuæ cataſtrophen Lazarum quendam amicum ſuum, qui iam quatriduò mortuus erat, ac fętebat, è monumento vocauit, eumq;, qui animam efflauerat, viuum exhibuit. Quin ipſe quoque Dominus perfectam, nec iam morti ſubie-*1.Cor.16.* ctam, reſurrectionẽ auſpicatus eſt: quippe qui morte in carne deguſtata, triduò poſt ad vitam rediit, ac mortuorum primogenitus effectus eſt. Quanquã enim alij quoq; à morte ad vitã excitati ſunt: morte tamen rurſus functi ſunt, nec futuræ veræ Reſurrectionis imaginẽ exhibere potuerunt. Solus aũt ipſe Reſurrectionis illius author ac princeps extitit: vt qui immortali reſurrectione ad vitã redierit. Hęc illi etiam, qui ab initio ſpectatores ac miniſtri verbi fuerunt, prędicarunt. Ait.n. B. Paulus, qui non ab hominibus, ſed è cœlo vocatus eſt. Notum vobis facio, fratres, Euangelium, quod annũciaui vobis. Tradidi enim vobis in

Qua ratione Christus reſurgentiũ primitiæ extiterit.

Galat.1.
Rom 4.

primis,

primis, quod & accepi, quod Christus mortuus est pro peccatis nostris secundũ scripturas, & quod sepultus est, & ꝙ resurrexit, secundũ scripturas. Si autem Christus prædicatur quod resurrexit à mortuis, quomodo dicunt quidã, quod resurrectio mortuorum nõ est? Nam si mortui non resurgunt, ne Christus quidẽ resurrexit. Si aũt Christus non resurrexit, inanis est fides vestra. Adhuc estis in peccatis vestris. Si in hac tantum vita sperãtes sumus in Christo, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Nunc aũt Christus resurrexit à mortuis primitię dormientiũ. Quoniã quidem per hominem mors, per hominem aũt resurrectio mortuorum. Vt enim in Adam oẽs moriuntur: ita in Christo oẽs viuificabuntur. Et paucis interiectis: Oportet enim, inquit, corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Cùm autem mortale hoc induerit immortalitatẽ, tunc fiet sermo q scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors stimulus tuus? Destruetur aũt prorsus ac delebitur mortis potentia, vt quæ iam vim suam nõ exerat, verũ deinceps hominibus immortalitas, atq; incorruptibilitas sempiterna concedatur. Erit igitur, erit, inquam, sine

1. Cor. 15.

vlla

vlla dubitatione mortuorum resurrectio: idque certissimè credimus. Quin etiam rerum in vita gestarum, examen ac præmia, & pœnas fore perspectum habemus, in metuendo videlicet aduentus Christi die, in quo cœli igne soluentur, & elementa ardore contabescent, vt Theologi cuiusdam verbis vtar. Nouos autem cœlos, ac nouam terram secundum ipsius promissionem expectamus. Nam quod illic operum præmia & pœnæ sint, nihilque omnino bonorum vel malorum negligatur, verùm & actionum & verborum, & cogitationum merces recondita sit, ex his Christi verbis constat: Quicunque potum dederit vni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli, non perdet mercedem suam. Ac rursum ex his: Cùm venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut Pastor segregat oues ab hœdis. Et statuet oues quidem à dextris suis, hœdos autem à sinistris. Tunc dicet Rex his qui à dextris erunt. Venite benedicti Patris mei: possidete regnum vobis paratum à constitutione mundi.

1. Pet. 2.

Operũ merces asseri tur in die iudicij.

Matt. 10.

Matt. 25.

Elu-

Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Hospes eram, & collegistis me. Nudus, & cooperuistis me. Infirmus, & visitastis me. In carcere eram, & venistis ad me. Cur his verbis vtitur, nisi quia beneficia, quæ à nobis in egẽres conferuntur, sibi ascisscit. Et alio loco ait: Omnis quicunque confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui est in cœlis. *Luc.12.*

En per hęc omnia, ac plura alia, firma & certa esse bonorum operum pręmia declarauit. Quemadmodum etiam contra improbarum actionum pœnas illic reconditas esse denunciauit, per admirandas scilicet, & eximias parabolas, quas ille sapientiæ fons, prorsus sapienter exposuit. Etenim diuitem quendam inducit, purpura, & bysso indutum, ac quotidie splendide epulantem, tenacem autem atq; à misericordia remotũ, adeo vt pauperem quendam Lazarum nomine, ad fores suas iacentem despiceret, ac ne ipsas quidem mensæ suæ micas ei imperti ret. Vtroq; igitur extremo vitæ die functo, pauper quidem ille, atque vlcerosus in Abrahæ sinum delatus est (quo nempe vocabulo proborũ virorum sedem declarauit) diues con-

En rursus habes firmam mercedem ac præmia bonorum operum.

Luc.16.

tra acerbiſs. imo flammę ſupplicio in inferno addictus eſt. Ad quem etiam Abraham his verbis vtebatur, Recepiſti bona in vita tua: Et Lazarus ſimiliter mala. Nunc autem ipſe conſolatur, tu verò cruciaris.

Rurſum alio loco cœlorum regnum homini regi ſimile eſſe ait, qui filio ſuo nuptias fecit. Per nuptias porro futura lætitia & claritas indicatur. Etenim ad humiles ac terrenis affectibus imbutos homines verba faciens, ab ijs rebus quę ipſis vſitatę ac familiares erant, parabolas ducebat: non quod nuptias & menſas in æuo illo eſſe oſtēderet, ſed ad eorum craſſitiē ſeſe demittens, his vocabulis vtebatur, vt futura ipſis perſpicua faceret. Omnes itaq;, inquit, rex ille ſublimi præconio ad nuptias inuitauit, atq; vt bonis illis ad ſatietatem vſq; fruerentur.

Matt. 22.

Multi autem eorum, qui inuitati fuerant, ire neglexerunt: verū ſe ipſos, partim in agris, partim in negotiationibus, partim in vxoribus nuper acceptis occupantes, nuptialis thalami ſplendore caruerunt. Illis autem ſua ſponte à ſuauiſſima illa lætitia excluſis, alij vocati ſunt, atq; impletæ ſunt epulæ diſcumbentibus. Ingreſſus autem Rex vt videret

ret discumbentes, vidit illic hominem non vestitum veste nuptiali. Et dixit ei: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit Rex ministris. Ligatis pedibus ac manibus eius, tollite eum, & mittite in tenebras exteriores. Illic erit fletus & stridor dentiũ. †Per hos porrò, qui nuptijs interesse recusarunt, nec ei, à quo vocabantur, vllo modo morem gesserunt, illi significantur, qui ad Christi fidem minime accurrerunt, verũ aut in idolorum cultu, aut in aliqua hæresi perstiterunt. Per eum autem, qui veste nuptijs consentanea carebat, is demum intelligitur, qui fide quidem præditus fuit, cæterùm spiritualem vestem impuris flagitijs conspurcauit, meritoq; proinde à nuptialis thalami lætitia submotus est.

† Explicatio superioris parabolæ.

Nota tu, qui dicis vestem nuptialem esse Fidem, quod non rectè sacram scripturam interpretaris. Habebat enim ille fidem: sed fidẽ suam malis operibus polluerat, & ideo regno Dei fuit exclusus.

Quin aliam quoque huiusmodi parabolam eodem pertinentem attulit, propositis nimirum decem quibusdam Virginibus, quarum quinque prudentes erant, & quinque fatuæ. Quæ quidem fatuæ acceptis lampadibus suis non sumpserunt oleum secum, prudentes autem sumpserunt. Hoc autem loco per oleum probarum actionum possessionem significauit.

Matt. 25.

Oleũ quid significet.

Media

Media autem nocte, inquit, clamor factus est; Ecce sponsus venit, exite obuiam ei. Porrò per mediā noctem diei illius incertitudinem indicauit: Tunc surrexerūt omnes Virgines illæ: & quæ paratæ erant, exierunt obuiam sponso, & intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Quæ autem imparatæ erant (quas etiam idcirco non abs re stultas appellauit) cùm lampades suas extingui perspicerent, ad oleum emendum sese contulerunt. Posteaque clausis iam foribus accedentes, clamabant, dicentes, Domine, Domine, aperi nobis. Ipse autem respondens dixit eis, Amen dico vobis, nescio vos. Ex his omnibus perspicuè constat, improbis actionibus atque adeo sermonibus, ipsisque etiam cogitationibus, suam esse mercedem constitutam.

Matt.12. Dixit enim Saluator: Dico vobis, quod omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die Iudicij. Ac rursum: Ve- *Matt.10.*
stri verò & capilli capitis omnes numerati sunt. Quo scilicet loco per capillos minutissimas etiam considerationes, animiq; cogitationes significauit. Consentanea autem his quoq; beatus Paulus tradit. Viuus est, inquit, sermo Dei, *Hebr.4.*
& effi-

& efficax, ac penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vſque ad diuiſionem animæ & corporis, ſpiritus quoque & compagum ac medullarum, & diſcretor cogitationum & intentionũ cordis, & non eſt vlla creatura inuiſibilis in conſpectu eius. Omnia autem nuda & aperta ſunt oculis eius, ad quem nobis eſt ſermo.

Hæc etiam Prophetæ longis ab hinc temporibus, Spiritus ſancti gratia illuſtrati, apertiſſimè nunciauerunt. Ait enim Eſaias: Ego opera illorum noui, & reddam eis. Ecce venio, vt congregem omnes gentes & linguas: & venient, & videbunt gloriam meam: & erit cęlum nouum, & terra noua, quæ ego faciam manere coram me. Et veniet omnis caro, & adorabit me in conſpectu meo, dicit Dominus: Et exibunt, & videbunt cadauera hominum, qui præuaricati ſunt in me. Nam vermis eorum non morietur: & ignis eorum non extinguetur. Et erunt vſque ad ſatietatem viſionis omni carni. Ac rurſum de die illo ait: Et inuoluetur cœlum ſicut liber, omnes ſtellæ cadent ſicut folium de vinea. Ecce enim dies Domini venit plenus furore & ira, ad ponendam terram in ſolitudinem, & peccatores eius conteren-

Eſa.66.

Eſai.13.

terendos ex ea. Quoniam stellę cœli & splendor earum nō expandent lumen suum. Et obtenebrabitur Sol in ortu suo, & Luna non splendebit in lumine suo. Et quiescere faciam superbiam infidelium, & arrogantiā fortium humiliabo. Ac rursus ait: Væ qui trahitis ini-
Esa. 5. quitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri, peccatum. Væ qui dicitis malum bonum, ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. Qui iustificatis impiū pro muneribus, & iustitiam iusti aufertis ab eo. Qui declinatis iudicium pauperum, & diripitis substantiam egenorum, vt sit vobis Orphanus in prædam. Et quid facietis in die visitationis? Et ad quem confugietis in auxilium? & vbi derelinquetis gloriā vestram, ne in visitationem incidatis? Propter hoc, sicut deuorat stipulam lingua ignis, & calor flammæ exurit: sic radix eorum quasi fauilla erit, & germen eorū vt puluis. Abiecerunt enim legem Domini exercituum, & eloquium sancti Israel blasphemauerunt.

Soph. 1. Eodem accedit quod ait alius Propheta: Iuxta est dies Domini magna & velox nimis. Vox diei Domini amara:

tribu-

tribulabitur fortis. Dies iræ dies illa, dies tribulationis & angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies tenebrarum & caliginis, dies nebulę & turbinis, dies tubę & clangoris super ciuitates munitas, & super angulos excelsos. Et tribulabo malignos, & ambulabũt cęci, quia Domino peccauerũt. Et effundetur sãguis eorũ sicut humus, & corpus eorũ sicut stercora. Sed & argentum eorum, & aurũ eorum, nõ poterit liberare eos in die furoris Domini. In igne Zeli eius deuorabitur oĩs terra, quia consummationẽ cum festinatione faciet cunctis habitantibus terram. Insuper etiã Dauid Rex & Propheta ad hunc modũ clamat: Deus manifestè veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas valida. Aduocabit cęlum desursum, & terram discernere populum suum. Ac rursum. Exurge Deus, inquit, & iudica terram: quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi. Ac rursum: Tu reddes vnicuiq; iuxta opera sua. Cõplura aũt etiam alia huiusmodi, tum Psalmista, tum oẽs Prophetæ diuino Spiritu edocti, de futuro iudicio ac mercede prædicarunt. Quorũ sermones Saluator quoq; certissimè cõfirmãs, nos mortuorũ resurrectionẽ,

Psal.49.

Psalm.77.

rerum-

rerumque in vita gestarum mercedem, atque immortalem futuri seculi vitam credere docuit.

IOSAPHAT SVPERIORI ORAtione compunctus, quidnam sibi faciendum sit, petit. Barlaam eum ad suscipiendum Baptismum hortatur, eique præmium eorum exponit, qui ad Deum sese conuerterint.

CAPVT X.

IOSAPHAT autem ingenti ob hęc verba animi compunctione plenus, lachrimis perfundebatur: atque his ad Senem verbis vsus est: Omnia mihi perspicuè declarasti, ac horrendam hãc & admirandam narrationem luculenta oratione complexus es. His itaque nobis propositis, quid tandem faciendum est, vt ea supplicia, quæ sceleratis hominibus parata sunt, effugiamus, ac iustorum gaudium consequamur?

Respondit Barlaam, Litteris sacris proditum est, quod cùm Petrus, qui A-
Act. 2. postolorũ princeps vocatus est, plebem doctrina instrueret, corde compuncti sunt: quemadmodum scilicet tu quoq; hodierno die. Cumque dixissent: Quid faciemus? Petrus ad eos dixit: Pœniten-

riam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Et accipietis donum Spiritus sancti. Vobis enim est promissio, & filijs vestris, & omnibus qui longè sunt, quoscumque aduocauerit Dominus Deus noster. En igitur ipse misericordię suę diuitias in te effudit, teque, qui animo ac voluntate procul ab eo distitus eras, & alienis, non dicam dijs, sed pestiferis Dæmonibus, & surdis ac sensus expertibus statuis cultũ adhibebas, acciuit. Quocirca ante omnia ad eum, qui te vocauit, accede: a quo veram, tam eorum quæ oculis cernuntur, quàm quæ ab oculorum sensu remota sunt, cognitionem cõsequeris. Quod si postea quam vocatus es, accedere recusas, aut moras nectis, iusto Dei iudicio exhęres eris, ac repudiaberis, q a ipse repudiasti. Ad hunc enim modum ipse quoque Apostolus Petrus ad quendam discipulum dixit: Ego autem credo, quod & obediuisti vocationi, & adhuc sincerius obediens, crucem tolles, Deumque ac Dominum te vocantem sequeris, qui te à morte ad vitam, & à tenebris ad lucem inuitat. Nam profectò Dei ignoratio, animæ caligio ac mors est: Et simulacra colere ad naturæ exitium, amentiam omnem excedit.

Hæc ex libro quodam apocrypho sũpta videntur.

Dei ignoratio animæ caligo est.

Quos quidem homines cuinã rei simi-
miles esse dicam? & quanam imagine
eorum stoliditatem tibi ob oculos po-
nam? Sed tamen exemplum quoddam
tibi proponam, quod mihi à viro quo-
dam summa sapientia prædito cõme-
moratum est. Aiebat enim simulacro-
rum cultores aucupi similes esse, qui cũ
lusciniam, perexiguam auiculam, ce-
pisset, gladiumq; arripuisset, vt eam iu-
gularet, ac comederet, ea, concessa sibi
articulata voce, ad aucupẽ dixit: Quid-
nam, ó Homo, ex mea nece ad te vtili-
tatis rediturum est? Neq; enim per me
ventrem tuum explere poteris. At si me
vinculis liberaueris, tria præcepta tibi
tradam: quibus si parueris, magnis per
omnem vitam commodis afficieris. Il-
le autem ex ipsius sermone admiratio-
ne cõmotus, sese facturum recepit, vt
si nouum aliquid ab ea audiret, statim
eam libertate donaret, ac missam face-
ret. Conuersa itaq; luscinia, homini ait:
Nunquam rẽ, quam consequi nequeas,
aggredere. Nunquam rei præteritæ te
peniteat. Rei incredibili nunq̃ fidem ad-
hibe. Hęc tria mandata serua: & pręcla-
rè tecum agetur. Ille autem horum ver-
borum sagacitatem ac prudentiã admi-
ratus, eã vinculis solutam in aërẽ emi-
sit.

Cui simi-les sint i-dolorum cultores.

sit. Luscinia itaq; periculum facere cupiens, an ille verborum eorum, quę audierat, vim intellexisset, atq; aliquam ex ipsis vtilitatem percepisset, per aërem volitans, ad eum dixit: Proh quàm nihil est in te consilij, o homo: qualem thesaurum hodie amisisti! Est siquidem in meis visceribus vnio, struthionis ouum magnitudinē excedens. Quæ vt ille audiuit, mœrore conturbatus est: cumq; pœnituit quod luscinia ex ipsius manibus effugisset. Atq; eā rursum arripere tentans, dixit: Veni quæso in ædes meas: atq; vbi præclarè, & humaniter à me accepta fueris, honorificè te dimittam. Luscinia aūt ipsi dixit: Nunc planè te stolidū ac væcordem esse scio. Nā posteaq̄ ea, quæ ad te dicta sunt, prompto animo excepisti, ac libēter audijsti, nihil ex eis emolumenti consecutus es. Admonui enim te, ne ob rem pręteritā pœnitentia ducereris: & ecce mœrore contubatus es, propterea quod è manibus tuis fuga me subduxerim, penitētia videlicet ob rem præteritā affectus. Prę cepi tibi, ne ea, quæ assequi non posses, aggredereris: & tamen arripere me conaris, cū iter meū assequi nequeas. Ad hęc id quoq; tibi edixi, ne incredibili sermoni fidē arrogares: & tamē in visceri-

bus meis vnionem, staturæ meæ modũ excedẽtem inesse credidisti: neq; tantulum tibi prudentiæ fuit, vt intelligeres, me totam ad Oui struthionis magnitunem minimè accedere. Quonam itaq; pacto tantum vnionem corpusculum istud caperet?

Ad hunc igitur modum illi quoq; in summa stultitia versantur, qui in simulacris confidunt. Nam ea manibus suis effecerunt, & opera digitorum suorum adorãt, dicẽtes: Hi opifices nostri sunt. Qui fit igitur, vt eos, quos effecerunt, & condiderunt, opifices suos esse censeant? Quin etiã cum ea magno studio custodiant, ne a furibus surripiantur, tamen salutis suæ custodes nuncupant. Atqui, quę hec stultitia est, illud non intelligere, fieri non posse, vt qui sibiipsis opem ferre, ac se tueri nequeunt, alios tueri ac seruare possint? Ac præterea opes suas effundunt, dum statuas & simulacra dęmonum extruunt, eosq; bonorũ datores esse nugantur: ab ijs ea sibi dari, quę nec ipsi vnquam habuerant, nec vnquã habituri sunt. Hoc nomine scriptũ est: Similes illis fiãt, qui faciunt ea, & oẽs qui confidunt in eis. Qui quidem aurifice mercede cõducto simulacrũ manu effecerunt, ac prono corpore ipsum adorarunt.

Idololatrarum vecordia.

Psal. 113.

rarunt. Humeris illud tollunt ac proficiscuntur. Si aūt ipsum vspiam collocarint, illic manet, nec moueri potest. Et quantumlibet quis ipsi clamauerit, non exaudiet, nec ex calamitatibus eum eripiet. Quamobrem cōfundantur qui in sculptilibus confidunt. Et qui dicunt iis quæ conflata sunt, vos Dij nostri estis. *Deut. 32.* Immolauerunt enim dæmonijs, & non Deo, dijs quos ignorabant. Noui recentesq; venerunt, quos non coluerunt Patres eorum. Generatio enim peruersa est, nec iam fides ipsis inest.

Ex hac igitur peruersa & incredula generatione Dominus te vocat, his verbis vtens: Exi de medio eorum ac separare, & immundum noli tangere: verum à generatione hac peruersa te eripe. Surge & ambula quia nō habes hic requiē. *Num. 16.* *Mich. 2.* Etenim multiplex Deorum, qui a vobis coluntur, principatus præposterus est, & cum dissidio coniunctus, atq; eiusmodi, qui nullo modo cōsistere queat. Apud nos autem non sunt dij multi, nec Domini multi, verum vnus Deus Pater, ex quo omnia, & nos in ipsum. & vnus Dominus Iesus Christus, per quē omnia, & nos per ipsum, qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ, & omnium seculorū, quoniā *1. Cor. 8.* *Coloss. 1.*

in ipso creata sunt omnia, tam quæ in cælis, quàm quæ in terra, tam visibilia, quàm inuisibilia, siue Throni, siue Dominationes, siue Principatus, siue Potestates: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil quod factum est: & vnus Spiritus sanctus, in quo omnia, qui Dominus est, & viuificat, qui Deus est, & diuinitatem affert, Spiritus bonus, Spiritus rectus, Spiritus paracletus, Spiritus adoptionis filiorum. Horum vnusquisque Deus est si separatim consideretur: vt Pater, sic Filius: vt Filius, sic Spiritus sanctus. Vnus autem Deus in tribus personis, vna natura, vnum regnum, vna potentia, vna gloria, vna substantia: quæ personarum ratione diuiditur, sed deitatis respectu vna est. Vnus enim est Pater: cui proprium est genitum non esse. Vnus item vnigenitus Filius: cui proprium est genitum esse. Vnus denique Spiritus sanctus: cui proprium est processisse. Sic enim nos ex lumine, hoc est ex Patre, Lumen, id est Filium, in lumine, hoc est Spiritu sancto, cernentes, in tribus personis vnam diuinitatem laude ac gloria afficimus. Atq; ipse verus ac solus Deus est, qui in Trinitate agnoscitur: quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso oĩa sunt.

Ioan. 1. *Psal. 35.* *Rom. 11.*

Huius

Huius beneficio & gratia ipse quoque, cum de tuo statu certior factus esset, missus sum, vt ea te docerem, quæ didici atque ab ineunte ætate vsque ad hanc canitiem seruaui. Quocirca si credideris, & baptizatus fueris, saluus eris: si autem non credideris, condemnaberis. Nam ea, quæ hodierno die cernis, & quibus gloriaris, hoc est, gloria, & delicia, & opes, & omnis huiusce vitæ impostura, iam iamq; præteribunt, teque, inuitum etiam ac repugnantem, hinc ejicient. *Marc. 16.* *Res mundi fluxæ ac breui peritura.*

Ac corpus quidem perexiguo sepulcro includetur, solum relictum atque omni amicorum & cognatorum cœtu destitutum. Facessent autem mundi iucunditates, atq; ingens quædam insuauitas ac fœtida corruptio præsentis pulchritudinis, & fragrantiæ loco tibi vndiq; affūdetur. Anima vero tua inferno addicta in inferiores terræ partes vsq; ad postremam resurrectionem cōijcietur. Quo scilicet tempore anima recepto corpore suo à Domini facie proijcietur, ac gehennæ, cuius flamma sempiterna est, mancipabitur. Hęc tibi, atq; etiam longè his grauiora, contingent, si in infidelitate perstiteris.

Si aūt ei, qui te ad salutem inuitat, prom-

pro animo parueris, atq; ad eum cupido, & læto animo accurrens, ipsius lu-
Psal. 4. mine signatus fueris, cumq; ita sequaris, vt a tergo minimè respectes, atq; omnibus rebus abiectis & contẽptis, ipsi soli adhæreas, quantam inde fiduciam ac lætitiam consequeris, audi: Si sede-
Prouer. 3. ris, securus eris: Si dormieris, iucundè conquiesces: nec timebis terrorem superuenientem, nec impiorum dæmonum impetus: verùm confidenter, vt leo, incedes, ac cum lætitia, & sempiter-
Proue. 28. na exultatione viues. Etenim super caput tuum exultatio & laus & lætitia te
Esa. 58. comprehendet. Effugiet dolor, & mœror, & gemitus. Tunc erũpet quasi manè lumen tuum, & sanitas tua citius orietur. Et anteibit faciem tuam iustitia tua: & gloria Domini colliget te. Tunc
Esa. 43. inuocabis, & Dominus exaudiet: clamabis, & dicet: Ecce adsum. Ego enim sum, qui deleo iniquitates tuas, & non memorabor. Tu verò memor esto, & iudicemur. Dic tu iniquitates tuas, vt iu-
Esa. 1. stificeris. Si fuerint peccata tua, vt coccinum, quasi nix dealbabuntur. Et si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Os enim Domini locutum est.

POST SVSCEPTVM BAPTISmum opera fidei adiungenda esse: & ijs qui postea peccarunt, pœnitentiam necessariam esse.

CAPVT XI.

AIT ad eum Iosaphat. Hæc tua verba præclara & admiranda sunt: eaque credidi, & credo, omnemque idolorum cultum ex animo odi, ac detestor. Etenim prius etiam quàm ad me accederes, obliquè quodammodo ac dubitanter, erga ea afficiebatur animus meus. Nunc autem posteaquam eorum vanitatem, hominumq; qui ea colunt stultitiam ex te intellexi, perfecto odio ea insector, ac Deo vero me in seruitutem addicere gestio, modo me ipse, hominem indignum, ob iniquitates meas minimè submoueat, verùm pro sua, vt doces, benignitate mihi omnia condonet, meq; seruū sibi asciscere dignetur. Iam itaque baptisma suscipere paratus sum, atq; omnia quæ præscripseris seruare. Quidnam autem mihi post baptismum faciendum est? Satisne est ad salutem, credere ac baptizari: an etiam alia quędam adiungere necesse est?

Dixit autem ad eum Barlaam: Audi

quid tibi post baptismum faciendum sit: nempe vt ab omni peccato, & ab omni vitiosa affectione abstineas, atque orthodoxæ fidei fundameto virtutum
Iacob. 1. studium superstruas. † Quoniam fides sine operibus mortua est: quemadmodum etiã opera remota fide. Ait enim
Gal. 5. Apostolus: Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perficiatis. Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt Adulterium, Fornicatio, Immunditia, Luxuria, Idolorum seruitus, Veneficia, Inimicitiæ, Contentiones, Æmulationes, Iræ, Rixæ, Dissensiones, Sectæ, Inuidiæ, Homicidia, Auaritia, Maledictiones, Amor voluptatum, Ebrietates, Comessationes, & his similia. Quæ prædico vobis, sicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum DEI non consequentur. Fructus autem spiritus est, Charitas, Gaudium, Pax, Longanimitas, Benignitas, Bonitas, Fides, Mansuetudo, Continentia, Sanctificatio animæ, & corporis, Cordis afflictatio, & contritio, Eleemosyna, Iniuriarum obliuio, Humanitas, Vigilia, sincera de omnibus præcedentibus peccatis Pœnitentia, Compunctionis lachrimæ, luctus tum pro suis, tum pro aliorum peccatis, aliaque eiusdem generis:

neris: quæ quidem tanquam gradus & scalæ inter se cohærentes, atque aliæ ab alijs suffultæ, animum in cœlum subuehunt. En hæc sunt quæ post baptismum amplecti iubemur, atque ab alijs, quæ cum his pugnant abstinere. *Virtutes velut scalæ quedā cœli sunt.*

† *Adsint huc Nouaterres, qui solam Fidem dicunt, & nullum Deus ad salutem requiri: quoniam dicit Dominus, Hoc est opus Dei, vt credatis in eum quem misit ille. Ioann. sexto. Quasi opus fidei excludit opus actionis! O miseri & obcœcati, legite quæ hic dicuntur, & erubescite, & confundamini.*

Quod si post acceptam veritatis cognitionem priora mortua opera rursum arripiemus, ac canis instar, ad nostrum vomitum reuertamur, illud nobis vsu veniet, quod à Domino dictum est: Cum enim, inquit, exiuerit immundus spiritus ab homine, (per baptismi scilicet gratiam) ambulat per loca inaquosa, quærens requiem, & non inuenit. Permolestè autem ferens se diutius tecti ac laris expertem esse, ait, Reuertar in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit eam scopis mundatam & ornatam, cæterùm inanem ac vacantē, vt quæ gratiæ cultum *2. Pet. 2.* *Luc. 11.*

atque operationem minime susceperit, nec se ipsam virtutum opibus cumularit. Tunc vadit, & assumit secum septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitat illic. Et fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Siquidem baptismus priorum quidem omnium peccatorum syngraphas aqua obruit, ac prorsus delet & obliterat, atq; in posterum firmissimus nobis murus est acturus, & forte telum, ad prælium cum hoste conferendum. Non tamen arbitrij libertatem tollit, neque peccata ea, quæ post baptismum contrahuntur, remittit, nec secundam in piscinam immersionem continet. Vnum enim baptisma confitemur. Ac proinde summa diligentia cauere debemus, ne in nouas sordes incidamus: verùm Domini mandata capessamus. Nam cùm ipse Apostolis dixisset, Ite & docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, non hic constitit: verum adiecit, Docentes eos seruare omnia quæcunque præcepi vobis. *Marc. 16.*

Mandauit porrò vt spiritu pauperes simus (tales enim beatos, cœlestique regno dignos esse pronunciat.) Deinde vt in præsenti æuo lugeamus, monet, quò videlicet in futuro consolatione afficiamur. *Matt. 5.*

mur. Mox vt mites simus,ac iustitiæ fame & siti teneamur. Tum,vt misericordes & liberales,atque ad commiserationem propensi simus. Cordis item puritate præditi,atque ab omni inquinamēto carnis,& spiritus abstinentes.Pacifici etiam tum erga alios,tum ipsi cum animis nostris, nimirum id quod deterius est præstantiori subiicientes,atque intestinum,ac perpetuum bellum recto iudicio comprimentes. Postremò, vt omnem persecutionem & afflictionem & probrum iustitiæ causa pro ipsius nomine nobis illatum sustineamus: quo sempiternum gaudium in præclara illa donorū distributione consequamur.Quin etiam cū adhuc in mundo versaretur, ad hūc modum suos hortabatur.Luceat lux vestra coram hominibus,vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrē vestrum qui in cœlis est. *Matt.5.*

Etenim Mosis quidem lex antiquitus Israelitis data,dicebat,Non occides,Nō mœchaberis, Non furtū facies, Nō falsum testimoniū dices. Christus autē ait: Omnis qui irascitur fratri suo, sine causa,reus erit iudicio. Qui autem dixerit fatue,reus erit gehennæ ignis. Ac rursū: Si offers munus tuum ad altare, & illic recordatus fueris, quod frater tuus ha-

bet aliquid aduersum te, relinque illic munus tuũ ante altare, & vade prius reconciliare fratri tuo. Et quicunq; viderit mulierem ad concupiscendam eam, iã mœchatus est eam in corde suo (spurcitiẽ nimirum Animæ, ac libidinis ascensum, adulteriũ vocans.) Ad hęc, cùm lex periuriũ prohibeat, Christus iurare omnino vetat, nec quicquã aliud permittit, quã, est, est, non, nõ. Oculũ pro oculo, & dente pro dente, illic. hic autem, Quicũque percusserit te in dextrã maxillã, prębe ei & alteram. Et qui tecum vult iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicunq; te angariauerit mille passus, vade cum illo alia duo. Qui petit à te, da ei. Et volentem à te mutuari, ne auertas.

Luc. 6. Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicũ tuum. Ego autẽ dico vobis: Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, & orate pro persequentibus & calũniantibus vos: vt sitis filij Patris vestri qui in cęlis est, qui Solem suum facit oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nolite iudicare, vt non iudicemini. Dimittite, & dimittetur vobis. Nolite thesaurizare vobis thesauros

Matt. 6. in terra, vbi ęrugo, & tinea demolitur, &

fures effodiunt, & furantur. Thesauriza te autē vobis thesauros in cęlo, vbi neq; erugo, neq; tinea demolitur, & vbi fures nō effodiunt, nec furantur. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi & cor tuum. Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neq; corpori vestro quid induamini: Scit enim Pater vester cœlestis, quoniā his omnibus indigetis. Quare, qui animam & corpus dedit, profectus etiam cibum & indumētum dabit ille, inquam, qui cœli aues nutrit, & agri lilia tanta pulchritudine ornat. Quærite autem primū regnum Dei, & iustitiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Nolite soliciti esse de crastino. Nam crastinus dies sibi ipsi solicitus erit.

Omnia quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, eadem & vos facite illis. Intrate per angustam portā: quia lata est porta, & spaciosa via, quæ ducit ad mortē, & multi sunt qui intrant per eā. Quoniā angusta est porta, & stricta via, quæ ducit ad vitā, & pauci sunt, qui inueniāt eā. Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cœlis est. Qui diligit patrem aut matrem plusquā me, non est me dignus. Et qui diligit filium aut filiam plusquā me,

Luc.18. Matt 7. Luc.13. Matt.7. Matt.10.

non

non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. En hæc omnia, & his similia, Saluator Apostolis mandauit, vt fide prædit os docerent. Atque hæc omnia nobis obseruanda sunt, siquidem nobis cordi sit perfectionem adipisci, & iustitiæ coronas ab omni corruptione alienas consequi, quos reddet Dominus in die illa iustus iudex omnibus his, qui ipsius aduentum dilexerint.

2. Tim. 4.

Dixit autē ad eum Iosaphat: Ergo cùm tā perfecta doctrina purissimam vitā desideret, dic quæso, si mihi ab vno vel duobus mandatis aberrare contigerit, an propterea à toto scopo aberrabo, spesq; mea omnis inanis futura est?

De pœnitētia differere incipit.

Respondit Barlaam: Non est quod ita existimes. Nam Deus Verbum, qui salutis nostræ causa humanitatem indu it, ingentem naturæ nostræ imbecillitatem & ærumnam exploratam habens, ne in hac quidem parte, nos incurabili morbo laborare permisit: Verùm, vt sapientissimus medicus, lubricæ nostræ ac peccandi cupidæ voluntati pœnitentiæ medicamentum admiscuit, eam videlicet ad peccatorum remissionem, prædicans. Postquam enim veritatis agnitionem suscepimus, ac per aquam & Spiritum

ritum sanctificati, atque ab omni peccato, & spurcitie, sine vllo labore purgati fuimus, si nobis in aliqua peccata labi contigerit, non quidem superest iam altera per baptismum regeneratio, quæ in piscinæ aquæ per Spiritum comparatur, ac perfectè nos instaurat (hoc enim beneficium semel duntaxat conceditur.) Verum per asperam pœnitentiam, & calentes lacrimas, & labores ac sudores, propter viscera misericordiæ Dei nostri, purgationem ac peccatorum remissionem consequimur. Etenim per Domini gratiam lacrimarum fons baptismus appellatur: tametsi alioqui labore ac tempore opus habeat. Ac complures è multis peccatis eripuit: quoniam nullum peccatum est, quod Dei benignitatem vincat, siquidem prius resipuerimus, ac delictorum maculas lachrimis eluamus: ne alioqui mors anteuertens, nos scelerum maculis inquinatos hinc eijciat. Non enim est in inferno pœnitētia, nec confessio. Quamdiu autem vitæ vsura fruimur, dummodo orthodoxæ fidei fundamentum firmum maneat, etiamsi trabium aliquid, aut tecti labefactetur, quod per peccata corruptum est, pœnitentiæ adiumento sarcire ac renouare licet. Neque enim miseratio nū Dei mul-

Heb.6.

Pœnitentiæ lachrimæ Baptismi nomen obtinent.

Psal.6.

Psal.144.

multitudo numerari poteſt: nec miſericordiæ ipſius magnitudo in menſuram cadit. Peccata contra, quæcunq; tandē illa fuerint, menſuræ ac numero ſubijciuntur. Quo fit, vt ea, cùm in menſuram ac numerum cadant, immenſam Dei miſericordiam, atq; innumerabiles miſerationes vincere nequeant.

Ob peccata minimè deſperandum eſt.

Ac proinde ob peccatorum multitudinem animum deſpondere minimè iubemur, ſed Dei bonitatem agnoſcere, ac peccata noſtra condemnare: quorum remiſſio propter Chriſti benignitatem propoſita eſt, qui pro ſceleribus noſtris ſanguinem ſuum effudit. Porro cùm ex multis Scripturæ locis pœnitentiæ vim addiſcamus, tum potiſſimum ex Domini noſtri Ieſu Chriſti actionibus ac parabolis. Ex tunc enim, ait, cœpit Ieſus docere, & dicere: Pœnitentiam agite: appropinquauit enim regnum cœlorū. Quin etiam in parabola filium quendam inducit, qui cùm acceptis paternis opibus in lōginquam regionem profectus fuiſſet, eaſque in omni luxus atque intemperantiæ genere conſumpſiſſet, poſtea, regione illa fame laborante, abijt, & adhæſit vni ciuium regionis illius. Qui etiam illū in agrum, vt porcos, hoc eſt aſperrimum & execrandum peccatū,

Matt. 3.
Luc. 15.

paſce-

pasceret, misit. Cum itaque multis calamitatibus affectus fuisset, atque in tantã miseriam venisset, vt ne porcorum quidem siliquis ipsi ventrem suum implere liceret, tandem aliquando hanc vsque adeo grauem ignominiam agnoscens, vitamque suam lugens, dicebat: Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus, ego autem fame pereo! Surgam, & ibo ad patrem meum, & dicã ei: Pater, peccaui in cœlum & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus: fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Et surgens venit ad Patrem suum. Cum autem adhuc longè esset, vidit illũ pater suus, & misericordia motus est, ac accurrens cecidit super collũ eius, & osculatus est eũ, atq; in pristini honoris locũ restituit, & ob ipsius inuentionẽ lætissimum festũ celebrauit, occiso vitulo saginato. En hanc parabolam de ijs, qui à peccatis resiliunt, atq; ad pœnitentiam accurrunt, nobis commemorauit. Quinetiam bonum quendam pastorem rursus inducit, qui cum cẽtum oues haberet, atque vnam amisisset, relictis 99. ad conquirendam eam, quæ aberrabat, profe- *Luc.15.*
ctus est, donec eã inuenisset, atq; humeris sublatã, cũ ijs quæ minimè aberrauerũt, coniunxisset. Qui etiã hoc nomine

amicos

amicos ac vicinos ad conuiuium oblatam ouem inuentam celebrandum inuitauit. Ita, inquit Saluator, gaudium erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm super nonaginta noue iustis, qui non indigent pœnitentia.

Atque adeo discipulorum princeps Petrus, illa inquam fidei petra, ipso salutiferæ passionis tempore certo quodam consilio aliquantisper à Deo desertus (nēpe vt humanæ imbecillitatis vilitatē ac teruiriam perspectā haberet) eo peccati prolapsus est, vt Dominū abiuraret. Post autē, confestim, inquit, verborū Domini recordatus, foras exiuit, & fleuit amarè, ac per calentes illas lachrimas acceptum detrimentum farciuit, victoriāque in alteram partem inflexit. Nam cū rei militaris peritus esset, etiam si cecidit, non tamen animo fractus est, nec salutis suæ spem abiecit: verùm resiliens, acerbissimas ex oppresso pectore lachrimas profudit, ac statim vt eas hostis cōspexit, non secus atque vehementissime cuiusdam flammæ ardore ambustis oculis, pedem retulit, procul fugiens, atque horrendum in modum eiulans. Contra autem ille principem rursum locum tenuit: quemadmodum totius orbis magister institutus fuerat, ita etiā pœni-

Cur Petrus labi permissus sit.

Luc. 22.

Petrus Orbis magister.

pœnitentiæ exemplar effectus. Post resurrectionem autem, cum Christus tertio ad eum dixisset, Petre, amas me? triplicem abiurationem correxit, respondens scilicet, Etiã Domine, tu scis quia amo te.

Ex his igitur omnibus, alijsque quãplurimis, atque adeo numerum omnẽ superantibus exemplis, lachrymarum ac pœnitentię vim intelligimus. Tantũ operã detur, vt ipsa, quemadmodum ratione consentaneum est, fiat, hoc est ex affectu peccatum execrante, ipsumque odio insectante, atque condemnante, ac lachrimas emittente: quemadmodum ait Propheta Dauid, Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrimis meis stratum meum rigabo. Actum peccatorum purgatio per Christi crucem in misericordia ipsius magnitudine, & miserationũ multitudine continget. Ipsius enim hec verba sunt: Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, quasi nix dealbabuntur: si autem vt vermiculus, quasi lana alba erunt.

Lachrymæ ex corde fluunt.

Psal. 6.

Ecce quomodo agitur vera pœnitentia

Esaiæ 1.

Opeta pretium est itaque, vt posteaquam veritatis cognitionem accepimus, atque regenerationem & filiorum adoptionem consecuti sumus, diuinaq;

mystc-

mysteria percepimus, omni studio ac diligentia prouideamus, ne corruamus. Neque enim cadere athletam decet: quandoquidem multi, cum cecidissent, sese erigere minime potuerunt. Etenim alij, cum ianuas vitiosis affectionibus aperuissent, atque arctissimo nexu ipsis hæsissent, non iam ad pœnitentiam sese conuertere potuerunt. Alij autem morte prius abrepti, quàm contractas vitiorum sordes per pœnitentiam abstersissent, condemnati sunt. Propterea periculosum est in vitium, quodcumq; tandem illud sit, labi. Cæterùm, si labi contigerit, statim enitendum est, vt resiliamus, rursumque ad præclarum certamen obeundum stemus. Et quoties cadere contigerit, toties etiam statim vsque ad extremum vitæ diem curandum est, vt resurgamus, atque in procinctu stemus. Conuertimini enim ad me, & ego conuertar ad vos, ait Dominus.

Periculosum in peccatum lapsus est.

Zacha. 1.

BARLA-

BARLAAM MVLTA SANCTIORIS vitæ genera filio Regis proponit, ac de instituti monastici laude, multa in medium affert. Ac demum per elegantem parabolam, quo pacto mundi voluptates fugiendæ sunt ipsi ostendit.

CAPVT XII.

AD hæc autem Iosaphat dixit: Quanam igitur ratione seipsum quispiam post baptismum ab omni peccati labe purum seruabit? Nam etsi peccantibus, vt ipse ais, pœnitentia patet, tamen labore & fatigatione, ac fletu & luctu opus est: quæ quidem eiusmodi mihi esse videntur, vt non ea multi facilè consequi possint. Quocirca viam potius nā cisci cuperem, qua sincerè, atque exactè Dei præcepta seruarem, nec ab ijs deflecterem, nec post priorum peccatorum veniam impetratam, suauissimum illū Dominum ac Deum ad iracundiā prouocarem.

Respondit autem Barlaam: Rectè hæc dixisti, Domine mi ac Rex, atque hoc mihi pergratum est. Verū arduum est, ne dicam impossibile, vt quispiā in igne versetur, nec tamen fumo offundatur. Eodem item modo arduum est, ac per-

Difficile est inter mundi tumultus saluti studere.

perquam difficile, vt qui huiusce vitæ negotijs tanquam vinculis quibusdam astrictus tenetur, eiusque curis, ac tumultibus distinetur, atque in opibus ac delicijs viuit, sine vlla inflexione, mandatorum Dei viam peragret, purumque seipsum atque incolumem ab ijs seruet.
Matt. 6. Ait enim Dominus: Nemo potest duobus Dominis seruire. Aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget: aut vni adhærebit, & alterum contemnet. Non potestis Deo seruire, & mãmonæ. Quin etiam charus ipsius discipulus Ioannes, Euangelista & Theolo. in Epistola sua
1.Ioan. 2. ait: Nolite diligere mundum, neque ea, quæ in mundo sunt. Quoniam omne quod est in mundo, aut concupiscentia carnis est, aut concupiscentia oculorum aut superbia vitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum.

Hæc igitur cùm diuini ac diuinitus in-
Act. 14. spirati Patres nostri animaduertissent, atq; illud Apostoli audijssent, quod per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ cœlorum, in id omni animi contentione incubuerunt, vt post baptismum, immaculatum ac labis omnis expers incorruptionis indumentum confer-

conseruarent. Ac proinde quidam eorum alterum etiam baptismum insuper assumpserunt, hoc est, eum, qui in sanguinis profusione, ac martyrio situs est. Baptismus enim hic quoque appellatus est, & quidem præstantissimus, ac summa veneratione dignus. Neque enim posterioribus peccati sordibus inquinatur. Quem etiam Dominus meus accipiens, baptismum meritò nuncupauit. Deinde ipsius imitatores effecti, primùm quidem ipsius spectatores, & discipuli, atque Apostoli, deinceps autem vniuersus sanctorum martyrum chorus, idolorum cultoribus, regibus, ac tyrannis seipsos pro Christi nomine obijcientes, omnia suppliciorum genera sustinuerunt, feris videlicet obiecti, atq; igne cremati, & gladijs obtruncati. Cumque præclarã confessionẽ edidissent, & cursum consummassent, ac fidẽ seruassent, iustitiæ palmã consecuti sunt, angelorũ contubernales, & Christi cohæredes effecti. Quorum virtus vsqueadeò emicuit, vt in omnem terrã eorum sonus exierit, & in fines orbis terræ fulgor eorum, quæ recte cũ virtute gesserunt, rutilarit. Horũ non verba duntaxat, & opera, sed ipse quoq; cruor, & ossa, omni sãctitate plena sunt. Dæmones namq; per

Martyrij baptismus omnium præstantissimus.

Psalm 18.

vim in fugam vertunt: atque ijs, qui cum fide accedunt, incurabiles alioqui morbos profligant. Quin vestes quoque ipsę, & si quid aliud ad pretiosa eorum corpora propius accessit, omnibus venerationi sunt.

a. Vides, O Heretice, quod Sanctorum Martyrum sanguis, ossa, Vestimenta, & quidquid corum mortuis adhæret corporibus, omni creaturæ veneranda sunt, Dæmones eijciunt, & insanabilium languorum sanitatem præstant. Sed & Sanctorum Martyrum reliquias venerandas esse docet B. Augustinus, exemplo reliquiarum B. Stephani, in Epist. 151 ad Quirinum.

De quibus longa oratione mihi opus esset, si præclara eorum facinora sigillatim exponere vellem. Posteaquã autem crudeles illi ac bellui ni tyranni miserè, vt eorum improbitas merebatur, perierunt, persecutioque finem accepit, ac pij Imperatores totius orbis imperio potiti sunt, succedentes alij, ac Zelum illum, diuinamque cupiditatem sibi imitandam proponentes, eodemq; timore sauciam animã habentes, illud optime secum considerabant, atque spectabant, vt ab omni spurcitie puram animam ac corpus Deo exhiberent: sic

nimi-

nimirum se comparantes, vt omnes vitiosarum affectionum actiones amputarent, seipsosque ab omni carnis & spiritus inquinamento repurgarent. Quoniam autem hoc non alia ratione, quã per mandatorum Christi obseruationem, a se præstari posse intelligebant, mandatorum porrò obseruationem ac virtutum cultum in medijs mundi tumultibus ægrè consequi se posse perspiciebant, nouum quoddam atque ab alijs diuersum vitæ genus sibijpsis instituerũt, ac iuxta diuinam vocem relictis omnibus rebus, hoc est parentibus, liberis, amicis, cognatis, opibus, delicijs, cunctisque mundi commodis contemptis, in solitudines, tanquam exules quidam, sese contulerunt, egentes, angustiati, afflicti, quib. dignus non erat mũdus. In solitudinibus errantes, in montibus, & speluncis, & in cauernis terræ: ac seipsos ab omnibus terrenis iucunditatibus & voluptatibus procul remouentes, atque adeo panis etiam & vestimentorum graui penuria laborantes. 2. Cor. 7. *Cur monastica vita à pijs viris suscepta.*

Quod vt facerent, duplex eos causa impellebat, altera, vt vitiosarum affectionum materias minimè cernẽtes, earũ cupiditates radicitus ex animis suis euellerent, earumque memoriam

obliterarent, ac diuinarum, & cœlestium rerum amorem & desiderium in se ipsis insererent: altera, vt per afflictionem corpus conficerent, animoque ac voluntate martyres effecti, ea gloria, quam ij, qui martyrio perfuncti sunt, obtinent, minimè carerent, verum cum ipsi quoque, quantum in se esset, Christi passionem expressissent, ipsius quoque regni participes essent. Ad hunc igitur modum optima consideratione adhibita, monasticam, ac solitariam vitam cō sectati sunt.

**Tu qui dicis antiquos Monachos non ea seruasse, quæ nostri nunc seruant, in victu, vestitu, conuersatione, pœnitentia, & alijs religionis institutis, lege totum hoc caput, & videbis quàm sit arrogans totum hoc mendacium tuum. Pro quo etiam vide D. Basilium de constitutionibus monasticis, & in regulis contractioribus, ac de institutionib. Monachorum. Nec non B. Ephrem, in tractatu de cō punctione cordis.*

Monastica vita quoddam martyrij genus est. Fides heroicæ ad

Atque alij quidem sub dio durantes, Solis æstu, atq; asperrimis frigoribus, ac pluuijs, & ventorum turbinibus afflictabantur. Alij constructis tugurijs, aut in speluncis & antris sese occultantes, vitam agebant. Sicque virtutem colentes

omnem

omnem carnalem consolatione & quietem ad extremum vsque repudiarunt, crudis oleribus, & herbis, aut pomis, aut etiam sicco ac durissimo pane vitã tolerantes. nec suauium ciborum qualitati duntaxat nuncium remittentes, sed præ exuberanti quadã continentia magnitudinem animi sui ad ipsam quoque quantitatem extendentes. Tantulum enim duntaxat, etiam ex ipsis vilibus, maximeque necessarijs cibis, percipiebant, quantum ad tolerandam famem satis esset. Quidam enim eorum integram hebdomadam per inediam transigentes, Dominico demũ die cibum admittebant. Quidam bis tantum in hebdomada quã ipsi hos meminerant. Alij alternis diebus sub vesperã edebant, sic vt cibum duntaxat degustarent: precibusq; ac vigilijs propemodũ cum Angelis quoq; certantes, atq; auri & argenti possessione, emptionibusq; & venditionibus prorsus valere iussis, inter homines omnino se esse obliuiscebantur.

quid intenderunt antiqui monachi.

Ecce in monachis veteribus ciborum delectus.

Vide miram abstinentiam, Ieiunia, Orationes, & vigilias, Paupertatem voluntariã, & vitæ innocentiã, in eisdem.

Inuidiæ autem & animi elationi, quæ potissimum bonorum operum comites esse solent, locus inter eos nullus erat. Neque enim is, qui in vitæ monasticæ exercitationibus inferiorem locum tenebat, aduersus eum, cuius illustrior

virtus erat, liuoris cogitationem in animum admittebat: nec rursus eum, qui virtutibus pollebat, arrogantia & fastus aduersus imbecilliores efferebat, atque in hanc fraudem impellebat, vt proximum nihili penderet, aut de religiosa exercitatione gloriaretur, ob eaque, quæ cum laude præstitisset, magnificè, atque arroganter de se sentiret. Nam qui virtute alterum antecellebat, id totum non suis laboribus, sed Dei virtuti ascribens, humili mente hoc sibi persuadebat, se nihil omnino efficere, verùm multo plura sibi præstanda esse, iuxta illud quod ait Dominus: Cum feceritis omnia, quæ
Luc. 17. præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus: quæ debuimus facere, fecimus. Ac quidem etiam hoc sibi persuadebant, se ne ea quidem vllo modo fecisse, quæ ipsis a Deo præcepta essent, verùm multo plura esse, quæ sibi deessent, quàm quæ iam præstitissent. Rursum is, qui in religiosa exercitatione, ob corporis fortasse imbecillitatem, inferior erat, seipsum nihili pendebat, ac miserum dicebat, animi scilicet ignauiæ, ac non naturæ imbecillitati defectum suum assignans.
Ita

Ita alij alijs, atque omnes omnibus modestiores se præbebant. Inanis porro gloriæ affectus, aut hominibus placendi studium, quonam tandem pacto in illis inesset, quippe qui hac de causa orbem fuga reliquerant, atque in desertis morabantur, vt virtutes suas non hominibus, sed Deo, à quo virtutum quoque præmia sperabant, demonstrarent. Illud quippe probè norant, religiosa exercitia, quæ inanis gloriæ causa obeuntur, mercede carere: vt quæ non Dei, sed humanæ laudis causa fiant. Ac proinde huiusmodi homines duplici detrimento afficiuntur: dum nimirum corpus conficiunt, nec tamen mercedem vllam ferunt. Qui autem cœlestis gloriæ desiderio flagrant, atque ad eam omni celeritate contendunt, terrenam omnem & humanam aspernantur.

Cur Monachi de mundo fugiebant.

Operaquæ laudis humanæ studio fiunt, mercede carent.

Ex huiusmodi porrò hominibus alij sic degunt, vt in secessu ac solitudine pietatis certamen obeant; & ab hominum contubernio per omne vitæ tempus sese remoueant. atque ad Deum appropinquent. Alij procul inter se constructis ædiculis, Dominicis diebus ad vnam & eandem Ec-

Effectus Eucharistiæ.

clesiam pergunt, ac diuina mysteria, hoc est incruentum puri corporis, ac pretiosi sanguinis Christi sacrificium, percipiunt: quæ quidem Dominus pijs in peccatorum remissionem, ac tum animi, tum corporis illuminationem & sanctificationem donauit. Atque diuinorum oraculorum exercitatione, mirabilibusque consilijs & cohortationibus mutuo sese pascentes, & occulta hostium bella patefacientes (ne quis videlicet luctandi adhuc ignarus ab ijs superetur) domum rursus singuli redeunt, virtutis mel in pectorum suorum fauis studiosè recondentes, suauissimumque fructum, ac cœlesti mensa dignum, excolentes. Alij autem cænobiticam vitam consectantur.

Monachorum in desertis consuetudo.

Qui quidem maximo numero in vnum coacti, vnius Præfecti atque Antistitis (qui omnibus virtute præstat) imperio se ipsos subdunt: ac volũtatem suam obedientiæ mucrone prorsus truncantes, seque velut emptitia mancipia vltro reputantes, non iam sibi ipsis viuunt, sed ei, cui ob Christi amorem sese submiserunt, vel, vt aptius loquar, viuunt iam non sibiipsis, viuit autem in his CHRISTVS, quem rebus omnibus abiuratis sequuti sunt. Nam

Vide hic descriptũ morem viuendi nostrorũ monachorũ.

Monachorum obedientia.

Gal. 2.

Nam in hoc demum secessus à mundo consistit, vt propter earum rerum, quæ natura sublimiores sunt, cupiditatem, voluntarium sui ipsius odium quispiam concipiat, ac naturam abiuret. Hi igitur Angelorum instar in vita versantur, Psalmos videlicet & Hymnos concordibus animis Domino canentes, & Confessorum nomen propter obedientiæ certamina obtinentes. In quibus etiam Dominicum illud Oraculum expletur: Vbicunque fuerint duo vel tres cógregati in nomine meo, illic sum in medio illorum. Quibus verbis, non hoc duntaxat numero eos, qui in ipsius nomine congregantur, circumscripsit, verùm per duos aut tres indefinitum numerum significauit. Nam siue pauci, siue multi, ob sanctum ipsius nomen in vnum conueniant, eique ardenti amore cultum adhibeant, illic eum in medio seruorum suorum adesse minimè dubitamus.

Quid sit se cedere à mundo.

Cœnobitæ Psalmis & Hymnis vnanimiter Deũ laudant.

Matt. 18.

**Catalogus virtutum omnium in antiquis Monachis: in quibus etiam fuerunt, quæ sunt in nostris: videlicet, Ieiunia, Orationes, Vigiliæ, Lachrymæ, Luctus, Mansuetudo, Silentium, Paupertas, Castitas, Prudentia, Humilitas, & Charitas perfecta.*

F 5 *Per

* Per hæc exempla, & per huiusmodi cogitiones & actiones, terreni cœlitum vitã imitati sunt: vt qui in ieiunijs, & precibus ac vigilijs, in calentibus lachrimis & luctu ab omni animi distractione libero, in peregrinatione ac mortis memoria, in lenitate animiq; affectu ab iracundia remoto, in labiorum silentio, in paupertate atq; inopia, in castitate ac pudicitia, in humilitate & quiete, ac denique in perfecta erga Deum & proximum charitate præsentis vitæ curriculum cõfecerint, Angelosq; moribus expresserint. Ob eamq; caussam Deus miraculis, ac signis, varijsque virtutibus, eos exornauit, effecitque, vt admirandæ eorum vitæ rationis sono, ipsi quoque orbis terrarum fines personent. Ac si vnius ipsorum, hoc est Antonij, qui etiam monasticæ vitę auspex ac princeps extitisse dicitur, vitam tibi sigillatim exponerem, nimirum ex vna arbore fructum eorum, qui eiusdem generis ac speciei sint, dulcedinem prorsus intelligeres, quodnamque ille exercitationis religiosæ fundamentum iecit, & quodnam fastigium struxit, & quantas à Saluatore gratias consecutus est. Plerique etiam alij post eum eodem certamine perfuncti, ad easdem coronas, & ca-

Antonius Monasticæ vitæ princeps.

& eadem præmia peruenerunt.

Beati certè illi ac ter beati, vt qui Dei amore flagrarunt, atque ob ipsius charitatem omnia pro nihilo duxerunt. Si quidem lachrimas profuderunt, diuque ac noctu, in luctu versati sunt: vt perpetuam consolationem adipiscerentur. Se ipsos vltro depresserunt: vt illic in altum attollerentur. Carnes suas fame ac siti & vigilijs cõfecerunt: vt illic Paradisi delitiæ & exultatio ipsos exciperent. Spiritus sancti tabernaculum per cordis puritatem extiterunt, quemadmodum scriptum est, Inhabitabo in ipsis & inambulabo. Seipsos mundo crucifixerunt: vt ad CHRISTI dexteram starent. Lumbos suos in veritate succinxerunt, atque in promptu semper lampades habuerunt, immortalis Sponsi aduentum expectantes. Nam cum mentis oculis præditi essent, horrendum illum diem semper prospiciebant: atque tum futurorum bonorum, tum futuri supplicij contemplationem ita in corpore defixam gerebant, vt ab ipsa nunquam diuellerentur. Atq; hic laborare studuerunt, vt sempiternæ gloriæ

Descriptio vitæ monasticæ

2. Cor. 6. Ephes. 6. Matt. 25.

compotes essent. Perturbationum expertes, non secus atque Angeli, fuerunt: ac nunc, cum illis, quorum vitam imitati sunt, choreas agunt Beati illi, ac ter beati; quoniam firmis mentis oculis præsentium rerum vanitatem, atque humanæ prosperitatis incertitudinem & inconstantiam perspexerunt, eaque reiecta, sempiterna bona sibi ipsis condiderunt, ac vitam eam, quæ nunquam occidit, nec morte interrumpitur, arripuerunt.

Atq; ipsorum habitum gerimus; hoc dixit, quia certus etiam illo tẽpore erat Monachorum habitus.

Vanitas rerũ huius vitæ.

Eccl. 5.

Hos igitur admirandos & sanctos viros, nos quoq; indigni ac despicabiles, imitari studemus. Verùm eorum vitæ cœlestis fastigium minimè assequimur, sed pro infirmitatis nostræ ac miseræ facultatis modulo eorum vitam exprimimus. Atque ipsorum habitum gerimus, etiamsi opera non assequamur. Etenim diuinam hanc professionẽ peccatum propulsare, atq; incorruptionis per diuinum baptisma nobis concessæ sociam & opitulatricem esse perspectũ habemus. Ac beatorum illorum virorum sermonibus adducti, caducas atque interitui obnoxias huiusce vitæ res magnopere condemnamus, in quibus nihil firmum & æquabile, quodque eundẽ semper statũ retineat, inueniri potest,

poteſt, verùm omnia vanitas ſunt, & afflictio ſpiritus, multas temporis puncto mutationes ferens: Siquidem in ſomnijs, & vmbris, ac ventis aërem perflãtibus, imbecilliora ſunt. Quorum parua & breuis voluptas eſt, imò non voluptas, ſed fraus quædam & impoſtura peruerſitatis mundi, quem nullo modo diligere, verùm potius ex animo odiſſe atque inſectari docemur. Ac ſanè odio ac deteſtatione dignus eſt. Nam quicquid amicis ſuis dono dat, idem rurſus animo irato eripit, atque omni bono ſpoliatos, ignominiaque indutos, grauibuſque ſarcinis onuſtos ad ſempiternam calamitatem tranſmittit. Et quos in ſublime attollit extremæ humilitati atque afflictioni obnoxios quamprimum reddit, hoſtiumque ſuorum ludibrio exponit. Huiuſmodi enim ſunt ipſius beneficia: huiuſmodi ipſius munera. Amicorum enim ſuorum hoſtis eſt, omnibusq; qui ipſius voluntatibus obſequuntur, inſidias ſtruit: Horrendum videlicet in modum eos, qui ipſi innituntur, conturbans, & eorum, qui fiduciam ſuam in eo collocant, neruos omnes elidens. Cum ſtultis fœdus ſancit, falſaſque pollicitationes init: hoc tantum animo, vt eos ad ſe pertra-

1. Ioan. 2. Mundus fallax in promiſsis.

hat. Illis autem sincero animo sese ad ipsum adiungentibus, improbus ipse ac mendax esse comperitur, nihil eorum, quæ pepigerat, præstans.

Mundi inconstãtia. Nam cùm iucundis cibis eorum fauces hodie deliniuit, cras eosdem hostibus suis deuorandos obijcit. Hodie Regem aliquem creat: & cras eundem in miseram seruitutem addicit. Hodie innumeris bonis florentem reddit: cras mendicum & mancipiorum mancipium. Hodie insignem coronam ipsius capiti imponit: cras ipsius faciem terræ allidit. Hodie ipsius collum splendidis dignitatum honoribus exornat: cras eundem ferreis cathenis vinctum deijcit. Ad breue tempus omnium amorem ac beneuolentiam ipsi conciliat: aliquantò post autem eidem omnium odium, & execrationem conflat. Hodie ipsum voluptate afficit: & cras eundem luctibus ac lamentis conficit. Quemnam autem etiam ipsis finem imponat, audi. Incolas enim gehennæ, eos à quibus adamatus est, miserandum in modum efficit. Hæc semper ipsius mens ac sententia est, hoc institutum. Nec eos, qui præterierunt, luget, nec eorum qui relicti sunt, commiseratione afficitur. Illis enim graui

detris

detrimento mulctatis, retibusque suis inclusis, ad hos rursus artem suam trásferre nititur, neminem videlicet, qui periculosos ipsius laqueos effugiat, esse cupiens.

Quamobrem eos, qui tam pestifero ac crudeli domino seruiunt, quiq; à bono ac benigno per summam demen tiam seipsos remouentes, rebus præsentibus inhiant & intabescunt, nec futura vllo modo cogitant, verùm ad corporeas quidem voluptates sine vlla intermissione sese cóferunt, animas autem suas fame confici, & innumeris malis conflictari sinunt, homini a furentis Vnicornis facie fugienti similes esse censeo, qui cùm clamoris ipsius sonum, atque horrendos mugitus ferre nequeat, magno impetu, ne ipsi in prædam cedat, aufugit. Dum autem celeriter currit, in ingentem quandam scrobem ruit, ac ruendo manus extendens, arborem quandam arripit, eamque arctissimè retinet, atque gradu quodam affirmatis pedibus, pacata deinceps omnia, atq; ab omni periculo aliena esse arbitratur. Respiciens autem, duos mures cernit, alterum candidum, alterum atrum, arboris illius, quã arripuerat, radicem perpetuò corrodentes, iamque pene.

Elegantì parabola mundi amatorum stultitia ostenditur.

penè eam amputantes. Atque insuper, coniectis in imam scrobem oculis, horrendum Draconem conspicit, aspectu ipso ignem spirantem, ac toruis oculis ipsum intuentem, horrendeque ipsi deuorando inhiantem. Ac rursum in gradu illo, cui pedes ipsius innitebãtur, oculorum acie defixa, quatuor aspidum capita videt, è pariete, in quo consistebat, prominentia. Sursum autem oculos conuertens, nonnihil mellis ex arboris illius ramis stillans perspicit. Quocirca calamitatum earum, quibus vndique obsidebatur, & vrgebatur, omissa consideratione, nimirum quonam pacto externè quidem vnicornis vehementi furore percitus eum deuorare quæreret, ab inferiore autem parte acerbus draco eum deglutire vehementer expeteret, ac rursus arbor ea, quam arripuerat, iam iamq; amputanda esset, pedes denique ipsius lubrico & infido gradui innitterentur: Horum inquam tantorum periculorum oblitus, in exigui illius mellis dulcedine percipienda seipsum occupauit.

Hæc eorum, qui præsentis vitæ ludibrijs inescantur, figura est: cuius quidē explanationē protinus tibi exponā. Vnicornis igitur mortis typum gerit, q̄ sem-

per mortalium genus persequitur, atq; arripere contendit. Scrobs autem mundus est, qui omnis generis malis ac mortiferis laqueis scatet. Arbor ea, quam compressis manibus tenemus, & quæ a duobus muribus indesinenter arroditur, cujusque hominis vitæ curriculum est quod quidem per diei ac noctis horas absumitur & consumitur, ac paulatim ad excisionem accedit. Quatuor autem aspides, humani corporis super quatuor lubricæ & instabilia elementa constitutionem designant: qui, cum immoderatè se habent, ac perturbantur, corporis compages dissolvitur. Adhæc igneus ille ac truculentus draco, horrendum Inferni ventrem adumbrat, qui eos suscipere gestit, qui præsentes voluptates futuris bonis anteponunt. Mellis verò guttula distillans, mundi iucunditatem & dulcedinem significat, per quam ille amicos suos ludificans, eos saluti suæ prospicere minimè sinit.

BARLAAM APTISSIMA PArabola, quàm fluxæ atque infidæ diuitiæ sint, ostendit: quodque in afflictionibus vnicum perfugium sit animi virtus.

CAPVT XIII.

HANC parabolam maiorem in modum comprobans Iosaphat, dixit: Quam verus hic sermo est, ac concinnitatis omnis plenus! Quamobrem ne te quæso huiusmodi figuras mihi assiduè demonstrare pigeat: quò certo intelligam qualis nostra vita sit, & quas res amicis suis accersat. Dixit autem Senex: Similes rursum sunt ij, qui voluptatum huius vitæ amore capti, earumque suauitate deliniti, res fluxas & imbecilles futuris, atq; à iactatione alienis antiquiores habuerũt, homini, qui tres amicos habuit, ex quibus duos quidem ingenti animi affectu colebat, ac vehementer amabat, adeo vt ad mortem vsque pro ipsis dimicare, ac pericula quæuis adire minimè recusaret, tertium autem admodum aspernabatur, ita vt nec honorem vnquam, nec, quam par erat, beneuolentiam ipsi præstaret, sed exiguam quandã duntaxat, eamq;

eamque fictam ac simulatam amicitiam exhiberet. Venerunt autem quodam die immanes atque horrendi milites, qui eum summa cum festinatione ad Regem traherent, vt decem millium talentorum, quæ debebat rationē redderet. Ille igitur, in summam angustiam redactus, aliquem quærebat, qui in merenda illa rationum apud Regem redditione opem ipsi ferret. Currens itaque ad primum, omniumque aliorum charissimum Amicum, ad eum ait: Non tē fugit, ó amice, quemadmodum tua causa vitam meam semper in discrimen adduxerim. Nunc autem hodierno die, vrgente necessitate, ope tua atque auxilio indigeo. Ecquid ergo te mihi auxilio fore polliceris? & quænam in te, vir charissime, spes mihi constituta est? Respondens autem ille, ait: Amicus tuus non sum, ô homo, nec qui sis noui. Sunt enim mihi alij amici, quibuscum hodie oblectari me oportet: quosque in posterum pro amicis habiturus sum. Quare duo tantum cilicia tibi porrigo, vt ea in via, quā pergis, habeas, quæ etiam ipsa nihil tibi emolumenti allatura sunt: nec est quod à me quicq̄ expectes. Hæc ille audiens, ac de auxilio, quod ab eo expectabat, spem.

ſpe omnem abijciens, ad ſecundũ amicum ſe confert, ad eumque ait: Recordare amice, quantum a me honoris & beneficiorum acceperis. Hodierno autem die in maximam calamitatem & afflictionem prolapſus, opitulatore aliquo opus habeo. Quidnam igitur adiumenti nunc mihi afferre queas, fac ſciam. Ille autem ait: Hodie mihi per negotia tecum certamen ſubire minime licet. Curis enim, & ſolicitudinibus vndiq; vrgeor, atq; in afflictione ſum. Paulum tamen tecum pergam, quamuis nihil hinc commodi ad te rediturũ ſit: ac poſt ſtatim domum reuerſus, negotijs meis operam dabo.

Inanibus igitur manibus homo inde reuerſus, atque omni ex parte auxilio deſtitutus, de vana ſpe, quam in perfidis & ingratis amicis ſuis collocarat, & de inutilibus laboribus, quos pro ſuo erga eos amore ſuſceperat, ſeipſum deplorabat. Pergit autem etiam ad tertium amicum, quem nec vllo vnquam loco habuerat, nec lætitiæ ſuæ ſocium aſciuerat. Atque ad eum pudibundo, & in terram deiecto vultu, his verbis vſus eſt: Vix mihi ad te loquendi facultatem os concedit. Etenim illud perſpectiſſimum habeo, me nunquam tibi benignè feciſſe

fecisse, nec amico erga te animo fuisse. Cæterum quoniam grauissima calamitate oppressus in reliquis meis amicis nullam salutis spem inueni, ad te accedo, teque rogo atque obsecro, vt si exiguam aliquam opem mihi afferre queas, ne id, ingratitudinis meæ memor, facere recuses. Ille autem hilari & amœno vultu ait: Sanè sincerissimum amicum meum te esse profiteor: atque exiguæ illius tuæ erga me beneficentiæ memor, eam tibi hodierno die cum fœnore rependam. Quocirca ne metuas ac pertimescas. Nam ego ante te proficiscar, Regemque tuo nomine obsecrabo, ne te hostium manibus dedat. Quare fac bono animo sis, vir amicissime, nec te mœrore excrucies. Tum ille compunctione affectus, & lachrimis perfusus, dicebat: Heu me miserum, quidnam prius deflebo ac lamentabor? Vanamne meam in immemores & ingratos falsos illos amicos beneuolentiam condemnabo? an potius insanam eam ingratitudinem, qua in hunc verum & sincerum amicum vsus sum, insectabor?

Iosaphat autem hunc sermonē non sine admiratione suscipiens, eius explicationem requirebat. Dixit itaque Barlaam *Parabolæ explicatio.*

laam: Primus amicus, opum copia est, & diuitiarum amor, ob quem homo in sexcenta pericula incidit, ac multas ærumnas perfert. Cùm autem extremus vitæ dies clausus est, ex illis omnibus opibus, præter inutiles quosdam pannos, qui ad funus adhibentur, nihil omnino secum accipit. Secundus autem amicus, vxor ac liberi sunt, cæteriq; cognati & familiares, quorum affectione ac beneuolentia constricti tenemur, vt ab his diuelli vix queamus, ac præ eorum amore corpus etiam & animam nostram negligamus. Ex ipsis porrò nemo in mortis hora vtilitatis aliquid percipit, nisi quod ad sepulcrum vsq; duntaxat cadauer comitantur: ac protinus domum reuersi, suis curis ac negotijs operam dant, memoriam eius, qui quondam ipsis charus erat, non minus obliuioni, quàm corpus sepulchro, relinquentes. At verò tertius amicus, qui contemptui ac fastidio erat, cuiusq; aditum horremus & auersamur, optimorum operum chorus est, hoc est, Fides, Spes, Charitas, Misericordia, Benignitas, reliquusque virtutum cœtus, qui quidem ante nos, cùm è corpore excedimus, proficisci, ac nostra causa Deum precibus inflectere, atque ab hostibus nostris & hor-

Quisnam verus amicus sit. Nota, bona opera fidelissimũ esse amicũ, qui nec post mortẽ nos deserit.

horrendis exactoribus, qui de referendis rationibus acerbã nobis in aëre litem mouent, ac crudeliter nos arripere contendunt, liberare poteſt. Hic nimirum eſt candidus ille, ac probus & gratus amicus, qui quamlibet etiam exiguum bonum noſtrum opus memoria tenet: ac cum fœnore nobis illud rependit.

BARLAAM, VANITATE MVNdi demonſtrata, filium Regis monet, vt opes ſuas in cœlum præmittat.

CAPVT XIIII.

RVRSVM igitur Ioſaphat dixit: Vtinam tibi à Domino Deo tuo omnia fauſta & iucunda ſint, hominum ſapientiſſime. Siquidem optimis tuis aptisque ſermonibus animum meum exhilaraſti. Quocirca vanitatis huius mundi rurſum imaginem mihi exprime: & qua ratione hanc vitam in pace ac ſecuritate peragrare queam. *Pulchrà parabola de bonis per eleemoſynam in cœlum præmittẽdis.*

Excipiẽs igitur ſermonem Ioſaphat, ait: Huiuſce quoq; quæſtionis ſimilitudinẽ audi. Vrbem quandã magnam extitiſſe accepi, in qua ciues hoc in more atq; inſtituto poſitũ habebant, vt peregrinum

griuũ quendam & ignotum virum, ac legum & consuetudinum ciuitatis omnino rudem & ignarum acciperent, eumque sibijpsis Regem constituerẽt, penes quem per vnius anni curriculum rerum omnium potestas esset, quique liberè, & sine vllo impedimento quicquid vellet, faceret. Post autem, dum ille omni prorsus cura vacuus degeret, atque in luxu & delicijs sine vllo metu versaretur, perpetuumq; sibi regnum fore existimaret, repente aduersus eum insurgentes, regiamque ipsi vestem detrahentes, ac nudum per totam vrbem tanquam in triumphum agentes, in magnam quandam ac longè remotam insulam eum relegabant, in qua nec victu, nec indumentis suppetentibus, fame ac nuditate miserrime premebatur, voluptate scilicet, atque animi hilaritate, quæ præter spem ipsi concessa fuerat, in mœrorem rursus prẹter spem omnem & expectationem commutata.

Contigit ergo, vt pro antiquo ciuium illorum more atque instituto, vir quidam, magno ingenij acumine præditus ad regnum asciseeretur. Qui statim subita ea fœlicitate, quæ ipsi obtigerat, haudquaquam prẹceps abreptus,

nec

nec eorum, qui ante se regiam dignitatem obtinuerant, misereque eiecti fuerant, inertiam imitatus, animo anxio ac solicito id agitabat, quonam pacto rebus suis optimè consuleret. Dum ergo crebra meditatione hæc secum versaret, per sapientissimum quendam consiliarium, de ciuium consuetudine, ac perpetui exilij loco certior factus est: quonam pacto sine vllo errore ipse sibi cauere deberet, intellexit. Cum igitur hoc cognouisset, futurumq; prospexisset, vt ad illam insulam ablegaretur, atque adulterinum illud & alienum regnum alijs relinqueret, patefactis thesauris suis, quorum tunc promptum ac liberum vsum habebat, aurique atque argenti, ac pretiosorum lapidum ingenti mole famulis quibusdam, quos fidissimos habebat, tradita, ad eam insulam, ad quam abducendus erat, præmisit. Vertente autem anno ciues commota seditione nudum eum, quemadmodum superiores Reges, in exilium miserunt. Ac cæteri quidem amentes, & breuis temporis Reges, grauissima fame laborabant: ille contra, qui opes suas præmiserat, in perpetua rerum copia vitam ducēs, atq; infinita voluptate fruens, perfidorum ac scele-

ratorum ciuium metu prorsus abiecto, sapientissimi consilij sui nomine beatum se prædicabat.

Parabolæ superioris explanatio.

Hic porro p ciuitatē, vanum hunc atq; impostorem mundum intellige. Per ciues aūt, principat⁹ & potestates Dæmonum, ac mundi rectores tenebrarū huius seculi, qui nos per voluptatis mollitiem inescant, atq; in animum nobis inducūt, vt de rebus caducis & interituris, velut de immortalibus cogitemus, tanquam scilicet earum fructus nobis perpetuus ac sempiternus futurus sit. Cùm igitur ad hunc modum decepti, atq; in fraudem impulsi sumus, nec de certis illis ac sempiternis vllū vnq̄ consilium inijmus, nec nobis in futurum æuū quicquam recondidimus, repentinus nobis

Prouer. 1.

mortis interitus ingruit. At tū demum nudos nos, atq; omnibus huius vitæ rebus spoliatos improbi illi ac sæui tenebrarum ciues accipientes, vt qui tempus

Iob. 10.

illis omne impenderimus, in terrā tenebrosam & obscuram abducunt, in terrā sempiternæ caliginis, vbi lux non est, nec mortalium vitam intueri licet. Per probum verò Consiliariū, qui prudenti, ac perquàm sapienti illi Regi, omnia verè aperuit, ac salutaria consilia tradidit, me vilem & humilem homunculū

intel-

intellige, qui huc idcirco venio, vt tibi viam bonã & ab omni errore liberã cõmonstrem, teq; ad sempiterna & nunquã finienda bona traducam, illicq; omnia tua recondere suadeam, contraq; te ab impostore hoc mũdo abducam. Quem quidem ipse quoq; aliquando miserè amabã, eiusq; voluptates & oblectamenta complectebar. Cæterum cum rectis mentis oculis animaduertissem, quemadmodum in his rebus vniuersa mortaliũ vita coniicitur, alijs nimirum accedentibus, alijs decedentibus, nec vllo omnino firma & stabili sede constituto, hoc est, nec diuitibus, & copiosis in opibus, nec potentibus in potentia, nec sapientibus in sapientia, nec ijs, quibus prosperè res succedunt, in prosperitate, nec luxui deditis in luxu & cupedijs, nec ijs, q. securè sibi viuere videntur, in inani sua & imbecillissima securitate, nec in vlla alia re ex ijs, quæ laudibus efferũtur: Verùm hæc res, torrentium aquarum in profundum mare labentium transitui similis est, eodẽ enim modo fluxa sunt & fragilia omnia præsentia. Hinc scilicet hæc oĩa vana esse, neq; quidquã vtilitatis habere intellexi. Quin potius quẽadmodũ priora oĩa obliuione obruta sunt (siue gloriã dixeris, siue regnum,

Nihil in mundo firmum ac stabile.

Res huius vitæ torrenti similes.

siue dignitatum splendorem, siue potentiæ amplitudinem, siue tyrannorũ audaciam, siue quid aliud eiusdem generis) eodem modo præsentia quoque tãdem vetustas obscurabit. Quorum in numero cum ipse quoq; sim, consultæ immutationi prors⁹ subijcior. Vt enim ijs, qui ante me extiterunt, præsentium rerum voluptatibus perpetuo frui mihi me concessum est: sic ne mihi quidem concedetur. Animaduerti enim quem admodum tyrannus hic ac turbulentus mundus homines tractet, eos nimirum huc atq; illuc inuertens, hos scilicet ex opibus ad egestatem, illos rursus ex grauissima paupertate ad gloriam, hos e vita educens, illos rursum eorum loco in vitam inducens: Sapientes quosdam & ingeniosos viros improbans ac reijciens, eosq; qui in honore ac splendore erant, contemptos & despicabiles reddens. alios contra insipientes ac stolidos in gloriæ throno collocans, eosq; qui abiecti & obscuri erant, ita euehens, vt ipsis ab omnibus honor tribuatur.

Quo pacto mundus cum hominib. agat.

Ac cernere est hominum genus ita comparatum esse, vt ante crudelem ipsius tyrãnidem nihil omnino firmum ac stabile habeat. Quemadmodum enim columba aquilam aut accipitrem fugiens,

Similitudo.

fugiens, locum subinde commutat, ac nunc quidem in hac arbore, nunc autem in illo frutice, ac deinde in rupium cauernis, ac varijs spinis pedem affigens, nec tutum vsquam perfugium inueniens, in perpetua iactatione atq; ærumna versatur: eodem modo se habent, qui res præsentes ad stuporem vsque mirantur: quippe qui inconsiderato quodam impetu misere laborent, nec quicquam omnino firmum aut stabile habeant, nec ad quem finem peruenturi sint, intelligant, nec quo tandem vana vita, cui, perquam infeliciter ac misere mala bonis præferentes, ac probitatis loco vitium complectantes, sese subiecerunt, eos ducat, nec quisquam frigidos multorum ac miserorum laborum suorum fructus excepturus sit, hoc est propinquusne an alienus, ac persæpe ne amicus quidem aut notus, verùm inimicus & hostis.

Hæc inquam omnia, & quæ his consentanea sunt, cum ipse in animæ meæ foro disceptassē, totius vitæ meæ, quam in rebus vanis consumpsi, ac terrenis laboribus addictus transegi, odium me cepit. Cumque eorum amorē ex animo excussissem & eiecissem,

Quænam vera bona existimanda sint. ea sese oculis meis obtulerunt, quæ verè bona sunt, hoc est, Dei metu præditum esse, atque ipsius voluntati obsequi. Nam hoc bonorum omnium caput esse compertum habui. Hoc enim

Psal. 110. *Prouer. 1.* sapientiæ initium esse dicitur, atque adeo perfecta sapientia. Etenim mœroris expers vita est, atque ab omni offensione libera, ijs, qui eam amplectuntur, & qui ei tanquam Domino, innituntur, tuta & ab omni periculo immunis. Cùm itaque animum meum ad

Vitæ sanctæ suauitas. erroris omnis expertem mandatorum Domini viam adiecissem, nihilque in ipsis obliquum & anfractuosum, ac voraginibus & scopulis & sentibus & tribulis plenum esse certò comperissem, verùm eam omnino planam & æquabilem esse, eorum quidem, qui hanc ingrediuntur, per clarissimas contemplationes oculos oblectantem, pedibusq; pulchritudinem conciliantem, atque eos ad præparationem Euangelij pacis calceantem, me ipsum prioris imposturæ ac stolidæ fraudis nomine miserum existimaui, ac per rectam illam incedere aggressus sum: quam etiam optimo iure rebus omnibus antetuli, atq; collapsam & dirutam animæ meæ domum instaurare cœpi.

Cùm

Cùm ergo ad hunc modum rebus meis consulerem, ac mentis lubricum corrigere studerem, sapientis cuiusdam magistri vocem audiui, hæc mihi inclamantis: Egredimini, inquit, omnes, quos salutis cupiditas tenet, atque à mundi vanitate vos remouete. Transit enim ipsius figura. Iam iamque: & ecce non erit. Irretortis oculis excedite: nec tamen inanes & vacui, verum sempiternæ vitæ viatica ferentes. Etenim longum iter vobis ineundum est, quodque multo huiusce vitæ viatico opus habeat. Atque ad sempiternum locum, duas regiones, in quibus mansiones multæ sint, habentem, peruenietis. Quarum alteram quidem Deus ijs, qui ipsius amore flagrant, eiusque mandatis obtemperant, præparauit, omnibus bonis florentem & circunfluentem. Ad quam qui diuino beneficio admittuntur, in sempiterna incorruptione degunt, vt qui immortalitate interitûs omnis experte fruantur, vnde effugit dolor, tristitia & gemitus. Altera aũt, quæ tenebris, & calamitate, ac dolore conferta est, diabolo & angelis eius parata est. In quam etiam conijciẽtur, qui per flagitiosas actiones eam sibi conciliauerint, atque ab interitu aliena

1. Cor. 7.

Cœleste iter multo viatico opus habet.

1. Cor. 2.

Esai. 35.

& sempiterna bona cum præsentibus commutarint, totosque sese ignis æterni pabulum effecerint.

Hac ego voce audita, atque ipsius veritate intellecta, in hoc vnum opus incubui, vt ad illud hospitium peruenirem, quod omni dolore & mœstitia vacat, tantaque contra securitate, ac tantis bonis scatet: quorum cognitio nunc mihi duntaxat ex parte est, vt qui spiritualis ætatis ratione puer sim, ac velut per specula duntaxat, & ænigmata res futuræ vitæ perspiciam. Cum autem venerit quod perfectum est, ac facie ad faciem cognoscam, tum demum euacuabitur quod ex parte est. Quocirca gratias ago Deo per IESVM CHRISTVM Dominum nostrum. Etenim Lex spiritus vitæ in Christo Iesu, a peccati & mortis lege me liberauit, oculosque meos aperuit, vt carnis affectum mortem esse, spiritus autem affectum vitam & pacem, liquidò cernerem. Quemadmodum igitur ego præsentium rerum cognita vanitate, perfecto odio eas habui: eodem modo, vt de ipsis existimes, te moneo, atq; erga eas, non secus ac alienas, & quàm primum diffluxuras afficiaris: atque hinc ereptus omnibus facultatibus, in immor-

1. Cor. 13.

Rom 8.

immortali æuo, ad quod tibi sine vlla mora proficisci necesse est, thesaurum, qui furto compilari nequeat, & opes, quæ exhauriri nullo modo possint, tibi recondas. vt cùm eò accesseris, haudquaquam penuria labores, verùm opibus circunfluas, quemadmodum tibi aptissimam imaginem superius proposui. *Luc.12.* *Matt.6.*

BARLAAM ELEEMOSYNAM laudat atque ostendit multos salutis causa facultatibus omnibus suis nuntium remisisse.

CAPVT XV.

DIXIT autem Iosaphat ad Senem: Quanam igitur ratione pecuniarum thesauros illuc præmittere queam, vt eorum, cùm hinc abscessero, fructum ab omni furto & interitu alienum nanciscar, quonamque item pacto meum in res præsentes odium demonstrare, resque sempiternas consequi possim, apertè mihi velim explices. Ait igitur Barlaam: Diuitiæ ad sempiternam regionem per pauperum manus præmittuntur. Ait enim quidam *Daniel.4.*

turum te transferes, atque ea, quæ prætereunt, ipse præteriens, iisque rebus, quæ in spe positæ ac firmæ sunt, te addicens, tenebrasque cum mortis vmbra relinquens, odioque tum mundum, tum mundi principem insectans, carnemq; interitui obnoxiam hostem tibi esse ducens, ad lucem inaccessibilem accurres, crucemque humeris sublatam, CHRISTVM irretortis oculis sequeris, vt etiam cum ipso glorificeris, vitæque, non iam caducæ & fallacis Hæres efficiaris. 1. Tim. 6

Iosaphat itaque ad eum ait: Istud ipsum, nempè omnia pro nihilo putare, atque vsqueadeo asperum vitæ genus suscipere, quemadmodum superius dixisti, vetusne institutum est, ab Apostolorum doctrina manans, an recens mentis vestræ solertia excogitatum, tanquam scilicet hoc, vt melius ac præstantius, vobis amplexandum duxeritis?

Senex autem ait: Non recens inductam legem tibi affero (absit istud) verùm antiquitus nobis traditam. Dixit enim Dominus ad diuitem quendam, qui ex ipso percōtabatur, quidnam sibi faciendum esset, vt vitam ęternam con- Marc. 10. Luc. 18.

sequeretur, iactabatque se cuncta, quæ in lege scripta erant, seruasse, Vnum tibi deest, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, ac sublata Cruce me sequere. At ille his auditis mœstitia affectus est. Erat enim admodum diues. Cum igitur Iesus eum mœrore affectum vidisset, dixit, Quam difficile ij qui pecunias habent, intrabunt in Regnum Dei! facilius enim est camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum Dei. Hoc igitur mandato audito, sancti omnes id studuerunt, vt ab huiusmodi opum difficultate sese abstraherent, ac per largitionem erga pauperes, dispersis omnibus facultatibus, sempiternasque diuitijs sibiipsis recondunt, Crucem sustulerunt, Christumque secuti sunt: sic nimirum vt quidam, velut iam a me dictum est, martyrio perfungerentur, quidam autem religiosæ vitæ exercitatione concertarent, atque, quantum ad veræ huiusce Philosophiæ rationem attinet, nihilo illis inferiores essent. Quocirca illud scias velim, Regis nostri ac Dei man-

Vide in quanto errore versaris, qui dicis Euangelium nō consulere propriarum rerum abdicationem, sed hanc esse humanam traditionem, cum dicatur hic omnes Sanctos, qui ad perfectionem vitæ contendere voluerunt, hoc Domini mandatum ad literam seruasse.

mandatum hoc esse, perquod homines sempiternorum bonorũ participes redduntur.

Cum igitur, inquit Iosaphat, tam antiqua & necessaria huiusmodi Philosophia sit, quid causæ est, quamobrem hodierna die pauci sint, qui hanc vitam imitentur?

Respondit Senex: Multi quidem eam imitati sunt, & etiamnum imitantur. At multo plures cunctantur, ac moras nectunt. Pauci enim sunt, vt ait Dominus, qui per arctam & angustam viam incedant: qui autem per facilem & latam, quam plurimi. Nam qui semel pecuniarum cupiditate, & vitiorum, quę ex voluptatibus oriuntur, amore correpti, vanæq; & inani gloriæ addicti sunt, vix ab ipsis diuelli possunt, vt qui alieno domino, quiq; omnia, contra ac Deus, imperat, atque ipsos tanquam cathenis quibusdam vinctos tenet, vltro seipsos manciparint. Animus quippe, cùm semel salutis suæ spem abiecerit, habenas suas auersis a ratione cupiditatibus permittens, quaquauersum fertur. Ac proinde Propheta obtusam huiusmodi animarum mentem deplorans, colligansque ipsos vrgentis crassitiem [illegible], his verbis vtitur: Filij hominum, vsque quo

Matt. 7.
Luc. 13.

Psal. 44. quo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium. Quemadmodum etiam quidam sapientum magistrorum nostrorum, vir rerum diuinarum peritissimus, eandem cum Propheta cantilenam canens, ac quædam à seipso adiungens, tanquam ex alta quadam & editissima specula, omnibus inclamat: filij hominum, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitate, & quæritis mendacium, magnum nimirum aliquid hanc vitam, & delicias, & exiguā gloriolam, & mendacem prosperitatē esse existimantes? quæ quidem non magis eorum sunt, qui fruuntur, quam qui ea in spe habuerunt: nec rursus horum magis, quàm eorum, qui ne ea quidem vnquam expectarunt: & quæ non secus ac puluis à turbine ad alios atque alios subinde perflantur, ac vicissim iactātur, aut fumi instar defluunt, ac velut insomnium homines ludificātur, & vt vmbra retineri nequeunt, ac deniq; ita natura comparata sunt, vt nec cùm absunt, ea se habituros esse homines desperent, nec cùm adsunt possidentibus certa & stabilia sint.

Naz. Orat. de suis serm. & ad Iulia. Exisosen.

Rerum mūdanarum vanitas.

Cùm igitur ad hunc modū Saluator præcipiat, Prophetæ & Apostoli prædicent, ac sancti omnes viri, tum re ipsa, tum

rum sermone ad virtutis viam ab omni errore maximè nemunem nos impellant, etiamsi pauci hanc teneant, contra autem multi latam, atque in exitiū ducentem sibi deligant, non tamen propterea diuinæ huius Philosophiæ institutum minoris æstimandum est. Vt enim Sol, cùm illuminandi causa exoriens, radios suos affluenter emittat, omnesque ad excipiendū lumen cohortetur, si quidam clausis oculis splendore ipsius intueri nolint, non propterea reprehensionem meretur, aut a reliquis negligi debet, nec splendoris ipsius gloria ob illorum stultitiam in contemptu versatur: *Simile.* quin potius illi quidem seipsos lumine orbantes, tanquam cæci, parietes palpant, atque in multas scrobes præcipites ruunt, multisque spinis eorum oculi punguntur. Sol contra splendorē suum retinens, eos illustrat, qui ipsius lumen detecta facie contuentur: ad eundem quoque modum Christi lumen omnibus quidem illucet, splendoremque suū nobis affatim impertit: at verò pro sua quisq; cupiditate, animiq; alacritate ipsū percipit. Nam nec ille iustitiæ Sol vllum ex his qui oculorū aciem in ipsū intendere cupiunt, beneficio eo priuat: nec rursū his vim infert, q suapte spōte tene-

tenebras eligunt: verùm suæ quisque liberæ voluntati & electioni, quamdiu in hac vita est, relinquitur.

Cùm autem Iosaphat, quidnam arbitrij libertas, atque electio esset, quæreret, respondit Senex: Arbitrij libertas, est animæ ratione vtentis voluntas, sine vllo impedimento, ad id quod vult, hoc est siue ad virtutem, siue ad vitium, incitata, atque à summo illo parente & architecto ita effecta. Rursum, arbitrij libertas est intellectualis animæ pro suo arbitratu agitatio. Electio autem, est earum rerum, quæ in arbitrio nostro sitæ sunt, cum consilio coniuncta appetitio. Siquidem rem iam, quæ inito consilio melior iudicata est, eligẽtes appetimus. Consilium, est inuestigatrix appetitio de rebus gerendis, quarum penes nos potestas est. Deliberat enim quispiam, expediatne aliquid agere, nec ne. Deinde quod præstantius est, iudicat: ac iudicium efficitur. Mox autem afficitur, atque id quod ex consilio iudicatum est, amat: ac sententia dicitur. Nã si ita iudicet, vt tamen erga id quod iudicatũ est, minimè afficiatur, hoc est id minimè amet, sententia haudquaquam appellatur. Tum post affectionem fit electio. Nam electiò nihil aliud est, quam è dua-

Quid sit liberũ arbitrium.

Consiliũ, quid.

Quid sit electio.

bus

bus rebus propositis, alteram præ altera amplecti & eligere. Atque illud vel ex ipsa etymologia perspicuum est, electionem esse consilium cum diiudicatione coniunctum. προαιρετὸν enim est alterum pre altero electum. Nemo porrò quicquam adhibito iudicio alteri pre fert, nisi prius cõsilium inierit: nec rursum eligit nisi prius iudicarit. Na quoniam non ea omnia, quæ nobis recta & præclara esse videntur, in opus perducere studemus, tum denique electio & eligendum efficitur, id quod ex consilio propositum est, cùm appetitionem comitem asciuerit.

Ex quo concluditur, electionem esse appetitionem cum deliberatione coniũctam earum rerum, quæ in nostra potestate sitæ sint. Etenim id quod ex consilio præpositum est, eligẽtes appetimus. Omne quippe consilium actionis causa & propter actionem suscipitur. Ita, consilium quidem electionem antecedit: electio autem omnem actionem. Quocirca non modò actiones, sed ea etiam, quæ animo agitantur (quæ quidem electiones exhibent) tum coronas, tum pœnas accersunt. Etenim electio, in his rebus quæ in arbitrario nostro sitæ sunt, versans, tũ peccati, tum iusti operis ori-

go

In hominibus potestate virtus est. præsupposita tamen diuina gratia.

go est. Nam quarum rerum facultates penes nos sunt, harum etiam actiones facultatib. consentaneæ penes nos sunt. Quamobrem cùm facultates virtuti consentaneæ in nostra potestate sint, in nostra quoq; potestate virtutes sint necesse est. Propriè enim in arbitrio nostro consistunt ea omnia, quæ animam attingunt, & de quibus deliberamus. Ad hunc igitur modum liberè consultantibus hominib. ac libera item voluntate eligentibus, quatenus quispiam eligit, hactenus quoq; diuinam lucem percipit, atque in Philosophiæ studijs progressus facit. varia enim electionū sunt genera. Et quemadmodum quędam aquarum fontes è terræ visceribus scaturientes, partim è superficie terræ oriuntur, partim aliquanto profundius, partim profundissime: atq; harum aquarum, aliæ è propinquo emanāt, gustuq; dulces sūt, aliæ ex imo exeunt, ac salsæ aut sulphureæ sunt, atq; item alię vberrimè profluunt, aliæ paulatim stillant. Eodem modo in electionibus quoque cogita, alias celeres ac perquam feruidas esse, alias segnes & frigidas, ac rursum alias ad virtutem omnino propensas, alias ad vitium omnibus viribus inclinatas. Igitur quales earum affectiones sunt, tales

Simile.

que-

quoque ad agendum impetus consequũtur.

BARLAAM REGIS FILIVM IN salutis spem adducit: ac deinde ostendit Christianam religionem, etsi prima fronte aspera videatur, tamen si rectè consideretur, dulcem ac suauem esse.

CAPVT XVI.

DIxit autẽ ad Senem Iosaphat: Suntne etiam alij nonnulli, qui eadem quæ tu prædicent, an vero tu hodierno die solus es, qui hæc doces, ac præsentẽ vitam vsqueadeò auersandam, atq; odio insectandam esse mones?

Ille autem ad hunc modum respondit: In hac vestra infelicissima regione neminem noui. Nam patris tui tyrannis innumeris mortis generib. eos mulctauit, deditque operam, ne prorsus inter vos diuinæ cognitionis prædicatio audiretur. Apud reliquas autem nationes hæc cantantur ac celebrantur, ab alijs quidem rectissima ratione, ab alijs autem peruersè: quippe cum animarum nostrarum hostis eos à recta via transuersos egerit, atque in alienas opiniones diuiserit, eosq; loca quædam diuinæ

Scriptu-

Vna est veritas, in tota Ecclesia & per vniuersum mundum, gloriosis Apostolis & Patribus coruscans: non ergo apud Lutheranos & Caluinianos, & huiusmodi naturæ humanæ monstra.

Scripturæ, aliter quam germanus sensus ferat, interpretari docuerit. Cæterum vna est veritas, quæ ab illustribus Apostolis, & diuinis Patribus prædicata est, & in catholica, atque ab extremis orbis finibus, ad extremos vsque fines diffusa Ecclesia Sole splendidius lucet. Quam quidem ego vt tibi prædicarem, ac traderem, ad te missus sum.

Dixit autem ad eum Iosaphat: Nihilne horum pater meus vnquam didicit?

Respondit Senex: Perspicuè quidem, atque vt par erat, nihil didicit. Occlusis enim sensibus, bonum de industria repudiat, atque in malum libera animi inductione propendet.

At vellem, inquit Iosaphat, ille quoque hac doctrina imbueretur.

Matt. 19.

Respondit Senex: Hæc apud homines sunt impossibilia: apud Deum autē nihil est, quod fieri non possit. Ecquid enim scis, futurumne sit, vt Patri tuo salutem afferas, atque admirando modo Patris tui Pater tandem voceris? Narratum enim mihi est Regem quendam extitisse, qui præclarè admodum regiam suam dignitatem administrabat, leniterque ac placidè populum, qui ipsius ditioni atque imperio suberat, tractabat,

bat,in hac autem vnare labebatur,quod diuinę cognitionis lumine careret, atq; dolorum cultu constrictus teneretur. Erat autem ei probus quidam Consiliarius, ac tum erga Deum pietate, tum ceteris virtutibus ornatissimus,qui cùm Regis errore angeretur,eumque permoleste ferret, atque ipsum hoc nomine coarguere in animo haberet, tamē hac de causa,sese reprimebat,quòd vereretur,ne, & sibi, & socijs suis perniciem accerseret, eamque vtilitatem,quæ ex ipso ad alios promanabat, amputaret. Occasionem autem nihilominus quærebat,qua commodè ipsum ad bonum pertraheret. Dixit igitur nocte quadā ad eū Rex: Adesdum,egrediamur,acciuitate circumeamus, nū forte aliquid,quod in rem futurum sit,perspiciamus. Cum autem illi per vrbē obambularent,lucis splendorem per foramen quoddam radiantem cernunt: cui,cum oculos adiecissent, subterraneum quoddam & cauernosum domicilium cōspicantur,in quo pręsidebat vir quidam extrema inopia laborans,ac vilibus quibusdam & laceris pannis indutus. Astabat autem ipsius vxor,vinum ipsi temperans. Cūque ipse poculum manibus accepisset, illa suaue quoddam carmen canens,vo lupta-

luptatem ipsi afferebat, saltans nimirũ, ac maritum laudibus deliniens. Rex igitur aliquantisper hæc perspiciens, mirabatur, quod, cum tanta egestate premerentur, vt nec domus, nec vestis ipsis suppeteret, tamen vsqueadeo lætam & hilarem vitam ducerent. Atque ad primarium suum consiliarium his verbis vtitur. O rem miram, ô amice! quod scilicet, nec mihi, nec tibi, vita nostra, quamuis alioqui tanta gloria & delicijs & voluptate vndique collucens, vsqueadeo vnquam placuerit, vt vilis hæc & ærumnosa vita vecordes istos oblectat & exhilarat, vt quæ, tametsi alioqui aspera & auersanda, facilis ipsis ac blanda videatur. Opportunam autem horam nactus princeps ille consiliarius, inquit: Tu verò, O Rex, cuiusmodi tandem horum vitam esse existimas? Omnium, inquit ille, quas vnquam viderim, insuauissimam & miserrimam, execrationeque dignã & auersandam. Tum ait ad eum primarius ille consiliarius: Adeundem ita modum mihi crede, ô Rex, ac multò etiam acerbior vita nostra ijs esse videtur, qui sempiternam illam gloriam, ac bona illa, quæ omnem mentis captum superant, contemplantur atq; cognoscunt.

Atque

Atque auro rutilantes ædes, ac præclara hæc indumenta, ceteræque vitæ deliciæ, ijs, qui cœlestium tabernaculorum non manu factorum, vestisque diuinitus contextæ, ac diadematum, corruptionis omnis expertium, quæ rerum omnium architectus ac Dominus diligentibus se præparauit, stercoribus & cœno fœtidiores videntur. Quemadmodum enim isti iudicio nostro ac sententia desipiunt: ita etiam, ac multo magis, nos qui in mūdo oberramus, atq; in mendaci hac gloria, stultisq; delicijs nobis placemus, in eorū oculis, qui bonorum illorū dulcedinem degustarunt, luctu & lachrimis digni sumus.

Quæ in hoc mundo magni æstimantur, pijs cōtemptui sunt.

1 Cor. 2.

His autem verbis perculsus Rex, inquit: Quinam igitur illi sunt, qui præstantiorem nobis vitam agunt? Omnes, inquit ille, qui sempiterna caducis & fragilibus prætulerunt. Cumque Rex rursum, quænam sempiterna illa essent, quæsiuisset, respondit ille, Regnum ab omni successione alienum, ac vita morti minime obnoxia, & opes egestatem non metuentes, lætitia item & oblectatio ab omni mœstitia & dolore seiuncta, paxque perpetua, & ab omni inimicitia & contentione libera. His bonis, quibus diuinitus frui contigerit, beati illi

ac ſæpe beati, vitam enim omni labore & mæſtitia vacuam in omne æuum ducent omnibus regni Dei iucunditatibus & oblectamentis ſine vllo fine fruentes, ac cum Chriſto in perpetuum regnantes. Cumque Rex dixiſſet, Quiſnam tandem hæc conſequi promerebitur? reſpondit ille, Omnes, qui vitam illuc ducentem arripuerint. Aditu enim nemo prohibetur, qui modo voluerit. Tum Rex, Et quænam, inquit, eſt via, qua illuc itur? Reſpondit ille præclari animi vir: Cognoſcere ſolum verum
Ioan 17. Deum, & Ieſum Chriſtum vnigenitum ipſius filium, & ſanctum ac viuificū Spiritum.

Rex igitur, regia ſanè prudentia præditus, ad eum inquit: Et quidnam hactenus te prohibuit, quo minus mihi hæc exponeres? Neque enim hæc cunctatione ac dilatione mihi digna eſſe videntur, ſiquidem vera ſunt. Quod ſi dubia ſunt, ſedulò & accuratè inueſtigandum eſt, quoaduſque ea citra vllam ambiguitatem ac dubitationem inueniamus. Non neglıgētia & ſocordia factum eſt, ait ille, vt tibi hæc exponere cunctarer, cùm vera ſint atque ab omni dubitatione remota: verùm quod excellentem gloriæ tuæ magnitudinē vererer, atque illud

illud metuerem, ne tibi grauis ac molestus essem. Quocirca si mihi, famulo tuo, hoc imperas, vt te de his rebus in posterum submoneam, imperio tuo obsequar. Sane, inquit Rex, non interdiu solum, sed etiam qualibet hora, mihi harum rerum memoriam renoua. Neque enim negligenter ac perfunctoriè, verum summo studio ac feruore his rebus animum intendere oportet. Audiui igitur, ait Barlaam, hunc Regem deinceps pie ac religiose vitam instituisse, præsentisq; ue vitæ curriculo placide ac tranquille confecto, sempiternam beatitudinem consecutum esse. Quamobrem si quis etiam patrem tuum de his rebus tempestiuè admoneat, fortassis intelliget, atque exploratum habebit, quantis malis implicitus teneatur, atque ab ijs sese auertens, quod bonum est, amplectetur. Nam in præsentia quidem cæcus est, & manu tentans, vt qui vero lumine sese orbarit, atque ad impietatis tenebras transfugerit. 2. Pet. 1.

Dixit autem ad eum Iosaphat: De patre meo, quod Dominus iusserit, fiat. Nam ipsi, velut etiam abs te dictum est, ea omnia possibilia sunt, quæ apud homines impossibilia esse videntur. Ego verò per eximios ac singulares tuos

sermones vanitatis præsentium rerum pertęsus, ab his quidem omnino animum abducere constitui, ac tecum, quicquid mihi vitæ superest, traducere: ne per fluxa & fragilia sempiternorum bonorum & omni interitu alienorum fructu excidam.

Pulchra Parabola. Respondit Senex: Si hoc feceris, prudentissimo cuidam iuueni, quem copiosis atque illustrissimis parentibus natum esse intellexi, similem te prebebis. Cui cùm pater nobilis cuiusdam atque in primis copiosi viri filiam insigni pulchritudine præditam despondisset, ac de huiusmodi matrimonio cum filio sermonem conseruisset, quidque in animo haberet exposuisset, hæc vt ille audiuit, quasi absonum quiddam ac præposterum, huiusmodi rem excutiens, relicto patre profugit. Cumque iter faceret, apud Senem quendam pauperem, vt à diei æstu sese recrearet, diuertit.

Filia porrò senis illius, quæ vnica illi virgo erat, pro foribus sedens, manibus operabatur, ore autem Deum sine vlla intermissione laudabat, ex intimo pectore gratias ipsi agens. Ipsius autem laudē iuuenis audiens, ait: Quodnam, ô puella, tuum institutum est? Et quam ob causam,

ſam, cùm in tanta vilitate & inopia verſeris, tanquam ob ingentia beneficia accepta, horum authorem laude afficis? Ipſa autem ad eum reſpondit: An neſcis quod quemadmodum exiguum pharmacum è magnis plerumque morbis hominem eripit, eodem modo, etiam ob paruas res Deo gratias agere, ingentia bona conciliat? Ego igitur pauperis Senis filia, ob exigua hęc gratias ago, ac Dominum laudibus afficio, illud nimirum exploratum habens, quod qui hæc dedit, maiora quoque dare poteſt. Atq; hæc quidem de rebus externis, ac minimè noſtris: ex quibus nec his, qui multa poſſident, fructus vllus, imò etiã ſæpe damnum oritur, nec his, qui pauciora acceperunt, incommodum vllũ ac detrimentum exiſtit: quippe cùm vtrique eandem viam obeant, atque ad eundem finem contendant. At in iis, quæ magis neceſſaria, maioriſq; mométi ſunt, multis maximiſq; atque adeo innumeris beneficijs a Deo affecta ſum. Etenim ad Dei imaginem condita, ipſiuſque cognitione imbuta, & ratione præter omnia animantia exornata, & ex morte, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri ad vitam reuocata ſum, ac percipiendorũ ipſius Sacramentorum potesta-

Simile.

Præcipua Dei erga nos beneficia.

Psal. 4. quo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Quemadmodum etiam quidam sapientum magistrorum nostrorum, vir rerum diuinarum peritissimus, eandem cum Propheta cantilenam canens, ac quædam à seipso adiungens, tanquam ex alta quadam & editissima specula, omnibus inclamat: filij hominum, vsquequo graui corde? vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium, magnum nimirum aliquid hanc vitam, & delicias, & exiguā gloriolam, & mendacem prosperitatē esse existimantes? quæ quidem non magis eorum sunt, qui fruuntur, quàm qui ea in spe habuerunt: nec rursus horum magis, quàm eorum, qui ne ea quidem vnquam expectarunt: & quæ non secus ac puluis à turbine ad alios atque alios subinde perflantur, ac vicissim iactātur, aut fumi instar defluunt, ac velut insomnium homines ludificātur, & vt vmbra retineri nequeunt, ac deniq; ita natura comparata sunt, vt nec cùm absunt, ea se habituros esse homines desperent, nec cùm adsunt possidentibus certa & stabilia sint.

Naz. Orat. de suis ser. & ad Iulian. Exæquat.

Rerum mūdanarum vanitas.

Cùm igitur ad hunc modū Saluator præcipiat, Prophetæ & Apostoli prædicent, ac sancti omnes viri, tum re ipsa,

tum

rum sermone ad virtutis viam ab omni errore maximè immunem nos impellant, etiamsi pauci hanc teneant, contra autem multi latam, atque in exitiū ducentem sibi deligant, non tamen propterea diuinæ huius Philosophiæ institutum minoris æstimandum est. Vt enim Sol, cùm illuminandi causa exoriens, radios suos affluenter emittat, omnesque ad excipiendū lumen cohortetur, si quidam clausis oculis splendorē ipsius intueri nolint, non propterea reprehensionem meretur, aut a reliquis negligi debet, nec splendoris ipsius gloria ob illorum stultitiam in contemptu versatur: quin potius illi quidem seipsos lumine orbantes, tanquam cæci, parietes palpant, atque in multas scrobes præcipites ruunt, multisque spinis eorum oculi punguntur. Sol contra splendorē suum retinens, eos illustrat, qui ipsius lumen detecta facie contuentur: ad eundem quoque modum Christi lumen omnibus quidem illucet, splendoremq; suū nobis affatim impertit: at verò pro sua quisq; cupiditate, animiq; alacritate ipsū percipit. Nam nec ille iustitiæ Sol vllum ex his qui oculorū aciem in ipsū intendere cupiunt, beneficio eo priuat: nec rursū his vim infert, q suapte spōte *Simile.*

tene-

tenebras diligunt: verùm suæ quisque liberæ voluntati & electioni, quamdiu in hac vita est, relinquitur.

Quid sit liberũ arbitrium. Cum autem Iosaphat, quidnam arbitrij libertas, atque electio esset, quæreret, respondit Senex: Arbitrij libertas, est animæ ratione vtentis voluntas, sine vllo impedimento, ad id quod vult, hoc est siue ad virtutem, siue ad vitium, incitata, atque a summo illo parente & architecto ita effecta. Rursum, arbitrij libertas est intellectualis animæ pro suo arbitratu agitatio. Electio autem, est earum rerum, quæ in arbitrio nostro sitæ sunt, cum consilio coniuncta appetitio. Siquidem rem iam, quæ in toto consilio melior iudicatã est, eligẽtes appetimus.

Consiliũ quid. Consilium, est inuestigatrix appetitio de rebus gerendis, quarum penes nos potestas est. Delibera enim quispiam, expediatne aliquid agere, necne. Deinde quod præstantius est, iudicat: ac iudicium efficitur. Mox autem afficitur, atque id quod ex consilio iudicatum est, amat: ac sententia dicitur. Nã si ita iudicet, vt tamen erga id quod iudicatũ est, minime afficiatur, hoc est id minimè amet, sententia haudquaquam appellatur. Tum post affectionem fit electio.

Quid sit electio. Nam electio nihil aliud est, quàm è duabus

bus rebus propositis, alteram præ altera amplecti & eligere. Atque illud vel ex ipsa etymologia perspicuum est, electionem esse consilium cum dijudicatione coniunctum. προαιρετὸν enim est alterum pre altero electum. Nemo porro quicquam adhibito iudicio alteri prefert, nisi prius consilium inierit: nec rursum eligit nisi prius iudicarit. Nā quoniam non ea omnia, quæ nobis recta & præclara esse videntur, in opus perducere studemus, tum denique electio & eligendum efficitur, id quod ex consilio propositum est, cùm appetitionem comitem asciuerit.

Ex quo concluditur, electionem esse appetitionem cum deliberatione coniũctam earum rerum, quæ in nostra potestate sitæ sint. Etenim id quod ex consilio præpositum est, eligētes appetimus. Omne quippe consilium actionis causa & propter actionem suscipitur. Ita, consilium quidem electionem antecedit: electio autem omnem actionem. Quocirca non modò actiones, sed ea etiam, quæ animo agitantur (quæ quidem electiones exhibent) tum coronas, tum pœnas accersunt. Etenim electio, in his rebus quæ in arbitrario nostro sitæ sunt, versans, tũ peccati, tum iusti operis ori-

go

In homi-nis potesta te virtus esse pr. esse posita ta men, diui-na gratia.

ga est. Nam quarum rerum facultates penes nos sunt, harum etiam actiones facultatib. consentaneę penes nos sunt. Quamobrem cum facultates virtuti consentaneæ in nostra potestate sint, in nostrá quoq; potestate virtutes sint necesse est. Propriè enim in arbitrio nostro consistunt ea omnia, quæ animam attingunt, & de quibus deliberamus. Ad hunc igitur modum liberè consultantibus hominib. ac libera item voluntate eligentibus, quatenus quispiam eligit, hactenus quoq; diuinam lucem percipit, atque in Philosophiæ studijs progressus facit. varia enim electionū sunt genera. Et quemadmodum quędam aquarum fontes è terræ visceribus scaturientes, partim è superficie terræ oriuntur, partim aliquantò profundius, partim profundissimè: atq; harum aquarum, aliæ è propinquo emanāt, gustuq; dulces sūt, aliæ ex imo exeunt, ac salsæ aut sulphureæ sunt, atq; item alię vberrimè profluunt, aliæ paulatim stillant. Eodem modo in electionibus quoque cogita, alias celeres ac perquàm feruidas esse, alias segnes & frigidas, ac rursum alias ad virtutem omnino propensas, alias ad vitium omnibus viribus inclinatas. Igitur quales earum affectiones sunt, tales

Simile.

quo-

quoque ad agendum impetus consequũtur.

BARLAAM REGIS FILIVM IN salutis spem adducit: ac deinde ostendit Christianam religionem, etsi prima fronte aspera videatur, tamen si rectè consideretur, dulcem ac suauem esse.

CAPVT XVI.

DIxit autẽ ad Senem Iosaphat: Sunt ne etiam alij nonnulli, qui eadem quæ tu prædicent, an vero tu hodierno die solus es, qui hæc doces, ac præsentẽ vitam vsque adeò auersandam, atq; odio insectandam esse mones?

Ille autem ad hunc modum respondit: In hac vestra infelicissima regione neminem noui. Nam patris tui tyrannis innumeris mortis generib. eos mulctauit, deditque operam, ne prorsus inter vos diuinæ cognitionis prædicatio audiretur. Apud reliquas autem nationes hæc cantantur ac celebrantur, ab alijs quidem rectissima ratione, ab alijs autem peruersè: quippe cum animarum nostrarum hostis eos à recta via transuersos egerit, atque in alienas opiniones diuiserit, eosq; loca quædam diuinæ Scriptu-

Vna est veritas, in tota Ecclesia & per vniuersum mundum, gloriosis Apostolis & Patribus coruscans: non ergo apud Lutheranos & Caluinianos, & huiusmodi naturæ humanæ monstra.

Matt. 19.

Scriptura, aliter quam germanus sensus ferat, interpretari docuerit. Cæterũ vna est veritas, quæ ab illustribus Apostolis, & diuinis Patribus prædicata est, & in catholica, atque ab extremis orbis finibus, ad extremos vsque fines diffusa Ecclesia Sole splendidius lucet. Quam quidem ego vt tibi prædicarem, ac traderem, ad te missus sum.

Dixit autem ad eum Iosaphat: Nihilne horum pater meus vnquam didicit?

Respondit Senex: Perspicuè quidem, atque vt par erat, nihil didicit. Occlusis enim sensibus, bonum de industria repudiat, atque in malum libera animi inductione propendet.

At vellem, inquit Iosaphat, ille quoque hac doctrina imbueretur.

Respondit Senex: Hæc apud homines sunt impossibilia: apud Deum autē nihil est, quod fieri non possit. Ecquid enim scis, futurumne sit, vt Patri tuo salutem afferas, atque admirando modo Patris tui Pater tandem voceris? Narratum enim mihi est Regem quendam extitisse, qui præclarè admodum regiam suam dignitatem administrabat, leniterque ac placide populum, qui ipsius ditioni atque imperio suberat, tractabat,

bat, in hac autem vnare labebatur, quod diuinę cognitionis lumine careret, atq; dolorum cultu constrictus teneretur. Erat autem ei probus quidam Consiliarius, ac tum erga Deum pietate, tum cęteris virtutibus ornatissimus, qui cùm Regis errore angeretur, eumque permolestè ferret, atque ipsum hoc nomine coarguere in animo haberet, tamē hac de causa, sese reprimebat, quod vereretur, ne, & sibi, & socijs suis perniciem accerseret, eamque vtilitatem, quæ ex ipso ad alios promanabat, amputaret. Occasionem autem nihilominus quærebat, qua commodè ipsum ad bonum pertraheret. Dixit igitur nocte quadā ad eū Rex: Adesdum, egrediamur, acciuitate circumeamus, nū forte aliquid, quod in rem futurum sit, perspiciamus. Cum autem illi per vrbē obambularent, lucis splendorem per foramen quoddam radiantem cernunt: cui, cùm oculos adiecissent, subterraneum quoddam & cauernosum domicilium cōspicantur, in quo pręsidebat vir quidam extrema inopia laborans, ac vilibus quibusdam & laceris pannis indutus. Astabat autem ipsius vxor, vinum ipsi temperans. Cūque ipse poculum manibus accepisset, illa suaue quoddam carmen canens, vo lupta-

luptatem ipsi afferebat, saltans nimirum, ac maritum laudibus deliniens. Rex igitur aliquantisper hæc perspiciens, mirabatur, quod, cum tanta egestate premerentur, vt nec domus, nec vestis ipsis suppeteret, tamen vsqueadeo lætam & hilarem vitam ducerent. Atque ad primarium suum consiliarium his verbis vtitur. O rem miram, ô amice! quod scilicet, nec mihi, nec tibi, vita nostra, quamuis alioqui tanta gloria & delicijs & voluptate vndique collucens, vsqueadeo vnquam placuerit, vt vilis hæc & ærumnosa vita vecordes istos oblectat & exhilarat, vt quæ, tametsi alioqui aspera & auersanda, facilis ipsis ac blanda videatur. Opportunam autem horam nactus princeps ille consiliarius, inquit: Tu verò, O Rex, cuiusmodi tandem horum vitam esse existimas? Omnium, inquit ille, quas vnquam viderim, insuauissimam & miserrimam, execrationeque dignã & auersandam. Tum ait ad eum primarius ille consiliarius: Ad eundem itamodum mihi crede, ô Rex, ac multò etiam acerbior vita nostra ijs esse videtur, qui sempiternam illam gloriam, ac bona illa, quæ omnem mentis captum superant, contemplantur atq; cognoscunt.

Atque

Atque adeo rutilantes ædes, ac præclara hæc indumenta, ceteræque vitæ deliciæ, ijs, qui cœlestium tabernaculorum non manu factorum, vestisque diuinitus contextæ, ac diadematum, corruptionis omnis expertium, quę rerum omnium architectus ac Dominus diligentibus se præparauit, stercoribus & cœno fætidiores videntur. Quemadmodum enim isti iudicio nostro ac sententia despiciunt: ita etiam, ac multo magis, nos qui in mūdo oberramus, atq; in mendaci hac gloria, stultisq; delicijs nobis placemus, in eorū oculis, qui bonorum illorū dulcedinem degustarunt, luctu & lachrimis digni sumus.

Quæ in hoc mundo magni æstimantur, pijs cõtempta sunt.

1 Cor. 2.

His autem verbis perculsus Rex, inquit: Quinam igitur illi sunt, qui præstantiorem nobis vitam agunt: Omnes, inquit ille, qui sempiterna caducis & fragilibus prætulerunt. Cumque Rex rursum, quænam sempiterna illa essent, quæsiuisset, respondit ille, Regnum ab omni successione alienum, ac vita morti minime obnoxia, & opes egestatem non metuentes, lætitia item & oblectatio ab omni męstitia & dolore seiuncta, paxque perpetua, & ab omni inimicitia & contentione libera. His bonis, quibus diuinitus frui contigerit, beati illi

ac

ac ſæpe beati, vitam enim omni labore & mæſtitia vacuam in omne æuum ducent omnibus regni Dei iucunditatibus & obiectamentis ſine vllo labore fruentes, ac cum Chriſto in perpetuum regnantes. Cumque Rex dixiſſet, Quiſnam tandem hæc conſequi promerebitur? reſpondit ille, Omnes, qui vitam illuc ducentem arripuerint. Aditu enim nemo prohibetur, qui modo voluerit. Tum Rex, Et quænam, inquit, eſt via, qua illuc itur? Reſpondit ille præclari animi vir: Cognoſcere ſolum verum
Ioan 17. Deum, & Ieſum Chriſtum vnigenitum ipſius filium, & ſanctum ac viuificũ Spiritum.

Rex igitur, regia ſanè prudentia præditus, ad eum inquit: Et quidnam hactenus te prohibuit, quo minus mihi hæc exponeres? Neque enim hæc cunctatione ac dilatione mihi digna eſſe videntur, ſiquidem vera ſunt. Quod ſi dubia ſunt, ſedulò & accuratè inueſtigandum eſt, quoaduſque ea citra vllam ambiguitatem ac dubitationem inueniamus. Non negligẽtia & ſocordia factum eſt, ait ille, vt tibi hæc exponere cunctarer, cùm vera ſint atque ab omni dubitatione remota: verùm quod excellentem gloriæ tuæ magnitudinẽ vererer, atque illud

illud metuerem, ne tibi grauis ac molestus essem. Quocirca si mihi, famulo tuo, hoc imperas, vt te de his rebus in posterum submoneam, imperio tuo obsequar. Sane, inquit Rex, non interdiu solum, sed etiam qualibet hora, mihi harum rerum memoriam renoua. Neque enim negligenter ac perfunctoriè, verùm summo studio ac feruore his rebus animum intendere oportet. Audiui igitur, ait Barlaam, hunc Regem deinceps pie ac religiosè vitam instituisse, præsentisque vitæ curriculo placidè ac tranquillè confecto, sempiternam beatitudinem consecutum esse. Quamobrem si quis etiam patrem tuum de his rebus tempestiuè admoneat, fortassis intelliget, atque exploratum habebit, quantis malis implicitus teneatur, atque ab ijs sese auertens, quod bonum est, amplectetur. Nam in præsentia quidem cæcus est, & manu tentans, vt qui vero lumine sese orbarit, atque ad impietatis tenebras transfugerit. 2 Pet. 1.

Dixit autem ad eum Iosaphat: De patre meo, quod Dominus iusserit, fiat. Nam ipsi, velut etiam abs te dictum est, ea omnia possibilia sunt, quæ apud homines impossibilia esse videntur. Ego verò per eximios ac singulares tuos

ſermones vanitatis præſentium rerum pertęſus, ab his quidem omnino animum abducere conſtitui, ac tecum, quicquid mihi vitæ ſupereſt, traducere: ne per fluxa & fragilia ſempiternorum bonorum & omni interitu alienorum fructu excidam.

Pulchra Parabola. Reſpondit Senex: Si hoc feceris, prudentiſſimo cuidam iuueni, quem copioſis atque illuſtriſſimis parentibus natum eſſe intellexi, ſimilem te prębebis. Cui cùm pater nobilis cuiuſdam atque in primis copioſi viri filiam inſigni pulchritudine præditam deſpondiſſet, ac de huiuſmodi matrimonio cum filio ſermonem conſeruiſſet, quidq́ue in animo haberet expoſuiſſet, hæc vt ille audiuit, quaſi abſonum quiddam ac præpoſterum, huiuſmodi rem excutiens, relicto patre profugit. Cumq́ue iter faceret, apud Senem quendam pauperem, vt à diei æſtu ſeſe recrearet, diuertit.

Filia porrò ſenis illius, quæ vnica illi virgo erat, pro foribus ſedens, manibus operabatur, ore autem Deum ſine vlla intermiſſione laudabat, ex intimo pectore gratias ipſi agens. Ipſius autem laudẽ iuuenis audiens, ait: Quodnam, ô puella, tuum inſtitutum eſt? Et quam ob cauſam,

ſam, cùm in tanta vilitate & inopia verſeris, tanquam ob ingentia beneficia accepta, horum authorem laude afficis? Ipſa autem ad eum reſpondit: An neſcis quod quemadmodum exiguum pharmacum è magnis plerumque morbis hominem eripit, eodem modo, etiam ob paruas res Deo gratias agere, ingentia bona conciliat? Ego igitur pauperis Senis filia, ob exigua hęc gratias ago, ac Dominum laudibus afficio, illud nimirum exploratum habens, quod qui hæc dedit, maiora quoque dare poteſt. Atq; hæc quidem de rebus externis, ac minimè noſtris: ex quibus nec his, qui multa poſſident, fructus vllus, imò etiã ſæpe damnum oritur, nec his, qui pauciora acceperunt, incommodum vllũ ac detrimentum exiſtit: quippe cùm vtrique eandem viam obeant, atque ad eundem finem contendant. At in ijs, quæ magis neceſſaria, maioriſq; momẽti ſunt, multis maximiſq; atque adeo innumeris beneficijs a Deo affecta ſum. Etenim ad Dei imaginem condita, ipſiuſque cognitione imbuta, & ratione præter omnia animantia exornata, & ex morte, per viſcera miſericordiæ Dei noſtri ad vitam reuocata ſum, ac percipiendorũ ipſius Sacramentorum potesta-

Simile.

Præcipua Dei erga nos beneficia.

testatē accepi. Denique Paradisi porta patefacta est, liberum mihi, siquidem voluero, aditum præbens. De tot igitur ac tantis beneficijs, quorum pauperes æque ac diuites participes sunt, dignas Deo gratias agere prorsus nequeo. Quod si exiguam hanc quoque laudē, ei, qui me tot muneribus cumulauit, minimè obtulero, quam tandem excusationem habitura sum?

Præcipua Dei beneficia diuitibus & pauperibus cō munia sunt.

Iuuenis autem ingentem hanc prudentiam admirans, accito ipsius patre, da mihi, inquit, filiam tuam: (siquidem ipsius prudentiam ac pietatem amore complector.) Senex autem ait: Non licet tibi, qui diuitibus & copiosis parentibus ortus es, hanc pauperis viri filiam accipere. Rursum autem Iuuenis ait: Certè hanc accipiam, nisi tu prohibeas. Etenim filia quædam nobilis ac diues mihi desponsa fuerat: verùm ea repudiata atque abiecta, in fugam me dedi. Contra filiæ tuæ, ob ipsius erga Deum pietatem ac prudentiam, amore correptus, matrimonio cū ea iungi paratus sum. Senex autem ad ipsum ait: Eam tibi dare nequeo, vt in paternam domum abducas, atque à meis vlnis abstrahas: vnica enim mihi est. At ego, inquit iuuenis, apud vos manebo, ve-

stram-

ſtramque vitæ rationem ſuſcipiam: Ac poſtea, luculenta veſte abiecta, ſenis illius veſtes petijt, iiſque ſe induit. Cũque ille ipſum diu multumque tentaſſet, varijſque modis ipſius animum exploraſſet, vt eum mentis grauitate prææditum eſſe cognouit, nec ſtulto quodã amore obſeſſum filiam ſuam in matrimonium petere, verùm pietatis ſtudio pauperem vitam amplexari, eamque gloriæ ſuæ ac nobilitati anteferre, arrepta ipſius manu in conclaue ſuum cum introduxit, & ingentes opes illic recõditas, atque innumerabilem pecuniarum molem, quantamque iuuenis ille nunquam viderat, ipſi commonſtrauit. Aitque ad eum: Fili, hæc omnia tibi dono do: propterea quod mearum opum hæres eſſe in animum induxiſti. Qua hæreditate percepta, ille omnes terræ diuites, & claros homines ſuperauit.

BARLAAM DEVM PRO SALVte Iosaphat orat: atque ipsi ostendit, quonam pacto per res creatas Creator cognoscatur.

CAPVT XVII.

DIxit autem Iosaphat ad Barlaam: Aptè sanè hæc etiam narratio rerũ mearum statum exprimit. Ac proinde de me quoq; hæc abs te dicta esse existimo. Verùm quodnã tandem est illud experimentum, per quod animi mei constantiam exploratam habere cupis?

Respondit Senex: Equidem ipse etiam periculum feci, & intellexi, quanta in te mentis prudentia, atque constantia, quamque rectus & integer tibi animus sit. Verùm actionis tuæ finis

Ephes. 3. hæc confirmabit. Huius rei gratia flecto genua mea ad Deum nostrum, qui in Trinitate celebratur, ad eum, inquam, qui omnia, tam quæ aspectu sentiuntur, quàm quæ oculorum sensum fugiunt, procreauit, qui verè ac sempiternè est, nec gloriosi status sui, aut principium vnquam habuit, aut finem habiturus est, ad illum, inquam, metuendum atque omnium rerum pre

poten.

potentem, bonumque & ad miserationem propensum, vt cordis tui oculos illuminet, detque tibi spiritum sapientiæ & reuelationis ad ipsius agnitionem, vt cognoscas quæ sit spes vocationis tuæ, & quæ diuitiæ gloriæ hæreditatis ipsius in sanctis, & quæ supereminens illa magnitudo potentiæ ipsius in nos, qui credidimus, vt iam non sis hospes, & aduena, sed ciuis sanctorum, & domesticus Dei, superædificatus super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Iesu Christo, in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino. *Ephes. 1.* *Ephes. 2.*

Iosaphat autem ingenti animi cōpunctione affectus, dixit: Hæc scilicet omnia ipse quoque scire gestiens, abs te peto, vt & diuinæ gloriæ diuitias, & ipsius potentiæ excellentiam mihi declares.

Dixit autem ad ipsum Barlaam. Deū supplex rogo, vt hæc te doceat, atque huiusmodi rerum cognitionem animo tuo inserat. Quandoquidem apud homines ipsius gloria ac potentia nullo modo commemorari potest, quamuis etiam omnes omnium hominū, tā qui nunc sunt, q̄ qui aliquando fuerunt, *Dei diuitiæ nullis verbis exponi possunt.*

Iohan.1. linguæ in vnum coeant. Deum enim, inquit Euangelista, & Theologus, nemo vidit vnquam. Vnigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Eius porrò, qui oculorum obtutum fugit, atque immensus est, gloriam & maiestatem, quis tandem eorum, qui è terra concreti sunt, comprehensam habere queat, nisi ipse arbitratu suo eam patefecerit, quemadmodum scilicet Prophetis suis & Apostolis patefecit? Nos autem, tum ex eorum prædicatione, tum ex ipsa rerum natura, *Psal.18.* quantam assequi nobis datur, eam discimus. Ait enim Scriptura: Cœli enarrãt gloriam Dei, & opera manuum eius an*Rom.1.* nunciat firmamentum. Ac rursus: Inuisibilia ipsius à creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta cõspiciuntur, sempiterna quoque ipsius potentia & diuinitas.

Simile. *Ex rebus conditis cõditor agnoscitur.* Quemadmodum enim quispiam domum præclarè ac summa arte constructam, aut vasculum eleganter concinnatum perspiciens, architectum aut fabrum statim ob animum sibi proponit: Sic etiam ego ex nihilo effictus, atque in ortum productus, etiamsi fictorem ac productorem meum cernere nequeã, tamen ex aptissima maximeq; admiran-

miranda mei structura, ad sapientiæ ipsius cognitionem veni, non quatenus est, sed quatenus intelligere queo: nempe quia non casu ac fortuitò productus sum, nec a me ipso extiti, verùm ipse arbitratu suo me effinxit: sic nimirum vt me rerum omnium conditarum principem constituerit, quibusdam autem inferiorem fecerit, ac contritum etiam diuino suo imperio me ex hac vita educens, ad alteram vitam finis expertem ac sempiternam transferat. Quibus omnibus in rebus prouidentiæ ipsius viribus obluctari nequeo, nec mihi quicquam, vel quantum ad staturã, vel quantum ad formę figuram attinet, adijcere, aut subtrahere, nec ea, quæ in me vetustate confecta sunt, renouare, nec quæ labefactata, & corrupta sunt, in integrũ restituere. Neque enim mortalium vllus vnquam fuit, qui horum quicquam efficere posset, non rex, non sapiens, non diues, non potens, nõ deniq; alius quispiam humana studia consectans. Nullus enim, inquit, ille, regum, aut eorum, qui in sublimitate sunt, aliud habuit natiuitatis initium. Vnus enim est omnium introitus ad vitam & idem exitus.

πάντων μὲν προκαλάρχειν τάξας τῶν κτισμάτων, ἐ- νῶν δὲ καὶ ἐλαττώσας.

Sap. 7.

Quamobrem ex ijs, quæ ad me pertinent,

tinent, ad magnificentiæ summi illius Architecti cognitionem, velut porrecta manu, ducor. Præterea autem aptissimam rerum omnium conditarum structuram, atque conseruationem consideraui, nempe quod suaptequidem natura cuncta mutationi atq; conuersioni subiecta sunt, nimirum ea, quæ mente prædita sunt, ratione voluntatis progressusque in bono, aut recessus a bono, ea autem, quæ in sensum cadunt, ratione ortus & interitus, accretionisque, & immnutionis, & mutationis eius, quæ in qualitate posita est, ac denique localis motus. Ac per ea tacitis quibusdam vocib. prædicant, se à Deo creatore ac mutationis omnis & conuersionis experte procreata esse, atq; contineri & conseruari, semperq; gubernari. Quonam enim alioqui modo naturæ inter se pugnantes, ad vnius mundi ornatum omnibus numeris absoluendum in vnum coiissent, ac dissolutionis expertes permansisset, nisi vis quædam omnipotens hæc, & copulasset, & semper à dissolutione aliena conseruaret? Quonam enim pacto, nisi voluntas ipsius ita tulisset, aliquid mansisset? aut quonam pacto, vt Scripturæ verbis vtar, quod ab eo minimè vocatū est, conseruari potuisset?

Nam

Nam cùm nauis remoto gubernatore consistere nequeat, verū statim pessum eat, nec vlla quantumlibet exigua domus stare possit, nisi sit aliquis, qui ipsius curam gerat, quonam tandem pacto mundus, opus vsque adeo ingens, atque ita præclarum & admirandum, sine eximia aliqua & ingenti atque admiranda gubernatione, sapientissimaque prouidentia, tam diuturno temporis spatio constitisset? Ecce enim quantum iam temporis fluxit, ex quo cœlum est, nec tamen obscuritatem contraxit, nec terræ vis tandiu parens elanguit, nec fontes, ex quo orti sunt, scaturire destiterunt, nec mare tot fluuios excipiens mēsuram suam excessit, nec Solis ac Lunæ cursus immutationem vllam subierunt, nec diei ac noctis ordines inuersi sunt? Ex his nimirum omnibus Dei potentia & magnificentia, quę omnem orationis facultatem superat, nobis declaratur, Prophetarum atque Apostolorum testimonio confirmata. Verùm ipsius gloriam nemo vnquam pro dignitate cogitare aut collaudare poterit. Siquidē diuinus Apostolus, ille inquā, qui CHRISTVM in seipso loquentem habebat, cùm ea omnia, tam qui intel- 2.Cor.13.

lectu percipiuntur, quam quæ sensibus subiecta sunt, cum animo suo considerasset, dixit, Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Ac propterea ex immensis sapientiæ ipsius opibus admiratione ac stupore perculsus, apertè exclamauit: O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius.

1.Cor.13.

Rom.11.

Quod si ille, qui ad tertium vsque cœlum peruenerat, atque arcana verba audierat, huiusmodi voces emisit, ecquis mei similium in tantorum mysteriorū abyssum oculos aduertere, atq; aliquid pro dignitate, non dicam dicere, sed ne quidem cogitare poterit, nisi ipse sapientiæ subministrator atque insipientium corrector dederit? Etenim in ipsius manu, & nos, & sermones nostri sunt, & omnis prudentia, ac solertiæ scientia. Atque ipsius beneficio veram earum rerum, quæ sunt, cognitionem habemus, mundique concretionem intelligimus, elementorum vires, temporum initium & medietatem & finem, partium anni vicissitudines, ac tempestatum mutationes: quoniam omnia in modo & mensura constituit. Siquidem multū posse, ipsi

2.Cor.12.

Sap.11.

ipsi semper præsto est: & brachij ipsius robori quis resistet? Etenim tanquam momentum stateræ, sic est ante eum orbis terrarum: & tanquam gutta roris matutini, quæ descendit in terram. Sed miseretur omnium, quia omnia potest, & dissimulat peccata hominum, propter pœnitentiam. Neminem enim ex ijs, qui ad ipsum accurrunt, execratur, nec auersatur solus ille bonus, atque animorum amans Dominus. Benedictum sit namen gloriæ ipsius sanctum, & laudabile, & superexaltatum in sæcula. Amen. Dan. 3.

QVAE VERA VITA, ET QVAE vera sit Mors: de monachorum in victu ac vestibus temperantia.

CAPVT XVIII.

DIXIT autem ad eum Iosaphat: Si diuturno tempore tecum reputasses, vir sapientissime, quonam pacto propositarum questionum solutionem mihi perspicuã redderes, meo quidem iudicio, id melius præstare non potuisses, quam ea mihi, quæ nunc exposuisti, commemorans: quippe qui omnium quidem rerum effectorem & cõserua-

torem Deum esse docueris, Maiestatisque ipsius gloriam omnem mentis humanæ captum excedere, clarissimis rationibus demonstraris, neque vlla alia ratione quenquam eam consequi posse, nisi cui ipse arbitratu suo eam patefaciat. Quo quidem nomine eloquentissimam tuam sapientiam maiorem in modum admiror.

Sed illud velim mihi dicas, vir beatissime, quanam ipse ætate sis, & quibus in locis commoreris, quosque Philosophiæ socios habeas. Siquidem anima mea tuæ arctissimè hæret: atq; per omne vitæ tempus ne latum quidem vnguem a te discedere cupio.

Quænam vera vita existimanda sit. Ait autem Senex: Annos ni fallor, quinq; & quadraginta natus sum. Atq; in terræ Sennaar desertis vitam dego. Commilitones porrò eos habeo, qui ad superni itineris cursum mecum laborant, ac certant.

Quid ais, inquit Iosaphat? Mihi enim septuaginta annos excedere videris. Quid igitur est, quamobrem te quadraginta quinq; tantum annos habere dicas? neq; enim hac in re mihi vera loqui videris.

Dixit autem ad eum Barlaam. Si annos meos ab ipso vitæ ortu nosse

quæ-

quæris, recte sane eos plusquam septuaginta esse coniecisti. At mihi quidem nullo omnino modo inter vitæ annos censentur, qui in huius mundi vanitate consumpti sunt. Nam cùm, peccatis in seruitutem addictus, carni viuerem, quantum ad interiorem hominem attinet, mortuus eram. Quamobrem mortis annos, vitæ annos nunquam appellarim. Ex quo autem mundus mihi crucifixus est, & ego mundo, atque exuto veteri homine, qui secundum erroris desideria corrumpitur, non iam carni viuo, sed viuit in me Christus: quod autem viuo, in fide viuo Filij Dei, qui dilexit me, & pro me seipsum tradidit: Hos vitę annos & salutis dies, optimo iure vocauerim. Quos quidem quinque & quadraginta esse asserens, consentanea ratione, ac non absurdè, horum numerum tibi dixi. Quin tu quoque ea semper mente ac sententia sis velim, nimirum vt eos, qui quantum ad omne probum opus mortui sint, peccatis autem viuunt, atque eorum qui humi prouoluti sunt principi obsequuntur, & in voluptatibus ac pestiferis cupiditatibus vitam absumunt, nullo modo viuere existimes, verùm eos extinctos esse tibi persua-

Galat. 6.

Ephe. 4.

Omnes qui mundo addicti sunt, in mortuis habendi sunt.

suadeas, vitæque functioni mortuos. Nam peccatum immortalis animæ mortem esse sapiens quidam non immeritò pronunciauit. Atque etiam his verbis Apostolus vtitur: Cum serui essetis peccati, liberi eratis iustitiæ. Quem ergo fructum habuistis in his, in quibus nunc erubescitis? Finis enim illorum mors est. Nunc autem liberati à peccato, serui autem facti iustitiæ, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem autem vitam æternam. Stipendia enim peccati, mors: gratia autem Dei, vita æterna, in Christo Iesu Domino nostro.

Peccatum animæ mors.
Rom.6.

Dixit autem ad eum Iosaphat: Quandoquidem vitam, quæ in carne ducitur, vitam esse minime censes, par est igitur, vt ne mortem quidem hanc, quam omnes subeunt, mortem esse censeas.

Respondit Senex: Sine vlla dubitatione de his quoque ita censeo, quippe qui temporariam hanc morte minimè pertimescam, imò nec omnino mortem eam appellem, siquidem me per diuinorum præceptorum viam incedentem arripuerit: quin potius transitum à morte ad præstantiorem & perfectiorem vitam, atque in Christo ab-

Mors hæc temporaria propriè non est.

scon-

ſconditam. Cuius quidem cõſequendę cupiditate flagrantes optimi viri, præſentẽ hanc vitam permoleſtè ferebant. Vnde etiam ait Apoſtolus: Scimus enim, quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluitur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cœlis. Nam & in hoc ingemiſcimus, habitationem noſtram, quę de cœlo eſt, ſuperinduі cupientes, ſi tamen veſtiti, & non nudi inueniamur. *Coloſſ. 3.* *2. Cor. 5.*

Nam & qui ſumus in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati: eò quod nolumus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbeatur, quod mortale eſt, a vita. Ac rurſum: Infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? *Rom. 7.* Et alio loco: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto. *Philip 1.* Et propheta Dauid: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? *Pſal. 41.* Quod autem ego quoque omnium infirmus corpoream mortem nullo modo extimeſcam, hinc facilè tibi intelligere licet, quod patris tui minis contẽptis ac pro nihilo habitis, intrepidè ad te acceſſerim, vt ſalutiferam doctrinam tibi exponerem: tametſi alioqui compertiſſimum haberem fore, vt ſi hęc reſciſceret, ſexcentis me, ſi fieri poſſet, mor-

mortibus afficeret. Verùm ego Dei sermonem omnibus rebus anteponēs, ipsoque frui cupiens, nec temporariam hanc mortem perhorresco, nec eā huiusmodi nomine appellandam duco, Domini scilicet mandato obtemperās
Matt. 10 dicētis, Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete eum, qui potest animam & corpus perdere in gehennam.

Hæc, inquit Iosaphat, veræ vestræ Philosophiæ præclara facinora, terrenorum hominum, qui a presenti hac vita vix auelli possunt, naturā longè multumq; superant. Ac vos beati, qui hac strenuissima mente præditi estis. Quinam porrò tibi ac socijs tuis in huiusmodi solitudine victus sit, atq; item vnde, & cuiusmodi vobis vestes suppetāt, verè mihi expone.

De victu, & vestibus Barlaam & sociorū eius Monachorum desertum incolentium.

Barlaam autem dixit: Victus quidem nobis ex pomis, & stirpibus, quas solitudo, cœlesti rore perfusa, & Creatoris imperio parens, alit, nobis suppetit. Ob quæ nemo est qui aduersum nos pugnam ineat, atque contendat, maioremq; partem, vt auaritiæ lex præscribit, arripere quærat: Verùm vberrimè omnibus illaboratus cibus, & extēporalis

mensa-

mensa proponitur. Quod si quādo piorum fratrum, qui nobis vicini sunt, aliquis panis benedictionem afferat, hunc tanquam ad eorum, qui cum fide obtulerunt, benedictionem, à diuina prouidentia missum, suscipimus. Vestes autem nobis ex asperis cilicijs, & ouium pellibus sunt, vetustæ omnes, atque ex varijs pannis consutæ, imbecillam nostram carnem atterentes. Etenim eadē nobis est tum æstatis, tū hyemis vestis. Quam etiam vt semel induimus, exuere postea nobis non licet, quousque vetustate confecta prorsus deleatur. Ad hunc enim modum, & frigoris, & æstus molestijs corpus affligentes, futuræ immortalitatis vestem nobis comparamus. *Asperitas vestitus monachorū antiquorum.*

Cumque hic Iosaphat quæsiuisset, vndenam vestem illam, qua indutus erat, sibi comparasset, respondit Senex: A quodam piorum fratrum eam, cum ad te profecturus essem, vtendam accepi. Neque enim par erat, vt cum ea, quam ferre soleo, veste accederem. Quemadmodum enim quispiam charissimum quendam cognatum in alienam regionem captiuum abductum, illinc educere cupiens, abiecta veste sua, atque hostium suscepta persona *Simile.*

sona, ad eorum regionem sese confert, varijsque artibus propinquum suum exacerba tyrannide in libertatem asserit: eodem modo ego quoque de tuis rebus certior factus, hoc habitu suscepto veni, vt diuina prædicatione pectus tuum consererem, atque a truculenti principis mundi seruitute te vindicarem. Ac nunc per virtutem diuinam, quantum quidem in me fuit, ministerio meo perfunctus sum. Etenim ipsius cognitionem tibi annunciaui, ac Prophetarum & Apostolorum prædicationem exposui, vereque ac sine vllo errore præsentium rerum vanitatem demonstraui, quantisq; malis hic mundus scateat, eos, qui ipsi obtemperant, in fraudem inducens, varijsque modis irretiens: Deinceps igitur, eò, vnde huc veni, reuertendum est: ac tum alieno habitu deposito, meum induam.

Obsecrauit autem Senem Iosaphat, vt se ipsi cum consueta veste ostenderet. Cum itaque Barlaam vestem eam, quam gerebat, exuisset, Horrendum Iosaphat spectaculum sese obtulit. Etenim tota carnis ipsius * qualitas absumpta erat, ac pellis ex Solis æstu atque ardore circum ossa tensa erat, non secus ac si quis pellem subtilibus calamis teten-

* πιότης *fortasse legendum, id est, pinguedo.*

tetendiſſet. Pannoſo porrò ac perquàm aſpero cilicio è lumbis vſque ad genua cingebatur, idemque pallium humeris gerebat.

Admiratus itaque Ioſaphat, huiuſmodi vitæ duritiam & aſperitatem, atque ex ingenti ea & ſingulari tolerantia ſtupore affect⁹ ingemuit, profuſiſq; lachrimis ad Senem ait: Quoniam ea tibi huc veniendi cauſa fuit, vt me ex acerba Diaboli ſeruitute extraheres, beneficio tuo extremam manum impone, atque animam meam de cuſtodia educ, ac me itineris tui ſocium adhibe: vt mundi impoſtura prorſus liberatus, tum denique ſalutaris baptiſmi ſigillum accipiam, ſociumque me tibi admirandæ huius Philoſophiæ, atq; eximiæ exercitationis præbeam. *Pſal* 141.

Dixit autem ad eum Barlaam: Capreæ hinnulum diues quiſpiam olim alebat. Cùm autem ipſe creuiſſet, naturali affectu pertractus ſolitudines expetebat. Egreſſus igitur quodam die, capreatum gregem paſtui operam dantem inuenit: atque ad eas ſeſe adiungens, per agros & campos oberrabat, ac ſerò quidem domum ſe referebat, manè autem famulorum negligentia foras egrediebatur, atque cùm ſilueſtribus capris ſe aggre-

Parabola valde ad rem accõmodata.

se aggregabat. Porrò cùm illæ pabulatum longius processissent, ipse quoque eas comitatus est. At verò Diuitis illius viri famuli, re cognita, conscensis equis eas à tergo insecuti sunt, ac suam quidem capream viuam captam domumque reductam posthac ita tenuerunt, vt nulli ad eam aditus pateret: reliquum autem gregem, partim trucidarunt, partim malè mulctarunt. Eodem modo ne nobis accidat, metuo, si mihi te comitem adiungas: Hoc est, ne, & tuo contubernio priuer, & ingentes socijs meis calamitates, ac sempiternam patri tuo condemnationem accersam. Vult itaque te Dominus nunc quidem diuini baptismi sigillo consignari, atque hic manentem omni pietatis generi studere, præceptisque suis operam dare. Posteaquam autem illius bonorum omnium datoris munere occasio sese obtulerit, tum demum, & ad nos venies, & per reliquum omne huiusce vitæ tempus nobiscum deges. Ac Domini benignitate fretus, haudquaquam dubito, quin in futura vita ita coniungamur, vt nunquam diuelli possimus.

Iosaphat autem lachrimis rursum perfusus, ad eum ait: Si Domino ita placet,

placet, ipsius voluntas fiat. Quocirca, cùm diuino baptismate me initiaueris, pecuniasq; a me & vestes, tam ad tuum, quàm ad sodalium tuorum victum ac vestitum acceperis, in religiosæ exercitationis locum, diuinæ pacis præsidio septus, abscede: meaq; causa sine vlla intermissione Deum roga, vt ne spe mea frustrer, verum primo quoq; tempore ad te peruenire, atq; in alta quiete vtilitatem ex te percipere possim.

Barlaam autem ait: Quin Christi quidem sigillum accipias, nihil est qđ prohibeat. Quare teipsum iam adorna: ac Deo iuuante Christianæ fidei sacris initiaberis. De ijs autem pecunijs, quas te tum mihi, tum sodalibus meis daturum dixisti, qui tandem fieri posset, vt tu, qui pauper es, diuitibus eleemosynam impertias? Si quidem diuitum est de pauperibus bene mereri, non autem contra pauperum de locupletibus & copiosis. Nam sodalium omnium meorum postremus, opibus omninò te superat. Verùm diuinis miserationibus fretus, hoc mihi persuadeo, te propediem locupletissimum fore. Quod cùm contigerit, minimè ad largiendum promptus ac procliuis eris. Dixit autem ad eũ Iosaphat. Expone mihi

quæso,

quæso, quonam pacto, sodalium tuorum extremus, opibus me antecellat, cùm paulò ante, tū co- in magna inopia viuere, atque extrema paupertate conflictari, dixeris. Quidnam item sit, quamobrem nunc me pauperem appelles: cùm autem amplissimis opibus præditus fuero, minime liberalem fore dicas, qui nunc ad largiendum promptus ac propensus sum.

Auari semper paupe- res.

Respondit Barlaam: Non eos paupertate conflictari dixi, sed inexhaustis potius opibus florere. Nam opibus opes semper adiungere, nec cupiditatem tanquam freno coërcere, verum sine vlla satietate plura appetere, extremæ paupertatis argumentum est. Contra, qui sempiternarum rerum cupiditate præsentia omnia contemnunt, eaque pro stercoribus ducunt, vt Christum solum lucrentur, omnique ciborum & indumentorum excussa, atq; in Deum proiecta cura, maiorem ex inopia voluptatem capiunt, quàm quisquam eorum, qui mundi amore flagrant, ex opum & pecuniarum abundātia capiat, quique amplissimas virtutum diuitias sibi aggesserunt, atque immortalium bonorum spe sese alunt, hos ego optimo iure, te, atque adeò quouis terreno

Qui verè diuites sint.
Philip. 3.

Rege

Rege locupletiores dixerim. Quod si Deo tibi fauente, tu quoque spirituales huiusmodi diuitias arripueris, eas summo studio, ac diligentia seruabis, ac semper, & quidem meritò, augere cupies, nec vllam omnino earum partem effundere sustinebis. Nam in hoc demum verę diuitiæ sitæ sunt. Earum autem opum, quæ in sensum cadunt, moles detrimento potius, quàm commodo amicos suos affecerit. Quare non abs re eas extremam paupertatem appellaui. Quas, cœlestium bonorum amatores, rebus omnibus remisso nuncio, ita fugiunt, vt quispiam serpentem fugit. Si vero eum hostem, quem mei piæ exercitationis socij & cōmilitones iam obtruncarunt, ac pedibus proculcarūt, viuum rursus abs te acceptum ad ipsos detulero, bellorumque ac perturbationum causa ipsis fuero, prorsus ipsis exitiosus nūcius ero. Quod quidem absit, vt faciam.

Idem autem de indumentis etiam intelligas velim. Nam eos, qui vetustatis labem & corruptelam exuerunt, atque in obedientiæ vestem, quantum in ipsis fuit, deposuerūt, Christum autem tanquam vestimentum salutaris, & pallium lætitiæ induerunt, quonam tan-

dem modo rursus pelliceis tunicis induerem, ipsisque ignominiæ amictum imponerem? Quin potius, cùm Sodales meos, vt qui pia, & religiosa solitudinis exercitatione contenti sint, eamque pro verissimis delicijs ducant, nullis omnino eiusmodi rebus indigere compertum habeam, pecunijs & vestibus, quas te ipsis daturum dicebas, in pauperes distributis, fac tibi eiusmodi thesaurum in futurum recondas, qui nullo modo surripi possit, Deum scilicet in ipso per illorum preces opitulatorem tibi adiungens. Sic enim hoc consequeris, vt opes ad optima quæque tibi adiumento sint. Ac deinde, Ephes. 6. cùm Spiritus armaturam acceperis, & lumbos in veritate succinxeris, ac iustitiæ loricam indueris, & salutis galeam capiti tuo imposueris, & pedes in Euangelij pacis præparationem calcearis, fideique scutum ac Spiritus gladium, quod est verbum DEI, manibus sumpseris, atque vndique te præstantissimis armis instruxeris, ac munieris, ita demum fidenti animo ad bellum cum impietate committendum egredere: vt ea in fugam versa, atque ipsius duce diabolo in terram allisio, à dextra Domini manu, quæ vitæ pri-

principium affert, victricem coronam consequaris.

BARLAAM REGIS FIlium mysterijs fidei ac sanctæ Eucharistiæ imbuit. Tum de imaginum cultu, ac Niceno Symbolo verba facit. Atque ita demum Baptismum & Eucharistiam ipsi impertit, atq; ad virtutis studium hortatur.

CAPVT XIX.

CVM Barlaam huiusmodi doctrinis, ac salutiferis sermonibus, Regis filium imbuisset, atque ad diuinum Baptismum præparasset, eique, vt consuetudo fert, ad aliquot dies ieiunare, ac precibus incumbere præcepisset, ad eum crebrò ventitare non desinebat, atque omnia orthodoxæ fidei dogmata ipsi tradebat, diuinumque Euangelium exponebat, ac præterea Apostolicas cohortationes & Prophetarum loca ipsa explanabat. Nam cùm vir ille diuinitus tradita doctrina polleret, omnem, tam veteris, quàm noui Testamenti Scripturam memoriter

Ante baptismum plurimis diebus præparauit filiū Regis, mādans ieiunare & orare: velut etiam B. Petrum docuisse, author est Clemens Pontifex epist. 1. ad Iacobum

ter recitabat. Cumq; diuino Spiritu incitatus ferretur, adolescentem veræ Dei notitię luce collustrauit. Eo autem die, quo baptizandus erat, docendi causa, his ad eum verbis vtebatur: En Christi sigillum accipere, atque dominici vultus lumine consignari, Deique filius, ac viuifici Spiritus templum effici properas.

Oratio Barlaam ad Iosaphat.

Psal. 4.

Quocirca in Patrem & Filium & Spiritum sanctum crede, sanctam, inquam, ex qua vita initium duxit, Trinitatem, quæ in tribus personis, & vna diuinitate celebratur, ac, quantum quidem ad personas & personales proprietates attinet, distincta est, quantum autem ad essentiam, coniuncta & copulata: vnum Deum vnigenitum agnoscens, atque vnum Filium vnigenitum, Dominum nostrum Iesum Christum, Lumen de Lumine, Deum verum de Deo vero, genitum ante omnia sæcula. (Etenim ex bono Patre bonus Filius genitus est: Et ex vnigenito Lumine sempiternum Lumē effulsit: Et ex vera vita viuificus fons prodijt: Et ex ipsamet potentia, Filij potentia emicuit: qui est splendor gloriæ, & verbũ verè subsistens, qui in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat, principij

Heb. 1.

Ioan. 1.

cipii expers & sempiternus: per quem omnia facta sunt, tam quæ oculis cernuntur, quàm quæ cerni nequeunt.) Et vnum Spiritum sanctum, ex Patre procedentem, agnoscens, Deum perfectum, & vitam afferentem, ac sanctitatem præbentem, eadem voluntate præditum, omnipotentem, eandem æternitatem habentem, verè subsistentem. Ad hunc igitur modum Patrem & Filium & Spiritum sanctum adora, in tribus personis seu proprietatibus, atque in vna diuinitate. Communis enim his tribus est diuinitas, atque vna ipsorum natura est, vna substantia, vna gloria, vnum regnum, vna potentia, vna auctoritas. Commune autem est Filio & Spiritui sancto, quod ex Patre sunt. At verò Patri proprium est, ingenitum esse: Filio, genitum esse; Spiritui deniq; processisse.

Sic igitur hæc crede. At generationis aut processionis modum comprehendere minimè studeas, (neque enim comprehendi potest) verum integro corde ac sine vlla superuacanea inuestigatione illud tene, nimirum Patrem & Filium & Spiritum sanctum omnibus modis vnum esse, ex-

Non inquirendum quo pacto vel Filius genitus sit, vel Spiritus processerit.

cepta ingeniti proprietate, & generatione, & processione: Illudque item, vnigenitum Filium ac Dei Verbum, & Deum, salutis nostræ causa Patris decreto, ac Spiritus sancti adiuncta opera, in terram descēdisse, sine semine in sanctæ Virginis ac Dei genitricis Mariæ vtero per Spiritum sanctū cōceptum, ac sine vlla labe genitum, perfectumque hominem effectum: illudque preterea, ipsum perfectum Deū, ac perfectum hominem esse, ex duabus naturis, hoc est diuinitate, & humanitate, ac in duabus naturis intelligētia & volūtate & operatione & arbitrij libertate præditis, atque omni ratione perfectis, iuxta normam ac rationem vtriusque naturæ, hoc est diuinæ & humanæ consentaneam, vna autem composita persona. Hæc inquam simpliciter, atque sine vlla curiosa inuestigatione accipe: nec illud intelligere stude, quonam pacto Dei filius seipsum exinaniuerit, atque ex virgineis sanguinibus homo sine semine atque corruptione factus fuerit: aut quonam pacto duæ naturæ in vnam personam conuenerint. Nam hæc, quæ diuinitus nobis à Scriptura sancta dicta sunt, fide tenere docemur: mo-
dum

dum autem nescimus, nec exponere possumus.

Crede Filium Dei, qui per viscera misericordiæ suæ homo factus est, omnes eas humanas affectiones, quæ naturales sunt, nec vitio dantur, suscepisse. Fame enim, quantum ad humanam naturam attinet, ac siti laborauit, & dormiuit, & in angore versatus est, & pro nostris iniquitatibus ad mortem ductus, crucique affixus, ac degustata morte sepultura affectus est, diuina interim natura ab omni perpessione ac mutatione libera manente. Nullam enim omnino perpessionem ipsius naturæ ab omni perpessione alienæ attribuimus: verùm in ea natura, quam assumpsit, eum passum & sepultum esse agnoscimus, ac diuina gloria à morte ad vitam & immortalitatem excitatum esse, atque in cœlos ascendisse, tandemque rursum cum gloria venturum esse, vt de viuis ac mortuis sententiam ferat, atque vnicuique pro eo ac meritus est rependat. Resurgent enim mortui, & excitabuntur qui in monumentis sunt. Atque illi quidem, qui CHRISTI mandata obseruauerint, & in recta fide ex hac vita excesserint, sempiternam vitam hæreditariò possidebunt:

Christus omnes humanas affectiones, quæ vitio carent suscepit.

Matt.16.

Apoc 22.

Ioan.5.

qui autem in peccatis sese corruperint, atque à recta fide deflexerint, ad sempiternum supplicium abituri sunt. Crede nec vllam mali essentiam, nec regnum vllum esse: nec principij expers illud esse statue, aut in seipso extitisse, vel etiam à DEO ortum traxisse (procul à te sit hæc absurditas:) verùm opus nostrum, ac Diaboli, hoc esse, quod nostra incuria & negligentia obrepit, propterea quod libero arbitrio præditi sumus, ac sponte nostra, tam bonum, quàm malum eligamus. Ad hæc vnum baptisma ex aqua & Spiritu sancto in peccatorum remissionem confitere.

Aduersus Manichæos.

Boni electio cũ Dei gratia intelligenda est.

Atque insuper ab omni labe pura Christi mysteria accipe, certissimè credens, Dei nostri corpus & sanguinem esse, quæ hominibus fide præditis, ad peccatorum veniam dono dedit. Christus enim ea nocte, qua tradebatur, testamentum nouum Discipulis suis & Apostolis, ac per eos omnibus, qui in ipsum credituri erant, in hæc verba sanxit: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorũ. Eodemq; modo sumptum calicem, ipsis porrexit, dicens: Hic est sanguis meus, noui testamenti,

Quid de Eucharistia credẽdum.

1. Cor. 11.

menti, qui pro vobis effunditur in remissionem peccatorum. Hoc facite in meamcommemorationem. Ipse igitur Dei sermo viuus & efficax, atq; sua virtute nihil non efficiens, per diuinum ac sacrosanctum sermonem, ac Spiritus sancti aduentum, ex oblationis pane & vino corpus suum ac sanguinem efficit, atq; immutat: & ijs, à quibus cupido animo percipitur, sanctitatem & lucem affert. *Hebr. 4.*

Venerandam characteris Domini, hoc est, Dei Verbi, humanitate nostra causa induti, effigiem adora, cum fide exosculans, atque ita existimans, te ipsummet Creatorem in imagine contueri. Siquidem imaginis honor, vt à sancto viro proditum est, ad exemplar refertur. Exemplar porrò est id, cuius imago effingitur, atque ab eo deriuatur. Etenim cùm picturam in imagine cernimus, ad veram formam, cuius imago est, mentis oculis transimus, eum, qui nostra causa carnem sibi adiunxit, piè adorantes: non ipsi quidem picturæ diuinitatem attribuentes, verùm vt incarnati Dei imaginem, pro nostro erga eum, qui nostra causa etiam vsque ad serui formam sese exinaniuit, amore ac beneuolentia, complectentes. *De imaginibus honore afficiendis.* *Basil. li. de Spiritu sancto cap. 18.* *Vide pro cultu imaginum contra nouatores huius temporis.*

Non facimus imaginem Deum, nec lignum aut lapides adoramus, sed imaginem intuentes, mentemq; ad Deum transferentes, ipsum solum adoramus, & colimus.

Diabolus crucis signum timet.

Galat. 1.

ctentes. Eodemque modo etiam parte ipsius Matris, atq; omnium Sanctorum, effigies, eadem ratione complectens, atq; item viuificæ ac venerandæ Crucis typum fide adorans, exosculare, ob Christum videlicet ac Deū & mundi Seruatorem, qui salutis nostræ causa carne in ipsa suspensus est, nobisque ad victoriam aduersus Diabolum obtinendam hoc signum dedit. Cohorrescit enim ille, ac tremore afficitur ipsius vim intueri minime sustinens. In his dogmatibus, atque huiusmodi fide baptisaberis, eam mutationis omnis expertem, atque ab omni hæresi puram vsque ad extremum vitæ spiritum retinens: Omnem autem doctrinam, atq; omnia dogmata, quæ huic a reprehensione alienę fidei aduersātur, execrare, atq; abalienationem a Deo esse existima. Ait enim Apostolus: Etiamsi angelus de cœlo Euangelizet vobis præterquam quod Euangelizauimus vobis, anathema sit. Neque enim aliud est Euangelium, aut alia fides, præter eam, quæ ab Apostolis prædicata, atque a diuinis Patribus in varijs Concilijs confirmata est.

Hæc cùm dixisset Barlaam, atque illud fidei symbolum, quod in Nicœno con-

no concilio editum est, Regis filio exposuisset, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti eum, in Piscina, quæ in ipsius horto erat, baptizauit: ac super eum Spiritus sancti gratia venit. Cumque ad ipsius cubiculum rediisset, atq; incruenti sacrificij sacrum peregisset, immaculata Christi mysteria ipsi impertiuit. Posteaque ille spiritu exultabat, Christum Deum laude atque gloria afficiens. *Baptizatur Iosaphat. Barlaam missam priuatam celebrat.*

Dixit autem ad eum Barlaam: Benedictus Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui pro ingenti sua misericordia regenerauit te in spem viuam, in hæreditatem incorruptibilem & incontaminatam, & immarcessibilem, conseruatam in cœlis in Christo Iesu Domino nostro per Spiritum sanctum. Hodierno enim die à peccato liberatus, accepto sempiternæ vitę pignore, Deo mancipatus es, ac relictis tenebris lumen induisti, adoptatus in libertatem gloriæ filiorum DEI. Quotquot enim, inquit ille, receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Itaque non iam seruus es, sed filius, & hæres Dei, per CHRISTVM *1. Pet. 1. Ioan. 1. Gala. 4.*

in Spiritu sancto. Quocirca, charissime, id stude, vt mundus & immaculatus ipsi inueniaris, supra fidei fundamentum
2. Pet. 1. proba opera extruens. Fides enim sine
Iacob. 2. operibus mortua est, quemadmodum & opera sine fide.

Atque, vt iam prius, me ad te dicere memini, deposita iam omni malitia,
Ephes. 4. veterisque hominis, qui secundum erroris desideria corrumpitur, operibus omnibus odio habitis, tanquam modò
1. Pet. 2. genitus infans, rationabile & sine dolo virtutum lac sugere concupisce: vt in eo crescas, atque ad mandatorum
Ephes. 4. Dei cognitionem peruenias in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi: vt non iam sis paruulus sensibus, vitiosarum affectionum fluctibus ac tempestate iactatus, & circumactus, verùm malitia quidem paruulus sis, ad bonum autem firmam ac solidam mentem habeas, atque, vt dignum est ea vocatione, qua vocatus es, in mandatorum Domini obseruatione verseris, excussa nimirum atque à te remota prioris vitæ vanitate, quemadmodum gentes ambulant in vanitate sensus sui, obscuratum habentes intellectum, alienati à gloria Dei, cupiditatibusq; suis & moribus à ratione auersis

subiec-

subiectis. Tu vero quemadmodum ad Deum viuum & verum accessisti, sic etiam vt filius lucis ambula. Fructus enim Spiritus est in omni bonitate, & iustitia, & veritate. Atque illud operam da, ne nouum eum hominem, quo hodie indutus es, priori posthac vetustate labefactes: verùm quotidie in iustitia & sanctitate & veritate renoueris. Nam hoc nemo nō potest, si velit: quemadmodū audisti, quod potestatem dederit filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Quapropter nō iam hoc dicere possumus, nos virtutes adipisci minime posse. Procliuis enim ac facilis via est: atque etiamsi ob corporis afflictionem arcta quodammodo & angusta dicta est, tamen ob futurorum suorum spem iis recta & clara est, qui non stultè ambulant, verùm Dei voluntatem exactè intelligunt, atque ad dimicandum aduersus diaboli hostis versutias ipsius armaturam induunt, & in oratione atque obsecratione, cum patientia & spe in hoc ipsum inuigilant. *Gal. 4.* *Ioan. 1.* *Qua ratione facilis in cœlum via sit.* *Matt. 11.* *Ephes. 6.*

Ac proinde facito, vt, quemadmodum à me audisti, & eruditus es, firmūque fundamentum iecisti, in ipso abundes, crescens videlicet & proficiens, ac boni militis officio fungens: fidem

1. Tim. 6. habens, & bonam conscientiam, proborum operum testimonio confirmatã: iustitiam colens, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, lenitatem: vitam sempiternam, ad quam vocatus es, apprehendens: omnem autem voluptatum ac vitiosarum affectionum cupiditatem, non modò quantum ad actionem, sed etiam quantum ad cogitationem, procul a te remouens: vt animam tuam ab omni spurcitie puram Deo exhibeas. Non enim actiones duntaxat, verùm etiam cogitationes nostræ apud Deum in numerato sunt, coronasque aut supplicia nobis conciliant. Siquidem Christum simul, cum Patre ac Spiritu sancto in puris cordibus habitare perspectũ habemus. Ac rursum illud nõ ignoramus, quod quẽadmodũ fumus apes, codẽ modo prauæ cogitationes diuini Spiritus gratiã a nobis propellunt.

Cogitationes nostræ apud Deũ in numerato sunt.

Simile.

Quamobrẽ summo studio in hoc enitere, vt omni vitiosa cogitatione ex animo tuo extincta & deleta optimas quasque cogitationes in ea inferas, tẽplumq; Spiritus sãcti teipsũ efficias. Siquidẽ ꝑ cogitationes ad actiones ipsas venim': atq; omne opus à cogitatione, animiq; agitatione ꝓgrediens, paruũ primò initium arripit, ac deinde tacitis incremẽ-

Per cogitationes ad actiones venimus.

tis augescens, ingens ad extremum efficitur. Ob eamque causam, nullo modo permitte, vt improba consuetudo tibi dominetur: verum donec recens est, paruam radicem è pectore tuo euelle; ne alioqui cùm pullularit, ac radices suas altè infixerit, postea non nisi longo tempore, ac magno cum labore extirpari possit. Ob id enim maiora peccata quotidie ad nos aditum habent, atque in animas nostras imperium obtinent, quoniam iis, quæ minora esse videntur, hoc est improbis cogitationibus, inhonestis sermonibus, malisque colloquijs consentanea correctio minime adhibetur. Vt enim in corporibus, qui parua vulnera negligunt, saniem plerumque, ac mortem sibi ipsis accersunt: ad eundem modum, etiam in animis hoc vsu venit, vt qui minima vitia ac peccata nihilipendunt, grauiora sibi inuehant. Quatenus autem grauiora peccata ipsis oboriuntur, contracto tandē habitu anima in contemptum cadit. Impius enim, inquit ille, cùm in profundū venerit, contemnit. Ac deinceps, vt sus in cœno volutari gaudet, sic etiam anima illa prauæ consuetudini immersa, ne peccatorum quidem fætorem sentit, verum potius ipsis gaudet:

Cauenda peccandi consuetudo.

Simile.

Prou. 8.

2. Pet. 2.

det & oblectatur, vitiumque instar boni cuiuspiam arctissimè retinet. Atque vt etiam aliquando, recepta meliori mente, scelerum suorum sensu afficiatur, non tamen sine magno labore, ac sudore, à praua consuetudine, cui vltro ac sponte se in seruitutem addixit, liberatur.

Virtus ad habitũ perducta vix euelli potest.

Quocirca omnibus viribus, ab omni mala cogitatione, atque omni vitiosa consuetudine, te remoue, ac potius virtutibus assuesce, easque ita cole atq; exerce, vt earum habitus tibi comparetur. Nam si paulum laboris in ipsis susceperis, atque earum habitum contraxeris, postea, Deo iuuante, citra laborem vllũ proficies. Siquidem virtutis habitus animæ insitus, vtpote naturalem cum ea cognationem habens, Deique ope adiutus, vix omnino mutationem vllam recipit, atque in primis firmus est, quemadmodum vides fortitudinem, & prudentiam, temperantiamque item ac iustitiam, vix omnino mutationem vllã admittere, propterea quod animæ habitus & qualitates & operationes sint, eam penitus penetrantes. Nam cùm vitij affectiones, quę nobis non naturales, sed aduentitiæ sunt, posteaquam ad habitum peruenerint, vix omnino dimo-

ueri

ueri possint: quid afferri potest, quin virtus, quæ & naturaliter nobis à summo illo parente & effectore insita est, ipsiusque ope & adiumento nititur, si nobis nonnihil laborantibus, per habitum in anima radices egerit, multò minus immutari queat?

QVAE PVRAE ORATIONIS vis sit: sub finem Capitis monetur Iosaphat, vt præsentium rerum vanitatem, ac futurarum æternitatem contempletur.

CAPVT XX.

VNde etiam mihi quidam ipsius cultor, rē huiusmodi narrauit. Cùm, inquit, firmissimum diuinæ contemplationis habitum mihi comparassem, ipsiusque meditatione anima mea tincta esset, huius rei periculum aliquando facere cupiens, mentem meam ita continui, vt eam pro suo more meditationi sese adiungere minime sinerem. Quod quidem id eam perægrè ac permoleste ferre intellexi, atque ad eam effrenata quadam cupiditate properare, nec ad contrariam vllam cogitationem vllo modo inflecti posse. At cùm habenas ipsi nonnihil permisissem, statim ad studium

De Virtutis habitu historia notanda.

dium suum & operam celerrimo cursu ferebatur: extabatque id quod ait Propheta, Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Ex his igitur omnibus demonstratum est, in nobis hoc situm esse, vt virtutem adipiscamur, idq; nostri arbitrij ac potestatis esse, eamne amplecti, an contra peccatū ipsi anteferre velimus. Et quidem ij, qui vitio in seruitutem se addixerunt, ægrè ab eo abstrahi possunt, quemadmodū à me superius dictum est.

Psal. 41.

In nobis virtutem adipisci situm est, accedente tamē Dei gratia.

Tu verò, qui per viscera misericordiæ Dei nostri eo liberatus es, ac per Spiritus diuini gratiam Christum induisti, fac te totū ad Dominum transferas, nec vitiosis affectionibus ianuam vllo modo aperias, verùm animam tuam suaui virtutum odore ac splendore coornatam, sanctæ Trinitatis templū reddas, atq; in ipsius contemplatione omnes mentis tuæ facultates occupes. Nam cùm is, qui cum terreno Rege degit, atque colloquitur, beatus ab omnibus prædicetur, non est dubium, quin is, cui diuino beneficio contigit, vt mente cum Deo colloquatur, consuetudinemque cum eo habeat, omni beatitudine

cumu-

cumuletur. Quæ cùm ita sint, eum semper ob oculos tibi propone, atque cum ipso colloquere. Quanam autem ratione cum Deo colloqueris? Numirum per orationem & obsecratione ad Deũ appropinquans. Nã qui ardentissimo desiderio, ac purgato pectore orat, atque ab omnibus rebus ex materia concretis, & terrenis abducta mente, tanquam coram Deo astat, ac cum metu & tremore preces ad eum adhibet, hic nimirum cum eo consuetudinem habet, facieque ad faciem cum eo colloquitur. *Qua ratione quispiã cum Deo colloquatur.*

Si quidem bonus noster Deus ac Dominus vbique adest, eos, qui sincero ac puro animo ipsum precantur, exaudiens: quemadmodum ait Propheta, Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Quo fit. vt Patres, hominis cum Deo coniunctionẽ, orationem esse definiant, eamque Angelorum opus, ac futuræ lætitiæ præludium appellent. Siquidem in hoc potius, quàm in vllis alijs rebus situm esse cœlorum regnum censent, vt quis ad sanctam Trinitatem appropinquet, eamque contempletur. Quam quidem ad rem cùm precandi assiduitas mentem velut manu ducat, non abs re beatitudinis illius præludiũ, ac velut effigies *Psal. 33.* *Oratio futuræ beatitudinis præludiũ.*

quæ-

Quænam vera Oratio censenda sit. quædam appellata est. Verùm non omnis oratio eiusmodi est: sed ea demum hoc nomine nuncupanda est, quę Deū, qui orationis materiam suppeditat, magistrum habet, quæque supra terrena omnia assurgit, atq; cum Domino Christo sine vlla intermedia re versatur.

Hanc velim tibi acquiras, atque in ea prouehi contendas. Etenim ipsa hanc vim habet, vt te à terra in cœlos subuehere possit. Cæterùm non temere, ac sine vlla præparatione in ipsa progressus facies: verùm ita demum, si animam tuam ab omnibus vitiosis affectionibus prius repurgaris, eamque ab omni improba cogitatione detersam, puri cuiusdam ac recens abstersi speculi instar effeceris, & ab omni iniuriarum recordatione, atque ira (quæ maiori quàm reliqua omnia, impedimento est, quo minus preces nostræ ad Deum sublimes ferantur) teipsum procul remoueris, cūctisque, qui te læserint, offensionem ex animo remiseris, atq; per eleemosynas, & pauperum miserationes, orationi velut pennas quasdam additas, eam Deo cum calentibus lachrimis obtuleris. Ad hunc quippe modum orans, iisdem verbis vti poteris, quibus beatus ille Dauid, qui Rex erat, ac sexcentis curis distrahe-

Ira orationi maximo impedimento est.

batur,

batur, nihiloque fecius tamen animam suam à vitiosis affectionibus perpurgauerat, ad Deum vtebatur, dicens, Iniquitatem odio habui, & abominatus sum: Legem autem tuam dilexi. Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Custodiuit anima mea testimonia tua: & dilexit ea vehementer. Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo, Domine: iuxta eloquiū tuum da mihi intellectum. Psal. 118.

Sic, videlicet clamante te, Deus exaudiet, & adhuc loquente te dicet, Ecce ad sum. Quocirca, si huiusmodi Oratione adeptus fueris, beatus eris. Neque enim fieri potest, quin is, qui cum huiusmodi animi alacritate Deum orat, atque obsecrat, quotidie nouos in virtute progressus faciat, atque omnes hostis laqueos superet. Nam qui mentem suam, vt cuiusdam viri sancti verbis vtar, excalefecit, animamque suam erexit, atq; in cœlum se transtulit, sicque Dominum suum inuocat, scelera que sua in memoriam reuocat, ac de eorum remissione cum Deo colloquitur, calentissimisque lachrimis eum obsecrat, vt pro sua benignitate propitium ac facilem se ipsi præbeat, ex huiusmodi sermonū & cogitationum vsu & consuetudine hoc Esa. 58.

confe-

consequitur, vt omnem huiusce vitæ curam deponat, atque humanis affectionibus superior existat, dignusque habeatur, qui Dei congerro appelletur. Quo quid beatius aut sublimius contingere possit? Vtinam itaque Dei beneficio beatitudinis huiusce compos fias.

Ecce enim mandatorum Domini viam tibi demonstraui, nec quicquam subtraxi, quominus omne Dei consiliũ tibi annunciarem. Ac iam quidem ego ministerium meum absolui. Superest, vt succinctis lumbis mentis tuæ, instar Sancti illius, qui te vocauit, ipse quoque in omni vitæ tuæ ratione sanctũ te præbeas. Sancti enim estote, quoniam ego sanctus sum, dicit Dominus. Atq; etiam Apostolorum princeps, ad hunc modum loquitur: Si Patrem inuocatis eũ, qui sine personarum acceptione secundum cuiusque opus iudicat, in timore incolatus vestri tempore conuersamini, scientes quoniam non corruptibilibus auro & argento liberati estis de vana vestra conuersatione paternarum traditionũ, sed pretioso sanguine quasi agni incõtaminati & immaculati Iesu Christi.

Act. 20. *Leuit. 19.* *1. Pet. 1.*

Hęc igitur omnia in mente condita sine vlla intermissione recordare, Dei metum, & horrendum ipsius tribunal & splen-

splēdorem eum,quem iusti in futuro æuo accepturi sunt,ac cōtra peccatorū in teterrimis tenebris mœrorem, præsentium item rerum imbecillitatem & vanitatē, ac futurorū æternitatē, semper ob oculos habens: Illudq; præterea, quod omnis caro fœni instar est,& omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exsiccatum est fœnum,& flos eius decidit. Verbum autem Domini manet in æternū. Hæc semper meditare: & pax Dei tecum sit, quæ te illuminet,& sapientia instruat,& ad salutis viam ducat, improbamque voluntatem procul à tua mente depellat, atque animam tuā Crucis signo imprimat, ne vllum peruersi spiritus scādalum ad te propius accedat, verùm diuino beneficio in omni virtutum perfectione futurum illud ac finis & successionis expers regnum adipiscaris, ac beatæ, & vitæ initium afferentis Trinitatis, quæ in Patre & Filio & Spiritu sancto glorificatur, lumine collustreris. Esa. 40. 1. Timo. 4. Philip. 4.

BARLAAM OB FREQVENTEM eum Regis filio consuetudinem, præceptoribus ipsius in suspicionem venit. Eaque de causa, Iosaphat abeundi potestatem ipsi facit.

CAPVT XXI.

CVm huiusmodi doctrinis ad mores informandos accommodatis, præstantissimus Senex Regis filium instruxisset, ad suum hospitium sece contulit. At Adolescentis ministri & præceptores, frequentem ipsius in palatium ingressũ perspicientes, admiratione afficiebantur. Vnus autem ex ijs, qui priorem inter eos locum obtinebat, & quem Rex, velut fidelissimum, ac sui studiosissimũ filij sui palatio præfecerat, Zardan nomine, Regis filium his verbis allocutus est : Non te fugit, Here, quanto patris tui metu afficiar, quaque erga eum fide sim. Eoque etiam nomine, me tanquam fidissimum famulum tibi administrum esse iussit. Nunc autem externum hunc virum crebrò tecum colloqui videns, illud vereor, ne Christianæ religionis, quam pater tuus ingẽti odio insectatur, cultor sit : sicque ego capitali sen-

li sententiæ obnoxius reperiar. Proinde, vel de eo patrem certiorem fac, vel posthac cum eo colloqui desine: vel certè, ne in reprehensionem incurram, à facie tua me ablega, atque alium, qui mihi subrogetur, à patre tuo postula.

Regis autem filius ad eum dixit: Hoc primum, ó Zardan, faciamus. Velo quodam obductus, sta, ipsiusque ad me sermones audi: atque ita, quidnam tibi faciendum sit, exponam.

Cum igitur Barlaam ad ipsum accessurus esset, Zardane intra velum introducto, ad Senem ait: Diuinam tuam doctrinam mihi summatim repete, quò firmius pectori meo inseratur. Excepto igitur sermone, Barlaam longam de Deo, atque erga eum pietate, orationem habuit, quodque eum solum ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente amare, ipsiusq; mandata cum timore ac desiderio obseruare oporteret: quodque ipse esset, qui omnia, tam quæ in cernendi sensum cadunt, quàm quæ ab oculorum sensu remota sunt, condidisset. Ac deinde primi hominis effictionem, mandatumque ipsi datum, latamque in eum, ob violatum edictũ, à creatore sententiam commemora-

Summa doctrinæ Christianæ.

Matt. 22.

uit. Deinceps bona ea recensuit, quibus nos reiecto ipsius mandato nosmet exclusimus. Mox earum molestiarum mentionem fecit, quæ postquam ab illis bonis excidimus, misere nos inuaserunt. Tum autem ea, quæ ad benignitatem, & amorem erga hominum genus, pertinebant, subiunxit, nempe quonam modo summus ille opifex salutis nostræ curam gerens, magistros ac Prophetas Vnigeniti incarnationem prædicantes miserit. Deinde etiam ipsius descensum, incarnationem, beneficia, miracula, tolerataque pro nobis, ingratitudinis vitio laborantibus, supplicia, crucem, lanceam, voluntariam mortem, ac denique nostram in integrum restitutionem, & reuocationem, atque ad primum bonum reditum: ac postea cœlorum regnum, quod homines eo dignos manet, reconditũ improbis cruciatum ignem nunquam extinguendũ, perpetuas tenebras, immortalem vermem, cæterasque omnes pœnas, quas ij, qui peccati seruitute se constrinxerunt, sibiipsis aggesserunt. Hæc cùm oratione prosecutus esset, ac sub finẽ in doctrinam ad mores accommodatam delapsus fuisset, multaque de vitæ puritate

ver-

verba fecisset, præsentiumque rerum vanitatem damnasset, eorumque, qui his totos se addicunt, miseriam coarguisset, orationem tandem precatione conclusit, à Deo nimirum ipsi firmam & constantem orthodoxæ fidei confessionem, vitamque ab omni reprehensionis nota immunem, ac purissimam muneris sui administrationem optans. Ac postea, precationi fine im posito, ad hospitium suum rursus se recepit.

Regis autem filius accito Zardane, quid animi haberet, periclitans, dixit: Audijsti, quæ mihi rabula iste dixerit, me videlicet inani suo verborum lenocinio in fraudem inducere studens, ac iucunda hac oblectatione & amænitate priuare, atque ad peregrini Dei cultum traducere? Zardan autem, Quidnam, inquit, tibi visum est, ô Rex, famulum tuum tentare? Perspectum enim habeo, viri sermones pectus tuum altissimè penetrasse. Nam nisi ita esset, non tam lubenter ac perpetuò, cum eo sermones misceres. Et quidem nos istiusmodi prædicationem haudquaquã ignoramus. Verùm ex quo tempore Pater tuus atrocissimã aduersus Christianos persecutionẽ excitauit, illi hinc ex-

pulsi sunt, atque ipsorum prædicatio conticuit. Quod si tibi dogma hoc arridet, ipsiusque duritiem & laborem subire potes, faustum sanè ac felix sit, id quod animo tuo insedit. Ego autē quid tandem faciam, qui huiusmodi duritiem ne aduersis quidem oculis intueri possum, ac Regis metu animum doloribus atque acerbitatibus distractum habeo. Quanam apud eum excusatione vtar, qui ipsius imperia neglexi, atq; huic viro ad te aditum permisi?

Dixit autem ad eum Regis filius: Equidem nihil aliud, quod ingenti tuæ erga me beneuolentiæ satis præmij afferret, agnoscens, hoc vnum beneficio tuo maius reperi, nimirum vt tibi bonum illud, quod naturam superat, perspicuum reddere studerem, hoc est, vt quem ad finem procreatus sis, intelligeres, ac creatorem agnosceres, relictisque tenebris ad lucem accurreres. Atque in hac spe eram, fore, vt simulatq; de ea aliquid audijsses, ardentissima quadā cupiditate illam sequereris. Verùm spe mea, vt video, falsus sum, vt qui, ad ea, quæ dicta sunt, tepidè affectum te conspiciam. Regi autem ac Patri meo si hæc indicaueris, nihil aliud hinc consequeris, quàm vt ipsius animum curis ac mœrori-

toribus conficias. Verum ſi candido ac ſincero in eum animo es, caue ne ipſe antequam commoda occaſio ſe obtulerit, quicquam huiuſmodi ex te reſciſcat. Hac oratione ad eum habita, tanquam in aquam ſeminare videbatur. Neque enim ſapientiæ ad ſtolidum animum aditus vnquam patebit. *In aquam ſeminare.*

Poſtridie autem Barlaam ad eum accedens, de diſceſſu ſuo ſermonem ingerebat. Ille autem, ab eo diuelli minimè ſuſtinens, animo excruciabatur, lachrimiſque totus perfundebatur. Senex verò cùm longum ad eum ſermonem habuiſſet, eumque vt firmiſſimus in bono perſtaret, obteſtat' eſſet, verbiſque ad cohortandum accommodatis ipſius pectus confirmaſſet, precibus ab eo contendebat, vt læto atque hilari animo diſcedendi poteſtatem ſibi faceret. Illud etiam adiungebat, eam breui inter ſe coniunctionem mutuam fore, quæ diſſidij omnis expers eſſet. At Regis filius, cùm nec diutius Seni negotium faceſſere, nec eum expetito itinere prohibere poſſet, ac prætereà metuens ne Zardan ille Regem de eo certiorem faceret, ac ſupplicijs eum afficeret, his ad eum verbis vſus eſt. Quan-

pulſi ſunt, atque ipſorum prædicatio conticuit. Quod ſi tibi dogma hoc arridet, ipſiuſq́ue duritiem & laborem ſubire potes, fauſtum ſanè ac felix ſit, id quod animo tuo inſedit. Ego autē quid tandem faciam, qui huiuſmodi duritiem ne aduerſis quidem oculis intueri poſſum, ac Regis metu animum doloribus atque acerbitatibus diſtractum habeo. Quanam apud eum excuſatione vtar, qui ipſius imperia neglexi, atq; huic viro ad te aditum permiſi?

Dixit autem ad eum Regis filius: Equidem nihil aliud, quod ingenti tuæ erga me beneuolentiæ ſatis præmij afferret, agnoſcens, hoc vnum beneficio tuo maius reperi, nimirum vt tibi bonum illud, quod naturam ſuperat, perſpicuum reddere ſtuderem, hoc eſt, vt quem ad finem procreatus ſis, intelligeres, ac creatorem agnoſceres, relictiſque tenebris ad lucem accurreres. Atque in hac ſpe eram, fore, vt ſimulatq; de ea aliquid audijſſes, ardentiſſima quadā cupiditate illam ſequereris. Verùm ſpe mea, vt video, falſus ſum, vt qui, ad ea, quæ dicta ſunt, tepidè affectum te conſpiciam. Regi autem ac Patri meo ſi hæc indicaueris, nihil aliud hinc conſequeris, quàm vt ipſius animum curis ac mœrori-

roribus conficias. Verùm ſi candido ac ſincero in eum animo es, caue ne ipſe antequam commoda occaſio ſe obtulerit, quicquam huiuſmodi ex te reſciſcat. Hac oratione ad eum habita, tanquam in aquam ſeminare videbatur. Neque enim ſapientiæ ad ſtolidum animum aditus vnquam patebit. *In aquam ſeminare.*

Poſtridie autem Barlaam ad eum accedens, de diſceſſu ſuo ſermonem ingerebat. Ille autem, ab eo diuelli minimè ſuſtinens, animo excruciabatur, lachrymiſque totus perfundebatur. Senex verò cùm longum ad eum ſermonem habuiſſet, eumque vt firmiſſimus in bono perſtaret, obteſtat' eſſet, verbiſque ad cohortandum accommodatis ipſius pectus confirmaſſet, precibus ab eo contendebat, vt læto atque hilari animo diſcedendi poteſtatem ſibi faceret. Illud etiam adiungebat, eam breui inter ſe coniunctionem mutuam fore, quæ diſſidij omnis expers eſſet. At Regis filius, cùm nec diutius Seni negotium faceſſere, nec eum expetito itinere prohibere poſſet, ac præterea metuens ne Zardan ille Regem de eo certiorem faceret, ac ſupplicijs eum afficeret, his ad eum verbis vſus eſt. Quan-

doquidem ita tibi hoc animo insidet, spiritualis Pater ac Præceptorum optime, mihique omnis boni author, vt me in mundi vanitate versantem deseras, atque ad spiritualis quietis locum proficiscaris, non vltra te retinere atque impedimento tibi esse audeo. Abi igitur Dei pace septus, ac meæ miseriæ in præclaris tuis ad Dominum precibus memoriam ne intermittas, quo tandem ad te peruenire, ac faciem tuam perspicere queam.

Vnam autem rem à te postulo, nimirum vt, quoniam pro tuis religiosæ vitæ sodalibus nihil accipere voluisti, saltem pro te exiguum aliquid pecuniæ in victum, ac vestem in indumentum accipias. Ille autem ad eum respondit: Cùm pro fratribus meis nihil à te acceperim (neque enim illi aliquid ex huius mundi rebus, à quibus vltro sese remouerunt, accipere opus habent) quonam tandem pacto mihi id acquiram, quod ipsis interdixi? Nam si pecuniarum possessio bona esset, illis certè ante me eas impertijssem. Quoniam autem exitiosam earum possessionem esse scio, nec illos, nec me item, huiusmodi laqueis implicabo.

Barlaam à Regis filio nihil accipere vult.

Hoc intellige de diuitijs, quibus aliquis abutitur.

Cum igitur ne hoc quoque ipsi persua-

ſuadere potuiſſet, ad alteram petitionem rurſum ſe conuertit, ſupplexque ab eo petijt, ne preces ſuas omnino negligeret, nec ſe omni mœſtitiæ genere profligaret, verùm vt detritum illud & aſperum ac vetuſtate confectum pallium (tum ad religioſæ magiſtri ſui vitæ refricandam memoriam, tum ad præſidium aduerſus omnes ſatanæ afflatus) ſibi relinqueret, atque ipſe pro eo aliud acciperet: quo ſcilicet, inquit, id quod à me datum fuerit, perſpiciens humilitatis meæ memoriam retineas.

Ait autem Senex: Vetus meum ac detritum pallium tibi dono dare, aliudque nouum indumentum accipere, mihi non licet: ne exigui mei laboris mercedem hic recepiſſe diuina ſententia pronunciet. Cæterùm, ne tuam animi alacritatem retundam, vetuſta, nec à meis quicquam diuerſa, ea indumenta ſint, quæ mihi abs te porrigentur. Regis itaque filius, cùm aſperos quoſdam ac vetuſtos pannos quæſiuiſſet, eoſque Seni dediſſet, ipſius veſte inuicem accepta, magnam inde lætitiam concepit, quauis purpura, ac regio ornamẽto, citra omnem comparationem præſtantiorem eam exiſtimans.

Diuinissimus autem Barlaam iam iamque discedere cupiens, ea, quæ ad discessum pertinebant, loquebatur, postremamque hanc ipsi doctrinam adhibuit. Charissime frater, inquit, ac suauissime fili, quē ego per Euangelium genui, scis cui Regi nomen dedisti, & cum quo pacta iniuisti. Quare firma ea serues necesse est, atque omnia militię muniā, quæ in huiusmodi pactorū charta, præsente ac testante, atque etiam pacta ipsa litteris mandante vniuerso cœlesti exercitu, promisisti, alacri animo exequaris. Quæ quidem si præstiteris, beatus eris. Quocirca tibi prouidendū est, ne quid præsentium rerum Deo, ipsiusque bonis anteponas. Quid enim rerum præsentium tantum terroris afferre potest, quantum ignis æterni cruciatus, qui ita ardet, vt interim lucis omnis expers sit, nec vnquam exurendi finem faciat? Ac rursum, Quodnam est huius mundi bonum, quod tanta animum voluptate perfundat, vt Deus, se ipsum ijs, à quibus diligitur, donans: cuius & pulchritudo sermone omni præstantior est, & potentia inuicta, & gloria sempiterna, & cuius bona ea, quæ ipsius amicos manēt, omnia quæ oculis cernuntur, incomparabiliter antecellunt: quæ oculus

Postrema Barlaami ad Regis filium oratio.

1.Cor.4.

Nullū bonum cum Deo conferendum.

lus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt? Quorum vtinam tibi, robustissima Dei manu septo ac munito, hæredem esse contingat. *1.Cor.2.*

Regis autem filius lachrimis perfusus, angebatur, ac summa molestia afficiebatur: vt qui ab amantissimo Patre ac præstantissimo Magistro relinqui minimè sustineret. Et quisnam, inquiebat, ô Pater, tuas partes explebit? Aut quem tandem huiusmodi pastorem ac ducem consequi potero? Et quonam solatio desiderium tui lenibo? Ecce enim me improbum ac rebellem seruum ad Deum adduxisti, atque in filij & hæredis classe collocasti: ac me perditum, atque omnibus bestijs in prædam expositum, exquisijsti, & cum ijs Dei ouibus, quæ minimè aberrauerant, copulasti, atque compendiariam veritatis viam mihi demonstrasti, meque de tenebris & vmbra mortis eduxisti, ac pedes meos è lubrica & exitiosa, ac peruersa & curua via extraxisti. Magna & admiranda mihi à te bona orta sunt, atque eiusmodi, vt singularem eorum magnitudinem nulla oratio consequi possit. Magnorum igitur ipse quoque pro me exiguo homunculo ipsius beneficiorum *Luc.15.* *Psal.85.* *Luc.1.*

vtinam sis particeps: atque id quod meæ gratiarum actioni deest, expleat Dominus, qui solus beneficiorum relatione, eos qui ipsius amore præditi sũt, superat.

Barlaam autem, ipsius lamentationes amputans, surrexit, atque ad orandum se comparauit, manibusque in cœlum sublatis, his verbis vsus est: Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui ea, quæ prius tenebris obducta erant, luce perfudisti, atque res omnes conditas, tam quæ aspectu sentiuntur, quàm quæ ab oculorum sensu remotæ sunt, ex nihilo produxisti, qui figmentum tuum conuertisti, nec nos post insipientiam nostram abire permisisti, gratias tibi agimus, ac tuæ potentiæ & sapientiæ, hoc est Domino nostro Iesu Christo, per quem etiam secula fecisti, nosque prolapsos & iacentes excitasti, & delinquentibus peccata remisisti, errore vagantes reduxisti, captiuos redemisti, morte extinctos per filij tui ac Domini nostri pretiosum sanguinem ad vitam reuocasti.

Oratio Barlaami pro Iosaphat.

Heb. 1.

Te igitur inuoco, atque vnigenitum Filium tuum, & sanctissimum tuũ Spiritum. Respice in ratione præditam hanc ouem, quæ per me indignum hominem

minem ad altare tuum accedit: atque ipsius animam per virtutem ac gratiam tuam sanctifica. Visita vineā hanc, quæ per Spiritum sanctum tuum plantata est: atque hoc ei da, vt iustitiæ fructum ferat: Corrobora eum, pactum tuum in ipso confirmans; Ac per boni tui Spiritus sapientiam eum à diaboli fraude atque impostura eripe. Doce eum facere voluntatem tuam, & auxilium tuum ab eo ne auferas. Atque & ipsi & mihi seruo inutili, bonorum tuorum, quæ finem nesciunt, hæreditatem consequi beneficio tuo contingat. Quoniam benedictus es & gloriosus in secula, Amen. Psal. 142. Psal. 142. Psal. 50. Daniel. 3.

Absoluta autem oratione conuersus, ipsum iam cœlestis Patris filium, exosculatus est, pacemque ipsi ac sempiternam salutem precatus, ex aula excessit, lætusque abijt, gratias Deo agens, cuius fauore iter ipsi ex animi sententia successerat.

POST BARLAAMI DISCESSVM Iosaphat orationi studet. Zardan Regi, quonam pacto ille ad Christiana sacra se contulisset, exponit. Rex Barlaamum persequi iubet, sed frustra. Quidam monachi ad eum adducuntur.

CAPVT XXII.

IOsaphat autem, posteaquam exijt Barlaam, precibus sese dedit, calentissimisq; lachrimis profusas ad hunc modum locutus est: Deus in adiutorium
Psal. 69. meum intende, Domine ad adiuuandũ
Psal 9. me festina. Quoniam tibi derelictus est
Psal. 85. pauper: Orphano tu eris adiutor. Respice in me, & miserere mei, qui omnes vis
2. Tim. 1. saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Serua me, quæso, indignum licet homunculum, atque corrobora: vt in sanctorum mandatorum tuorum via ambulem. Quoniam ego imbecillis ac miser sũ, nec ijs viribus, vt boni quicquã facere possim. Tu verò salutẽ mihi afferre potes, qui omnia, tam quæ oculis cernuntur, quam quæ cerni nequeunt, contines atque conseruas. Ne me post improbas carnis meæ voluntates abire

sine:

fine: verùm doce me facere voluntatem tuam, atque in sempiternam ac beatam vitam me conserua. O Pater, & Fili, & diuine Spiritus, consubstãtialis, ac diuisionis expers diuinitas, te inuoco, te gloria afficio. Te enim laudat quicquid creatum est: acte gloria afficiunt intellectuales ac corpore vacantes virtutes in sæcula, Amen. *Psal. 142.*

Deinceps igitur quam diligentissimè seipsum conseruabat, atque ita comparabat, vt & animę & corporis puritatem acquireret, atque in continentia, & orationibus, obsecrationibusque, per totum noctis curriculum sese prorogãtibus, vitam duceret. Nam cùm plerumque diurno tempore, tum ob eorum, qui cum ipso versabantur, contubernium, tum etiam interdum ob Regis ad eum accessum, aut quod ipse ab eo acciretur, sese interrumpi videret, nox ipsi, quod diei deerat, supplebat: vt qui in precibus & lachrimis ad diluculum vsque staret, ac Dei opem imploraret. Vnde etiam Prophetica illa vox in ipso implebatur: In noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum. *Psal. 133.*

Zardan autem ille, cùm huiusmodi ipsius vitæ rationem intellexisset,

femmaq; inde męstitia afficeretur, grauibusq; animi curis vexaretur, nec quid faceret, haberet, ad extremum mœrore oppressus, simulato morbo in suas ædes concessit. Quod vt Rex comperit, alium quendam ex his, quos fidissimos habebat, misit, qui ipsius loco filio ministraret. Ipse autem valetudinis Zardanis curam gerens, celeberrimum ad eum medicum mittit, eumque, vt summam ad ipsius curationem solicitudinem adhibeat, rogat.

Medicus igitur, quoniam eum Regi gratum & acceptum esse perspiciebat, sedulo eum inuisebat. Cumque ipsius statum accuratè considerasset, Regi cõfestim indicauit, se nihil, quod morbũ ipsi accerseret, in eo reperire potuisse: ac proinde, ita existimare, eum aliquo animi mœrore affectum, in morbum incidisse. Rex autem his verbis auditis, hoc arbitratus est, eum à filio asperius acceptum fuisse, atque hac de causa concepto mœrore recessisse Quidnam autem id esset, deinceps scire cupiens, Zardani se eum, vt oborti morbi causam intelligeret, crastino die inuisurum significauit.

Zardan autem huius promissi certior factus, statim vt diluxit, indumentis acceptis

ceptis ad Regem proficiſcitur, eumq;, ſimulatq; ingreſſus eſt, humi proſtratus, adorauit. Rex autem, Quid, inquit, tibi vim attuliſti, vt ad me accederes? Nam ipſe ad te proficiſci, meumque erga te amorem omnibus declarare in animo habebam. Ille autem reſpondit: Morbus meus, ô Rex, non ex eorum numero eſt, quibus homines laborare ſolent, verùm ex animi mœſtitia & anxietate corde in dolorem prolapſo corpus quoq; condoluit. Amentiæ porrò mihi ducendum eſſet, ſi cùm ita me haberem, non, vt ſeruum decet, ad te accederem, verum, vt regia tua maieſtas ad me famulum veniens ſeſe fatigaret, expectarem. Percontante aũt Rege, quidnam eum in hunc mœrorem conieciſſet, reſpondens Zardan, Magnum, inquit, periculũ mihi impendet, magniſque ſupplicijs, ac multis mortis generibus dignum me agnoſco, quoniam pręceptis tuis negligenter obſequendo ingentẽ tibi iam iamq; mœrorẽ accerſiui.

Rurſum autem ex eo quærente Rege, quænam huiuſmodi negligentia eſſet, in quam incidiſſet, quodq; periculum illud, in quo verſaretur, In cuſtodia Domini mei filij tui, inquit, negligentem me præbui. Improbus enim quidam ac

præstigiator ingressus, de Christianæ religionis doctrina ad eum verba fecit. Posteaq; Regi, quos ad ipsius filium Senex sermones habuisset, sigillatim exposuit, quantamq; ille ex ipsis voluptatem cepisset, quodq; prorsus Christo se addixisset. Quin etiā Senis nomen ipsi indicauit, Barlaam ipsum nuncupari dicēs. Nam etiam antea Rex de Barlaam, ac summa religiosæ ipsius vitæ asperitate, multa auditione acceperat. Vt autem hæc ad Regis aures peruenerunt, tantus ei mœror obortus est, vt totus concuteretur, iracundia æstuaret, atq; hoc nuncio pene exanimaretur. Ac statim Arachen quendam, qui etiam secundum ab eo dignitatis gradum obtinebat, primusque in omnibus arcanis consilijs erat, ac præterea Astrologiæ scientiam tenebat, ad se acciuit, eique magno cum mœrore atque animi consternatione, quod acciderat, narrauit. Ille autem ipsius perturbatione animique confusione conspecta, Mæsto, inquit, ô Rex, ac perturbato animo esse desine. Neque enim me ipsum de sententia deducturum diffido. Quin potius illud certissimum habeo, breui fore, vt ille impostoris illius doctrinam abiuret, tuæq; voluntati morem gerat.

Rex Arachen ad se accersit.

Cum

Cùm igitur his verbis Araches Regem ad animi hilaritatem conuertisset, ad huiusmodi negotij considerationem animum adiecit. Ac primum, ó Rex, inquit, hoc agamus. Demus operam, vt pestiferum illum Barlaam arripiamus. Quod si consequimur, à scopo, mihi crede, non aberrabimus, nec spe nostra fallemur. Nam ille ipse, aut verbis ad persuadendum accommodatis, aut variis tormentorum instrumentis impulsus, inuitus etiam ac repugnans, falsa & erroris plena verba sua esse confitebitur, atque dominum meum filium tuum de sententia dimouebit, adducetque vt Patris dogmatibus hæreat. Sin autem illum arripere nequeamus, alium ego Senem Eremitam noui, Nachor nomine, qui Barlaamo ita prorsus similis est, vt vix ab illo internosci possit. Hic porrò eandem nobiscum doctrinam profitetur: eumque in mathematicis magistrum habui. Ad hunc igitur ego noctu me conferam, eique omnia sigillatim exponam. Ac deinde rumore hoc sparso, Barlaamum scilicet comprehensum esse, ipsum exhibebimus. Qui etiam ipse Barlaami sibi nomen attribuens, se Christianorum sacra colere simulabit, eaq; *Arachis consilium.*

intueri

intueri ac defendere præ se feret. Ac postea longa disputatione habita, tandem fractus manus dabit. Quod cùm filius tuus perspexerit, hoc est Barlaamum victum esse, ac doctrinam nostrã palmã tulisse, non est dubium, quin ad victorum partes sese adiuncturus sit. Quã etiam ad rem illud magni momenti est, quod ille maiestatem tuam veretur, tibiq; obsequi magnopere studet. Adde quod ille etiam, qui Barlaami personã geret, resipiscet, seq; in errore versatum esse affirmabit.

Hoc sermone Rex delectatus est, hominisq; consilium optimum esse iudicauit, inani videlicet spe nixus. Quocirca cùm Barlaamum nuper recessisse comperisset, eum comprehendere festinabat. Itaq; militibus ac centurionibus missis, varios itinerum exitus occupauit, ea autem via, quam ex omnibus suspectiorem habebat, ipse conscensis equis, cum omni celeritate persequebatur, atque omni ratione assequi cogitabat. Cæterum cùm sex totos dies inani labore sese fatigasset, ipse quidem in regio quodam palatio, quod ruri situm erat, remanet. Arachen autem cum equitibus haud paucis ad ipsam vsque Sennaaritidem solitudinem côqui-

rendi Barlaami causa misit. Qui cùm ad eum locum peruenisset, omnium incolarum animos perturbauit: atq; cum illi virum eum à se visum esse negassent, in solitudinem, vt pios viros venaretur, sese contulit. Cumq; solitudinem illam magna ex parte peragrasset, ac montes conscendisset, vallesq; quasdam minimè tritas, & accessu difficiles, cum ea hominum manu, quam secum habebat, pedibus peruasisset, ad tumulum quendam profectus, in eius fastigio Eremitarum turmam inambulantē cernit: nullaque interposita mora, eos ad se adduci iubet. Milites itaq; celerrimo cursu, atque, alij alios anteuertere contendentes, tumulum petunt. Eoque cum peruenissent, circumdederunt eos tanquam canes multi, aut tanquam pestiferæ quædam & immanes belluę. Atque ipsos, tum oris specie, tum habitu venerandos, solitariæque exercitationis notas in vultu ferentes, comprehendunt, raptatosque Arachi exhibent, sic animo comparatos, vt nec vllo modo perturbarentur, nec ignauum aliquid ac triste, vel præ se ferrent, vel loquerentur. Qui autem ipsis omnes, tanquam antistes, præibat, ex cilicio contextam peram, quorundam

Psal. 21.

Antistes peram secum deferebat, plenam reliquijs sanctorum Patrum.

dam sanctorum Patrum, qui ex hac vita discesserant, reliquijs confertam gestabat.

Conspectis autem ipsis Araches, vt Barlaamum minimè vidit, (nam eum nouat) mœrore conturbatus est, atque ad eos dixit. Vbinam est impostor ille, qui Regis filium in errorem induxit? Is autem qui peram gestabat, respondit: Non est ille inter nos, absit (siquidè Christi gratia pulsus, à nobis fugit:) verùm apud vos domicilium habet. Eum ergo, inquit Dux, nosti? Certè, inquit Eremita, eum, qui impostor dicitur, noui, hoc est diabolum: qui in medio vestri habitat, atque à vobis adoratur & colitur. Hic Dux: De Barlaam ego quæro, deque eo percontabar vbinam esset. Monachus autem: Cur igitur, inquit, præposterè locutus es, de eo qui Regis filio imposturam fecit, me interrogans? Nam si Barlaamum quærebas, omnino ita loqui oportebat, Vbinam ille est, qui Regis filium ab errore in viam reduxit, ac salute donauit? Nam ille frater noster est, ac religiosæ exercitationis socius. Multi autem iam dies sunt, cùm eum non vidimus. Tum Araches, Domum illius, inquit, mihi demonstra. Respondit Monachus: Si ipsi

Pius Abbas per Impostorem diabolum intelligit.

ipſi vos videre cordi eſſet, obuiam vobis ipſemet prodijſſet. Nobis autem ipſius domum indicare minimè licet.

Qua de cauſa indignatione percitus Dux, atque irato ac furioſo vultu eum intuens, ad cũ dixit: Nouis & inuſitatis vos mortis generibus nunc mactabo, niſi ſtatim Barlaamum mihi exhibueritis. Et quid, inquit Monachus, in nobis perſpicis, cuius ſtudio & amore ab hac vita ægrè diuellamur, mortẽq; a te nobis inuehendam pertimeſcamus? Quin potius gratiam tibi habituri ſumus, q̃ virtutis ſtudio hærentes e vita eduxeris. Neque enim incerta exitus alea parum nobis metum inijcit, quod ſcilicet, quo ſtatu nos arreptura mors ſit, minime compertum habeamus: ne fortè aut voluntatis lubricum, aut quidam diaboli impetus inſtituti noſtri conſtantiam inflectat, aliterque nobis, quàm vt pactis cum Deo à nobis initis conſentaneum eſt, aut ſentire aut facere perſuadeat. Quocirca cùm ea, quæ vobiſipſis póllicebamini, conſequi iam omnino deſperetis, ſine vlla cunctatione, quod lubet, facite. Neque enim pij fratris noſtri domicilium, quamuis nobis cognitum, oſtendemus: nec alia vlla vobis ignota monaſteria prodemus,

vt videlicet hac ratione mortem turpiter effugiamus. Quin potius præclare mortem oppetemus, vt prius virtutis sudores, sic nūc fortitudinis animi cruorem Deo offerentes.

Flagris cæduntur monachi.

Hanc eorum sermonis libertatem sceleratus ille minimè ferens, verum ex huiusmodi animi magnitudine grauissima iracundia commotus, multis eos verberibus ac tormentis affecit. Quæ tamen illi sic pertulerunt, vt eorum animi robur ac fortitudo ipsi quoq; tyranno admirationem moueret. Cum autem multis illatis supplicijs, eos tamen flectere non potuisset, nec quisquā inter eos inuentus esset, qui Barlaamum ipsi ostendere sustineret, arreptos eos ad Regem duci, atq; inter eundum percuti, contumelijsq; affici iubet, reliquiarum etiam peram interim gestantes.

ABBAS LONGA CVM REGE disputatione habita, cum ijs, quibus præerat, martyrio postea afficitur.

CAPVT XXIII.

INterie ctis itaq; haud paucis diebus, ad Regem ipsos adduxit, deque eorum statu eum certiorem fecit. Ac deinde ipsi acerbissima iracundia inflam-

mato eos ſiſtit. Quibus perſpectis, ipſe indignatione eſtuans furentis hominis ſpeciem præbebat. Cumq; ipſos crudeliſſimè cadi iuſſiſſet, poſteaquam plagis atrocem in modum conciſos vidit, vix tandem ex ingenti furore emergens, carnificibus verberandi finem facere imperauit. Atq; ad eos ait: Quanam de cauſa hæc mortuorum oſſa geſtatis? Si eorum, ad quos pertinent, deſiderio hæc fertis, hac ipſa hora vos etiam cum illis collocabo: vt votorum veſtrorum compotes effecti, gratiam mihi habeatis. Diuinæ autem illius cohortis Dux atq; antiſtes, regias minas pro nihilo ducēs, perinde ac ſi nihil ipſi aduerſi contigiſſet, libera voce, ac ſplendido vultu, gratiamq; in ipſius anima inſidentem ſignificante, ad hunc modum reſpondit.

De Sanctorum reliquijs diſputatio.

Hæc pura & ſancta oſſa idcirco circumferimus, vt admirabiliū virorum, quorum ipſa fuit, deſiderium vtcumq; leniamus, eorumq; religioſam exercitationem, Deoq; charam vitam nobis in memoriam reuocemus, atque ad eiuſdem vitæ ſtudium noſ ipſos excitemus. Ac requiē eam, & delicias eas, in quibus nunc verſantur, ob oculos nobis proponētes, ipſos quidē beatos pdicamus nos autem

Reliquiarū mortuorum vtilitas.

autem ad sequenda eorũ vestigia nosipsos mutuo acuimus. Quinetiam mortis memoriam, quæ permagnam vtilitatem affert, atq; ad religiosæ vitæ certamina promptos nos, ac velut pennatos reddit, nobis hinc comparamus. Ac præterea ex eorum contactu sanctitatem haurimus.

Rursum igitur Rex: Si, inquit, mortis recordatio vestra sententia vtilitatem parit, quidnam causę est, cur non in corporum potius vestrorum ossibus, quæ vestra sunt, ac propediem interibunt, quàm in his alienis atq; corruptis, hanc memoriam vsurpatis?

Respondit Monachus: Cum quinq; causas attulerim, quamobrem reliquias circumferamus, tu ad vnam duntaxat respondens, cauillis in nos vteris. Verùm expressius, mihi crede, eorum qui iam decesserunt, ossa mortis memoriam repræsentant, quã eorum, qui huius vitę vsura fruuntur. Cæterùm quoniam tu de his ita statuis, atq; ossa mea, quæ in carne tua sunt, mortem tibi oculis obijciunt, qui fit, vt ipse iam iamque venturæ mortis memor tuis rebus rectè non consulas, verùm animã tuam omni flagitiorum generi addictam habeas, Dei autem cultores, ac pietatis studio-

studiosos, qui te nihil læserunt, nihil præsentium rerum tecum commune habent, aut tibi eripere contendunt, immanem & crudelem in modum de medio tollas?

Rex autem ait: Vos, vt pestiferos homines, ac populi seductores, supplicijs afficio: quoniam omnes in fraudem impellitis, atq; a vitæ iucunditatibus auocatis, ac pro dulci vita, & suauissima cupiditate huc eos adigitis, vt duram & sordidam atque ærumnosam hanc vitæ rationem amplexentur, Deorumque honorem, Iesu tribuendum esse prædicatis. Quocirca, ne populus imposturam vestram sequens, desertam terram relinquat, atq; a patrijs dijs deficiens, alienum adoret, supplicijs vos ac morte mulctare dignum esse iudicaui. Monachus autem inquit: Si omnes bonorū huiusce vitæ particeps esse cupis, cur non omnibus ex æquo delicias & opes tuas impertis: Verū alij quidem quam plurimi paupertate conflictantur, tu vero ipsorum facultates per vim ereptas tuis adiungis? Ex quo perspicuum est, te salutis populi cura minime tāgi, verū carnem tuam saginare, materiā videlicet corrosoris verminib. præparantem? Ac propterea omnium Deo

 abiura-

abiurato, eos, qui non sunt, & qui omne flagitiorum genus inuenerunt, deos appellasti: vt dum ad eorũ imitationem libidinosè ac flagitiosè viuis, id assequaris, vt deorum imitator esse prędiceris. Nam quid afferri potest, quin, quæ vestri dij fecerũt, eadem quoq; homines, qui ipsis animum adijciũt, faciant. Quapropter in magno profectò errore versaris, ô Rex. Vereris autẽ, ne quosdam populares tuos adducamus, vt nostris decretis assentientes, à tuo imperio desciscant, atq; ad eius, qui cũa continet ac tuetur, partes se adiungant. Cupis enim multos te auaritiæ tuę administros habere: vt ipsi quidem ærumnas subeant, tibi aũt eorum opera quęstus augeãtur: quemadmodum videlicet si quispiam canes aut aues ad predã cicuratas alens, eos quidem ante prædam demulceat, posteaq̃ autem aliquid arripuerint, ex ore prædam ipsis extorqueat. Ad eundẽ enim modum tu quoq; multos habere cupiens, qui tibi partim è terra, partim è mari tributa & vectigalia deferant, ais quidem tibi eorum salutem curæ esse, cæterùm sempiternum ipsis, priusquam etiam tibi ipsi, exitium accersis, tibique illud satis est, vt opes, quouis stercore ac cœno viliores, tibi affluant: nec anima-

mad-

maduertis, te luminis loco tenebras complecti. Verum ex hoc graui somno quæso emerge, clausosque tuos oculos aperi, ac Dei nostri gloriam, omnibus vndique illucentem, cerne, tandemque aliquando ad teipsum redi. Intelligite enim, inquit, insipientes in populo: & stulti aliquādo sapite. Illud scias, alium Deum non esse præter Deum nostrū: nec vllam, nisi in ipso, salutem. *Psalm. 39.* *Psalm. 17.*

Rex autem: Stultis, inquit, his tuis nugis finē impone, ac mihi protinus Barlaamum ostende: aut alioqui eiusmodi pęnarum instrumēta experieris, quorū nūquam abs te periculum factū est. Fortissimus aūt ille, ac præstanti animi magnitudine Monachus, cælestisq; philosophiæ amator, ob regias minas nullo modo de sententia dimouebatur, sed intrepido pectore stans, dicebat: Ea q̄ a te iubentur, ô Rex, facere minimè a nobis indictū est: sed q̄ a Domino nostro imperata sunt: qui nos temperantię studere, atq; oēs voluptates & cupiditates in potestate tenere, fortitudinemq; colere, ac laborē omnem & afflictione iustitię causa sustinere docet. Quo igitur grauiora nobis pietatis causa mala intuleris, eò p̄clarius de nobis meritus fueris. Quocirca quicq̄d lubet, fac: Neq;.n. cō-

mittemus, vt aliquid quod à recto abhorreat, faciamus, ac peccato nos addicamus. Nec enim leue hoc scel⁹ esse putes, si colluctatorem ac commilitonem nostrũ tibi in manus tradamus. Verùm hoc nomine minimè nos irridebis: quãuis etiã sexcentas mortes nobis inferas. Neq; enim adeo ignaui sumus, vt tormentorũ tuorũ metu philosophiam nostrã prodamus, atq; aliquid diuina lege indignum perpetremus. Aduersus hęc, quæcunq; tormentorum instrumenta nosti, ea expedias licet. Nobis quippe viuere Christus est, ac mori præstantissimum lucrum.

Philip. 1.

Ob huiusmodi verba Rex furore inflammatus, theologas eorum linguas amputari iubet, oculosq; erui, manusq; simul ac pedes truncari. Qua sententia pronunciata, lictores & satellites circunstantes, inhumane ac crudeliter ipsos demutilabant. Ac linguas quidem eorum vncinis ex ore extractas belluina quadam feritate abscindebant: oculos autem ferreis vnguibus eruebant, ac denique instrumentis quibusdam eorum manus ac pedes luxantes, amputabant: At beati illi ac venerandi & generosi viri, tanquam ad epulas vocati, strenuo & forti animo ad cruciatus accedebant,

Monachorũ cædes.

cedebant, mutuis cohortationibus sese acuentes, atq; ad mortem pro Christo subeundam forti atq; intrepido animo pergentes.

In huiusmodi varijs supplicijs sacrosancti Monachi, numero decem & septem, fortes ac tolerantia præditas animas suas, Domino commendarunt. Ex quo perspicuè constat, animum pietate præditum vitiosis affectionibus imperare, quemadmodum quidam à nostris decretis alienus prodidit, senis sacerdotis ac septem filiorum certamina commemorans, qui vnà cum Matre pari omnino sententia prædita pro patriæ legis defensione dimicarunt. Quibus tolerantia & animi magnitudine nihilo inferiores hi eximij patres ac supernæ Hierusalem ciues extiterunt.

Quod ratio affectibus imperet. Iosiphus lib.

NACHOR AB ARACHE SVBornatur, vt se Barlaam esse fingat. Rex Filium ob susceptam Christianam religionem obiurgat.

CAPVT XXIIII.

HIS igitur pia morte perfunctis, Rex ad primarium cōsiliarium suum Arachen dixit: Quoniam prius cōsiliū minimè successit, ad posterius ani-

mum adijce, ac Nachorem accersendum cura. Araches igitur intempesta nocte ad eius speluncam se contulit. Is quidem in solitudine habitabat, diuinationi operam dans. Cumq; ipsi consilium id omne, quod cepissent, declarasset, simulatq; diluxit, ad Regem se recepit. Ac tum quæsitis rursus equis, ad inuestigandum Barlaamum sese abire simulauit. Cum autem exijsset, ac loca solitaria perlustraret, virum vnum ex voragine quadam egredientem conspicit. Quem cùm persequi iussisset, ipsius comites eam celeritatem adhibuerunt, vt hominem arriperent, eumq; ad ipsum adducerent. De quo cùm quisnã esset, quamq; religionẽ coleret, & quonam nomine vocaretur, quæsiuisset, Christianũ ille se esse professus est, Barlaamumq; nuncupari (quemadmodum videlicet ab ipsis instruct⁹ fuerat.) Quo nomine gaudio perfusus Araches, vt quidem præ se ferebat, accepto eo quãprimum ad Regẽ reuertitur, eiq; ipsum exhibet. Aitq; Rex audientibus ijs, qui astabant: Tune es ille dæmonis admini ster Barlaam? Ille autem respondit: Dei administer sum, ac non Dęmonũ. Quã obrem ne me conuitijs incessas. Plurimas enĩ mihi gratias agere debes, quo-
niam

ni ım filium tuum errore atq; impostura liberatum ad Dei cultũ erudiui, atq; cum vero Deo in gratiam reductum omni virtutis genere institui. Rursum autem Rex irati animi speciem præferẽs, dixit: Par sanè erat, vt tibi sermonis omnis, ac defensionis facultate præcisa, sine vlla interrogatione te morte mulctarẽ. Verum pro mea humanitate tantisper te fero, quousq; ad certum diem de te quæstionem habuero. Ac siquidem mihi obtemperandum duxeris, veniã obtinebis. Sin minus, pessimam mortẽ oppetes. Hæc locutus, Arachi eum tradit, mandatq́;, vt eum quam diligentissimè custodiat.

Postridiè autem illinc ad Palatium suum reuersus est. Repente igitur captum esse Barlaamum rumore ferebatur: adeo vt ipse quoq; Regis filius hac re audita grauissimo animi dolore afficeretur, nec vllo modo lachrimis moderari posset, verũ gemitib⁹ ac luctibus Deum obsecraret, ipsumq; vt Seni opẽ ferret, obtestaretur. Nec verò lugẽtem eum bonus ille Deus despexit. Benignus enim est ijs, qui ipsius opem in die tribulationis expectant: atq; eos, qui ipsius metu præditi sunt, agnoscit. Vnde etiã iuueni per nocturnũ visum oĩa declarat

roburque ipsi addit, atque ad pietatis certamen eum confirmat. Experrectus itaque cor suum paulo ante mestitia ac dolore profligatum, lætitia & fiducia suauissimoque lumine perfusum reperit. Rex autem his ita gestis, atque inita huiusmodi cogitatione, gaudebat, præclara consideratione se vti existimans, amplissimamque Arachi gratiam habens. Verùm, vt diuini Dauidis verbis vtar, Mentita est iniquitas sibi: atq; iustitia aduersus iniquitatem palmam tulit, prorsus videlicet eã sternẽs ac deijciens, perijtq; memoria eius cum sonitu (quemadmodum sermonis progressu à nobis ostendetur.)

Psal. 29.
Psal. 9.

Biduo quippe post Rex ad filij palatium accessit, eoq; ipsi obuiam prodeunte, pater eum suo more minime osculatus est: Verùm indignanti atq; irato similis, in Regium cubiculum ingressus, mœsto vultu consedit. Ac deinde accito Filio his ad eũ verbis vtitur: Fili, quęnam hæc fama est, quæ ad aures meas permeauit, animumq; meum mœrore conficit? Neq; enim existimo vllum vnquam hominem ob filij ortum tanto gaudio perfusum fuisse, quantam ego tua causa voluptatem percepi: nec rursum vllum vnquam tantum mœroris

Regis ad fili moratio.

ex filio contraxisse credo, quantum nunc ex te contraxi. Meam enim canitiem dedecore affecisti, ac lucem oculorum meorum abstulisti, neruorumque meorum robur excidisti. Timor enim, quem tua causa timebam, euenit mihi: & quod verebar, accidit mihi. Factusque sum hostibus meis in ludibrium: & in risum aduersarijs meis. *Iob.3.* Stulta mente, ac puerili animo, impostorum verbis fidem adhibuisti: atque improborum & maleuolorum hominum consilium consilio meo antiquius habens, ac deorum nostrorum cultum relinquens, ad alieni Dei cultum te contulisti. Quidnam tibi fili in mentem venit, vt hæc faceres: : ac tu, quem in omni securitate alere me sperabam, quemque senectutis meæ baculum ac robur habiturum, optimumque regni mei successorem relicturum me existimabam, inimici atque hostilis in me animi argumentum exhibere minimè dubitares?

An non consentaneum erat, vt mihi potius pareres, meaq; secreta sequereris, quàm versipellis ac putidi senis nugis, stultisque sermonibus cederes, qui tibi hoc in animum immisit, vt pro dulci vita acerbam susciperes, ac

pro suauissimis delicijs duram illam & asperam viam, quam Mariæ filius tenere admonet, ingredereris? An non autem etiam summorum deorum iram pertimescis, ne fulmine te feriant, aut tonitruo interimant, propterea quod repudiatis ac pro nihilo habitis ijs, qui nos tot tantisque beneficijs affecerunt, ac regio diademate ornarunt, gentesque numerosissimas ditioni nostræ atque imperio subiecerunt, ac denique vt precum mearum & orationum opera gignereris, ac dulcissimę hui⁹ lucis particeps fieres, pręter spem effecerunt, ei, qui cruci affixus est, arctissime te coniunxisti, inanibus videlicet ipsius cultorum promissis deceptus, qui noua quædam sæcula confingunt, mortuorũque corporum resurrectionem nugantur, aliaq; sexcenta, vt stolidis hominibus fucum faciant, introducunt?

Verùm nunc saltem, charissime fili, si quid mihi, Patri tuo, obtemperandũ putas, prolixis his nugis longum valere iussis, benignis dijs quæso sacrifica: atque eos plurimis victimis & sacrificijs placare studeamus, vt errati veniam ab ipsis impetres. siquidem hanc vim illi habent, vt & beneficijs, & supplicijs afficere possint.

Ac

Ac nos eorum, quæ diximus, exemplum tibi sumus, qui ipsorum beneficio, ad hoc imperium peruenimus, atq; hanc ipsis beneficij vicem rependimus, vt & eorum cultoribus honorem tribuamus, & eos qui adduci nequeunt vt ipsis sacrificēt, supplicijs excruciemus. Multas igitur huiusmodi nugas commemorante Rege, ac nostra quidem dogmata suggillante & traducente, idolorum autem cultum laudibus & encomijs prosequente, diuinissimus iuuenis, rem eo loco esse vidēs, vt non iam angulum & latebras, verùm candelabrum potius ac speculam desideraret, quò omnibus in perspicuo esset, libertate ac fiducia plenus, ad hunc modum locutus est. *Matt. 5.*

Quòd à me factum est, ô Here, haudquaquam inficias iuerim. Tenebris enim fuga relictis, ad lucem accurri; ac relicto errore ad veritatem me adiunxi: nuncioque dæmonibus remisso, ad Christi ordines me contuli, qui DEI Patris Filius ac Verbum est, cuiusque verbo omnia ex nihilo in ortum producta sunt, quique effincto è terra homine vitalem ipsi spiritum insufflauit, eumque in voluptatis paradiso, vt illic degeret, collocauit. Cumq; ipsius *Filij ad patrem pia responsio.*

mandatum violasset, mortique proinde obnoxium se reddidisset, atque horrendi mundi principis potestati subiecisset, non tamen omnia facere destitit, quò eum ad pristinam dignitatem reuocaret. Ac propterea ille rerum omnium conditarum effector generisque nostri architectus, nostra causa homo effectus est, atque in terram veniens, & ex sancta Virgine nascens, cum ho-
Baruc. 3. minibus cōsuetudinem habuit. Ac pro
Philip. 2. nobis ingratis seruis Dominus mortem subijt, & quidem mortem Crucis: vt videlicet peccati tyrannis de medio tolleretur, priorque condem̃natio deleretur, ac cœli portæ nobis rursum paterent. Nam illuc naturam nostram euexit, atque in gloriæ throno collocauit, regnumq; finis expers, ijs, qui ipsius amore præditi sunt, donauit, bonaque omni sermone atque auditu præstan-
1. Cor. 2. tiora. Ipse enim est fortis ille, ac solus
Apoc. 19. potens, Rex regum, & Dominus dominantium, cuius robur inuictum est, & potentia eiusmodi, quæ omnem ingenij coniecturam excedat: qui solus sanctus est, & in sanctis requiescens: qui cum Patre & Spiritusancto glorificatur.

In quorum nomine baptizatus sum, & quos

& quos confiteor, celebro, atque adoro, vnum Deum in tribus personis, consubstantialem, ac confusionis expertē, increatum, immortalē, sempiternum, infinitum, ab omni circunscriptione remotum, corpore vacantem, à perturbationibus & mutatione atque conuersione alienum, omni termino carentem, bonitatis & iustitię ac sempiternæ lucis fontem, rerum omnium conditarum, tam quæ cerni possunt, quàm quæ oculorum sensum fugiunt, effectorem atq; omnia continentem & conseruantem, omnibus prospicientem, atque in omnia regnum & imperium obtinentem. Neque enim sine ipso res vlla facta est, nec sine ipsius prouidentia quidquam confiari ac consistere potest. Ipse siquidem est omnium vita, omnium coagmentatio, omnium illuminatio, totus dulcedo, ac totus sine vlla saturitate desiderabilis, omniumque rerum expetendarum summus vertex. Quocirca Deū hunc, qui tanta bonitate ac potentia prędítus est, relinquere, atque impuros dæmones vitiorumque omnium architectos colere, surdisque ac mutis statuis, quæ nec aliquid sunt, nec erunt, cultum ac venerationem tribuere, cuius tandē, ô Pater, stultitiæ ac dementiæ fuerit? Ec- Cant. 5.

quando enim vox ab ipsis audita est? Ecquando vel exiguum ijs, qui preces ad ipsos adhibebant, dederunt? Ecquando ambularunt, aut sensum vllum acceperunt? Nam neque hi, qui stabant, sessionis vnquã meminerunt: nec qui sedebãt, stantes vnquã visi sunt. Horũ turpitudinem ac fœtorem & stuporem, atque etiam dæmonum in ipsis operantium, ac per ipsos imposturam vobis facientium, infirmitatem atque imbecillitatem, cùm à viro sancto intellexissem, eorumque improbitatem reiecissem, ac perfecto odio insectatus fuissem, ad Deum viuum ac verum me adiunxi, ipsique ad extremum vsque vitæ spiritum seruiam, quò etiã in ipsius manus spiritus meus veniat.

Cùm igitur tanta bona, quæque nulla oratione explicari possint, mihi occurrissent, gaudebam quidem me improborum dæmonum seruitute liberatum, atque ab horrenda captiuitate reuocatum, ac Dominici vultus lumine collustratum esse: illud autẽ me angebat, animumque meum distrahebat, quod tu, Dñus ac Pater meus, huiusmodi beneficiorum minimè particeps esses. Verùm animi tui in sententia tua pertinaciam metuens, mœrorem me-
Psalm. 4.

um

um pectore premebam, quod tibi stomachum mouere minimè vellem. Deum autem orare atque obsecrare non intermittebam, vt a longinquo exilio, quod tibiipsi accersiuisti, cum pietatis fugitiuus, vitijque omnis & impietatis minister effectus es, te reuocaret. Quoniam autem tu ipse, ô Pater, res meas in apertum protulisti, quæ mea omnino sententia sit, audi. Pacta cum Deo meo inita non frangam: non, inquam, per eum qui me pretioso cruore suo à seruitute vindicauit. Quamobrem, cum quid animi habeam, tibi exploratum sit, negotium tibiipsi facessere desine, à præclara confessione me deducere moliens. Nam quemadmodum si cœlum manu arripere, aut totum mare exsiccare in animum induxeris, irritus atque inutilis tibi hic conatus fuerit: eodem modo hoc quoque irritum tibi fore persuade. Ac propterea, aut ipse consilio meo obsequens, ad CHRISTVM te adiunge, vt bona ea, quæ cogitationem omnem superant, percipias, socijque inter nos, vt naturæ, ita etiam fidei simus: aut à tua filietate, mihi crede, abscedam, puraque conscientia Deum meum colam.

Hæc igitur omnia vt Rex audiuit, impotenti furore confestim percitus, iracunde ad eum loquebatur, dentibusq; furentis instar frendens, his verbis vsus est: Quisnam alius mihi tantorum malorum author est, vt ego ipse, qui te tanto amore complexus sum, eaque tua causa feci, quæ nullus vnquam pater fecit: Qua etiam de causa mentis tuę peruersitas ac peruicatia, ex licētia mea collectis viribus, vt in meum caput insanires, fecit. Non abs re igitur in ortu tuo Astrologi malum & improbum virū, atque arrogantem, & aduersus parentes contumacem, te fore dixerunt. At si nunc quoque commiseris, vt consilium meum frustra cadat, hostilem in te animum geram, atque ita te mulctabo, vt ne in hostēs quidem suos tantæ sæuitiæ specimen quisquam exhibeat.

Pater appellandus non est, qui filij salute angitur.

Rursum autem ille: Quidnam est, ô Rex, cur iracundia inflammeris, eoque nomine discrutieris, quod tanta bona diuinitus sim consecutus? Et quis vnquam pater filij felicitate dolere atque angi visus est? Aut quonāmodo pater ille, ac nō potius hostis vocādus sit: Quo circa nec ego posthac te patrem appellabo, verùm a te abscedam, non secus atque is qui serpentem fugit: siquidem te

faluti meæ inuidere, meque in exitium per vim impellere perspectum habueto. Nam si mihi vim afferre, ac tyrannice mecum agere velis, quemadmodum etiã dixisti, nihil aliud, mihi crede, hinc lucri facies, quàm vt patris loco, tyrannus & carnifex appelleris. Quandoquidem facilius tibi fuerit aquilæ vestigia consequi, ac per ipsum aërẽ volare, quàm me de mea in Christum fide, ac præclaro fœdere cum ipso inito, deducere. Verùm intellige, ò Pater, atque ista oculorum mentis hippitudine & caligine discussa, suspice, ac Dei mei lumen, omnes vndique collustrans, intuere: atq; ipse tandem aliquando suauissimo illius splendore illuminare. Vt quid enim te ipsum carnis affectionibus, ac voluntatibus totum te tradidisti, nec vllo modo ex ipsis emergis? Illud intellige, quod omnis caro fœnum est, & omnis gloria eius tanquam flos fœni. Exsiccatum est fœnum, & flos eius decidit: verbum autem Domini mei, quod omnibus annunciatum est, manet in æternum. 1. Pet. 2

Quid igitur ita perditè atque insanè gloriam eã retines & amplecteris, quæ instar recentium florum marcescit, atq; deletur, & execrandas ac fœtidas delicias, ven-

as, ventrisque & eorum quæ infra ventrem sunt, affectiones, quæ quidem ad aliquod tempus stultorum sensus oblectant, cæterum amarius felle postea digeruntur, tum nimirum cùm vmbræ istæ, atque inanis huiusce vitæ insomnia præterierint, atq; in perpetuo ignis nunquam extinguendi ac tenebrosi cruciatu eorum amatores, & qui iniquitati operam dant, prouoluentur, vbi insomnis vermis absque vllo fine ipsos corrodet, ac perpetuus ignis in infinita secula eos concremabit? Inter quos, ô rem grauem, tu quoque, conclusus, ob scelerata consilia tua graui pœnitētia afficieris, atque hos dies multam requires, meorumq; verborum recordaberis. Verùm nihil ex eiusmodi pœnitentia vtilitatis percipies. Siquidem in inferno pœnitentiæ atque confessioni locus nō est.

Voluptates mundi cum amaritudine digeruntur.

Sèra impiorum pœnitentia.

Psalm. 6.

Nam præsens tempus labori præstitutum est: futurum autem mercedi. Ac profectò etiamsi præsentes voluptates fluxioni & interitui minimè subiectæ essent, verùm cum Dominis suis in æternum durarent, non tamen propterea eas CHRISTI beneficiis, ac bonis omni cogitatione præstantioribus

ribus anteferre oportebat. Nam quanto Sol profunda nocte clarior est atque splendidior, tantò quoque, atque etiam multo magis bona ea, quæ Dei amore præditis promissa sunt, quouis terreno regno illustriora & magnificentiora sūt. Proindeq; omnino cōsentaneū erat, ea quę maiora & præstātiora sunt, inferioribus ac vilioribus antiquiora habere. Cum autem omnes huiusce vitæ res, & corruptioni obnoxiæ sint, & insomnij atque vmbræ instar prætereant, ac deleantur, adeo vt instabilibus potius auris, & nauis ꝑ mare currētis vestigijs, quam hominum prosperitati fides habenda sit, quæ tandem simplicitas, vel, vt rectius loquar, stultitia & dementia hæc est, ea quæ caduca & imbecilla, corruptionique obnoxia sunt, imò nihil prorsus sunt, ijs, quæ à corruptione aliena ac sempiterna sunt, potiora ducere, ac propter caducarum rerum fructum, bonorum illorum fructu ab omni successione remoto priuari? An non hæc, ô Pater, intelliges? An non prætereuntia præteribis, atque ad ea quæ fixa & certa sunt animum adiunges? An non patriam peregrinationi antepones, lucem tenebris, spiritum carni, vitam æternam vmbræ mortis,

Iob. 14.
Psal. 143.

motus, ea quæ non dilabuntur, fluxis & fragilibus? An non ex atroci hac hominis mundi principis, hoc est peruersi diaboli, seruitutis fuga te subduces, teque ad bonum & ad misericordiam propensissimum Dominum conferes? An non à multorum commentitiorum deorum cultu teipsum abduces, atque vni viuo ac vero Deo cultum adhibebis? Nam etsi in Deum peccasti, cùm multas in eum blasphemias effudisti, atque ipsius seruos grauibus tormentis excruciatos necasti: non tamen dubito, quin te ad meliorem mentem redeuntem suscepturus sit, omniaque delicta tua è memoria iecturus. Non enim mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, ille vult, qui vt nos à recta via aberrantes requireret, ex ea sublimitate, quæ nullis verbis exponi potest, descendit, crucemq; & mortem nostra causa pertulit, ac nos, qui sub peccato venditi eramus, pretioso suo sanguine redemit. Ipsi laus & gloria in secula seculorum, Amen.

Ezec. 18.

Rom. 7.

Rex autem stupore simul atque ira correptus est: illud nempe, ob filij prudentiam, atque eiusmodi sermones, qui nullo pacto refelli possent: hoc autem, quia ipsius deos traducere, ac criminari

non

non desinebat, totamque ipsius vitam suggillabat, ac proscindebat. Atque huiusmodi quidem sermonis splendorē, ob internam tenebrarum crassitiem, haudquaquam admisit. Cùm autē ob amoris à natura insiti affectū in ipsum animaduertere, aut cum malo aliquo mulctare non posset, rursumque ipsum de sententia dimouere se posse prorsus desperaret, veritus ne si pluribus eum sermonibus lacesseret, eo liberè ac fidēter loquente, deosque suggillante, atque cauillis insectante, maiore ipse iracundia inflammatus, hostile aliquid in eum designaret, irato animo surgens, secessit, his duntaxat verbis vtens: Vtinam nunquam natus fuisses, nec in lucem prodijsses, siquidem futurum erat, vt in deos tam impius & contumeliosus esses, atque à paterna amicitia & admonitione abscederes. Verū aduersarij deos, quorum inuictum robur est, non perpetuo subsannabunt, nec diu gaudebunt, nec eorum prestigię vim habiturę sunt. Nam nisi mihi dicto audientem, atque erga deos gratum te præbueris, multis prius ac varijs tormentis affectum acerbissima morte te de medio tollam, nec tecum vt cum filio, sed vt cum hoste aliquo ac rebelli agam.

ÆGRES-

EGRESSO REGE, IOSAPHAT diuinam opem implorat. Cumque Rex de Achis consilio filium leni oratione aliter tentaret, operam lusit. Iosaphat postea de morte ac resurrectione longam ad ipsum orationem habet.

CAPVT XXV.

HIs minis cùm in eum pater vsus esset, atque iratus secessisset, filius in cubiculum ingressus, sublatis ad sui certaminis arbitrum oculis, ex intimo corde exclamauit: Domine Deus meus, dulcis spes, minimeque mendax promissio, ac firmum eorum, qui se tibi totos deuouerunt, perfugium, propitio ac benigno oculo pectoris mei contritionē cerne, nec me derelinquas, nec discedas à me: verùm iuxta pollicitationem tuam ab omni mendacio alienam, mecū, hoc est, cum indigno atque abiecto homunculo sis. Te enim rerum omnium conditarum effectorem & gubernatorem agnosco, & confiteor. Quocirca in hac præclara confessione velim me cōfirmes, vt ad extremum vsque spiritum

Oratio Iosaphat ad Deum.

Psal. 37.

tum

tũ in ea permaneam. Respice in me, & miserere mei: mihique asta, illæsum atque incolumem ab omni Satanæ operatione me conseruans. Respice, ô Rex. Siquidem anima mea vehementi tui desiderio flagrat, atq; ita incensa est, tanquam in sitis ardore in terra inaquosa, te immortalitatis fontem concupiscens. Ne tradas bestijs animam confitentem tibi: & animæ pauperis tui ne obliuiscaris in finem. Verùm mihi beneficio tuo contingat, vt per omnem vitæ cursum pro tuo nomine, tuaque confessione omnia perpetiar, meque totum tibi immolem. Te enim robur afferente, imbeciles etiam viribus pollent: Quoniam tu solus inuictus es propugnator, ac Deus misericors, quem quicquid creatum est, benedicit, ac celebrat in secula seculorum, Amen.

Psal. 24.

Psal. 62.

Psal. 73.

Hac oratione functus diuinam consolationem in pectus suum illabi sensit: fiduciaque perfusus, totam noctem in precibus traduxit. Rex autem cum de filij statu cum Arache sermones contulisset, ipsique rigidam ipsius libertatem animique in sententia peruicaciam declarasset, hoc consilium capit, vt quàm fieri posset amicissimè, atque obsequiosissi-

Totam noctem Iosaphat in precibus absumpsit.

ſiſſimè, cum eo colloqueretur, blanditijs videlicet perfecturum ſe ſperans, vt eum ad ſe pertraheret. Craſtino itaque die ad filium ſe confert, ac propius ſedens, ipſum accerſit, atque complectitur & exoſculatur, leniterque ac placidè irrepens: O chariſſime & amantiſſime fili, inquit, patris canitiem honore aſſice, precibuſque meis auditis accede, ac dijs ſacrificium adhibe. Sic enim & illos benignos & faciles habiturus es, & dierum diuturnitatem, gloriamque omnẽ, & inoffenſum regnum, omniſque generis bona ab ipſis percipies, & mihi patri tuo per omnem vitam charus eris: ac denique hoc aſſequeris, vt omnes homines te in honore habeant, laudibuſque efferant. Siquidem ad laudem adipiſcendam magni intereſt patri obedire, ac præſertim in ijs rebus, quæ ad bonum & ad deorum beneuolentiam ſpectant. Quidnam autem, fili, cenſes, vtrumne me conſulto ac de induſtria à bona via deflexiſſe, atque contrariam ingredi maluiſſe, an verò boni ignoratione & imperitia meipſum peſtiferis dogmatibus dedidiſſe? Certè ſi me ſponte ac de induſtria, contra quàm vtile ſit, mala bonis preferre, mortemque vita potiorem habere exiſtimas, vehementer, ô fili, à recto

Regis ad filium blãda oratio.

recto iudicio mihi aberrare videris.

An non vides, quot ærumnis & afflictionibus meipsum persæpe tradam, tũ in expeditionibus aduersus hostes, tum in publicorum negotiorum procuratione me ipsum occupans, adeo vt famem etiam, ac sitim, cùm ita necesse est, perferam, ac pedibus ambulem, humique somnum carpam? Opum autem & pecuniarum tanta in me contemptio ac despicientia est, vt interdum profusa manu palatij mei thesauros exhauriam, quò amplissima dijs delubra extruam, omnique ornatu illustrem, aut pecuniarum aggeres militibus liberalissimè distribuam. Cùm itaque tantus in me voluptatum contemptus, tanta in periculis tolerantia sit, si Galilæorum religionem, ea, quam manibus tenemus, præstantiorem esse cognoscerem, an non summo studio id agerem, vt contemptis omnibus rebus, salutẽ mihi compararem? Sin autem mihi boni ignorationem, atque imperitiã vitio vertis, illud tecum reputa, quot noctes insomnis exegerim, quæstione aliqua proposita, & quidem interdum haud admodum necessaria: nullam omnino mihi requiem concedens, priusquam perspicuam & accommodatissimam

mam ipsius solutionem inuenissem.

Quocirca cùm caducarum harum rerum ne minimam quidem contemnendam ducam, verùm omnino conducibiliter, atque ad omnium vtilitatem, eam excutiem & absoluam (Sic enim inter omnes constare arbitror, neminem omnium, qui sub Sole sunt, arcanarum rerum cognitionē accuratius vnquam inuestigasse, quam ipse fecerim) quonā pacto res diuinas, & ea quæ venerari, ac deorum honore afficere oportet, contemnenda duxissem, ac non potius omni studio, omnibus viribus, toto deniq; animo, ac tota mente, in eorum inuestigatione tempus atque operam posuissem, vt quæ vera & maximè consentanea sunt, inuenirem? Etenim magno cum labore sic ea quæsiui, vt & multas noctes ac multos dies in his consumpserim, & multos item sapientes & eruditos viros ad consilium adhibuerim, atque etiam cum multis eorum, qui Christiani appellantur, sermones contulerim. Ac per impigram conquisitionem, & ardentem inuestigationem, via veritatis à me inuenta est, sapientum virorum, atque tum doctrina, tum ingenio præditorum

rum

rium testimonio confirmata. Quorum hæc sententia est, nullam aliam esse, præter eam, quam hodierno die tenemus, summos deos colentes, ac dulcem & cum voluptate coniunctam vitam omnibus hominibus ipsorum munere concessam, ac iucunditate animique oblectamento perfusam arctissimè complectentes. Quam quidem Galilæorum duces & antistites stultè repulerunt: adeò vt suaue hoc lumen, atque omnes voluptates, quas nobis fruendas dij cōcesserunt, alterius cuiusdam incertæ vitæ spe prompto animo abijciant, nescientes videlicet, nec quid dicant, nec de quibus affirment. 1. Tim. 1.

Tu verò, charissime fili, Patri tuo, qui per accuratam ac verissimam inuestigationem id quod verè bonum est, inuenit, obtempera. En enim demonstratum est, me, nec sponte, nec per ignorationem, à bono aberrasse; verùm & illud inuenisse, & accepisse. Cupio autem te quoque in stulto errore minimè versari: verùm meis vestigijs hærere. Quamobrem fac Patrem tuum verearis. An nescis quantum bonum sit Patri obtemperare, atque ipsi in omnibus rebus obsequi: quemadmodum contra quàm exitiosum & exe-

crandum Patris animum exacerba-
re, ipsiusque iussa pro nihilo habere?
Omnes enim, qui hæc fecerunt, malo
mortis genere interierunt. Quo in nu-
mero, fili, tu nam ne censearis: verum
ea, quæ parenti grata sunt, faciens, bono-
rum omnium compos fias, regniq; mei
heres sis.

Magnanimus autem, ac verè nobi-
lis adolescens, cum superuacaneam pa-
tris orationem, ac stultum consilium au-
disset, atque flexuosi serpentis artes ani-
maduertisset, nempe quod a dextris la-
queum pedibus ipsius pararet, id effi-
cere agens ac moliens, vt diuinam ipsius
animam inflecteret, atque ipsi ad propo-
sitam palmā impedimentum afferret,
illud Domini præceptum sibi ante ocu-
Matth.10. los posuit, Non veni mittere pacem, sed
gladium. Veni enim separare filium
aduersus patrem suum, & filiam aduer-
sus matrem suam, & quæ deinceps se-
quuntur. Illudque item, Qui amat patrē
aut matrem plusquam me, non est me
dignus. Ac rursum illud: Quicunq; me
negauerit coram hominibus, negabo et
iam eum coram patre meo qui in cœ-
lis est. Hæc cùm secum ipse reputasset,
diuinoq; e metu animam constrinxis-
set, illud Salomonis dictum, perquam

con-

tempestiuè vsurpauit, Tempus amandi, *Eccles. 3.*
& tempus odiendi: tempus belli, & tem
pus pacis. Ac primum quidem mente *Psalm 56.*
ad hunc modum precatus est: Miserere
mei Deus, miserere mei, quoniam
in te confidit anima mea: Et in vmbra
alarum tuarum sperabo, donec transe-
at iniquitas. Clamabo ad Deum altissi-
mum, Deum qui benefecit mihi, ac reli-
qua, quæ deinceps in Psalmo sequũtur.
Post autem ad patrem his verbis v-
sus est: Patrem quidem colere, atque ip- *Iosaphat*
sius imperio parere, ipsique amico & be *patri re-*
neuolo animo inseruire, communis ma *spondet.*
gister noster docet, vt qui naturalem
huiusmodi charitatẽ in animis nostris
insenerit. At cum parentum amor, at-
que erga eos beneuolentia animæ ipsi *Exod. 20.*
periculum creat, eamque à summo il-
lo effectore procul remouet, hunc affe-
ctum prorsus excindere iubemur, ac nul
lo modo ijs, qui nos à Deo abstrahunt,
cedere, ac manus dare, verùm eos odis-
se & auersari: quamuis etiam is, qui ex-
ecranda præcipit, pater sit, quamuis ma
ter, quamuis Rex, quamuis denique ea-
rum vitæ nostræ potestas sit. Quæ cum
ita sint, paternæ beneuolentiæ causa Dei
iacturã facere prorsus nequeo. Ac pro-
inde tum tibi ipsi, tum mihi negotium

facessere desine: verùm mihi morem gere, ac viuum & verum Deum ambo colamus. Nam quæ nunc venerari, simulacra sunt, hominum manibus effecta, spiritus expertia, & surda, nihilq; omnino aliud, quàm exitium & sempiternum cruciatum cultoribus suis accersentia.

Sin autem id recusas, quidquid lubet, mihi infer. Seruus enim CHRISTI sum. Ac neque blanditijs, neque tormentis ab eius amore desciscam: quẽadmodum etiam pridie tibi dixi, Domini mei nomen interponens, ac sermonem interposito iureiurando confirmans. Quod autem nec te sponte malè agere, nec rursum ignoratione à bono aberrare dixisti, verùm ingenti ac laboriosa inuestigatione hoc cognouisse, nempe bonum esse simulacra colere, ac libidinum voluptatibus affixum esse, certè te sponte malè agere, dicere haud nequeo. Quod autem magna inscitiæ caligine circumfusus sis, ac tanquam in tractabilibus tenebris ambulans, ne minimum quidem luminis splendorem perspicias, ob idque recta via amissa in præcipitia & barathra oberres, id verò certissimum ac compertissimum habeoiteque: etiam, ô Pater,

id ite-

id intelligere cupio. Ac propterea tenebras lucis loco tenens, ac mortem vitæ instar complectens, vtilia consilia inijsse, fructuosasque cogitationes suscepisse tibi videris. At non ita est, non inquam, est ita. Nam nec ea, quæ veneraris, dij sunt, sed dæmonum statuæ, omnem eorum execrandam operationem intus continentes: nec rursum vita ea, quam suauem & voluptuariam appellas, iucunditatisque omnis & hilaritatis plenam esse censes, eiusmodi naturam habet: sed si veritatis iudicio standum est, execranda ac modis omnibus auersanda est. Quamuis enim ad aliquod tempus fauces deliniat, post tamen, vt à magistro meo dictum est, felle amarius digeritur, gladioque ancipiti acutior est.

Improborum vita nil veræ iucunditatis habet.

Et quonam tandem pacto eius mala tibi recensere possem? Dinumerabo ea, & super arenam multiplicabuntur: Diaboli enim hamus est, execranda voluptate, tanquam illecebra quadam, obductus, per quam eos, qui in fraudem inducuntur, ad imum inferni gurgitem trahit. Bona autem à Domino meo promissa, quæ quidem tu incertæ vitæ spem nuncupasti, ab omni,

Psal. 138. Præsens vita diaboli hamus est.

mendacio & mutatione aliena sunt, finem nesciunt, corruptioni subiecta non sunt: denique nulla est oratio, quæ illius gloriæ & iucunditatis, illius venerabilis gaudij ac perpetuæ lętitiæ magnitudine exprimere queat. Omnes enim, quemadmodum ipse vides, morimur,
2.Reg 14. nec est homo qui viuat, & mortem visu-
Psal.88. rus non sit. futurum est autem, vt rursũ ad vitam redeamus, tum nimirum, cum Dominus Iesus Christus Dei filius in gloria, quæ nullis verbis declarari potest, ac tremenda potentia veniet, ille in-
Matt.25. quam Rex regum, ac Dominus domi-
Apoc 19. nantium, cui omne genu flectetur, cœ-
Philip.2. lestium, terrestrium, & infernorum: qui-
Luc.21. que tantum omnibus pauorem commo-
Dan.7. uebit, vt etiam ipsæ cœlestes virtutes obstupescant. Astabunt porrò ei cum timore millia millium, & decies centena millia Angelorum & Archãgelorum, cunctaq; metu ac tremore plena erunt. Vnus enim archangelorũ, buccina clanget: ac statim cœlum sicut liber inuoluetur, terra autem effracta omnium hominum, qui vnquam a primi hominis Adami ortu vsq; ad diem illum fuerunt, corpora sursũ emittet. Ac tum omnes, qui
1.Cor.15. ab orbe condito morte functi sunt, in ictu oculi, ad Domini tribunal sistentur: atque

atque vnusquisq; rerum in vita gestarũ rationẽ reddet. Tunc iusti, qui in Patrẽ & Filium ac Spiritum sanctum crediderunt, atq; in probis actionibus præsentis vitæ curriculum confecerunt, Solis instar fulgebunt. Quonam autẽ pacto gloriam eam, quæ ipsos exceptura est, tibi cõmemorabo? Nam etiamsi ipsorum splendorem ac pulchritudinem Solis luminis, aut etiam clarissimę fulgetrę cum parem, nihil tamen, quod huic splendori par sit, dixero. Oculus enim nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ Deus in cœlorum regno, in incomparabili luce, in arcana & finis experte gloria, ijs, qui ipsius amore præditi sunt, præparauit. Ac iusti quidẽ eiusmodi bona atq; eiusmodi beatitudinem consequentur.

Matth. 13.

Non sufficit tantum credere, sed & operari necesse est.

1. Cor. 2.

Qui autem verum Deum abiurarunt, ac fictorem & opificem ignorarunt, impurosq; dæmones coluerunt, ac surdis simulacris venerationem tribuerunt, voluptatumq; huius vanæ vitæ cupiditate flagrarunt, atq; in vitiosarum affectionũ cœno porcorum instar sese volutarunt, suasq; animas vitij omnis officinã effecerunt, nudi & aperti stabunt, ignominia suffusi, mœsti, ac tum gestu, tum re ipsa miserabiles. Atq; omnis ipsorũ

Impiorum miseria.

fermones,& actiones, & cogitationes, ante ipforũ ora venient. Ac deinde poſt grauiſſimam ignominiam, atq; intolerandum illud probrum, gehennæ igni nunquam extinguendo, ac lucis omnis experti exterioribus tenebris, dentium ſtridori, ac venenato vermi addicentur. Hæc illorum portio erit, hęc hæreditas. In his per ſempiterna ſecula verſabuntur, ſcelerum pœnas dantes: propterea quod bonis ijs, quæ in pollicitatione recondita erant, propter breuem voluptatem repudiatis & abiectis, æternum ſibijpſis ſupplicium accerſiuerunt. Pro his igitur, hoc eſt, vt & gaudium illud omni ſermone præſtantius conſequamur, & arcana illa gloria fruamur, angelosq; ſplendore adæquemus, ac bono & dulciſſimo Domino fidenti animo aſtemus, atq; atrociſſimas & nunquã finiendas pœnas, & acerbiſſimam illam infamiam effugiamus, quas non pecunias, quæ non corpora, imo etiam ipſas animas profundere par fuerit? Quis tam ignaui animi eſt, quis tã excors, quin ſexcentas temporarias mortes ſubire in animum inducat, vt à ſempiterna, & finis omnis experte morte liberetur, beatãq; & ab omni interitu remotam vitã hæreditariò poſſideat, ac ſanctæ, & vitæ initium aſ-

Regni cœleſtis cauſa nullus dolor recuſandus.

um afferentis Trinitatis lumine collustretur?

NACHOR IOSAPHATI ORATIone perterritus, Christianam fidem aduersus Gentiles philosophos tuetur.

CAPVT XXVI.

HAec verba cùm Rex audijsset, filijque firmitatem, atq; constantiam perspexisset, nec blanditijs, nec sermonum lenocinio, nec denique suppliciorum minis cedentis, orationis quidem illius probabilitatem, ac responsa, quæ refelli non possent, admirabatur, atque etiam à propria conscientia, quæ ipsum vera & iusta dicere demonstrabat, coarguebatur: verùm à praua consuetudine, atque à vitiosis affectionibus, quarum habitum contraxerat, & quæ eum velut camo & freno coërcebat, nec veritatis lumen prospicere sinebat, in diuersum trahebatur. Ac propterea nullum non lapidem, vt dici solet, mouens, in eo quod prius sibi proposuerat, hærebat, consilium nimirum, quod cum Arache ceperat, in opus perducere cupiens. Itaque ad filium ait: Oportebat quidem fili, te meis imperijs omnibus in rebus simpliciter obsequi. Quoniam

autem pro tua duritia atque contumaciam mihi ita vehementer restitisti, hoc vnum contendens, vt tua sententia maioris apud te, quam omnia alia, ponderis atque authoritatis esset, age, inani contentione valere iussa, rationibus ad persuadendum aptis agamus. Ac quia Barlaam, a quo tibi fucus factus est, vinctus a me tenetur, amplissimo cœtu habito, atque omnibus, tum nostris, tum Galilæis in vnum coactis, præconibusque disertis verbis edicere iussis, ne quisquam Christianorum vllius periculi metu afficiatur, verum omnes omni metu vacui per sodalitia & cognationes in vnum coeant, communi consilio rem cõsideremus. Atque aut vos & vester Barlaam, nobis in sententiam vestram adductis, ea quę optatis consequimini: aut contra vos in sententiam nostram adducti, iussis meis sponte ac prompto animo parebitis.

Prudens autem reuera & cordatus iuuenis per visum, quod diuinitus ipsi contigerat, Regis versutia cognita, ait: Domini voluntas fiat, fitque quemadmodum iussisti. Ipse autem bonus Deus ac diuinus hoc nobis concedat, ne à recta via aberremus. Nam in ipso confidit anima mea: & ipse mei miserebitur.

Tunc

Tunc igitur Rex, omnes tam idolorum cultores, quàm Christianos in vnum conuenire iubet, litteris nimirum quaquauersum missis, ac præconibus, qui per omnia oppida proclamarent, ne quis Christianorum, tanquam inopinati aliquid perpessurus in metu versaretur, verùm omnes per sodalitia & cognationes in vnum coirent: quod veritatis studiosa, ac non coacta & violenta inquisitio vnà cum eorum duce atque antesignano Barlaamo futura esset. Eodemque modo idolorum etiam cultores ac sacerdotes, Chaldæorumque & Indorum sapientes, qui in vniuerso ipsius imperio erant, quosdamque etiam augures, & præstigiatores, ac vates conuocauit, vt aduersus Christianos victoriam obtinerent.

Astus diaboli.

Et quidem ingens ad Regem execrandæ ipsius religionis multitudo cōfluxit: Christianorum autem vnus tantum Barachias nomine inuentus est, qui Barlaamo (vt quidem existimabatur) suppetias ferret. Nam pii viri partim extremo vitæ die functi fuerant, à furiosis scilicet vrbium prætoribus obtruncati: partim impendentium periculorum metu in montibus ac speluncis delitescebant: partim denique Regis

minas pertimeſcentes, in lucem prodi-re minime audebant, verum nocturni pietatis cultores erant, in occulto duntaxat Chriſtum colentes, non autem libere ipſius fidem profitentes. Ille autem ſolus, vtpote generoſo animo præditus, ad propugnandam veritatem acceſſit. Cum igitur Rex in alto atq; edito ſolio conſediſſet, filium vnà ſedere iuſſit. At ille pro ſuo erga Patrē honore ac reuerentia id facere recuſauit: atque in terra non longè ab eo ſedit. Aſtiterunt igitur viri infatuatę a Deo ſapientię periti, quorū, vt Apoſtoli verbis vtar, inſipiēs cor errauit. Putantes enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt, & mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in ſimilitudinem corruptibilium hominū, & quadrupedum, & ſerpentium. Hi, vt cum Regis filio, atque ijs, qui ab ipſius partibus ſtabant, ſermonem conſerent, in vnum conuenerunt. Atque in eis illud adagium implebatur, Caprea cum Leone pugnam inijt. Etenim ipſe Altiſſimum poſuerat refugiū ſuum, & in alarum ipſius vmbra ſperabat. Illi autem in huius ſæculi Principibus, qui deſtruuntur, ac mundi principe tenebrarum, cui ſeipſos miſerè ſubiecerūt, fiduciam ſuam collocabant.

In timidos Chriſtianos.

1 Cor. 1.
Rom. 1.

Caprea cū leone pugnat prouerb.
Pſal. 90.
Pſal. 56.
Epheſ. 6.

Producitur itaq; Nachor, qui Barlaamũ se esse simulabat. Ac Rex quidem hoc sibi propositum habebat: verùm sapiens Dei prouidentia cœlitus aliud administrabat. Astantibus enim his omnibus, Rex ad Oratores suos & Philosophos, vel potius plebis seductores & stolido corde præditos, ait: En vobis certamen, & quidem maximum propositum est. Duorum enim alterũ vobis continget, nempe vt vel doctrina nostra confirmata, erroris que conuicto Barlaamo, ipsiusque socijs, maximam gloriam, & honorem, tum à nobis, tum à senatu, consequamini, ac victricibus coronis ornemini: vel fracti ac superati, cum omni ignominia grauissimam mortem oppetatis, atque omnes vestræ facultates populo addicantur, quo memoria vestra prorsus à terra deleatur. Nam & corpora vestra bestijs deuoranda obijciam: & liberos vestros perpetua seruitute mulctabo.

Hac oratione à Rege habita, ipsius filius his verbis vsus est. AEquam sententiam hodierno die tulisti, ô Rex, eamque velim Deus confirmet. Atq; ego eadem magistro meo dico. Conuersusq; ad Nachorem, qui Barlaam esse putabatur, ad eum ait: Non te fugit,

ô Barlaam, in qua gloria, quibusque deliciis me inueneris. Tu tamen permultis sermonibus me adduxisti, vt a patriis legibus & institutis abscederem, atque ignotum Deum colerem, arcanorum quorundam videlicet ac sempiternorum bonorum spe mentem meam ad sequenda tua dogmata, & exacerbandam Patris mei ac Domini animum, me pertrahens. Quocirca ita existima, te nunc velut in trutina stare. Nam si ex proposito certamine superior discesseris, eam scilicet, quam mihi tradidisti, doctrinam verã esse demonstrãs, atque eos, qui hodierna die nobis aduersantur, in errore versari ostendens, tu quidem maiorem, quàm vllus vnquam habuerit, gloriam referes, ac veritatis præco vocaberis: atque ego in tua doctrina perstabo, Christumque, quemadmodum prædicasti, ad extremum vsque spiritum colam. Sin autem, siue dolo, siue serio ac verè superatus, ignominiam mihi conflaueris, contumeliam meam statim vlciscar. Etenim meismet manibus cor tuum ac linguam euellam, eaque cum reliquo tuo corpore canibus in prædam dabo: vt tuo exemplo, omnes Regium filiis impostura minimè facere condiscant.

His-

His verbis auditis, Nachor ingentem triſtitiam ac mœrorem concepit: vt qui ſeipſum in foueam, quam fecerat, incidere, ac laqueo, quem abſconderat, implicari, ſuoq; gladio ſe confodi perſpiceret. Cum igitur rem ſecum reputaſſet, ad filij Regis partes, vt impendens vitæ diſcrimen effugeret, ſeſe potius adiungere, ipſiuſque dogmata confirmare ſtatuit, quod videlicet ille optimo iure ſupplicio eum afficere poſſet, ſiquidem ipſius animum offendiſſet. At id totum diuinæ prouidentiæ erat, quæ religionis noſtræ decreta ſapienter per aduerſarios confirmabat. Nam cum Idolorum antiſtites & Nachor ſermones conferre inciperent, vt Barlaam ille, cùm ſub Balaac Iſraëlem quondam execrari, ac diris deuouere conſtituiſſet, multis tamen eum ac varijs benedictionibus cumulauit: ad eũdem etiam modum Nachor inſipientibus ac ſtolidis ſapientibus vehementer obluctabatur. Cum enim Rex in throno ſederet, atque ipſius filius, vt iam a nobis dictum eſt, ipſi aſſideret, ijque etiam ſtulti Rhetores aſtarent, qui vt gladium linguas ſuas ad opprimẽdam & euertendum veritatem acuerant, quique, vt cum Eſaia loquar, laborem parturiunt

Num. 22.

Pſal. 63.

turiant, & iniquitatem pariunt, plebis etiam ad certaminis spectaculum innumerabilis multitudo confluxisset, vt vtra pars victoriā adipisceretur, cognosceret, Rhetorum vnus, qui omnibus doctrina pręstabat, ad Nachorem dixit: Tune es ille vsque adeo audax, atq; in deos nostros contumeliosus Barlaam, qui charissimum Regis filium in eiusmodi errorem conjecisti, eumq; crucifixum colere docuisti? Respondit Nachor: Sanè, ego sum Barlaam, qui deos tuos, quemadmodum dixisti, nihili pēdo: quiq; Regis filium, non in errorem conieci, sed errore liberaui, atq; ad verum Deum adiunxi. Tum Rhetor ille ad hunc modum locutus est:

Disputatio*nis initiū.*

Quoniam magni & eximij viri, à quibus omnis sapientia & scientia inuenta est, sublimes deos atq; immortales eos nuncupent, omnesq; orbis terræ Reges & illustres viri ipsos colant ac venerentur, quonam modo ipse linguā aduersus eos acuis, atq; omnino eò audaciæ prorumpis, vt hæc proferas? Quonam item argumento probas eos deos non esse, sed eum qui Cruci affixus est? Excipiens autem sermonem Nachor, Rhetorem quidem illum nullo responso dignatus est: Verùm cùm plebi silentiū

manu

manu indixisset, atq; os suum, tanq̃ illa asina Balaam, aperuisset, ea, quæ dicere minime instituerat, prolocutus est. Aitque ad Regem: Ego, Rex, Dei prouidentia in mundum veni: conspectoq; cœlo, terra, mari, Sole, ac Luna, reliquisq; eiusmodi rebus, earum ornatum admiratus sum. Mundũ aũt, eaq; omnia, quæ ipsius complexu continentur, necessariò moueri cõspiciens, eum, à quo mouetur, & conseruatur, Deum esse intellexi. Etenim quicquid mouet, eo, quod mouetur, fortius est: & quod continet, atq; conseruat, fortius est eo, quod continetur, & conseruatur. Quocirca ipsum Deũ esse dico, qui omnia procreauit, atq; conseruat, quique principij expers est, & sempiternus, & immortalis, & nulla re indigens, omnibusq; perturbationibus ac defectib⁹ sublimior, hoc est ira & obliuione, atq; ignorantia, reliquisq; omnibus rebus generis eiusdem. Per ipsum autem omnia coagmentata & concreta sunt. Nec verò sacrificijs, aut libaminibus, aut vlla alia re in aspectum cadente opus habet: verùm contra omnes eo opus habent.

Nachoris oratio.

Psalm. 15. *Actor. 17.*

NACHOR

NACHOR GENTILIVM DEOS falsos esse ostendit, tum eos etiam in errore versari ac Christianos solos de religione recte sentire.

CAPVT XXVII.

Tria in mũdo religionis genera.

HIS ita de Deo commemoratis, quemadmodum ipsius beneficio mihi de ipso loqui concessum est, ad humanũ genus veniamus, vt, quinam ipsorum veritatis, quinam erroris participes sint, conspiciamus. Illud enim, ó Rex, inter nos constat, tria in mundo hominum genera esse, nimirum eos, qui apud vos deorum cultores dicuntur, & Iudæos, & Christianos. Ac rursum eorum, qui multos deos colunt, triplex genus esse, nempe Chaldæos, Græcos, & Ægyptios. Nam hi reliquis nationibus pluriũm deorum cultus & adorationis duces ac magistri fuerunt. Quocirca quinam ipsorum in veritate, quinam in errore versentur, videamus. Ac Chaldæi quidem Deum ignorantes, post elementa aberrauerũt, resque conditas, Creatoris loco, colere cœperunt: quarum etiam cùm formas quasdam effecissent, eas Cœli, & Terræ, & Maris, & Solis, ac Lunæ, reliquo-

Multorum deorum cultus ab Ægyptijs fluxit.

quorumque elementorum & siderum figuram appellarunt: easque res in tempus conclusas adorant, ac deos appellant. Quos etiam diligenter ac studiosè seruant, ne a furibus surripiantur. Nec illud ipsis in mentem venit, quicquid seruat, eo, quod seruatur, maius esse, & item eum, qui aliquid efficit, eo quod efficitur, præstantiorem esse. Nam si ipsorum dij ea imbecillitate sunt, vt saluti suæ consulere nequeant, quonam tandem pacto alijs salutem afferent? Itaque magno errore Chaldæi lapsi sunt, mortuas & vtilitatis expertes statuas venerantes. Atque etiam mihi mirari subit, ô Rex, quonam modo ij, qui apud eos Philosophorum nomen obtinent, illud haudquaquam animaduerterunt, Elementa quoque interitui obnoxia esse. Quod si elementa interitui omnino obnoxia subiecta sunt, qui tandem dij esse queant? Quod si elementa dij non sint, quonam modo statuæ, quæ eorum nomine construuntur, dij erunt?

Elementa Deos non esse.

Ad ipsa igitur elementa, ô Rex, accedamus, vt ea deos non esse demonstremus, sed corruptioni ac mutationi subiecta, atque ex nihilo in ortum veri Dei iussu producta esse, qui quidem corruptionis

ptionis & immutationis expers est, & inuisibilis, contraque ipse omnia cernit, & arbitratu suo immutat, atque conuertit. Quid igitur de elementis dico?

Cælum Deum nō esse. Qui cœlum Deum esse arbitrantur, errāt. Nam ipsum conuerti, ac necessario moueri, atque ex multis rebus constare videmus. Propterea enim κόσμος, id est, mundus appellatur. Mundus porrò artificis cuiusdam constructio est. Quod autem constructum est, principium ac finem habet. At cœlum vna cum sideribus suis necessariò mouetur. Siquidem astra certo ordine ac spacio impulsa, à puncto in punctum, partim occidunt, partim exoriuntur, certisque temporum spatijs iter suum obeunt, vt æstates & hyemes, quemadmodum ipsis à Deo imperatum est, efficiant. Nec leges sibi iuxta ineuitabilem naturæ necessitatem constitutas cum cælesti ornatu infringunt. Ex quo perspicuum est, cœlum non Deum, sed Dei opus esse.

Terram deam non esse. Qui autem terram deam esse censent, errant. Videmus enim eam ab hominibus iniuria affici, & eorum imperio subiectam esse: effodi etiam & conspurcari, atque inutilem fieri. Nam si

igne

igne torreatur, emoritur. Si quidem ex testa nihil oriri potest. Ac præterea si imbribus nimium perfundatur, tum ipsa, tum ipsius fructus corrumpuntur. Quin ab hominibus reliquisque animantibus proculcatur, interfectorum sanguine inquinatur, effoditur, completur, cadauerum theca efficitur. Quæ cum ita sint, fieri non potest, vt terra dea sit, sed res à Deo ad hominũ vsum effecta.

Aquam deam nõ esse.

Eodem modo, qui aquam deam esse putant, errant. Nam ea quoque ad hominum vsum procreata est, eorumque dominationi subest. Cõtaminatur etiã & labefactatur, &, cum igne cocta est, immutatur: alios atque alios subinde colores sumit, vtpote quæ, & frigore concrescat, & ex cruore spurcitiem contrahat, & ad impurarum omnium rerum ablutionem adhibeatur. Ex quo liquidò constat aquam deam esse non posse, sed Dei opus.

Ignem deum nõ esse.

Iam verò qui ignem Deum esse arbitrantur, ipsi quoq; errant: Etenim ignis ad hominum vsum creatus est, ipsorumque dominationi subest, & ab ipsis ad omnis generis carnes, partim elixandas, partim assandas, atq; etiam ad mortua corpora concremanda, è loco in locum

cum circunfertur. Atq; insuper multis modis corrumpitur, & ab hominibus extinguitur. Ac proinde ignis Deus esse non potest, sed Dei opus.

Ventos Deos non esse. Ad eundem etiam modum, qui ventorum flatum Deum esse existimant, errãt. Perspicuum enim est, ventum alteri inseruire, atque hominum causa ad transuehendas naues ac frumenta comportanda, reliquosque ipsorum vsus à Deo conditum esse. Huc accedit, quod pro Dei iussu atque imperio, tum augescit, tum imminuitur. Quare fieri nõ potest, vt ventus Deus sit, verum Dei opus.

Solem Deũ non esse. Porrò qui Solem Deum esse putant, ipsi quoque errant. Siquidem cum necessario moueri perspicimus, atque à puncto in punctum migrare, & commutari, & occidere, & exoriri, vt ad hominum vtilitatem stirpes & plantas calore afficiat: atque insuper eum diuisionem cum reliquis sideribus habere, ac multis partibus cœlo minorem esse, luceq́ue interdum defici, nec vllum imperium & principatum obtinere. Ex quo illud planum est, fieri non posse, vt Sol Deus sit, sed Dei opus.

Lunam Deam non esse. Consimili etiam modo ij, qui Lunam deam esse opinantur, errant. Nam ipsam

ipsam necessariò moueri & immutari videmus, atque à puncto in punctum migrare, & ad hominum vtilitatem nunc exoriri, nunc occidere, ac Sole minorem esse: augeri etiã, atq; imminui, ac deliquia interdum pati. Quare fieri non potest, vt Luna dea sit, verùm Dei opus.

Deniq; qui hominẽ Deũ esse arbitrantur, errant. Nã eum necessariò moueri, & ali, & inuitum etiam senescere videmus, atq; interdum delectari, interdum mœrore affici, ciboque ac potu, & veste indigere. Iracundum etiam atque inuidum esse, & libidine incitari, & pœnitentia duci, ac multis defectibus laborare. Verùm multis etiam modis corrumpitur, nimirum ab elementis, & animantibus, ac postremò à morte ipsi imminente. Ex quo efficitur, vt homo Deus esse nequeat, sed DEI opus: Quocirca ingenti errore Chaldæi lapsi sunt, dum opinionum suarum commenta sequuntur. Elementa enim, in quæ interitus cadit, ac mortuas statuas venerantur: nec se in Deorum numerum ea referre sentiunt. *Hominem Deum non esse.*

Ad Græcos iam veniamus, vt si quid fortè de DEO rectè sentiant, videa- *Disputatio aduer-*

N

sus Græcos. videamus. Græci igitur, sapientiæ laudem sibi arrogantes, stultiores etiam Chaldæis se præbuerunt, complures videlicet deos inducentes, partim masculos, partim fœminas, vitiosarum omnis generis affectionum, ac scelerum architectos. Etenim ridicula, & stulta, & impia, ô Rex, Græci induxerunt, eos qui non sunt, iuxta peruersas suas cupiditates, deos appellantes: vt nimirum eos vitij patronos ac defensores habentes, adulteria perpetrent, rapiant, trucident, atque atrocissima queque scelera committant. Nam cum ipsorum dij huiusmodi flagitia designarint, quonam pacto ipsi quoq; non eadem perpetrabunt? Ex his igitur erroris studijs & institutis, hominibus bella & cædes, atque acerbas captiuitates crebrò experiri contigit. Quin etiam, si de ipsorum dijs sigillatim verba facere velimus, ingētem absurditatem perspecturus es.

De Saturno. Siquidem Saturnum ipsi ante omnes Deum inducunt, eiquè filios suos mactant. Qui quidem ex Rhea multos filios habuit: quos etiam ipse furore percitus deuorabat. Aiunt autem Iouem ipsi genitale membrum abscidisse, atque in mare proiecisse: ex quo Venerem

rem ortam esse fabulantur. Iupiter autem patrem suum vinculis constrictum, in tartarum præcipitem dedit. Vides errorem, ac libidinem, quam aduersus Deum suum inuehunt. Num enim fieri potest, vt DEVS cathenis vinciatur, ipsique genitales partes amputentur? O singularem amentiam! Quis mente præditus hæc dixerit?

Secundus Iupiter inducitur, quem in omnes deos suos regnum tenere aiunt, atque in varias animantium figuras immutari, vt mortalibus mulieribus stuprũ inferat. Etenim eum in taurum sese immutasse tradunt, vt Europa potiretur: in aurum, vt Danaë: in cygnum, vt Leda: in satyrum, vt Anthiopa: in fulmen, vt Semela. Ac postea multos ex ijs filios extitisse, Bacchum scilicet, Zethum, Amphionem, Herculem, Apollinem, Dianam, Perseum, Castorem & Pollucem, Helenam, Minoem, Radamanthum, Sarpedonem, & nouem item filias, quas Musas nuncupant. *De Ioue.*

Ac demum de Ganymede sermonẽ inducunt. Hinc itaq;, ô Rex, hominibus contigit, vt ad Dei sui imitationẽ hæc omnia imitarentur, atque adulteri es-

ſent, & inſano maſculorum amore tenerentur, & alia horrenda flagitia perpetrarent. Quonam igitur modo fieri poteſt, vt Deus adulter ſit, aut pædico, aut parricida?

De Vulcano. Quin Vulcanum etiam quendã Deum eſſe tradunt, eumq; claudum, malleumq; ac forcipem tenentem, & ferrariæ arti victus cauſa operam dãtem. Ergo rerum penuria laborabat. Atqui à Deo abhorret, claudum eſſe, atq; hominum ope indigere.

De Mercurio. Adhæc Mercurium etiam nobis Deum inducunt, qui cupidus ſit, & fur, & auarus, & magus, & verſipellis, ac ſermonum interpres. Quod quidem item in Dei naturam minime cadit.

De Aeſculapio. AEſculapium inſuper in deorum numero habent, qui medicus erat, & pharmaca conficiebat, atque emplaſtra, victus parandi cauſa (nam in egeſtate verſabatur) componebat. poſt autem eum propter Tyndarei Lacedæmonij filium à Ioue fulmine percuſſum interijſſe narrant. Quod ſi AEſculapius, cũ Deus eſſet, ac fulmine percuteretur, ſibipſi opitulari nequiuit, qui tandem alijs opem ferre poterit?

De Marte. Mars etiam ab ijs Deus belli ſtudioſus

sus & iracũdus, ac pecudum aliarumq; rerum cupidus inducitur. Quem item postea, cùm Venerem constupraret, à puero Cupidine ac Vulcano vinculis astrictum fuisse dicunt. Qui igitur Deus is esse queat, qui cupiditate flagrat, ac bellis delectatur, adulteriumq; perpetrat, ac vinculis constringitur?

De Baccho

Rursum autem Bacchum inter deos numerant, nocturna festa celebrãtem, temulentiæ magistrum, aliorumque vxores abstrahentem, furore æstuantem, fugientem, ac postremò à Titanibus obtrũcatum. Quod si Bacchus cùm interimeretur, sibiipsi opitulari non potuit, verùm & furore præceps agebatur, & ebrietati studebat, & profugiebat, quonam pacto D E V S esse queat?

De Hercule

Tum autem Herculem inducunt, qui sese vino obruat, atque in furorem ruat, suosque filios iuguletque, ac deinde flammis absumptus intereat. Qui autem D E V S esse is queat, qui se vino obruit, ac liberos suos obtruncat, ignisque ardore conflagrat? Aut quo tandem modo alijs auxilio esse poterit, qui sibi auxilium afferre non potuit?

Præterea Apollinem inducunt, in-

De Apolline. uidia laborantem, atque arcum & pharetram, ac nonnunquam etiam citharam & tibiam tenentem, hominibusq; quæstus causa vaticinia edentem. Egebat igitur. Atqui fieri non potest, vt Deus egeat & inuideat, & citharœdus sit.

De Diana. Eodem etiam modo Dianam ipsius sororem inducunt, venationi studentem, atque arcum & pharetras habentem, solamque cum canibus vagantem, vt ceruum aut aprum intercipiat. Quonam igitur modo dea erit venatrix mulier, & cum canibus oberrans?

De Venere. Postremò Venerem etiam deam esse adulteram dicunt. Aliquando enim cum Marte concubuit, aliquando cum Anchise, aliquando cum Adonide. Cuius etiam mortem deplorat, Amasium suum requirens. Quin etiam eam ad inferos descendisse aiunt, vt Adonidem à Proserpina redimeret. Vidistine vnquam, ò Rex, dementiam hac maiorem? deam nimirum inducere, quæ adulterij crimine se obstringat, & ploret ac lamentetur.

De Adonide. Adonidem autem etiam deum venatorem inducunt, eumque ab apro percussum violenta morte interijsse aiunt,

iunt, nec in huiusmodi calamitate opem sibijpsi afferre potuisse. Quonam itaque pacto hominum curam geret adulter & venator, quique violenta morte interijt?

Hæc omnia ac multa alia eiusmodi, adhuc fœdiora & sceleratiora, ô Rex, de dijs suis, Græci inducunt, quæ nec dicere, nec memoria vllo modo vsurpare fas est. Vnde homines à dijs suis occasionem arripientes, omne sceleris & libidinis atque impietatis genus perpetrarunt, horrendis flagitijs suis terram & aerem contaminantes.

Aduersus Aegyptios disputat.

AEgyptij autem, eos stultitia & stoliditate superantes, grauius quàm vllæ aliæ nationes aberrarunt. Neque enim Græcorum deos venerari satis habuerunt: verùm insuper bruta animantia, tam terrestria, quàm in aquis degentia, tam stirpes, quam plantas, in deorum numero habuerunt, atque omni insaniæ ac libidinis genere, grauius quàm vllæ terræ nationes, sese conspurcarunt. Antiquitus enim Isidem colebant, virum simul ac fratrem Osiridem habentem, qui à fratre suo Tiphone obtruncatus est. Eaque de causa, Isis cum filio

De Iside. suo Oro in Biblum Syriæ fugit, Osiridem quęrens, atque acerbè lamentans, quo ad tandem Orus creuisset, ac Tiphonem de medio sustulisset. Ergo nec Isis fratri suo ac viro suppetias ferre potuit, nec Osiris cum à Tiphone trucidaretur, sibijpsi auxilio esse potuit, nec deniq; Tiphon fratricida, cum ei ab Oro & Iside exitium afferretur, seipsum à morte vindicare. Et tamen cum hi ob huiusmodi calamitates ad hominum notitiam peruenissent, à stultis Aegyptijs dij habiti sunt.

Aegyptiorum impietas. Cum neque his, aut reliquis Gentium numinibus contenti, bruta etiam animantia inuexerunt. Nonnulli etenim ipsorum ouem, alij hircum, alij vitulum & suem, alij coruum & accipitrem, alij vulturem & aquilam, alij crocodilum: quidam felem, & canem, & lupum, & simiam, & draconem, & aspidem: alij cepas, & allia, & spinas, cæteras que res conditas coluerunt. Nec homines miseri nihil omnino virium his omnibus rebus inesse sentiunt. Nam cùm deos suos ab alijs hominibus & comedi, & igni cremari, & iugulari, atque corrumpi videant, non tamen proinde eos deos non esse intellexerunt.

Quo-

Quocirca magno errore, tum AEgyptii, tum Chaldæi, tum Græci lapsi sunt, deos huiusmodi inducentes, atque ipsorum statuas efficientes, surdaq;, & sensus expertia simulacra pro Dijs habentes. Ac demiror, quo pacto, cùm deos suos ab artificibus secari & dolari ac truncari, atque temporis longinquitate inueterascere & immutari, atque igne conflari cernerent, hinc eos minime deos esse non animaduerterint. Nam qui in suæ salutis negotio nullam vim habent, quonam tandem modo hominum saluti consulent? At verò Poetæ ipsorum, & Philosophi tam Chaldæorum quàm AEgyptiorum, cùm versibus suis ac litterarum monumentis deos suos exornare studuerunt, eorum ignominiam magis detexerunt, nudamque omnium oculis proposuerunt. Nam cùm hominis corpus, quamuis alioqui multis partibus constet, nullum tamen membrorum suorum abijcit, verùm firmissimam cū ipsis omnibus coniunctionem habens, secum ipsum concordat, qui tandem in Dei natura tāta pugna & discordia futura est? Nam si vna Deorum natura esset, Deus Deum insectari, aut obtruncare, aut malo aliquo mulctare mini-

Mutua deorum inter se pugna, eos deos non esse ostendit.

mè debebat. Quod si dij a dijs vexati, & interempti, & spoliati, ac fulmine percussi sunt, non iam vna eorum natura est, sed distinctæ voluntates, atque omnes exitiosæ ac pestiferæ.

Ex quo concludendum est, neminem eorum Deum esse. Perspicuum est igitur, ó Rex, omnem eorum de deorum natura disputationem erroris plenam esse. Quonam autem pacto, ij qui apud Græcos sapientiæ atque doctrinæ fama floruerunt, illud minimè intellexerunt, eos qui leges tulerunt, suismet legibus iudicari? Nam si leges iustæ sunt, iniusti omnino ipsorum dij sunt, qui contra legum præscripta mutuò sese interfecerint, atque in veneficia, & adulteria, & furta, & præposteras libidines proruerint. Sin autem rectè fecerunt, leges certè iniquæ sunt, vtpote aduersus deos constitutæ. Nunc autem leges præclaræ ac iustæ sunt, vt quæ & virtutes laudent, & vitia prohibeant: deorum autem, quos ipsi colunt, iniqua sunt opera. Quare iniqui etiam ipsorum dij sunt, omnesque impij ac morte mulctandi, qui eiusmodi deos inducunt. Nam si ea, quæ de ipsis litterarum monumentis prodita sunt, ficta & fabulosa sunt, nihil aliud sunt, quàm

meri

meri sermones. Si autem naturalia, non iam dij sunt, qui hæc fecerunt, ac perpessi sunt. Quod si allegorico sensu ea dicuntur, fabulæ sunt, ac nihil preterea. Demonstratum est itaq;, ô Rex, hos omnes cultus, qui multis dijs tribuuntur, erroris, atq; exitij opera esse, (Neq; enī deos appellare conuenit, qui videntur, ac non vident: verùm eum, qui cùm ipse cerni nequeat, omnia cernit.) Deumque, qui omnia condidit, colēdum esse.

Veniamus igitur, ô Rex, etiam ad Iudæos, vt quidnā ipsi quoq; de Deo sentiant, videamus. Nam ipsi ab Abrahā, Isaac, & Iacob oriundi, Aegyptum incoluerūt. Illinc autem Deus eos in manu potenti & brachio excelso, per Mosen ipsorū legislatorem eduxit, ac per multa prodigia & signa suam ipsis potentiam declarauit. Verùm ipsi quoq; perfidos atq; ingratos sese præbentes, Gentium deos sæpenumerò adorarunt, Prophetasque ad se missos ac iustos viros morte affecerunt. Ac deinde, posteaquam ita Dei voluntas tulit, vt filius suus in terram veniret, eum contumelia affectum, Pontio Pilato Romanorum Duci tradiderunt, Crucisq; supplicio condēnarunt, nulla videlicet ipsius beneficiorū, atq; innumerabiliū mira-

Aduersus Iudæos disputat.

culorum, quæ inter ipsos designarat, habita ratione: suoque scelere perierunt. Nam nunc quoque, solum quidem omnipotentem Deum colunt, sed non secundum scientiam. Si quidem CHRISTVM filium Dei negant, Gentilibusque similes sunt, etiamsi ad veritatem, à qua procul se remouerunt, propius aliquatо accedere videantur. Ac de Iudæis hactenus.

Rom. 10

Christianorum doctrina.

At Christiani à Domino nostro Iesu Christo, doctrinæ suæ originem ducunt. Hic autem Dei altissimi filius in Spiritu sancto creditur. Qui quidem humanæ salutis causa de cœlo descendit, atque ex sancta Virgine genitus est, ac sine semine, & corruptione carnem suscepit, hominibusque apparuit, vt eos à falso multorum deorum cultu reuocaret. Atque admiranda incarnationis suæ dispensatione perfunctus, mortem sponte, atque ingenti quodam consilio, per Crucem degustauit. Triduo autem post resurrexit, atque in cœlos ascendit. Cuius præsentiæ gloriam ex scriptura, quæ apud eos Euangelica vocatur, si eam legere in animum induxeris, perspicere licet, ô Rex. Hic duodecim discipulos habuit, qui post ipsius in cœlum ascen[sum in] orbis terræ prouincias exie-

exierunt, ipsiusq; augustã amplitudinẽ promulgarunt: quemadmodum etiam vnus ex ipsis regiones nostras peragrauit, vt veritatis dogmata prędicaret: Vnde etiamnum ij, qui prædicationis eorum iustitiæ administram operam nauant, Christiani appellantur. Atque hi sunt, qui veritatem supra omnes terræ nationes inuenerunt. Siquidem Deum rerum omnium conditorem, atque architectum in Filio vnigenito & Spiritu sancto agnoscunt: nec præter eum vllũ alium Deum venerantur. Habent autẽ Domini Iesu Christi mandata, cordib. suis insculpta, eaq; custodiunt, mortuorum resurrectionem ac futuri sæculi vitam exspectantes. Non adulterij, nõ fornicationis crimine sese deuinciunt: non falsum testimonium dicunt: aliena non concupiscunt: patri & matri honorem tribuunt: proximos amant: iustum iudicium ferunt: quæ sibi ipsis fieri nolunt, alijs non faciunt: eos, a quibus læduntur, obsecrant, ac sibi eorum amicitiam conciliant. Inimicos beneficijs afficere student: lenes & faciles se præbent: ab omni iniquo concubitu atque ab omni impuritate abstinent: viduam non contemnunt: pupillo molestiam non inferunt: Qui habet, non habenti pro-

Thomas in Indiam profectus est.

Verorum Christianorum notæ.

prolixè submınistrat. Peregrinum si viderint, tecto admittunt, eiusque non secus ac veri & germani fratris aduentu delectantur. Non enim carnis, sed animi ratione fratres se vocant. Vitam suã Christi causa profundere parati sunt. Nam ipsius præcepta firmè obseruant, sanctè videlicet ac iustè, quemadmodũ Dominus Deus ipsis imperauit, viuentes: gratias ipsi omni hora in omni cibo & potu, ac reliquis bonis agentes. Verè enim hæc veritatis via est, quæ quidem eos, qui eam ingrediuntur, ad sempiternum regnum, quod à Christo in futura vita promissum est, tanquam porrecta manu ducit.

Ephes. 5.

Atque vt intelligas, ô Rex, me hæc ex cerebro meo minimè fingere, si ad Christianorum Scripturas oculos adieceris, me nihil à veritate alienum loqui reperies. Quare præclarè filius tuus intellexit, optimoque iure Deo viuo cultum adhibere didicit, vt in futuro æuo salutem obtineat. Magna etenim atque admiranda sunt, quæ à Christianis tum dicuntur, tum geruntur. Neque enim hominum, sed Dei, verba proloquuntur. Reliquæ autem nationes errant, ac sibijpsis imposturam faciunt. Siquidem in tenebris ambulantes, ebriorum in-

star

ſtar in ſeipſos impingunt. Atq; hic ſit, ô Rex, meæ ad te orationis finis, quam quidem veritas in mente mea dictauit. Deſinant itaq; væcordes tui ſapientes aduerſus Dominum nugari. Nam vobis Deum Creatorem venerari, atq; ipſius verbis ob interitu alienis aurem accommodare expedit: vt condemnationem ac ſupplicium effugientes, vitam interitus expertem hæreditario poſſideatis.

REX, VICTOS PHILOSOPHOS cernens, iraſcitur. Nachor à Regis filio ad fidem conuertitur, ac Baptiſmum ſuſcipit. Rex Philoſophos cum ignominia expellit. Ioſaphat multos ad fidem adducit.

CAPVT XXVIII.

HAec poſteaquam à Nachore commemorata ſunt, Rex iracundia ęſtuabat, Rhetores autem ipſius & ſacerdotes muti ſtabant, vt qui nihil contra, pręter infirmos quoſdā ac nullius momenti ſermunculos afferre poſſent. At verò Regis filius ſpiritu exultabat, atq; hilari vultu Dominū celebrabat, qui ijs, quorū fiducia in ipſo poſita eſt, in reb. perplexis & impeditis exitum dat, quique etiā per inimi-

inimicum & hostem veritatem condemnabat, efficiebatque, vt& qui erroris antesignanus erat, rectæ doctrinæ patronum se præberet.

Rex porro, quamuis alioqui Nachori vehementer irasceretur, nullo tamen eum malo afficere potuit, propterea quod lege corã omnibus ante promulgata, ei pro Christianis liberè verba facere permisisset. Cæterùm ipse persæpe sermonibus ipsius obluctans, eum per signa quædam admonebat, vt illam pugnandi acrimoniam remitteret, atque Rhetorum disputationi manus daret. At ille vehementius inualescebat, omnes ipsorum propositiones atque argumẽta refutans, errorisque, quo tenebãtur, fraudem ac fallaciam detegens. Cũ autem pene ad vesperam vsque disputatio producta fuisset, Rex concionem solui iussit: tanquam scilicet postridie rursum de hac re agitari vellet.

Iosaphat autem Regem ita est allocutus. Vt primò iuste omnia geri iussisti, ò Rex, ita iustitiæ quoque finem impone, duorum alterum faciens, nempe vt vel magistrum meum hac nocte mecũ manere permittas, vt de his rebus, de quib. crastina die cum ijs, qui nos bello lacessunt, verba facienda sunt, vnà dispiciamus,

mus, ac tu item tuos assumens, arbitratu tuo cum illis ea, quæ in rem futura videbuntur, mediteris: aut tuos mihi hac nocte concedes, meū accipe: Quod si vtrique apud te sint, meus nimirum in afflictione & metu, tu autem in lætitia & animi remissione, æquū mihi iudicium istud esse nō videtur, sed principatus licētia, & pactorū violatio. Rex itaq; huius orationis lepore victus, assumptis sapientib. & sacerdotib. suis, Nachorē filio cōcessit, hac nimirū spe fretus, fore, vt ea quæ pollicitus fuerat, præstaret.

Regis itaque filius in palatium suum proficiscitur, non secus atque Olympicus quidam victor superatis aduersarijs secum Nachorem habens. Quem cùm remotis arbitris acciuisset, his ad eum verbis vsus est: Ne me, qui sis, ignorare existimes. Certissimum enim habeo te diuinissimum Barlaamum haudquaquam esse, verùm Nachorem Astrologum. Ac miror, quid vobis in mentem venerit, vt huiusmodi fabulam fingeretis, atque hoc vobis persuaderetis, vos eas clarissima die oculis meis tenebras obiecturos esse, vt pro oue lupum acciperem. Verùm non abs re, prouerbio fertur, Cor stulti vana cogitare. Atq; hæc quidem cogitatio & consilium vestrū

rancidum sanè ac prorsus stolidum erat. Opus autem quod ipse egisti, omni prudentia & sagacitate plenum est. Ac propterea gaude, ô Nachor, & exulta.

Multas enim tibi hoc nomine gratias habeo, quod veritatis patrocinium hodierno die suscepisti, nec sceleratis verbis, ac versuta simulatione labia tua cōtaminasti: quin potius ea multis sordibus expurgasti, falsorum nimirum deorum errore confutato, atque Christianorum dogmatum veritate confirmata. Ego verò duplici de causa, vt te mecum adducerem, operam dedi: altera, ne te Rex, priuatim tenens, supplicio afficeret, propterea quod non ea es locutus, quæ ipsi grata essent: altera, vt hodierno tuo beneficio, gratiam tibi rependam. Quonam autem tandem pacto illud? Nimirum te admonens, vt à praua & periculosa hac via, quam ad hunc vsque diem tenuisti, deflectas, ac rectam & salutarem semitam ingrediaris: quam quidem non ignorans, sed sponte malum amplectens, effugisti, in iniquitatis barathra & præcipitia teipsum impellens. Intellige itaque, ô Nachor, cùm prudens & sagax sis, ac Christum solum, & vitam apud ipsum abstru-

strusam elucrari stude, fluxis his & caducis contemptis ac pro nihilo habitis. Non enim in æternum viues: sed cum mortalis sis, iam iamque hinc abiturus es, quemadmodum & omnes, qui ante te extiterunt. Atque, ô te miserum, si, vbi iustum iudicium, ac iusta operum merces est, grauem peccati sarcinam tecum ferens abeas, nec eam prius abieceris, cùm abijcere procliue sit.

Nachor itaque ob huiusmodi sermones animo cumpunctus, his verbis vsus est: Rectè dixisti, ô Rex, rectè inquã. Nam ipse quoque verum & ab omni mendacio alienum Deum, per quem omnia facta sunt, noui: atque item futurum iudicium scio, ex multis videlicet Scripturæ sacræ verbis id edoctus. Verùm improba consuetudo, atque antiqui supplantatoris versutia cordis mei oculos cæcauit, densasque animo meo tenebras offudit. Nunc autem ad verbum tuum abiecto tenebroso velamine, ad vultus Dominici lucem accurram, fortasse enim mei miserebitur, pœnitentieque ianuam mihi improbo ac rebelli seruo aperiet. Quanquam mihi fieri non posse videtur, vt peccatorum meorum, quæ arena grauiora *Nachor resipiscit.*

sunt,

ſunt,& eorum,quæ tum ſciens,tum ignorans perpetraui,veniam obtineam.

Hac oratione audita,Regis filius ſtatim exurgit,atque animo incaleſcit,animamque Nachoris ad deſperationem propendentem recuperare atque erigere incipit.Nulla enim,ó Nachor,inquit, nulla de hac re dubitatio animam tuã ſubeat. Scriptum eſt enim,poſſe Deum etiam ex his lapidibus excitare filios Abrahæ. *Ioan.8.* Quod quidem , vt aiebat , Pater Barlaam,quid aliud eſt, quam quod homines deploratæ improbitatis , atque omni iniquitatis genere contaminati,ſalutem conſequi poſſint, Chriſtique filij effici: qui pro ſua ſumma & incredibili humanitate omnibus ſeſe ad meliorem frugem recipientibus cœleſtes portas patefecit? Neque enim cuiquam omnino ſalutis aditum præcluſit. Verũ eos,quos ſcelerum pœnitet , miſericordi animo ſuſcipit. Ob eamque cauſam ijs,qui hora prima,& tertia, & ſexta, & nona,& vndecima ad vineam acceſſerunt,æqua merces attribuitur,quemadmodum Euangelicis ſcriptis proditum eſt. *Matt.20.* Ac proinde etiamſi ad hunc vſque diem in peccatis conſenueris: tamen ſi feruenti animo accedas, eadem , quæ ij, qui ab adoleſcentia certamen ſubierũt,

præ-

præmia consequeris. Hæc & multa alia cùm diuinissimus iuuenis ad Nachorem in malis inueteratum de pœnitentia locutus fuisset, ipsique veniam spopondisset, Christumque facilem ac propitium ipsi fore promisisset, illudq; pro certo affirmasset, eum pro sua bonitate semper peccatoris pœnitentiam suscipere paratum esse, ægram ipsius animam, tanquam medicamentis quibusdam emolliens, ipsum prorsus in sanitatem asseruit.

Statim enim ad eum Nachor dixit: Tu quidem, ô animo etiam quàm corpore nobilior, qui admirabilibus his mysterijs præclarè imbutus es, ad extremū vsque in præclara confessione velim maneas: nec eam aut vllum tempus, aut vllus modus è tuo pectore euellat. Ego autem hac ipsa hora proficiscar, vt salutem meam quæram, mihique Deum, quem ad iram prouocaui, per pœnitentiam propitium ac facilem reddam. Nō enim posthac, nisi tibi aliter videatur, Regis faciem conspiciam. Ingenti autē animi lætitia affectus Regis filius, atque hunc sermonem libenter excipiens, ipsum complectitur, & exosculatur: attētisque ad Deum fusis precibus, cum è palatio emittit.

Egres-

Egressus autem Nachor, animo compunctus, in densissimam solitudinem cerui instar prosilijt, atque in monachi cuiusdam, qui sacerdotij dignitate ornatus erat, speluncam se confert. in qua ille propter imminentem metum delitescebat. Atque ante ipsum feruentissimo pectore humi sese prouoluit, eiusque pedes, instar videlicet veteris illius meretricis, lachrimis perfundit, ac diuinũ baptismum exposcit. Sacerdos itaque, vtpote diuina gratia plenus, ingentem animo voluptatem cepit, eumque confestim, vt mos ferebat, per dies haud paucos Christianæ fidei rudimentis institutum, diuino baptismate perficit in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Mansit autem cum illo Nachor, perpetua ob ea peccata, quæ perpetrarat, pœnitudine ductus, Deumque benedicens, qui neminem perire vult, verum omnium resipiscentiam expectat, atq; eos, qui pœnitentiam agunt, humanè ac benignè excipit.

Luc.7. *Mar. vlt.* *2. Pet.3.* *Ezech 18.*

Rex autem, cùm de Nachoris rebus manè certior factus fuisset, ac spe sua excidisset, & præterea sapientes suos ac stolidos oratores nullo negotio superatos fuisse conspexisset, in magna animi anxietate versabatur: eosque cùm graues

Regij animi anxietas.

graues prius contumelias ac dedecora ipsis intulisset, ac nonnullos etiam bubulis neruis atrocem in modum lacerasset, ipsorumque oculos fuligine illeuisset, a se ablegauit. Ipse autem falsorum deorum imbecillitatem damnare incœpit: etiamsi alioqui nondum ad Christi lucem plenè ac perfectè oculos conijcere in animum induceret. Etenim densa caliginis nubes, ipsi vndique affusa, cordis ipsius oculos adhuc tenebat. Cæterùm non iam sacerdotes suos in honorem habebat, nec festa & libamina simulacris suis peragebat: verùm animo in vtramque partem vacillabat: hinc nimirum deorum suorum imbecillitatem improbans, illinc autem Euangelicæ vitæ sinceritatem reformidans, prauaque consuetudine ita constrictus, vt ab ea vix auelli posset. Siquidem corporearum voluptatum seruituti maiorem in modum addictus erat, vitiosisque affectionibus prorsus operam dabat, captiui instar ductus, atque absque vino, vt Esaiæ verbis vtar, ebrius, & ab improba consuetudine tanquam freno quodam retractus. Esa. 51.

Cùm igitur Rex cum duplici cogitatione ad hunc modū luctaretur, nobilissimus ipsius filius, ac verè Regio animo

præ-

præditus, in suo palatio quietus degebat, naturæ suæ generositatem, modestiamque & constantiam per opera cunctis declarans. Nam theatra & equorũ certamina, & venationum exercitatio, & inania omnia iuuenilis ætatis studia, & imposturæ, quibus stulti animi delinituntur, & inescantur, nihili omnino ducebat: verùm ex Christi mandatis omnino pendebat, ac diuino amore sauciatus, eum expetebat, qui verè expetendus est, totus suauis, ac totus desiderabilis, atque eiusmodi, vt sine vlla saturitate expetatur.

Cant. 5.

In memoriam autem rediens magistri sui Barlaam, atque ipsius vitam sibi ante oculos proponens, ipsius amore animum suum demulceri sentiebat, ac quonã pacto ipsum videret, summo studio curabat. Atque ipsius sermones sine vlla intermissione in corde suo circũferens, erat tanquam arbor secus aquarum decursus plantata, perpetuoque irrigata, ac tempestiuos Domino fructus afferens. Multas enim animas è diaboli laqueis eripuit, Christoque seruatas obtulit. Siquidem multi ad eum sese conferentes, salutaribus sermonibus fruebantur. Ex quibus non pauci, fuga relicto errore, ad salutarem doctrinam accurrebant.

bant. Alij autem rebus huius vitæ longum valere iussis, monasticam palæstrā capessebant. Ipse autem orationibus & ieiunijs operam dabat, identidemque hanc vocem ad Deum mittebat. O Domine mi, ô Domine mi ac Rex, cui ego credidi, ad quem ego profugi, atque errore liberatus sum, dignam famulo tuo Barlaamo mercedem repende, pro eo quod mihi oberranti, te, qui via, vita, & veritas es, demonstrauit. Ac mihi hoc concede, vt rursum illum in corpore angelum, quo mundus dignus nō est, conspiciam, atque cum eo, quod mihi vitæ superest, conficiam, vt vitæ ipsius vestigijs insistens, tibi Deo ac Domino placeam.

Iosaphat orationib. vacat ac ieiunijs

Ioan. 14.

Heb. 11.

THEVDAS MAGVS AB IMPIIS sacerdotibus accersitus, Regem ad deorum cultum reuocat, ipsique [illegible]er impudica[illegible] mulierum blandi tias filium d[illegible]c pertia- bere cone- tur.

CAPVT XXIX.

EO autem tempore publicum falsorum deorū festum in vrbe illa erat.

O Regem

Regem porrò huic festo interesse, ac copiosissimis victimis illud exornare oportebat. Verùm cùm sacerdotes ipsū in deorum cultu segnem ac tepidum esse conspicerent, id verebantur, ne ad téplum venire negligeret, sicque ipsi muneribus ijs, quæ à Rege accipere consueuerant, cæterisq; prouentibus orbarentur. Surgentes itaque, ad speluncam quādam in vastissima solitudine sitam proficiscuntur, in qua vir quidam magicis artibus deditus, atque falsi idolorum cultus acerrimus propugnator habitabat, Theudas nomine, quem etiam Rex singulari honore complectebatur, charumque magistrum existimabat, ipsius nimirum vaticinijs regnum suum omnium rerum copia florere, atque in dies augeri dicens. Cùm igitur sacerdotum cultores ad ipsum venissent, eius opem atque auxilium implorabant: eique deorum improbationem, in quam Rex inciderat, exponebant: quæque Regis filius fecisset: & quemadmodum Nachor ad ipsius voluntatem atque sententiam concionem habuisset. Ac nisi tu ipse venias, inquiebant, nobisque opem afferas, spes omnis extincta est, omnisque deorum cultus ac veneratio periit. Nam tu vnicum nobis calamitatis
sola-

ſolatium relictus es : atque in te vno ſpes omnes noſtras poſitas habemus.

Theudas itaque cum Satanico eo exercitu, quem ſecum habebat, in expeditionem pergit, atque aduerſus veritatem arma comparat: accitis nimirum multis prauis ſpiritibus, quos ad res improbas prompte ac libenter auxiliarem manum afferre norat, & quos ipſe ſemper miniſtros adhibuerat. his comitatus ad Regem accedit. *Theudas Magus ad Regem ſe confert.*

Vt autem ipſius aduentus Regi nunciatus eſt, atque ipſe palmarum virgam manu tenens, ouinaque pelle indutus ingreſſus eſt, Rex è throno ſuo exilijt, ipſique obuiam prodijt, eumque oſculatus eſt. Cumque cathedram afferri iuſſiſſet, ipſum prope ſe collocauit Poſteaque Theudas his ad Regem verbis vtitur: Rex in æternum viue, maximorũ deorum fauore ac beneuolentia ſeptus Ad me enim allatum eſt, te ingens certamen aduerſus Galilæos inijſſe, ac luculentiſſimam palmam retuliſſe. Eoque nomine huc veni, vt ad edendam grati animi ſignificationem, feſtum vnà celebremus, atq; eleganti forma præditos adoleſcentes ac formoſas puellas dijs immortalib. immolemus, tauroſq; *Theudæ ad Regem impudens oratio.*

centum, ac plurima alia animalia ipsis offeramus: quo eos quoque in posterum inuictos adiutores habeamus, qui nobis vniuersum vitæ curriculum planum & æquabile reddant.

Ad hæc Rex: Minimè verò, inquit, ô Senex, vicimus, minimè, inquam, vicimus: verùm nullo potius negotio victi sumus. Nam qui à nobis stabant, repente aduersus nos extiterunt, ac velut furore & insania laborantem atque imbecillam nostram aciem nacti, prorsus eam fregerunt ac prostrauerunt. Nunc autem, si qua tibi facultas & vis suppetit, qua tu humi iacenti religioni nostræ opitulari, eamque rursum excitare queas, velim exponas. Theudas autem Regi ad hunc modum respondit: Galilæorum contentiones atque inanes sermones, ô Rex, minimè pertimesce. Quæ enim sunt ea, quæ ab ipsis afferuntur, quantum quidem ad viros ratione ac prudentia præditos attinet? Meo quidem iudicio facilius de iiciuntur, quam folium à vento excussum. Neque enim vel conspectum meum sustinebunt, tantum abest vt sermones conferant, atque ad mecum disputandum pedem conferant. Cæterùm vt & propositu istud certamen, & quicquid

quid aliud in animo habuerimus, recto cursu feratur, resque nobis ex animi sententia succedant, fac publicum hoc festum exornes, deorumque beneuolentiam, tanquam firmissima quædam arma indutus ac tam tuta omnia habiturus es. Hæc cum ille iactaflet, qui, vt cũ Dauide loquar, in malitia potens erat, atq; iniquitatem tota die meditabatur, turbidamque vt Esaiæ verbis vtar, subuersionem amico suo propinabat, improborum spirituum, quos ipse comites habebat, ope atque adiumento perfecit, vt Rex cogitationes eas, quas ipsi ... suggerebat, profunde memoriæ inceret, iisdemque, quibus solebat, fundus sedulò hæreret. Ac proinde cùm Regiæ litteræ quaquauersum commeassent, quibus omnes ad execrãdum deorum festum conuenire iubebatur, cernere erat ingentem hominum multitudinem confluentem, atque oues & boues, variaque animalia secum adducentem.

Psal. 51. *Memoria lapsus est author. Hic enim locus est Esaiæ ...* *2. Iuda-cuc.*

Cùm igitur omnes coissent, surgẽs Rex, vnà cum impostore Theuda, ac templum profectus est, vt tauros ac permulta animantia immolarent. Sicque nefarium & execratione dignum festu celebrabant; adeo vt & brutorum animan-

tium mugitibus tota vrbs personaret, & victimarum nidore ipse quoque aër inficeretur. His ad hunc modum confectis, cùm improbi spiritus de Theudæ victoria maiorem in modum gloriarentur, sacerdotesq; gratias ipsi habuissent, Rex rursum ad palatium se recepit, aitque ad Theudam: En quemadmodum iussisti, nihil omnino studij à me prætermissum est, quod quidem ad festi splendorem, & sacrificiorum magnificentiam pertineret. Iam itaque tempus est, vt quæ mihi promisisti expleas, filiumque meum, qui à religione nostra defecit, à Christianorum errore, vindices ac cum benignis dijs in gratiam reducas. Nam ego cùm artem omnem adhibuerim, atque omnem lapidem mouerim, nullam tamen morbi medicinam reperi, sed ipsius mentē omnibus rebus superiorē esse perspexi. Nam si blandè ac leniter cum eo agere institui, ne sic quidē eum mihi vllo modo animum adijcere comperi. Rursum si seuerè atque acerbè eum accepi, in peruicatiam potius inde ipsum attolli conspexi. Quamobrem calamitatem eam, quæ mihi accidit, sapientiæ tuæ committo. Ac siquidem ea, ope tua & auxilio liberatus, filium meum mecum rursus deos meos co-

len-

lentem,atque voluptariæ huius vitæ cupiditatibus,ac regni voluptatibus fluentem videro,auream tibi statuam erigā, efficiamq;, vt posthac in sempiternum idē tibi,qui dijs,honor à cunctis tribuatur.

Theudas igitur attentam aurem diabolo subijciens, atq; ab illo improbum ac pestiferum consilium edoctus,ipsiq; linguæ atq; oris operam nauans, ad Regem ait: Si filium tuum in potestatem tuam redigere,ipsiusq; in pugnando per uicatiam inanem reddere cupis, ars à me excogitata est, cui obluctari nullo modo poterit, verùm durus ipsius animus facilius emollietur, quàm cera ingenti rogo admota. Rex itaque vanum hominē inani tumore inflatum vidēs, ad voluptatem statim animiq; lætitiam sese conuertit,sperans videlicet petulātem illam & audacem linguam animū diuinitus edoctum ac philosophiæ plenū superaturam esse. Cumq;, quænam illa ars esset,ex eo sciscitaretur,tū Theudas,tanquam nouacula acuta dolum cō- texit,callideq; pharmaca comparat. Atque improbam technam,diaboliq; consiliū,quæso,perspice. Omnibus, inquit, ô Rex,qui filio astant,atque inseruiunt, ab eo procul disiunctis,pulchra & pquā Psal. 67.

eleganti forma præditas mulieres, atque ad polliciendos animos adornatas, cum eo perpetuo versari, ipsique ministrare, vitæque consuetudinem & contubernium cum eo habere iube. Ego autem vno ex ijs spiritibus, quos ad res huiusmodi comparaui, ad eum postea submisso, acriorem voluptatis ignem excitabo. Ac simulatque vel cum vna sola huiusmodi mulierculare rem habuerit, nisi tibi omnia ex animi sententia fluant, cæteriam cur me contemnas, atque vt nullius vsus hominem, non honoribus, sed maximis supplicijs afficiendum ducas. Nihil enim masculorum animos perinde allicere ac demulcere solet, vt fœminarum conspectus. Atque vt sermonibus meis fidem adhibeas, historiam hanc velim audias.

THEV-

THEVDAS VNIVS FABVLAE narratione, Regem in ſuam opinionem trahit. Itaque pulcherrimas mulieres ad filium mittit. Ioſaphat tamen orationis ope huiuſmodi tentationem ſuperat.

CAPVT XXX.

REx quidam, cùm maſcula prole careret, vehementer animo angebatur, eamque calamitatem haud paruam exiſtimabat. Hoc igitur cùm ſtatu eſſet, filium in lucem edidit: eoque nomine ſumma voluptate perfuſus eſt. Dixerunt autem ad eum eruditi quidā medici, fore, vt ſi puer intra duodecim annos, Solem aut ignem videret, lumine prorſus orbaretur. id enim ex oculorum ipſius ſitu deſignari. Quæ cùm pater audiſſet, cubiculum quoddam obſcurum ex rupe quadam condidiſſe, filiumque illic vnà cum nutricibus incluſiſſe fertur, nec ante duodecim annos exactos vllum omnino ipſi lucis ſplendorem oſtendiſſe. Confecto autem huiuſmodi temporis curriculo, filius, qui nihil omnino rerum mundanarum ad hanc vſque diem perſpexe-

rat, ex hoc cubiculo educit. Ac tum ipsi omnia, iuxta suum quodque genus, exhiberi ac demonstrari iubet, viros nimirum in vno loco, in alio fœminas, aliunde aurum, alia ex parte argentum, vniones, & lapides exquisiti pretij, vestes luculentas & elegantes, currus insigni pulchritudine, simul cum regijs equis aureo freno instructis, cum aulæis purpureis, ac sessoribus armatis, boum item armenta, & pecudum greges: atque, vt summatim dicam, omnia certo ordine puero demonstrabat. Percuntante autem eo quonam singulæ res nomine appellarentur, Regis satellites ac stipatores vniuscuiusq; nomen exponebant. Cùm autem mulierum nomen scire cuperet, tum Regis armiger lepidè ac festiuè dæmones eas appellari dixit, à quibus hominum mentes in errorem traherentur. Pueri autem pectus earum amore atque cupiditate vehementius, quàm vllius alius rei desiderio, illectus ac delinitus est. Cùm igitur omnibus rebus peragratis ad Regem eum adduxissent, ac Rex ex ipso quidnam ex omnibus rebus, quas vidisset ipsi magis arrideret, quæsiuisset, Quid, inquit, aliud quàm Dæmones illi, qui homines in fraudem inducunt? Neque

enim

enim vllius rei, ex his omnibus, quas hodierno die vidi, perinde atque eorum amore animus meus incensus est. Atque hunc pueri sermonem Rex ille admiratus est, quamque violenta, ac tyrannica res fœminarum amor esset, hinc iudicauit. Quocirca tu quoque non vlla alia ratione, quàm ista, te filium tuum in potestatem redacturum putes.

Rex hoc consilium excipit, atq; confestim ad eum delectæ puellę præstanti atque egregia forma inducuntur. Quas etiam cum ipse eleganti ornatu illustrasset, atque omnino ad pelliciendum iuuenis animum instruxisset, omnes ipsius famulos & ministros è palatio eijcit, easq; in eorum locum substituit: Hæ itaque ipsi vndique hærebant, eumque complectebantur, atque ad nefarium concubitum extimulabant, per omnes videlicet gestus ac sermones ipsum ad voluptatem prouocantes. Neminem alium habebat quem conspiceret, cum quo colloqueretur, aut cænaret. Ipsę enim omnia ipsi erant. Atq; hęc quidem Rex faciebat. Theudas autem rursum ad pestiferam suam speluncam profectus, libros, qui res huiusmodi efficere poterant, in manus sumit:

euocatumque vnum ex improbis spiritibus ad CHRISTI militem bello lacessendum emittit, nesciēs scilicet miser ille, quantum sui risum excitaturus, quantamque simul cum vniuersa sua diabolica cohorte infamiæ notam subiturus esset. Improbus autem spiritus, aliis insuper nequioribus spiritibus assūptis, ad generosi adolescentis cubiculū se confert, in eumque impetum facit, vehementissimam carnis fornacem succēdens. Ac diabolus quidem internas ipsi flammas admouebat: puellæ autem, vt corporis pulchritudine insignes, sic animo deformes, improbam materiam externè suppeditabant.

Quod remedium quærat Iosaphat aduersus pessimum amorem.

At vero pura illa anima pestiferi spiritus impetū agnoscens, ac præposterū cogitationum bellum, quod magno ac vehementi aduersum se impetu veniebat, conspiciens, perturbabatur, tantoq; malo liberari, puramque sese Christo exhibere cupiebat, nec sanctam illam stolam, qua cum baptismi gratia induerat, sibi fluxis cœno contaminare. Confestim itaque amori amorem, hoc est impudico, diuinum in pa[illegible]: sibique pulchritudinem illam et gloriam omni sermone præstantiorem, quæ in puræ animæ in Christi sponsi nuptiis, exc[illegible] illi.

illi, qui nuptialem tunicam conſpurca- *Matth.22.*
rint, eijcientur, vinctiſque manibus &
pedibus in exteriores tenebras protru-
dentur, habituræ ſunt, in memoriam re
uocat. Hæc cũ animo ſuo conſiderans,
& lachrymas profundens, pectus ver-
berabat, improbas illas cogitationes,
non ſecus ac fucos quoſdam in fugam
vertens. Deinde ſurgẽs, ac manus attol
lens, calentibus lachrimis ac gemitibus
Dei opẽ atq; auxilium implorabat, iiſq;
verbis vtebatur. Omnipotens Domine,
qui ſolus viribus polles, atq; ad miſeri- *Orat. Ioſa-*
cordiam procliuis es, Domine, inq̃, ſpes *phat aduer-*
deſperatorum, & eorum qui auxilio ca *ſus ingruẽ-*
rent, mei, quæſo, inutilis tui ſerui, nunc *tem carnis*
recordare, faciliq; ac propitio oculo *tentatio-*
me intuere, animamque meam à dia- *nem.*
bolica framea eripe; ac de manu canis *Pſal 21.*
vnicam meã: nec me in hoſtium meo-
rum manus incidere permittas. Non *Pſal. 34.*
ſupergaudeant mihi, qui oderunt me
iniquè: nec me in iniquitatibus corrum
pi ſinas, corpuſque meum, quod tibi ca
ſtum exhibere promiſi, probro & con-
tumelia afficere. Te enim conf[illegible]eo,
teque adoro, Patrem & Fili[illegible] Spiri-
tum ſanctum in ſecula.

Cumque, A[illegible]unviſſet, diui-
nam conſol[illegible] cœ[illegible] ipſe [illegible]

aduenire sensit: atque improbæ cogitationes sese subduxerunt. Ipse autem ad matutinū vsq; tempus in precibus perstitit: intellectisq; versipellis hostis technis atq; artibus, corpus suum, tum cibi penuria, tum siti, alijsq; afflictionum generibus præmere cœpit, in orationibus erecto corpore pernoctans, sibique ipsi pacta ea, quæ cum Deo, inierat in memoriam reducens, atque, tum eorum, qui iustitiam coluerint, futurum splendorem animo & cogitatione informans, tum denunciatam improbis gehennam aperte sibi ob oculos proponēs. Quod scilicet ea de causa faciebat, ne hostis inertem ac solutam ipsius animam nactus, prauas cogitationes ipsi nullo negotio insereret, animique ipsius puritatem turbaret & inficeret. Cùm igitur hostis omnino mente concideret, seque strenuum iuuenem deiecturum prorsus diffideret, ad aliam callidiorem fraudem sese confert (vt qui semper malus sit, neć vnquam aliquid moliri, atq; incōmodum aliquod & detrimentum afferre intermittat) in id omni studio incumbens, vt quæ sibi a Theuda mandata fuerant, exequatur. Itaque rursus huiusmodi pharmaca comparat.

Ad iuuenem enim ex puellis illis vna omnium formosissima ingreditur: quæ etiam Regis cuiusdam filia erat, captiuaque à patria sua abducta, Regi Abenner, præstantissimi cuiusdam muneris instar, oblata fuerat: quam Pater, vt eximia pulchritudine præditam, ad labefactandum ac deijciendum filij animum miserat. Hanc impostor ille subit, ipsique eiusmodi sermones suggerit, qui animi ipsius prudentiam ac sapientiam perspicuè declararent. Siquidem diabolus omnes ad vitium accommodatas artes facilè ac promptè exercet. Posteaque Regis filium à dextris adortus, puellæ amorem ipsi inserit, ob ipsius videlicet prudentiam & grauitatem, atque etiam ob eam causam, quod cùm ea nobilitate esset, atque è regia stirpe prodijsset, patria tamen simul ac gloria orbata esset. Adhæc huiusmodi quoque cogitationes ipsi subserit, vt eam ab insano idolorum cultu liberaret, Christianamque efficeret.

Hæc autem omnia versuti draconis technæ erant. Nam cùm Regis filius animo ita comparatus & constitutus esset, vt nullam obscœnam cogitationē, aut libidinosum amorem ad puellam

vasib-

vacillantem in se ipso perspiceret, verùm ipsius duntaxat calamitate, animæque exitio se commoueri sentiret, rem hanc, diabolicum commentum esse minimè animaduertebat. Siquidem re vera caligo ille est, ac lucem assimulat. Vt enim Regis filius puellam alloqui, diuinæque cognitionis oracula ipsi exponere cœpit, Agnosce, inquiens, ô Mulier, Deum in omne æuum viuentem, nec te idolorum errore detineri sine, verum Dominum rerum omnium effectorem intellige: ac beata eris, immortali sponso adiuncta: multa, inquam, eiusmodi cum ipse dixisset, statim improbus spiritus mulieri in mentem immittit, vt fraudis laqueos explicaret, ac Deo charam illam animam ad libidinis [illegible] præcipitem traheret, quemadmodum videlicet olim generis humani auctorem Euæ opera è paradiso ac Deo misere exterminauit, cumque beatæ atque immortalis vitæ loco mortem addixit.

Naziánz.

Posteaquam [illegible] verba illa omni[illegible] studium, pro sua [illegible] non [illegible], verum huius[illegible] [illegible] quale ab [illegible] co[illegible] diaboli lingua [illegible] erat. [illegible]

ria,

meæ, ô Domine, cura tangeris, ac me Deo tuo conciliare, abiectæque animæ meæ salutem afferre studes, fac tu quoque vni meæ petitioni annuas: ac statim patrijs omnibus dijs meis repudiatis, Deo tuo me adiungam, ipsumq; ad extremum vsque spiritum colam. Ita tu salutis meę, atq; ad Deum conuersionis, mercedem referes.

Cum autem ille, quænam hæc petitio esset, quæsiuisset, tum illa, & habitu, & aspectu, & sermone, ac denique omni ex parte sese ad alliciendum ipsius animum comparans, Matrimonio, inquit, mecum coniungere: atq; ego imperijs tuis lubens obsequar.

At ille. Incassum, inquit, ô mulier, duram huiusmodi petitionem mihi proposuisti. Nam quanquam ingenti salutis tuæ cura teneor, teque ex mortis & exitij voragine extrahere cupio: mihi tamen corpus meum per fœdũ concubitum inquinare nimis graue est, imo prorsus impossibile.

Illa verò planam ipsi viam ad scelus sternens, Ecquid, inquit, huiusmodi sermone vteris, qui omni sapientiæ genere polles? Ecquid, inquam, hanc rem spurcitiem ac fœdum concubitum appellasti. Neque enim ipsa quoque Chri-

ſtianorum librorum ignara, atque expers ſum: verùm & multos in patria mea libros perlegi, & ſæpe cum Chriſtianis ſermones contuli. Quid igitur? Nonne in quodam librorum veſtrorũ ſcriptum eſt, Honorabile connubium & thorus immaculatus? Ac rurſum: Melius eſt nubere quàm vri? Ac rurſum: Quod Deus coniunxit, homo non ſeparet? Nonne omnes veteres iuſti, tam Patriarchæ, quã Prophetæ legitimo matrimonio copulatos fuiſſe Scripturę veſtræ docent? Nonne Petrus ille, quem Apoſtol. principem fuiſſe prędicatis, vxorem habuiſſe ſcribitur? Quid igitur te adduxit, vt rem huiuſmodi ſpurcitiem appellaris? Magnopere ſanè mihi à dogmatum veſtrorum veritate aberrare videris.

Heb. 13.

1. Cor. 7.

Matth. 16.

Luc. 4.

Huc, huc oculos ad moueie, qui Deo dicatas virgines, & fœminas virginitatem profeſſas: Monachos item ſub nuptiarum prætextu ad inceſtum ſollicitatis

Cui ille reſpōdit. Ita profectò mulier, hæc ſe habent, quemadmodum abs te dictum eſt. Licet enim quibuſlibet matrimonio copulari, exceptis tamen ijs, qui virginitatem Chriſto ſemel promiſerint. Ego enim ab eo die, quo per diuini baptiſmi lauacrum à iuuentutis & ignorantiæ meæ peccatis purgatus ſum, purum meipſum CHRISTO exhibere pollicitus ſum. Quonam igitur modo pacta ea, quæ cum Deo ſanxi,

dissoluere atq; infringere audebo?

Rursum autem ad eum mulier his verbis vsa est: Sit sane de hac re, vt ipse vis. At exiguam alteram, ac nullius momenti cupiditatem meam exple, siquidem animæ meæ salutem afferre tibi cordi est. Hac duntaxat nocte mecum rem habe, atque effice, vt & ego tua pulchritudine fruar, ac tu rursum formæ meæ elegantia explearis. Quod si feceris, hoc tibi polliceor, me simulatque dies illuxerit, Christianam religionem suscepturam, atque omnem deorum meorum cultum fuga relicturam esse. Atque ob huiusmodi consilium, non modo veniam, sed etiam beneficia, salutis meæ causa, à Deo tuo cōsequeris. Gaudium.n. inqt Scriptura tua, est in cęlo super vno peccatore pœnitētiam agente. Nam si ob scelerati hominis resipiscētiam lætitia in cœlo excitatur, quid afferri potest, quin huius resipiscentiæ authori magnum præmium debeatur? Luc.15.

Ita certè res se habet: nec est quod dubites. Quid? An non Apostoli quoq; religionis vestræ duces, complura certo consilio faciebant, diuinum præceptū maioris præcepti causa interdum violātes? An non Paulus Timotheū, pręstan- Act.16.

tioris

toris consilij causa, circumcidisse dicitur: Atqui circumcisio apud Christianos in crimine censetur. Nec tamen ille hoc facere dubitauit. Atque alia eiusmodi permulta in Scripturis tuis reperies. Quocirca si serio animæ meæ salutem afferre cupis, exiguam hanc meam cupiditatem exple: & ego, quanquam alioqui perfecto matrimonij nexu tecum copulari cupiens, tamen quoniam id tibi minime gratum est, non iam tibi vim afferam, verum quicquid animo tuo insederit, posthac faciam. Tu igitur ne me quoque prorsus abijcias, & execreris, verum me hac vna re mihi obsequens, salutem mihi affer, atque à superstitioso errore me libera: tu autem deinceps per omnem vitæ cursum, quæ tibi visa fuerint, facias licebit.

His verbis vtens (nam & habebat, qui ipsi suggereret, cui etiam aures clā admouebat: atque Scripturarum peritus est ille vitij artifex diabolus) his, inquam, verbis vtens, eumque demulcens, ac retia & laqueos ipsi, tum à dextris, tum à sinistris, vndique nectens, animi ipsius turrim labefactare, institutique ipsius neruos debilitare, ac voluntatem & sententiam emollire incipiebat.

bat Vitij autem sator, ac proborum virorum hostis, labantem ipsius animum conspiciens, ac summa inde lætitia perfusus, statim pestiferos spiritus, qui vna cum illo aderant, appellat. Cernite, inquiens, quonam pacto puella ista ea perficere contendat, quæ a nobis perfici nequiuerunt. Agite igitur, acriter nunc in eum impetum faciamus. Neque enim ad expledam eius, à quo missi sumus, voluntatem aliud æquè opportunum tempus nancisceemur. Hæc cùm versipellis ille ad socios dixisset, in Christi militem insiliunt omnes animi ipsius vires perturbantes, atq; acerrimum puellæ amorem ipsius pectori inserentes, vehementissimumque libidinis ignem in ipso inflammantes.

Ille autem cùm seipsum vehementer vri, captiuumque ad peccatum trahi perspiceret, atque cogitationes suas, puellæ salutem conuersionemque ad Deum ipsi proponentes, flagitium tanquam hamum quendam esca occultare, hostisq; instinctu sibi negotium facessere, perinde videlicet ac scelus minimè esset, seruandæ animæ causa, cum muliere semel rem habere, in huiusmodi animi anxietate consilijque penuria alto pectore ingemiscens, seipsum

ſum ſtatim ad orationem confert, atque vberes lachrimarum riuos ex oculis profundens, ad eum, qui ſalutem iis, qui in ipſo confidunt, afferre poteſt, clamabat. In te Domine ſperaui, non confundar in æternum: neq; irrideant me inimici mei, dextræ tuæ hærentem: verũ hac hora pro tua volũtate mihi aſta, vias meas dirigens, vt ſanctum tuum & glorioſum ac formidandum nomen in me famulo tuo illuſtretur, quoniam benedictus es in ſæcula, amen.

Pſal. 30.
Pſal. 24.

Viſio Ioſaphat.

Cum autem per aliquot horas cum lachrimis preces fudiſſet, genuaq; perſępè flexiſſet, in terram ſe proſtrauit, paulumq; obdormiſcens ſeipſum à quibuſdam horrendis viris arripi videt; regionibusq; quibuſdam, quas nunquam viderat, peragratis, in ampliſſimum cãpum perduci, pulchris floribus, atq; ingenti ſuauitate præditum, vbi & plantas omnis generis cernebat, inuſitatis quibuſdam & admirandis fructibus, tum viſu iucundiſſimis, tum perceptu ſuauiſſimis redũdãtes. Arborũ porrò folia ex tenuiſſima quadam aura dulcẽ ſonum edebant: ac dum impellerentur, inexplebilem odoris fragrantiam emittebãt. Quin etiam ſedes illic ſitæ erant, auro atq; ingentis pretij lapidibus ſtructæ,

ctæ, luculentum sanè splendorem afferentes: lectiq; item illustres, miris quibusdam stragulis, atq; elegantia, omnẽ orationis facultatem superante coornati. Adhæc aquæ profluebant, perquàm limpide, oculosq; ipsos oblectantes. Tũ autem per ingentem atq; admirandum hunc campum horredi illi viri eum in vrbem quãdam introduxerunt, inenarrabili splendore rutilantem, ex pellucido quidẽ auro muros, ex lapidibus aũt, à nemine vnquam visis, pinnas ac propugnacula extructa habentem. Et quis tandem est, qui vrbis illius pulchritudinem ac splendorem sermone consequi possit? Lux porrò supernè radijs identidem micans, omnes ipsius vicos imple bat, atque alati quidam exercitus, lucidi omnes in ea morabantur, eiusmodi cantum edentes, quem nunquã mortalis auris audiuit. Vocemque dicẽtem audijt: Hæc eorum, qui iustitiam coluerint, est requies. Hoc eorum, qui Domino suæ vitæ rationes probarint, oblectamentum. Hunc autem ex illo loco eductum terribiles illi viri retrorsum ducere velle dicebant. At ipse iucunditate illa, lætitiaque animi omnino raptus, Ne me quæso, inquiebat, ne me, inquam, hac lætitia, quæ nullis ver-

bis

bis exprimi potest, priuatę: verum hoc mihi concedite, vt in vno amplissimæ huiusce ciuitatis angulo degam. Illi autem ad hunc modum respondebant, fieri nunc minime potest, vt hic sis. Hoc autem multis laboribus ac sudoribus tandem consequeris, siquidem tibi ipsi vim intuleris.

Hoc sermone habito, ac maximo illo campo rursus peragrato, eum in tenebrosa loca, omnisque mœroris plena, atq; cum eo splendore, quem prius conspexerat, ac lætitia illa, è diametro pugnantia, duxerunt. Etenim obscura prorsus ac tenebrosa caligo erat: atque afflictione ac tumultu totus ille locus redundabat. Illic ignis fornax accendebatur, & carnificum vermium genus serpebat, vltricesque virtutes fornaci imminebant. Ac nonnulli miserum in modum igni conflagrabant: voxque huiusmodi audiebatur: Hic sceleratorum locus est: hic eorum cruciatus, qui fœdis flagitijs seipsos contaminarunt. Post autem ab his, qui eum illuc introduxerant, ex eo loco eductus est. Statimque ad sese rediens, toto corpore contremiscebat, lachrimæque fluminum instar ex ipsius oculis fluebant: atque omnis impudicę illius puellę, reliqua-

liquarumq; aliarum, pulchritudo, quouis cœno & sanie fœtidior ipsi visa est: memoriaque, ea quæ viderat, recolens, tum bonorum illorum cupiditate, tum dolorum illorum metu correptus, in lecto iacebat, sic affectus, vt nulla ipsi exurgendi potestas esset.

Vt autem de aduersa filij valetudine ad Regem allatum est, statim ad eũ profectus, quidnam ipsi accidisset, percontabatur. Ille autem, quidnam vidisset, exponit, aitque: Cur pedibus meis laqueum parasti, & incuruasti animam meam? Nisi enim Dominus adiuuisset me, paulo minus habitasset in Inferno anima mea. Verùm quam bonus Israel Deus his qui recto sunt corde; qui etiam eripuit humilitatem meam de medio catulorum leonum: dormiui conturbatus. Sed visitauit me Deus Saluator meus, mihiq́ue quantis ij, qui eum ad iracundiam prouocant, bonis sese priuent, quantisque rursum tormentis obnoxios se reddant, demonstrauit. *Psal. 56.* *Psal. 39.* *Psal. 72.* *Psal. 56.*

At nunc, ô pater, quoniam tu aures tuas occlusisti, ne vocem meam bona atque vtilia tibi occinentem audires, ne me saltem quo minus rectam viam capessam, impedias. Hoc enim cupit,

hoc expeto, vt omnibus rebus liberatus, ad ea loca contendam, in quibus Barlaam Christi famulus habitat, ac cum eo, quod mihi reliquum est vitæ, conficiam. Quod si me per vim retinere in animum induxeris, quamprimùm me mœrore ac tœdio extinctum videbis. Ita fiet, vt nec tu pater iam appelleris, nec me filium habiturus sis.

IOSAPHAT CRVCIS SIGNO dæmones fugat, atque acerrimè cum Theuda disputans, cum, idolorumque cultum insectatur, Deumq; laudibus afficit.

CAPVT XXXI.

RVRSVM igitur ingens Regem mœstitia inuasit: rursum omnem vitæ suæ spem despondere cœpit: atque acerba secum animo agitans, in palatium suum abijt. At verò improbi illi spiritus, qui aduersus diuinum iuuenem a Theuda missi fuerant, ad eum pudore suffusi redeunt, atque quamuis alioqui mendacio gaudeant, acceptã tamen cladem confitentur. Quippe perspicua cladis signa in scelerato suo vultu gerebant. Ille autem, Vsqueadeone, inquit,

inquit, imbecilles ac miseri estis, vt adolescentem vnum vincere minimè potueritis? Tunc improbi spiritus virtute diuina excruciati, veritatem inuiti in lucem protulerunt, his verbis vtentes: Christi potentiæ, ac passionis ipsius signo, quod Crucem appellant, ne tantillum quidem obluctari possumus. Nam cum ea effingitur, statim quotquot aëris principes ac mundi rectores tenebrarum sumus, quam celerrimè fugimus, ac prius etiam quam ea plene ac perfecte expressa sit, propulsamur. Quamobrem nos quidem in hunc iuuenem impetu facto, grauiter eum perturbauimus: verum ille cum Christi opem implorasset, ac Crucis signo seipsum muniuisset, nos irato animo propulit, atque firmissimum sibi præsidium comparauit. Ac proinde nulla interposita mora instrumentum illud arripuimus, cuius opera etiam princeps noster primum hominē aggressus est, eumq; potestati suę subiecit. Et quidem profecto nos quoq; vanam adolescētis spem pro nihilo ducebamus: verùm ad auxilium rursus accitus Christus, cœlestis iræ igni nos exustos in fugā vertit. Quare stat sententia, non vltra ad eum accedere. Ad hunc scilicet modum im-

Crucis signum dæmonibus terrori est. Ephes. 6.

probi spiritus Theudæ, ea quę contigerant, perspicuè declararunt.

Rex autem omni ex parte animo hęrens, consilioque destitutus, Theudam rursus accersit, ad eumque ait: Omnibus ijs, quæ docuisti, vir sapientissime, perfectis & absolutis, nihil tamen vtilitatis consecuti sumus. Nunc igitur, si quod tibi aliud consilium superest, illud experiamur. Fortasse enim aliquam depellendi mali rationem nanciscemur.

Cum autem Theudas, vt cum ipsius filio in colloquium veniret, petijsset, manè Rex, eo secum assumpto, ad visendum filiū proficiscitur. Cumq; prope eum consedisset, eum alloqui, ac probris insectari, atq; ipsius contumaciam animiq; rigiditatem accusare cępit. Illo verò recta dogmata rursum cōfirmante, Christiq; amore nihil antiquius habendum esse clamante, Theudas in medium prodiens, his verbis vins est: Quid nā, ô Iosaphat, ꝙ in immortalibus dijs nostris reprehendendum sit, inuenisti, vt tu ab eorum cultu discederes, ac Regis patris tui animū ita offendendo, totius populi odium tibi cōmoueres? An non ab ijs vitam accepisti? An non ipsi patri te dono dederunt, auditis videlicet

cet ipsius precibus, eoq; sterilitatis vinculis soluto? Cum autem multos inanes sermones, ac multas inutiles quæstiones iste inueteratæ improbitatis homo proponeret, atq; de Euangelij prædicatione argumenta necteret, hoc videlicet animo, vt eam suggillaret, atq; idolorum cultum confirmaret, ille superni Regis filius, atq; illius vrbis, quam non homo, sed Deus construxit, ciuis, posteaquam sese paulisper cōtinuisset, tum demum ad Theudam ait: *Heb.8.*

Audi, o impostura veterator, & palpabilibus tenebris caliginosior, semen Babylonicum, atq; Chalanicæ turris extructorum, quorum causa mundus confusus est, nepos, vane, inquam, atq; infelix senex, qui grauioribus, quā quinque illæ diuino igne cōcrematæ vrbes, sceleribus te constrinxisti. Ecquid alteris prædicationem, per quam ea quæ tenebris circumfusa erant, lucem acceperunt, per quam errantes viam inuenerunt, per quam ij, qui peribant, ac misera seruitute premebantur, in pristinum statum restituti sunt, cauillis insectari conaris? Cedo vtrum tandem ex his duobus præstantius est, nempe omnipotentem Deum cum vnigenito Filio & Spiritu sancto colere, Deū, *Genes.11.*

inquam, increatum & immortalem, bonorum omnium fontem, cuius nec imperium ac robur coniectura percipi, nec gloria mente comprehendi potest, cui Angelicorum ac cœlestium ordinum millia milium, & decies millia millium astant, cuius gloria cœlum & terra plena sunt, per quem omnia ex nihilo in ortum producta sunt, per quem mundus continetur ac conseruatur, ipsiusque prouidentia gubernatur, colere ac venerari, an vero pestiferos dæmones, atq; inanima simulacra, quorum laus & gloria adulterium est, ac puerorum constupratio, cæteraque flagitia, quæ de dijs vestris, in superstitionis vestræ voluminibus conscripta sunt?

Non vos pudet, miseri, atque ignis sempiterni cibus, Chaldaicique generis similitudinem gerentes, non vos, inquam, mortuas statuas humana manu extructas adorare pudet? Cæsum enim lapidem aut lignum ac fabrili arte politum DEVM nuncupatis: ac deinde eximium taurum, aut aliud fortasse ex pulcherrimis cuiusque generis animantibus assumentes, mortuo numini, qua vęcordia estis, immolatis. Atqui victima Deo tuo præstantior est.

est. Nam illum homo elaborauit: Deus autem animal procreauit. Ac propterea etiam brutum animal te, qui ratione præditus es, prudentia & sagacitate antecellit. Illud enim eum, a quo alitur, nouit: tu contra eius, a quo ex nihilo productus es, cuiusque beneficio viuis & conseruaris, ignoratione laboras. Ac Deum appellas, quem paulo ante ferro verberari, atque igne conflari, & malleis tundi videbas: quem argento atque auro cinxisti, atque a terra in altum sustulisti: postea in terram abiectus abiecti lapidis abiectior es adorator, non Deum adorans, sed mortua & animæ expertia manuum tuarum opera. Imò verò, ne mortuum quidem æquum est simulacrum appellare: verũ nouum quoddam ac tanta amẽtia dignum nomen excogitare par est. Nam lapideus comminuitur, testaceus confringitur, ligneus corrumpitur, æreus rubigine inficitur, aureus & argenteus igni conflatur. Quinetiam dij tui, partim exiguo ac vili, partim summo pretio vẽdũtur. Neq; enim ipsis diuinitas, sed materia pretium dat. Atqui Deum quisnã emere, aut vẽdere queat? Iam quonam pacto Deus appellatur, qui motus expers est? An non illud cernis, nec eũquã

ſtat, vnquam ſedere: nec cum qui ſedet, vnquam ſtare?

Idololatrarum amentia. Pudeat te, ô væcors: manum ori appone, ô ſtulte, qui res huiuſmodi laudas. Etenim a veritate auerſus, falſis picturis deciperis, atque in fraudem induceris, ſtatuas videlicet effingens, rebuſque manu tua effectis Dei nomen attribuens. Reſipiſce miſer, atque illud intellige, te Deo abs te facto antiquiorem eſſe. Cuius tandem furoris iſta ſunt? Hoccine tibi perſuaſiſti, te cùm homo ſis, Deum efficere poſſe? Qui tandem iſtud fieri queat? Quocirca non hominem effingis, verum hominis, aut cuiuſpiam animantis formam, non lingua, non faucibus, non cerebro, non vlla aliqua interna parte præditam. Ac proinde ne hominis quidem, aut animantis, ſimilitudo eſt: ſed inutilis omnino res, ac vanitatis plena. Quid igitur rebus ſenſu expertibus blandiris: Quid mente carentibus & inutilibus aſſides? Niſi latomi, aut architecti, aut malleatoris ars adeſſet, Deum non haberes. Niſi cuſtodes præſto eſſent, Deum tuum amiſiſſes. Nam quē ſæpe ſtolidorum hominū copioſiſſima vrbs tanquam Deum, vt ab eo cuſtodiatur obſecrat, cum eo ipſo pauci cuſtodes, ne ſurripiatur, remanent.

nent. Ac siquidem ex argento vel auro constet, diligenter custoditur. Si autem ex lapide, aut argilla, aut alia quadam viliori materia, seipsum custodit. Ita de vestra sententia valentior est is, qui ex argilla, quàm qui ex auro conflatus est.

An non igitur optimo iure vos stultos & cæcos ac stolidos homines irridere, vel potius luctu prosequi possumus? Quippe opera vestra, furorem potius, quam pietatem redolent. Nam qui rei militari studet, statuam, ad militaris speciei similitudinem expressam, ac certo loco positam, Martē nuncupat. Qui autem mulierum amore ad insaniam vsq; flagrat, animæ suæ cupiditatem pictura informans, vitium suum Deū efficit, Veneris scilicet nomine eum appelians. Alius rursus temulentiæ suæ causa, effi[illegible]o simulacro, Bacchum ipsum nominat. Eodemq; modo aliorum vitiorum cupidi, eorum simulacra constituerunt, viijsque suis Deorum nomen imponunt. Eaque de causa apud eorum aras libidinosæ saltationes existunt, & meretricij cantus, furiosique impetus. Quisnam autem execrandum eorum flag[illegible] com[illegible] morare queat? A[illegible] qui [illegible] ipso-

 rum

rum libidinem oratione complectens, os suum conspurcare sustineat? Verùm hæc omnibus perspicua sunt, etiam si ipsi taceamus. Hi tui dij sunt, ó statuis tuis stupidior Theuda. Hos vt adorem, hos vt venerer, admones. Tuæ profectò improbitati ac stultæ sententiæ cõsentaneum est istud consilium. At similis ipsis tu fias, atque omnes qui confidunt in eis.

Psal.113.

Ego autem Deum meum colam, meq; totum ipsi consecrabo, Deo inquã, Creatori, ac rerum omnium gubernatori, per Dominum nostrũ Iesum Christum, spem nostram, per quem etiam ad luminum Patrem in Spiritu sancto accessum habuimus, per quẽ ab acerba seruitute in ipsius sanguine liberati sumus. Nisi enim ipse etiam vsq; ad seruilem formam sese abiecisset, haudquaquã id consecuti essemus, vt in filios adoptaremur. Quippe nostra causa se ipse abiecit: nec deitatem rapinam arbitrat' est, sed quod erat permansit, & quod non erat assumpsit. Consuetudinem cum hominibus habuit, carne sua in crucem ascendit, triduo in sepulcro conditus est, ad Inferos descendit, inde eos, quos sub peccato vẽditos, horrẽdus mundi princeps vinctos tenebat, eduxit. Quidnam

Ephes.2.

Philip.2.

Baruch.3.

igitur hinc detrimenti tulit, quod eo nomine eum cauillis insectari videris? An non perspicis in quot fœda & obscœna loca radios suos Sol demittat, quotque fœtida cadauera conspiciat? An hinc labem aliquam contrahit? An non potius ea, quæ sordida ac putida sunt, exsiccat atque constringit, quæ caliginosa sunt illuminat, atque interim ipse prorsus incolumis, ac labis omnis expers manet? An non item ignis ferrum, quod sua natura nigrum ac frigidum est, assumens, prorsus inflammat, atque candefacit, nec interim ferri proprietates vlla ex parte recipit? Non enim eo malleis contuso aliquid perpetitur, aut detrimenti quicquam accipit.

Quocirca si hæc quæ creata sunt, eamque naturam habent, vt aliquando intereant, ex viliorum ac deteriorum rerum contagione nullo incommodo afficiuntur, qua tandem ratione, ô stolide ac saxeo corde prædite, irridere me idcirco audes, quod Filium ac Deum Verbum à paterna gloria nullo modo discessisse, sed cùm Deus esset, humanæ salutis causa corpus humanum assumpsisse dicam, vt homines diuinæ ac spiritualis naturæ participes

efficeret, nostramque substantiam ex subterraneis inferni partibus eductam, cœlesti gloria exornaret, atque item vt tenebrarum huius sæculi principem, susceptæ carnis tanquam illecebris quibusdam inescatum, superaret, genusq; nostrum ex ipsius seruitute ac tyrannide liberaret? Vnde etiam Crucis tormentum sine perpessione subijt, duas videlicet suas naturas declarans. Vt enim homo, in Crucem agitur: Vt Deus
Luc.23. autem, Soli tenebras offundit, terram quatit, ac multa corpora morte functa è sepulcris excitat. Rursum, vt homo moritur: vt autem Deus, spoliato Inferno, ad vitam redit. Ob idque etiam clamauit Propheta, Infernus in amaritudine fuit, occurrens tibi deorsum. Siquidem in amaritudine fuit, atque illusus est, cùm nudum hominem sese accepisse putans, in Deum incidit, ac repente inanis & captiuus extitit. Resurgit itaque vt Deus. atque in cœlum, vnde nullo modo digressus fuerat, ascendit, ac nostram despicabilem atq; omnibus inferiorem naturā omnibus superiorem reddidit, immortaliq; gloria rutilantē in gloriæ throno collocauit. Quidnam igitur hinc Deo Verbo detrimenti conflatum est, quod tu cum
male-

maledictis atq; contumelijs insequi nō erubescis? Vtrum quæso ex his duobus præstantius est, nempe hæc confiteri, atque hunc bonum, hominumque amātem Deum venerari (qui iustitiam mādat, continentiam præcipit, puritatem præscribit, ad misericordiam propensum esse docet, fidem præbet, pacem prædicat, ipsamet veritas & nominatur, & est, ipsamet charitas) hunc inquā venerari, an contra improbos & plurimis flagitijs deuinctos, ac tam rebus ipsis, quam nominibus fœdos & obscœnos deos tuos? Væ vobis, ô saxis duriores, & brutis amentiores, atque exitij filij, ac tenebrarum hæredes. Beatus autem ego, ac Christiani omnes, qui bonum ac benignum Deum habemus. Nam qui ei cultum adhibent, etiamsi ad breue aliquod tempus in hac vita rebus aduersis conflictentur, at immortalem tamen mercedis fructum in sempiternæ ac diuinæ beatitudinis regno percipient.

THEVDAS SVPERIORI ORAtione commotus, Dei fidem amplectitur, magicosque omnes libros vrit.

CAPVT XXXII.

DIXIT autem ad eum Theudas: En illud perspicuum est, multos & magnos & sapientes viros atque interpretes, ac tum virtute, tum doctrina admirabiles, religionem nostram instituisse, omnesque orbis terræ Reges ac Principes eam vt præclaram atque omni periculo vacuam excepisse. Galilæorum contra doctrinam rusticos quosdam ac pauperes & abiectos viros, eosque perpaucos, nec plures quàm duodecim, prædicasse. Num igitur ignobilium ac rusticorum prædicatio, multorum ac magnorum virorum, quique tanta sapientiæ laude floruerunt, legibus atque institutis potior habenda est? Quid autem habes, vnde hos vera dicere, illos mentiri demonstres?

Rursum igitur Regis filius respondit: Asinus es, ô Theuda, vt dici solet, lyram audiens, atq; intellectus expers manēs, Psal. 57. vel, vt rectius loquar, aspis, aures obturans, ne præclarè incantantium vocē

exaudias. Recte igitur de te à Propheta dictum est. Si mutare queat Aethiops pellem suã, ac pardus varietates suas, tu quoq; stulte & cæce, benefacere poteris, cùm mala didiceris. Quin te vis veritatis sensu afficit? Nam hoc ipsum quod ais, à multis admirabili sapientia præditis viris nefarios tuos cultus laudari, atque à multis Regibus confirmari, contraque Euangelicam prædicationem à paucis, iisque obscuris viris prædicari, id verò tum religionis nostræ vim, tum improborum vestrorum dogmatum imbecillitatem ac perniciem demonstrat: quippe cum doctrina vestra, quamuis eruditos patronos ac firmos adiutores habeat, debilitetur tamẽ & extinguatur, nostra autem religio, licet omni humano subsidio careat, Sole tamen clarius luceat, orbemque totum occuparit: Nam si ab Oratoribus & Philosophis edita fuisset, Regesque ac Principes adiutores habuisset, dicere fortasse, vir improbe, potuisses, humanam potentiam id totum præstitisse. Nunc verò sanctum Euangelium à vilibus piscatoribus conscriptum, atque ab omnibus tyrannis vexatum, nihilo tamen secius totum orbem obtinere perspiciens (in omnẽ enim, inquit ille

Hier.13.

Argumentum Theodore in eum retorquet.

Psal.18.

Rom.10. terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum) quid iam aliud dicere possis, quàm diuinam & inuictam potentiã esse, salutis humanæ causa cultum suum confirmantẽ? Ecquod autem, ô væcors, argumentum, ijs, quæ iam allata sunt, præstantius quæris, quo tuos mentiri, nostros vera loqui probẽ? Nam nisi tua omnia nugæ ac figmenta essent, profectò cùm tantis humanis viribus nitantur, minime imminuerẽtur *Psal.36.* ac debilitarentur. Vidi enim, inquit ille, impium superexaltatum & eleuatum sicut cedros Libani: & transiui, & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. De vobis, qui insani idolorum cultus propugnatores estis, hæc dixit Propheta. Iam iamque enim: & *Psal.67* non inuenietur ipsius locus: sed sicut defecit fumus, deficiet, & quemadmodum deficit cera à facie ignis, sic peribitis.

Contra de Euangelica Dei cognitione dixit Dominus. *Luc.21.* Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Ac rursum Propheta his verbis *Psal.101.* vsus: In principio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cœli. Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes sicut vestimentum veterascent.

Et si-

Et sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur: tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient. Ac diuini quidem aduentus Christi præcones, & sapientes orbis terrarum piscatores, qui ex erroris ac fraudis voragine omnes extraxerunt [illegible], qui peccati vere [illegible] per signa et prodigia commeruerunt, in mundo fecerunt, cæcis lucem donantes, surdis auditum, claudis gressum, mortuis denique vitam impertientes. Nam vel eorū duntaxat vmbræ omnes hominum morbos profligabant. Dæmones, quos vos vt Deos metuitis, non modò ab humanis corporibus depellebant, sed etiam Crucis signo ex ipso terrarum orbe fugabāt: cuius ope atque adiumento omne quidem Magiam deleuerunt, veneficiaque omnia irrita reddiderunt. Atque illi quidem humana infirmitate per Christi virtutem ad hunc modum sanati, rebusque omnib. conditis renouatis, tanquā veritatis præcones ab omnibus ijs, qui sapientia præditi sunt, laudantur, admirationique habētur. Quid autem habes, quod de Sapientibus atque oratoribus tuis, quorum Deus sapientiam stultam fecit, de illis, inquam, diaboli patronis, in medium afferas? Quid memoria dignum

Act. 5.

1. Cor. 1.

gnum mundo reliquerint, expone. Quid de ipsis, quod prædicas, habes, nisi dementiam ac turpitudinem, inanemque artem, verborum elegantia fœtidæque suæ religionis cœnum contegentem?

Quin etiam ex poetis tuis quicunque ab ingenti furore atque insania vel tantulum emergere potuerunt, id quod verius erat, dixerunt, nempe eos, qui Dij appellantur, homines extitisse, ac propterea quod quidam eorum vrbibus & regionibus imperarunt, quidam autem aliud quiddam nullius penè momẽti, dum viuerent, effecerunt, homines errore lapsos, Deorum nomine eos appel-

Seruch statuarum inuentor. lasse. Principio enim Seruch ille statuas inuenisse litterarum monumentis proditus est. Siquidem eos, qui antiquitus, vel strenui animi, vel amicitię, vel cuiuspiam alterius virtutis opus memoria dignum edidissent, statuis ornasse dicitur. Posteri autem, maiorum mentem ignorantes, nempe quod memoriæ duntaxat causa, ijs, qui laude dignum aliquid effecissent, statuas & columnas erexissent, dæmonis vitij authoris opera paulatim aberrantes, homines ijsdem passionib. obnoxios, ac corruptioni subiectos, tanquam immortales Deos adorarunt, sacrificiaq; ipsis ac libamina excogitarunt.

runt: dæmonibus videlicet in statuis habitantibus, atque huiusmodi honorem & sacrificia ad sese pertrahentibus. Illi itaque eos, cui Deum in notitia habere minimè probant, duplici de causa, vt se Deos esse existiment, adducunt: altera, vt ipsi hoc nomine celebrentur: gaudent enim ipsi, vtpote fastu atque arrogantia pleni, cum ipsis tanquam dijs honor tribuitur. Altera, vt eos, quos in fraudem induxerint, ad præparatum sibi sempiternum ignem trahant. Eoque nomine omni flagitij ac turpitudinis genere ipsos erudierunt: adeò vt eorum fraudi atque impostura semel addicti homines, mentis tenebris circūfusi, atque ad malorum colophonē venientes, sui quisque vitij ac sui cupiditatis statuam fixerint, Deumque nominarint. Qua quidem in re, cùm erroris sui nomine execrandi sint, tum verò ob earum rerum, quas adorant, absurditatem maiori execratione dignos se præbuerunt. Id autem tandiu locum habuit, quoad Dominus, per viscera misericordiæ suæ, nos, qui ipsius fide præditi sumus, ex improbo ac pestifero huiusmodi errore liberauit, veraque Dei cognitione imbuit. Neque enim in alio vllo salus est, nec præter ipsum solū, qui mūdum effecit, ac virtutis suę verbo omnia

Rom. 1.

Act. 4.

Hebr. 1.

omnia potest, alius Deus aut in cœlo, aut in terra est. Verbo enim Domini, (in
Psal.32 quam ille,) cœli firmati sunt: & spiritu oris eius, omnis virtus eorum: atque omnia
Ioan.1. per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est.

Theudas autem cùm hæc verba audiuisset, atque huiusmodi sermonem diuinitus infusa sapiētia plenum esse cerneret, tanquam tonitrui sono perculsus, silentio tenebatur. Tandem autem aliquando miseriam suam agnoscens (obtenebratos enim cordis ipsius oculos salutaris doctrina tetigerat) ingenti anteactæ vitæ pœnitudine affectus est: atque cōdemnato idolorum errore, ad pietatis lucem accurrit, ac deinceps à scelerata & execranda vitæ ratione vsque adeo sese remouit, tantumque cum turpibus animi affectionibus magicisque artibus bellum gessit, quantum ante amoris fœdus cum ipsis fecerat. Nam tum in medio concilio stans, præsidente Rege, magna voce exclamauit: Verè, ô Rex, spiritus Dei in filio tuo habitat, verè fracti ac superati sumus, nec defensionem vllā habemus, nec ad ea, quæ ab ipso commemorata sunt, vel oculos ipsos obuertere possumus. Magnus igitur re vera Christianorum Deus est, magna ipsius fides, magna mysteria. Con-

Theudas oratione Iosaphat ad fidem adducitur

Conuersus itaque ad Regis filium, ait: Dic quæso, o claro ac illustri animo præditè, Deus ne me excepturus est, si ab improbis actionibus abscedens, ad eum me conuertero: Sanè, inquit veritatis præco, sanè, inquam, te excipiet, omnesque item qui ad ipsum sese conuerterint. Nec vero vulgari modo excipiet. verũ verbo e longinqua regione redeunti, hoc est, à scelerata vitæ ratione ad meliorem frugem sese conuertenti, obuiã prodibit, eumque amplectetur, & exosculabitur: ac peccati fœditate detracta, statim ipsi vestimentum salutaris impo net, clarissimaque gloriæ stola eum induens, mysticum supernis virtutibus e pulum peraget, ob receptam videlicet ouem perditam festum diem celebrãs. Ipsemet enim Dominus ingens in cœlo gaudium esse dixit, super vno peccatore pœnitentiam agente. Ac rursum: Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Et per Prophetam: Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur à via sua, & viuat. Conuertimini à via vestra mala: & quare moriemini domus Israel? Iniquitas iniqui non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit iustitiam, & in man-

Luc.15.

Ibidem.

Luc.5.

Eze.h.18.

mandato vitæ ambulauerit: vita viuet, & non morietur. Omnia peccata, quæ admisit, non memorabuntur, quia iudicium & iustitiam fecit: in ipsis viuet. Ac
Esa 1. rursum per alterum Prophetam exclamat; Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere. Si fuerint peccata vestra sicut coccinum, tanquam nix dealbabuntur: & si fuerint rubra velut vermiculus, sicut lana alba erunt. Cum igitur hæ pollicitationes, ijs qui ad meliorem frugem sese receperint, a Deo propositæ sint, ne cuncteris, ô homo, nec moram vllam adhibeas: verùm ad Christũ
Psal. 32. benignum Deum nostrum accede, & illuminare: & facies tua non confundetur. Nam simulatque in diuini baptismatis piscinam immersus fueris, tota veteris hominis spurcities, atque vniuersa scelerum sarcina in aqua sepelietur, atque in nihilum dilabetur: tuque nouus illinc ac recens, atque ab omni labe purus conscendes, nullam peccati labem aut rugam tecum ferens. Ac deinceps in te situm erit, vt purgationem per viscera misericordiæ Dei nostri hinc contractam tuearis, atque conseruces.

Theu-

Theudas igitur his verbis institutus, statim ex aula excedit, atque ad sceleratam speluncam suam profectus, magicos libros suos tanquam sceleris omnis promtias, ac diabolicorum arcanorum thesauros, exussit. Ipse autem ad sacrosancti illius viri, ad quem etiam Nachor perrexerat, antrum sese cōfert, rerumq; suarū omnium statum ipsi exponit, capiti suo terram aspergens, grauesq; gemitus edens, ac seipsum lachrimis perfundens, nefariaque sua flagitia Seni ordine commemorans. Ille autem, vt qui salutis animæ afferendæ, atque ex versipellis draconis faucibus eripiendæ, peritissimus esset, salutaribus verbis cum demulcet, ac velut excantat, veniā spondet, ac propitium & facilem ipsi iudicē fore pollicetur. Ac postea, cùm eum Christianæ fidei rudimentis imbuisset, multorumq́ue dierum ieiunium ipsi indixisset, eum diuino baptismo lustrauit. Ac deinceps per omnem vitæ cursum ille sincero animo de admissis scelerib. pœnitentiam egit, lachrimisq́ue ac gemitibus Deum placare studuit.

Ieiunium indictum pro peccatorum commissorum satisfactione, contra nouos hæreticos.

REX

REX DE ARACHIS CONSILIO regnum suum cum filio suo ex æqua partitur, eumque ad sui regni partem mittit. In qua ille innumeros homines ad fidem conuertit.

CAPVT XXXIII.

QVæ cùm ad hunc modum euenissent, Rex consilij inopia vndique destitutus, in graui planè mœrore versabatur, animoque magnopere iactabatur. Coacto autem rursum Senatu, quidnam de filio suo faceret, dispiciebat. Cum autem multi multas sententias in mediũ protulissent, Araches ille, de quo superius mentionem fecimus, qui & ducum omnium clarissimus erat, & principem in Senatu locum obtinebat, his ad Regem verbis vsus est: Quidnam, ó Rex, filio tuo facere oportuit, quod non fecerimus, vt ad sequenda nostra dogmata, deosque nostros colendos eum induceremus? Verũ, vt video, impossibilia aggredimur. Siquidem à natura ipsi, aut etiam fortasse à fortuna, peruicacia & animi durities insita est. Itaque si ipsum supplicijs ac cruciatibus afficere in animũ induxeris, tum ipse naturæ hostem te

præ-

præbebis, patrisq; nomen amittes, tum ipsius iacturam facies, vt qui pro Christo mortem oppetere paratus sit. Reliquum est igitur, vt hāc rationem ineas, nempe vt regnū cum eo partiaris, eiq; in ea parte, quæ ad eū attinuerit, regij muneris administrationem cōmittas. Ac siquidem negotiorum natura, rerumq; mundanarum cura, eum ad institutum nostrum vitæq; genus amplectendum pertraxerint, res nobis ex sententia succedet. Mores etenim in animo vehemēter corroborati, ęgre expungi atque obliterari possunt, verborumq; potius blāditijs, quam vi commutantur. Sin autē in Christianorum religione perstiterit, illud ipsum certè, quod filio non sis orbatus, mœrorem tuum aliqua ex parte mitigabit. Hanc orationē cùm Araches habuisset, omnes ipsius sententiam cōprobarunt. Ac proinde Rex se ita facturum assensit.

Arachis sententia.

Inueteratè mores vix possunt per vim euelli.

Itaq; postridie, cùm illuxisset, filium acciuit, eumq; ita est allocutus. Hic mihi, ô nate, postremus ad te sermo est, cui nisi quamprimùm parueris, atq; in hac saltem re pectoris mei dolorem leniueris, non vltra, mihi crede, indulgenter te cum agā. Percontante autem illo, quid sibi hoc sermone vellet: Quoniā, inquit

illū, multis susceptis laboribus præfractum & contumacem te ad omnes reperi, vt qui nullis vnquam sermonibus meis parendum tibi duxeris, age, diuiso imperio meo, id faciam, vt tu separatim degas, ac regnum geras. Ita, iam tibi, quam cupis, viam ingredi tutò licebit. Diuina autem illa anima, quanquam alioqui Regem hoc sibi labefactādi sui instituti causa proponere compertum haberet, obtemperādum tamen duxit, hoc scilicet animo, vt ex ipsius manibus elapsus, viam, quam expetebat, ingrederetur: Sermonē igitur excipiens, ad Regem ait: Equidem ipse diuinum illum virum, qui mihi salutis iter commonstrauit, quærere gestiebam, rebusque omnibus valere iussis, cum eo, quicquid mihi vitæ reliquum est traducere. Verū quoniā per te, ô pater, mihi ea, quæ cordi sunt, facere minimè licet, hac in re tibi morem gero. Siquidem in ijs rebus, in quibus perspicuum exitium atq; abalienatio à Deo non proponitur, Patri obtemperare pulchrum est.

Rex itaque summa lætitia perfusus, regionem omnem imperio suo ac ditioni subiectam in duas partes diuidit, filiumq; Regem creat, ac diademate exornat, regiaq; omni gloria insignitum in e-

in eam regni partem, quæ ipsi attributa erat, cum luculenta satellitum manu emittit Principibus autem ac ducibus, reique militaris præfectis & satrapis, si quorum voluntas ita tulisset, cum filio suo ac Rege proficiscendi potestatem facit. Atque ingentem quandam ac numerosissimam vrbem, in qua regiam sedem haberet, assignat, omniaque ea, quæ Regibus conueniunt, ipsi impertit. Tum igitur regiã authoritatem ac potestatem nactus Iosaphat, cùm ad eam vrbem, in qua ea, quæ ad regnum gerendum pertinebant, parata erant, venisset, Dominicę passionis signum, hoc est, venerandam Christi Crucem, in singulis vrbis turribus collocauit. Idolorum autem delubra & aras deiecit, atq; à fundamentis ipsis eruit, nullas videlicet impietatis reliquias linquens.

Quid in regni auspicijs fecerit Iosaphat.

Atq; in media vrbe ingens ac præclarum templum Christo Domino excitauit, plebiq; imperauit, vt ad eum locum crebrò commeans, Deo per Crucis adorationem cultum adhiberet. Ac tunc ipse ante omnes in medium prodiens, intentissimo animo preces fundebat, omnesq; eos, qui sub ipsius potestate ac ditione erant, monebat, obsecrabat, nihil deniq; prætermittebat, quo ipsos à super-

Templum magnũ & speciosum Iosaphat Christo Domino ædificat, imperat, vt illuc omnes conueniãt, ad exhibendũ

Deo cultũ per Crucis adoratio-nẽ. Quid hic dicent haretici?

superstitioso errore abstraheret, atq; ad Christum adiungeret: idolorum cultus fraudem atq; impostură indicabat, Euangelij prædicatione exponebat, Dei verbi plenam indulgẽtię demonstrationem cõmemorabat, aduentus ipsius miracula prædicabat, Crucis supplicium, per quod salutem cõsecuti sumus, declarabat, Resurrectionis vim atq; in cœlos ascensionem narrabat, deniq; tremẽdum illum diem annunciabat secundi ipsius horrendi aduentus: atque tum recondita pijs bona, tum eos cruciatus, qui impios ac sceleratos manent. Hæc omnia per quã lenibus ac blandis verbis complectebatur. Neq; enim tam potestatis amplitudine ac regia magnificentia, quam modestia & lenitate venerationem ac terrorem sibi commouere cupiebat. Quæ etiam res omnes ad eum magis pertrahebat, nimirum quod, vt vita & actionibus admirandus, ita etiam animo facilis ac modestus esset. Ex quo effectum est, vt potentia magnum à modestia & mansuetudine subsidium nacta, omnes eò adduceret, vt ipsius verbis parerent.

Siquidem in tam breui adeò temporis curriculo, plebs omnis ipsi subiecta tam oppidani quàm finitimi, diuinis ipsius sermonibus in Christiana religione

instituebantur, ac falsum multorũ deorum cultum iurabant, & ab idolorum sacrificiis & execrãdo eorum cultu sese abrumpebant, atq; ad fidem erroris expertem sese conferebant, ipsiusq; doctrinæ innouati, ad Christum adiungebantur. Omnes autem sacerdotes & monachi, ac nonnulli Episcopi, qui ob patris ipsius metum in montes & speluncas sese abdiderant, è latibulis suis exeuntes, læto animo ad eum proficiscebantur. Ipse verò iis, qui Christi causa tantis molestiis & acerbitatibus, tempestatibus affecti fuerant, obuiam prodiens, eos honorificè excipiebat, atq; in palatium suum introducebat, pedes ipsorum lauans, squallidam comam abstergens, atq; omni officij genere ipsos complectens. Post autem Ecclesiam recens à se constructam dedicandam curat, atque Episcopum quendam, qui fidei Christianæ causa multis ærumnis conflictatus fuerat, suique Episcopatus thronũ amiserat, antistitem in eo instituit, virum, inquam, sanctũ, & Ecclesiasticorũ canonũ peritum, diuinoq; zelo prorsus flagrantem. Ac tum piscina ex tempore facta, eos, qui ad Christum sese conuerterant, baptizari iubet. Et quidem

Dedicat Ecclesiam Iosaphat & ædificatam. Quod nota contra fulneriones, qui Ecclesiarum dedicationes derident, ipsi magis deridẽdi aut potius defflendi.

dem principes ac magistratus primi baptizati sunt: post autem, qui militaris ordinis erant, ac reliquum vulgus. Ac qui baptismum suscipiebant, non modò animarum sanitatem consequebantur, verùm etiam quicunque corporis morbis & febribus laborabant, abiecta omni aduersa valetudine, tum animo puro, tum integro corpore è piscina reuertebantur: percepta videlicet tum animorum, tum corporum sanitate.

Legant hæc hæretici qui templorum cultui tantopere aduersantur, & resipiscant à suis erroribus.

Ob eamq; causam ingens hominum multitudo ad Regem Iosaphat vndecunque confluebat, pietatis doctrina ab eo imbui exposcens, atque omnia idolorum templa euertebantur: omnesque opes ac pecuniæ in fanis reconditæ abstrahebantur: eorumque loco sacrosancta templa Deo exædificabantur, opesque illas, ingentisque pretij vestes ac thesauros Rex Iosaphat ipsis assignabat: vilem scilicet ac superuacaneam illam materiam hac ratione vtilem ac fructuosam efficiens. Execrandi porrò dæmones, qui in fanis illis & altaribus commorabantur, atrocissimum in modum vexabantur, ac fugabantur, coortamque sibi calamitatem audientibus multis clamabant. Atque finitima illa vniuersa regio tenebrosa ipsorum fraude at-

de atq; impostura liberabatur, ac Christianorum fides ab omni labe ac reprehensione liberæ luce collustrabatur.

Siquidem ipse quoque Rex omnibus virtutis exemplar erat, ac permultos ad eandem voluntatem & sententiam excitabat, & inflammabat. Huiusmodi quippe principatus atq; imperij natura est. Sēper enim subditi ad eum, qui rerum potiuntur, sese componunt, eaque amare ac consectari solent, quibus principem delectari sentiunt Hinc Deo adiuuante pietas ipsis augebatur, nouosque in dies progressus faciebat, ac Rex in Christi mandatorum obseruationem totus incumbebat, atque ex ipsius charitate pendebat. Eratque verbi gratiæ dispensator, ac multarum animarum gubernator, ad DEI portum eas appellens. Etenim illud exploratum habebat, omnium regiorum munerum hoc primarium & præstantissimum esse, vt homines ad DEI metum ac iustitiæ cultum erudiat. Quod etiam ipse faciebat, seipsum videlicet ad imperio tenendas animi perturbationes comparans, subditosque suos admonens, atque optimi naucleri instar iustitiæ clauum sedulò tenens. Nam hæc demum veri regni-

Subditi principes imitari solent.

Quoduam precipuū Regis munus sit.

lex ac norma est, nimirum voluptatibus imperare, iisque dominari, quemadmodum ipse etiam faciebat. Quippe nec de maiorum nobilitate, nec de regia gloria, in qua versabatur vllo modo sese efferens (quandoquidem luteum omnes generis autorem habemus, eiusdemque argillæ pauperes æquè ac diuites sumus) verùm in humilitatis abyssum mentem suam assiduè conijciens, futuramq. beatitudinem animo & cogitatione complectens, inquilinum hic se ipsum esse ducebat: ea autem propria esse statuebat, quibus post huius vitæ peregrinationem frueretur. Cùm autem hæc præclarè gessisset, atque omnes, quibus præerat, a veteri atque à patribus tradito errore liberatos, eius, qui nos pretioso suo sanguine ex mala seruitute redemit, seruos effecisset, postea id animo agitare cœpit, vt beneficentiæ ac largitionis virtutem excoleret. Nam temperantiam quidem ac iustitiam numeris iam omnibus absoluerat: vt qui, & temperantia corona redimitus, & iustitiæ purpura conuestitus esset. Illud igitur animaduertebat, terrenarum opum inconstantiam profluentium aquarum cursum imitari. Quocirca illic eas recondere properabat, vbi neque tinea, neque rubigo

Opum terrenarum inconstantia.

bigo

bigo demolitur, nec fures effodiunt ac furantur. Itaque sine vlla parsimonia pecunias omnes in pauperes distribuere cœpit. Illud enim perspectum habebat, ei, qui ad ingentem potentiam peruenerit, curandum esse, vt eum, cuius beneficio potentiam consecutus sit, pro viribus imitetur.

Hac porro ratione cum ad Dei imitationem accessurum esse, si nihil misericordia potius atque antiquius ducat. Quamobrem pietatis opes, quæ & hic futuræ voluptatis spe animum oblectant, & illic speratæ beatitudinis fructu animum exhilarant, super aurum & lapidem pretiosum sibi aggerebat. Postea carceres suos perscrutans, tum iis, qui ad metalla damnati erant, tum iis, qui a creditoribus strangulabantur, ac denique omnibus omnia copiosè subministrabat. Orphanorum omnium, & viduarum, ac pauperum pater erat, indulgens inquam ac benignus pater, atque ita comparatus, vt seipsum beneficio affici existimaret, cùm in eos beneficij aliquid conferret. Nam cum animo liberalissimo ac vere regio præditus esset, egentibus omnibus affatim tribuebat: quod scilicet infinitis partibus maiorem mercedem hinc speraret, cùm

tempus illud aduenisset, quo merces actionibus rependenda esset.

Cum autem huiusmodi ipsius fama breui quaquauersum sparsa esset, omnes ad eum, tanquam aliquo vnguenti odore conciitati, quotidie confluebant, vt, tum corporum, tum animorum paupertatem excuterent. Atque ipse omnibus in ore erat. Neque enim terror ac tyrannica vis populum pertrahebat: verum desiderium ac sincerus erga eum amor: qui quidem diuinitus atque ex præstantissima ipsius vitæ ratione in omnium animis insitus erat. Tum igitur, tum inquam, ij quoque qui sub patris ipsius imperio erant, ad eum potius sese adiungebant, omniq; abiecto errore veritatem prædicabant. Ac domus quidem Iosaphat crescebat & inualescebat: domus autem Abenner decrescebat, ac debilitabatur, quemadmodũ scilicet de Dauide ac Saule in Regum libro proditũ est. 2. Reg. 3.

REX ABENNER RESIPISCIT, ac Christianos amare incipit, filiumque accersit, vt ab eo fidei doctrinam intelligat.

CAPVT XXXIIII.

HAEC Rex Abenner conspiciens, tandem aliquando recepta mente

falsorum

falsorum Deorum suorum, atque inanis imposturæ imbecillitatem condemnauit. Ac rursum coactis senatorij ordinis principibus, quæ ipse in animo haberet, in lucem protulit. Omnibus autem eadem confirmantibus (visitauit enim eos Oriens ex alto, hoc est, Saluator, exaudita videlicet famuli sui precum oratione) Rex de his rebus filium certiorem faciendum esse censuit. Itaque postridie Epistolam ad eum scripsit, hoc exemplo. *Luc. 1.*

Rex Abenner charissimo suo filio Iosaphat salutem.

Cogitationes multæ, ô charissime fili, animum meum subeuntes, eum grauissimè conturbãt. Etenim nostra omnia instar fumi deficere atq; euanescere, ac cõtra religionem tuã Sole clarius fulgere conspiciens, ea, quę à te mihi dicta sunt, vera esse sensi, quodque densæ scelerum & impietatis tenebrę nos ita obruebant, vt in veritatem oculos conijcere, atque omnium rerum parentem & architectum agnoscere minimè possemus, verùm lucem vsq; adeò splendidam abs te nobis demonstratã, occlusis de industria oculis perspicere recusaremus, atque te multis malis afficeremus, & (ô me miserũ) haud paucos Christianos crudelem in modum trucidaremus: qui quidem *Regis ad filium Epistola.*

inuicta potentia ipsis opem ferente, corroborati, ad extremum vsque spiritum aduersus immanitatem nostram dimicarunt. Nunc vero detracta ex oculis nostris crassa illa caligine, exiguum quendam veritatis radium cernimus: priorumq; vitiorum pœnitudo animu subit. Verum hunc quoque splendorem alia horrendæ desperationis nubes exoriens opprimere atq; extinguere conatur, mihi videlicet, peccatorum meorum multitudinem ob oculos proponens, quodque iam ego Christo odio atque execrationi sum, eaque in causa, vt iam ab ipso recipi nequeam, vt qui aduersus eum rebellarim, ipsique bellum indixerim. Quid igitur ipse, ó suauissime fili, ad hæc dicas, fac quamprimum sciam: ac, quid mihi, Patri tuo faciendum sit, doce, atq; ad eius, quod in rem meam futurum sit, cognitionem, me tanquam porrecta manu, fac ducas. Vale.

Procumbere ad imaginē Christi, ad agēdas illi gratias opus bonum est.

Hanc epistolam cùm Iosaphat accepisset, quæque in ea continebantur, legendo peragrasset, voluptate simul & admiratione animus ipsius impletus est. Atque in cubiculum suum confestim ingressus, & ante Dominicam effigiem in faciem abiectus, terram lachrimis perfundebat, simul & Domino gratias agens,

gens, & ad ipsius laudationem exultationis labia mouens, hisq; verbis vtens.

Gratiarũ actio pro patris conuersione.

Exaltabo te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in seculum, & in seculum seculi. Magnus es, Domine, & laudabilis valde: & magnitudinis tuæ non est finis. Et: Quis loquetur potentias tuas? auditas faciet omnes laudes tuas? Qui conuertisti petram in stagna aquarum: & rupem in fontes aquarum. En enim etiam rupes hæc, ac rupe durius patris mei pectus, tua voluntate ceræ instare mollitum est. Potes enim etiam ex lapidibus excitare filios Abrahę. Gratias tibi ago, benigne Domine ac Deus misericordiæ: quoniam in peccatis nostris lenitate vsus es, atque etiamnum vteris: & ad hunc vsque diem impunitos nos reliquisti. Nam nos quidem iam pridem à tua facie abijci merebamur, atque in hac vita publica infamia notari, quemadmodum scelerati illi Pentapolitæ; qui igni ac sulphure conflagrarunt. At patientia, & incõparabilis lenitas tua, benignè nobiscum egit. Gratias tibi ago indignus ego ac despicabilis, etiamsi benignitati tuæ laudandæ ac celebrandæ impar sim. Ac te Domine Iesu Christe, inuisibilis Patris fili ac Verbum, qui omnia verbo produxisti,

Psal 144.
Psal. 105.
Psal. 113.
Matth 3.
Basil. lib. const. ca. 1.
Genes. 19.
Matth 12.

ac voluntate tua contines & tueris, qui in ligno extensus es, ac fortem vinxisti, iisque, qui ab eo vincti tenebantur, sempiternam libertatem attulisti, te inquam per miserationes tuas obtestor, vt nunc quoque inuisibilem, & omnium rerum effectricem manum tuam extendas, ac seruum tuum & Patrem meum ex graui illa diaboli captiuitate prorsus liberes, teque sempiterna vita præditum, & verum Deum ac solum immortalem & æternum Regem esse, apertissimè ipsi ostendas. Contritionem quæso animi mei propitio ac placido oculo aspice, ac pro ea tua pollicitatione, in quam mendacium non cadit, à meis partibus sta, qui te rerum omnium effectorem, conditorem, & gubernatorem confiteor, & agnosco.
Ioan. 4. Fluat in me saliens aqua tua, deturque
Ephes. 6. mihi sermo in apertione oris, ac mens in te angulari lapide recte defixa; vt ego inutilis seruus tuus Patri meo incarnationis tuæ mysterium, vti par est, exponere, atque à vano pestiferorum dæmonum errore per potentiam tuam ipsum abducere, tibique Deo ac Domino, qui non vis mortem peccatorum, sed eorum resipiscentiam ac pœ-
Ezech. 18. nitentiam expectas, conciliare queam.

Quo-

Quoniam tu gloriosus es in sæcula sæculorum, Amen.

Cum ad hunc modum orasset, atq; hoc sibi persuasisset, se voti sui compotem futurum, Christi misericordia fretus, illinc cum regio satellitio excessit, atque ad Patris palatium sese contulit. Vt autem Pater de filij aduentu certior factus est, festinanter obuiam ei prodit, atque ipsum complectitur, & exosculatur, deque ipsius aduentu maxima voluptate afficitur, publicumque ac solenne festum celebrat. Quid autem postea? Remotis arbitris vna consident. Et quis tandem eos sermones, quos tum filius ad Regem habuit, & quanta cum sapientia disseruit, vlla oratione complecti queat?

Quid enim aliud loquebatur, quàm quæ ipsi à diuino Spiritu, per quem piscatores vniuersum mundum Christo irretierunt, & litterarum expertes eruditis viris doctrina præstiterunt, instillabantur? Per eius gratiam ipse quoque eruditus & instructus, ad Regem verba faciebat, scientiæ luce eum collustrans. Ac prius quidem, cum vt Patrem à superstitioso errore abstraheret, diu multumq; laborasset, nihil non dicens aut faciens, quo ipsius animum ad

se alli-

se alliceret, frustra tamen canere, ac surdo loqui videbatur. At cũ Dominus afflictionem serui sui Iosaphat inspexit, atque exauditis ipsius precibus clausas patris ipsius ianuas patefecit (Voluntatem enim, inquit ille, timentium se faciet, & deprecationẽ eorum exaudiet) tum denique Rex ea, quæ dicebantur, facilè intelligebat, adeò vt opportunũ tempus nactus filius, per Christi gratiam aduersus improbos spiritus, qui Patris animo dominabantur, victoriam adipisceretur, ipsumque illorum errore atque impostura omni ex parte liberaret, salutaremq; doctrinam perspicuè ipsi traderet, ac cœlesti & viuo Deo ipsum conciliaret.

Psal. 144.

Quam rationem tenuerit Iosaphat in erudiendo Patre.

Principio enim altius exorsus, ipsi magnas & admirandas res, quas prius nec intellexerat, nec cordis auribus perceperat, annuntiauit. Etenim longam ad eum de Deo orationem habuit, piãque doctrinam ipsi ostendit: (nempe, quod nõ sit alius Deus sursũ, præter vnum Deum, qui in Patre & Filio ac Spiritu sancto agnoscitur:) ac multa item Theologiæ arcana ipsi aperuit. Postea que etiam ea, quæ ad rerum conditarum tam inuisibilium, quam visibilium procreationem attinebant, exposuit:

posuit: nimirum quo pacto summus ille parens & opifex rebus omnibus ex nihilo productis, hominem ad imaginem & similitudinem suam effinxerit, ipsumque arbitrij libertate donatum, omnium quæ in paradiso pulchra erant, participem fecerit, vnius tantùm arboris gustu ipsi interdicto, hoc est ligni scientiæ. Quo quidē mandato violato, eū e paradiso exterminauit. Vnde & ipse, & vxor, ea, quæ cum eo habebant, coniunctione lapsi, in hos multos errores inciderunt, peccato videlicet in seruitutem addicti, mortique per diaboli tyrannidem obnoxij effecti. Qui quidem hominibus semel in potestatem suam redactis, hoc egit, vt Dei ac Domini obliuione prorsus caperentur: ipsisque persuasit, vt per execrandam idolorum adorationem sibi cultum adhiberent.

At verò, Deus creator noster, miseratione commotus, benigna Patris voluntate, ac Spiritus sancti ad uncta opera, ex Virgine sancta nostri instar in lucē edi voluit: cumq; cruciatibus affectus fuisset, is, qui a perpessione immunis erat, triduò post a morte ad vitam excitatus, nos a priori mulcta & condemnatione liberauit, præstantiorique glo

ria donauit. Si quidem in cœlum aſcendens, ſimul nos eò, vnde deſcenderat, euexit. Quem etiam rurſus venturum credimus, vt figmentum ſuum ad vitam reuocet, atque vnicuique ſecundum ipſius opera reddat. Poſtea de illo cœlorum regno, quod eos, qui id promerentur, manet, verba fecit, atque arcana illa bona, reconditamq́; item improbis pœnam propoſuit, nimirum ignem nunquam extinguendum, exteriores tenebras, immortalē vermē, cæteraq́ue tormentorum genera, quæ peccati ſerui ſibiipſis recondiderunt. Hæc omnia, quàm plurimis ſermonibus, ac Spiritus ſancti gratiam abundè ipſi ineſſe teſtantibus, proſecutus, tum demum imperueſtigabile diuinæ benignitatis pelagus enarrauit, quamq́ue ille eorum, qui ad eum ſeſe conuertunt, pœnitentiam libenter expectet, quodq́; nullum ſcelus ſit, quod ipſius miſericordiam ſuperet, ſiquidem ad meliorem frugem redire in animum inducamus. Quod cum multis exemplis ac Scripturæ teſtimonijs declaraſſet, orationi finem impoſuit.

ABENNER SVSCEPTA FIDE Christiana Idola confringit, atque eorum delubra in templa conuertit: actaque quadriennio pœnitentia, moritur.

CAPVT XXXV.

REX autem diuinitus tradita hac sapientia compunctus, ingenti voce ac feruentissimo animo Christum Saluatorem confitetur, atq; ab omni superstitioso errore abscedit: viuificæque Crucis signum inspectātibus omnibus adorat, & audientibus omnibus, Deum verum ac Dominum nostrum Iesum Christum prædicat. Atque commemorata priori sua impietate, & aduersus Christianos crudelitate & immanitate condemnata, ingens ad pietatem portio efficitur. Extabatque id, quod a Paulo dictum est, Vbi abūdauit iniquitas, illic & superabundauit gratia. Cùm igitur sapientissimus Iosaphat etiā ad rei militaris duces & satrapas, atque ad omnem denique populum de Deo atque erga ipsum pietate multa verba faceret, & quasi ignea lingua præclarū aliquid ac modulatum caneret, superueniens Spiritus sancti gratia

Rex Abenner inspectantibus omnibus signū Crucis adorat.

Rom. 5.

omnes

omnes ad celebrandam Dei gloriam excitabat: ita vt vniuersa multitudo vna voce clamaret. Magnus Christianorum Deus est, nec præter Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatur, alius Deus est.

Rex Abenner idola euertit.

Diuino porrò zelo impletus Rex Abenner, in aurea illa & argentea idola, quæ in ipsius palatio erant, acri animo impetum facit, eaque omnia deijcit, posteaque in minutas partes redacta pauperibus distribuit: sic nimirum vtilia ea reddens, quæ prius vtilitate omni ac fructu carebant. Quin etiam ipse cum filio idolorum templa & aras omnes obsidens, à fundamentis ipsa eruit, eorumque loco templa Deo extruxit. Nec vero in vrbe duntaxat, sed etiam in tota regione eandem operam sedulò nauabant. Peruersi autem spiritus, qui in aris domicilium habebant, cum vlulatu pellebantur, inuictamque Dei nostri potentiam tremulo clamore testabantur: omnisque vicina regio, ac multæ item finitimæ gentes ad piã fidem sese conferebant. Tum igitur, cùm diuinissimus ille Episcopus, de quo superius verba fecimus, accessisset, Rex Abenner fidei Christianæ elemen-

Templa Deo ædificata.

tis imbuitur, ac diuino baptismo in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, perficitur. Ac Iosaphat ex diuina piscina ipsum excipit: res sanè omnium maxime noua. Patris enim pater existit & ei, a quo carnali modo progenitus fuerat, spiritualem regenerationem conciliat. Etenim cœlestis Patris filius erat, diuinaque profecto radicis diuinissimus fructus, radicis inquam illius, quæ clamat, Ego sum vitis, vos palmites. *Ioan. 15.*

Ad hunc modum Rex per aquam ac Spiritum regeneratus, eiusmodi voluptate, quæ nulla oratione explicari potest, afficiebatur. Simulque etiã cũ ipso vniuersa ciuitas ac finitima regio diuino baptismate donabatur: lucisq; filij existebant, qui prius in tenebris versabantur. Atque oĩs morbus, & oĩs a dæmonibus inuecta calamitas procul ab ijs, q. fide præditi erant, propellebatur: omnesque tum animis, tum corporibus integri atque incolumes erant. Multaque item alia miracula fidei confirmandæ causa edebantur. Ecclesiæ etiam ædificabantur: & Episcopi, qui metu delitescebant, in lucem prodibant, suasq; Ecclesias recipiebant. Ac præterea alij, tum ex sacerdotum, tũ ex monachorum ordine, ad pascendum Christi *Quàm diu non vides Ecclesias reædificari, Episcopos pulsos ad suas sedes recipi,*

gre-

Sacerdotes & Monachus ordinari, non est receptæ fidei Christianæ signum.

gregem instituebantur. Porro Rex Abenner ad hũc modũ ab improba & flagitiosa vitæ ratione sese remouens, ac de perpetratis sceleribus pœnitentiam agens, regium omne imperiũ filio tradit, ipse autem in solitudine degens, caputq; cinere sine vlla intermissione aspergẽs, & graues gemitus edens, ac sese lachrimis abluẽs, solus cum eo solo, qui vbiq; præsens est, colloquebatur, noxarum suarum veniam ab eo petẽs. Quin in tãtam compunctionis atq; humilitatis abyssum sese demisit, vt ipsum quoq; Dei nomen labijs vsurpare recusaret, ac vix tandem à filio admonitus, illud pronũciare auderet. Tanta aũt ac tam prȩclara in eo vitȩ commutatio fuit, ac tãta cũ laude virtutis iter tenuit, vt priorum iniquitatum ignorantiam pietatis magnitudine superaret. Cùm aũt quatuor annos hoc pacto in pȩnitẽtia & lachrymis atq; omni virtutis genere trãsegisset, in lȩtalem morbum incidit. Cũ aũt ipsi vitæ finis immineret, in metu, animiq́; anxietate versari cœpit, mala ea, quȩ à se perpetrata fuerãt, in memoriam reuocans. At Iosaphat consolatoria oratione coortum ei mœroris onus subleuauit, his verbis vtẽs: Quare tristis es, ô Pater, & quare teipsum conturbas? Spera

Ecce qualẽ Rex egit pœnitentiam, et quomodo satisfactionis operib' priora peccata compensauit.

Iosaphat patrẽ consolatur.

Psal. 41.

Spera in Deo, & confitere ipsi, q. est spes omniũ finium terræ, & in mari longe, qui per Prophetã clamauit. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitatio nũ vestrarum ad oculis meis: discite benefacere. Et si fuerint peccata vestra sicut coccinum, tanq̃ nix dealbabũtur: & si fuerint rubra sicut vermiculus, tanq̃ lana alba erunt. Quocirca ne timeas, ô Pater, nec dubio animo sis. Neq; .n. eorum, qui ad Deum sese conuertunt, peccata immensam ipsius bonitatem vincunt. Illa.n. quocunq; tandem numero fuerint, sub mensurã cadunt: Hanc aũt, nec metiri, nec numerare quisquam potest. Quocirca fieri non potest, vt quod mensuræ subijcitur, id quod nulla mensura comprehendi potest, superet. *Psal. 64.* *Esa. 1.*

Huiusmodi verbis ad consolandum accommodatis, ipsius animum leniẽs, ac velut excantans, eum ad bonã spem reuocauit. Deinde Pater extensis manibus gratias ipsi agebat, ac bene precabatur, diemq; eum, quo ipse in lucem editus esset, laudibus efferebat, his verbis vtens: Dulcissime fili, fili inquam, qui non tam meus es, quàm cœlestis Patris, quam nam tibi gratiam referam? quibus te benedictionibus prosequar? quas Deo tua causa gratias agam? Perie- *Luc. 15.*

tam enim; ac tua opera inuentus sum. Peccato mortuus erã, & reuixi. Hostis & perduellis Dei: & in gratiã receptus sum. Quid igitur tibi pro his omnibus rependam? Deus est, qui satis amplis præmiis te remunerari queat. Hoc sermone habito, cùm charissimum filium sæpius exosculatus fuisset, ac deinde preces fudisset, atq;, In manus tuas, ô benigne Deus, commendo spiritum meum dixisset, in pœnitentia animam suam Domino reddidit.

Psal. 30.

Iosaphat exequias Patri exhibuit, collocans corpus eius in monumento inter viros sanctos & pœnitentiæ cilicio texit.

Filius autem Iosaphat, Patrem mortuum lachrimis prosecutus, iustisque ipsi persolutis, corpus eius in piorum virorum sepulchris condidit. Nec tamen ipsius corpus regia veste obuoluit, sed pœnitentiæ vestimentis exornauit. Atque ipse in sepulchro stans, ac manus in cœlum tendens, lachrimasque ex oculis fluuij instar profundens, his verbis ad Deum clamauit.

Quia vir sanctus pro anima Patris sui defuncti orationem fundit, infertur orationes viuorum iuuare animas mortuorum.

Gratias tibi ago Deus rex gloriæ, qui solus potens & immortalis es, quoniã orationem meam minimè despexisti, nec lachrimas meas pro nihilo duxisti: verum seruum tuum ac Patrẽ meum, à scelerata viuendi ratione auocatum, ad te omnium Saluatorem pertrahere voluisti, cum videlicet ab idolorum

errore

errore abducens, atq; ipsi hoc donans, vt te Deum verum ac benignum intelligeret. Ac nunc, ô Domine Deus, cuius bonitatis pelagus peruestigari nequit, in loco pascuę, in loco refectionis, vbi vultus tui lux splendet, eum colloca: nec antiquarum ipsius iniquitatum recordare, sed pro ingēti tua misericordia peccatorum ipsius chirographū dele, ac debitorum ipsius chartas concerpe, sanctosq; tuos, quos & igni & gladio de medio sustulit, cum ipso in gratiam reduc, eisq; ne ipsi infensos & iratos sese præbeant, impera. Omnia quippe tibi omniū Domino possibilia sunt, hoc vno excepto, quod, quin te eorum, qui ad te conuertunt, misereat, facere non potes. Misericordia enim tua, in omnes diffusa est: atque ijs, à quibus inuocaris, salutem affers, Domine Iesu Christe: quoniam decet te gloria in sæcula. Amen.

Psal. 78.

Deo impossibile est pœnitentiā non misereri.

Tu qui dicis āniuersaria mortuorum, tricenaria et septenaria orandi pro defunctis, esse cupidorum sacerdotū inuenta, nota hisce

Huiusmodi preces & orationes Deo offerebat, septem dies à sepulchro omnino nō discedens, nec cibi quicquā aut potus admittēs, nec rursus somno corpus recreās, verùm & lachrimis solum rigans, & cum luctibus omnem orationis facultatem superantibus in oratione perstans. Octauo autē deniq; die in

seruari septem dies in fundendis precib⁹ pro Patre mortuo. palatium reuersus, opes omnes ac pecunias pauperibus distribuit: adeo vt nullus iam, qui rerum inopia premeretur, superesset. Paucisque diebus in huiusmodi ministerio exactis, omnes thesauros exhausit: id videlicet agēs, ne angustam portam introire paranti pecuniarum moles impedimētum afferret. *Matth. 7.*

IOSAPHAT QVADRAGESIMO ab obitu patris die regno suo Barachiæ cedit, suisque valere iussis, in solitudinem se confert.

CAPVT XXXVI.

Ecce & quadragesim⁹ dies ab seruatur in memoriā obitus Patris. AT verò quadragesimo à paterni obitus die memoriam ipsius celebrans, magistratus omnes ac militaris classis & plebeij ordinis haud paucos cōuocat: atq; in regio throno sedens, cunctis audientibus, hāc orationem habuit: *Oratio Iosaphat.* En, vt ipsi cernitis, Abenner Rex ac Pater meus, haud secus ac pauperū quiuis, mortem obijt. Ac nec diuitiæ, nec opes, nec regia gloria, nec rursum ego Patris amantissimus filius, nec reliquorū ipsi⁹ amicorum ac cognatorum quisquam opem ipsi & auxilium adferre, atq; ab ineuitabili sententia ipsum eximere potuit: verùm ad illud tribunal, vt præsen-

tis

tis vitæ rationem reddat, proficiſcitur, neminem omnino, qui ipſi opitulctur, ſecũ ducens, ijs duntaxat exceptis (quæcunque tandem illa fuerint) quæ ab eo geſta ſunt. Hoc autem ipſum quoq; omnibus, qui mortalem naturã nacti ſunt, contingere natura comparatum eſt: neque aliter fieri poteſt. Nunc igitur audite me, ô filij, ac fratres, plebs Domini, & ſancta hæreditas, quos Chriſt[9] Deus noſter pretioſo ſanguine ſuo redemit, atq; à veteri errore, & aduerſarij ſeruitute in libertatem vindicauit. Vos meam inter vos vitę rationem noſtis: nempe quod, ex quo tempore Chriſti cognitionem conſecutus, diuinoq; beneficio ipſius ſeruus effectus ſum, omnibus alijs rebus contemptis, atq; odio habitis, ipſius duntaxat cupiditate flagraui: idq; vnum mihi in votis fuit, vt ex huius vitæ tempeſtate, atq; inani perturbatione actum ultu egreſſus, ſolus cum ipſo ſolo conſuetudinem haberem, atq; in ſumma animi tranquillitate Deo meo ac Domino ſeruirem. Verùm me Patris mei in diuerſum nitentis voluntas retinuit, præceptumque illud, quod patribus honorem haberi iubet. Vnde Dei gratia & a iumẽto incaſſum minimè laboraui, *Deut. 5.*

nec huiusmodi distractione consumpsi: verum [illegible], & vos omnes, Deo conciliaui, [illegible] vnumq; solum Deum verum, [illegible] vnigenitum Dominum cognoscere docui: non quidem ego istud faciens, sed gratia Dei mecum, qui me etiam, e superstitioso errore atq; idolorũ cultu eripuit, ac vos, ó plebs mea, graui & acerba captiuitate liberauit. Iam igitur tempus est, vt ea, quę Deo pollicitus sum, explicam. Tempus, inquam est, vt, quò ipse me ducet, proficiscar, eaque vota, quibus me ipse obstrinxi, persoluam. Nunc itaque vobiscum ipsi considerate quem vobis præesse, ac regnum obtinere velitis. Iam enim in Domini voluntate perfecti estis: nec quicquam ex ipsius præceptis vobis occultum est. In his ambulate, nec vel ad dexteram, vel ad sinistram declinate. Ac Deus pacis velim sit cum omnibus vobis.

Hæc vt plebs audiuit, tumultus statim ac strepitus, ingensque clamor & confusio exorta est, plorantibus omnibus, atque orbitatem suam deplorantibus. Quin etiam præter luctus & eiulatus illud etiam iureiurando affirmabant, sese illum minimè dimissuros, sed retenturos, nec secedendi potesta-

testatem vllo modo ipsi facturos. Sic clamante populo, atque omnibus magistratibus, excipiens Rex, populares compescit, silentiumque ipsis imperat, seque illorum contentioni cedere, atque obtemperare asserens, eos, quamuis alioqui mœrentes atque eiulatus signa in genis ferentes, domum remittit. Ipse autem vnum ex Principibus (quem ipse, tum pietatis, tũ vitæ sanctitatis nomine, pluris omnibus faciebat, admiratioreque prosequebatur, hoc est Barachiam, cuius etiam superius, cum Nachor Barlaamum se esse simulans cum Philosophis disputauit, verba fecimus, quemque solum zelo diuino penitus flagrantem ab ipsius partibus stetisse, atq; ad disputationem aduersus illos ineundam paratum fuisse diximus) hunc inquam remotis arbitris assumptum, blandè ac leniter allocutus est, obnixisque precibus, vt regnum acciperet, atque in timore Dei plebem suam regeret, obsecrabat: quo ipse ad expetitum iter se accingeret. *Iosaphat Barachiæ regnum offert.*

Vt autem eum renuentem, atque istud omnino repudiantem, vidit, hisq; verbis vtentem: O Rex, quàm istud tuũ iudicium iniquum est, quàm tuus ser-

nio diuino mandato parum consentaneus? Nam cùm proximum non secus ac teipsum amare docearis, qua tandem ratione sarcinam eam, quam tu abijcere studes, mihi imponere sestinas? Nam si regio munere fungi bonum est, ipse quod bonum est retine. Sin autem offendiculum istud ac scandalum animi est, quid mihi illud obijcis, ac me in fraudem inducere cupis? Vt, inquam, eum his verbis vtentem, & asseueranter vidit, cum eo quidem colloqui destitit: ipse autem intempesta nocte Epist. ingenti sapientia plenam, atq; ad omne pietatis genus impellentem, ad populares suos exarat, nempè quam de Deo sententiã tenere, quam ipsi vitam, quas laudes, quas deniq; gratiarum actiones o ferre deberent, præscribens. Ac postea, ne quenquam alium præter Barachiã ad regiam dignitatem admitterẽt, prohibebat. Hac Epist. in cubiculo suo relicta, inscientibus omnibus egreditur. Nec tamen efficere potuit, vt ipsius discessus ad extremum vsq; incognitus esset. Nam simulatq; illuxit, ea res audita perturbationem ac luctum plebi attulit omnesq; summa celeritate ad eũ inuestigandũ perrexerunt, ipsius fugam
omni

omni ratione occupare cogitātes. Quo etiam factum est, vt studiū ipsis frustra minimè cesserit. Nam cum itinera omnia occupassent, ac montes omnes obsedissent, inuiasq; valles peragrassent, in torrente quodam ipsum manus in cœlum tendentem, ac sextę horæ precationem persoluentem inuenerunt.

Iosaph it extensis manibus orationem sextæ horæ persoluens inuenitus.

Conspecto autē eo, circunfusi statim, cum lachrimis cum obsecrabāt, ac discessum ipsi obiectabant. At ille, Quid, inquit, inanem laborem suscipitis? Nec enim est, quod vos me Regem, vltra habituros esse speretis. Nihilo secius tamen eorum ingenti contentioni cedens, ad palatium reuertitur, coactisq; in vnum omnibus, quid in animo haberet, declarauit, ac postea interposito etiam iureiurando sermonem confirmauit, nempè se posthac ne vnum quidem diem cum ipsis fore. Ego enim, inquit, meo erga vos ministerio perfunctus sum, nec quicquam prætermisi, nec subterfugi, quominus annunciarem vobis, ac docerem testificans omnibus in Dominū nostrū Iesum Christum fidem, ac pœnitentiæ viam ostendens. Ac nunc ego viam hanc ineo, q̄ iampridem expetebam, nec vltra faciē

Act. 20.

meam quiſquam veſtrum videbit. Quapropter, vt diuini Apoſtoli verbis vtar, conteſtor vos hodierno die, quod mundus ego ſum à ſanguine omnium veſtrum. Nõ enim ſubterfugi, quo minus annunciarem vobis conſilium Dei.

Hæc illi audientes, ac ſententiæ ipſius firmitatem exploratam habentes, nempe quod eum à ſuſcepto conſilio reuocare minimè poſſent, orbitatem quidem ſuam deplorabant, nec tamen vllo modo eum de ſententia deducebant. Tum autem Rex Barachiam illum, de quo ſupra locuti ſumus, manu tenens, Hunc, inquit, ô fratres, hunc vobis Regem creo. Cumque ille eiuſmodi rei vehementer obluctaretur, inuitum eũ ac repugnantem in regio throno collocat, ipſiuſque capiti diadema imponit, atque annulum regium ipſi in manum præbet. Atque ad Orientem ſtans, pro Rege preces fudit, hoc videlicet a Deo poſtulans, vt Dei fidẽ conſtanter teneret, ac Chriſti mandatorum iter ab omni flexu alienum inueniret. Adhæc pro clero etiam atque vniuerſo grege precatus eſt, opem videlicet & auxilium ac ſalutem ipſis à

Deo

Deo petens, atque vt, quicquid ipsi postularent, ad vtilitatem moderaretur.

Hac oratione habita, conuersus ad Barachiam, ait: En tibi frater, hoc præcipiam, quod Apostolus testatus est. Attende tibiipsi, & vniuerso gregi, in quo te Spiritus sanctus Regem posuit, vt Christi populum, quem proprio sanguine acquisiuit, regas. Et quemadmodum Deum ante me cognouisti, eumq; puro animo & conscientia coluisti, ita nūc quoq; maiori studio in hoc incumbe, vt ipsi vitæ tuæ rationes probes. Quò enim maius à Deo imperium consecutus es, eo quoq; maiora ipsi rependas oportet. Ac proinde gratitudinis debitum ei, cuius beneficijs auctus es, persolue, sancta ipsius præcepta custodiens, atq; ab omni via in exitiū ducente, deflectens. Vt enim in ijs, qui nauigant, cū nauta quispiam peccat, exiguum ijs, qui simul nauigant, detrimentum affert: cùm autem gubernator, vniuersæ nauī exitium accersit: ita etiam in regnis vsu venit, vt cùm quispiam eorum, qui subsunt, peccat, non tam alium, quàm seipsum lædat, sin autem Rex ipse peccet, totum regnum labefactat, ac detrimento afficit. Quapropter, vt ingentes ra-

Oratio Iosaphat ad Barachiam.

Act. 20.

Simile.

tione redditurus, si quid eorum, quæ opus sunt, pretermiseris, magno studio, magnaq; cura teipsum in bono custodi. Voluptatē omnem ad peccatum te pertrahentem odio insectare. Ait enim
Heb. 12. Apost. Pacem sectamini cū omnibus & sanctificatione, sine qua nemo videbit Deum. Rerum humanarum circulum animaduerte, quo pacto videlicet in orbem voluatur, alias atq; alias, alio atque alio modo eas ferens, ac torquens. Illudq; stude, vt in varia earum mutatione pium animum constanter retineas. Siquidem vnà cum rebus commutari, dubię atq; instabilis mentis argumentū est. Tu verò fac in virtute firmus sis, ac prorsus stabilitus. Ob temporariam & caducam gloriā inani tumore minimè insolesce: verùm repurgato animo naturæ tuæ vilitatem cógita, vitęq; huius breuitatem atq; adiunctam carni mortem cogita. Hæc enim si consideres, in superbiam haudquaquam incides, sed Deum verum ac celestem Regem metues, sicq; præclarè ac feliciter tecum a-
Psal. 127. getur. Beati enim, inquit ille, omnes qui timent Dominum, qui ambulant in viis
Psal. 111. eius. Ac rursum: Beatus vir qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimis.

mis. Quænam autem præ cæteris præcepta tibi seruanda sint, audi. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiã consequentur. Ac rursum: Estote misericordes, sicut & Pater vester cœlestis misericors est. Hoc enim præceptũ ab ijs potissimum exposcitur, qui in summo imperio constituti sunt. *Luc. 6.*

Ac sanè q magnã potentiã nactus est, eum, à quo huiusmodi potẽtiã accepit, pro virib' imitari debet. Hac porrò in re Deũ maximè imitabitur, sic misericordia nihil poti' antiquiusq; habeat. Huc accedit, quod subditos, nihil æquè ad beneuolentiam allicit, vt beneficij gratia egentibus concessa. Nam obsequium illud, quod ex metu oritur, adumbrata est adulatio, per fictum honoris vocabulum eos, qui animum ipsi adijciunt, ludificans ac circumscribens. Atq; is, qui inuito animo paret, oblata occasione seditionem excitat: qui autem beneuolentiæ vinculis constrictus tenetur, firmam ei, qui rerum potitur, obedientiam præstat. Quæ cùm ita sint, da operã, vt egentibus facilis ad te accessus sit, ijsque, qui inopia conflictantur, aures tuæ pateant: vt tu quoque apertas Dei aures inuenias. Nam quales nos ipsos conseruis præbuerimus, talẽ etiam erga *Quonam pacto quispiã Deum maximè imitetur.* *Quales ergà alios fuerimus, tales ergà nos Deus erit.*

nos Dominum nanciſcemur: & quemadmodum audierimus, audiemur, & quemadmodum viderimus, à diuino & omnium rerum conſpectore oculo videbimur. Quamobrem ante miſericordiam, miſericordiam conferamus: vt ſimile per ſimile recipiamus.

Quin etiam aliud quoq; præceptum cum ſuperiore iſto coniunctum, ipſiq; cognatum audi: Dimittite, & dimittetur vobis. Quod ſi non remiſeritis hominibus delicta ipſorum, nec Pater veſter cęleſtis peccata veſtra vobis remittet. Ob idq;, ne ijs, à quibus offenſus fueris, iniuriæ memorem te præbeas: verùm cum ipſe peccatorum tuorum veniã poſtules, ijs etiam, qui in te peccant, ignoſce. Remiſſioni enim remiſſio rependitur: & ſi cum noſtris conſeruis in gratiam redeamus, Dominus quoq; ſuã in nos iracundiam comprimet. Ac contra noſtra aduerſus eos, qui aliquid in nos admiſerint, ſæuitia hoc efficit, vt peccatis noſtris nulla venia tribuatur. Quemadmodũ audis quidnam illi, qui decem talentorũ millia debebat acciderit, nẽpè ꝙ ob ſuam in conſeruum crudelitatem tãti debiti exactionẽ ſibijpſi renouarit. Quare magnopere nobis prouidẽdum eſt, ne hoc quoq; nobis vſu veniat. Quin

Matt. 18.

potius

potius debitū omne remittamus, atq; omnem irā è pectore eijciamus: vt nobis quoq; multa nostra debita remittantur. Præter hæc omnia, ac pręomnib. rebus, bonum depositum custodi, hoc est piā fidei doctrinā, in qua institutus & eruditus es. Illudq; caue, ne vllū hæresis zizanium in vobis enascatur: verum purum ac doli expers diuinum semen conserua, vt vberem atque amplam segetem Domino exhibeas, cum ad exposcendam rerum ab vno quoque in vita gestarum rationem, consentaneamque actionibus nostris mercedem referendam veniet. Quo quidem tempore iusti fulgebunt sicut Sol: sceleratos autem caligo ac sempiterna ignominia obruet. Ac nunc, ô fratres, Deo vos commendo, & verbo gratiæ ipsius, qui potens est, superædificare, & dare vobis hæreditatem in sanctificatis omnibus.

2. Tim. 1.

Matth. 13.

Act. 20.

Hæc cùm dixisset, positis genibus suis, quemadmodum scriptum est, cum lachrimis rursum orauit; atque conuersus Barachiam, quem Regem designarat, omnesque eos, qui magistratu fungebantur, exosculatus est. Tum verò res lachrimis sanè digna contigit. Omnes enim ipsum circunstantes (non secus ac si hos

Positis genibus rursus orauit cum lachrimis.

si hoc duntaxat viuerent, quod cum eo essent, ac simulatque ab eo disiungerentur, vitam amissuri essent) quid non dicebant, quod ad ciendam misericordiam pertineret? aut quid relinquebant, quo eorum luctus augeri posset? Ipsum exosculabantur, & complectebantur, mentisque impotes præ dolore erant. Væ nobis, clamabant, quàm graui calamitate opprimimur! Dominum eum appellabant, patrem, salutis authorem, bene de se meritum. Per te, inquiebant, Dei cognitionē accepimus, errore liberati sumus, ab omnibus malis conquieuimus. Quid iam nobis post discessum tuum futurum est? Quænam mala nos arripient? Hæc cùm dicerent, pectora feriebant, eamque, quæ eos inuaserat, calamitatem deplorabant. At ille consolatoria oratione ingentem eorum eiulatum comprimens, illud pollicebatur, se (quoniam corpore iam non poterat) spiritu cum illis fore. Hoc sermone habito, spectantibus omnibus è palatio excedit: ac statim omnes desperato reditu eum sequebantur, atq; ex vrbe, vt quam iam conspicere minimè possent, profugiebant. Posteaquam, autem è ciuitate egressi sunt, vix tandem atque ægrè,

acrius eos ipso admonente, atq; etiam asperiorem interdum obiurgationē adiungente, ab eo distracti sunt, atq; inuiti reuertebantur, identidē oculos reflectētes, ac pedibus inter ambulandum offendentes. Nonnulli autē ex iis, qui feruentiori animo prediti erant, lugentes eminus ipsum sequebantur, quoadusq; nox oborta eos inter se disiunxit.

IOSAPHAT PER SOLITVDInem iter faciens, herbis duntaxat victitat: ac diabolicas tentationes Crucis signo propulsat.

CAPVT XXXVII.

Generosus igitur ille vir ex aula egressus est, perinde lætus atq; alacris, vt cùm quispiā è longinquo ac diuturno exilio in patriā se refert. Atq; externè quidem eas, quib. vti solebat, vestes gerebat: interne autem cilicium illud, quod Barlaam ipsi dono dederat. Porrò nocte illa in pauperis cuiusdam viri domunculam se conferens, vestes eas, quibus indutus erat, abijcit, postremumque illud beneficium egenti tribuit. Cumque ad hunc modum, tum illius, tum multorū aliorum pauperum precibus, Dei opem atque auxilium sibi acciuisset, eiusque gratiam

gratia & præſidio, tanquam ſalutis veſtimento ac lætitiæ pallio ſeſe induiſſet, ad ſolitariam vitam exceſſit, non panem, non aquam, non quidquam aliud ex ijs, quæ ad victum neceſſaria ſunt, ſecum ferens, nullumque aliud indumentum gerens, præter aſperum illud cilicium, de quo paulo ante mentionem feci. Etenim ſingulari quodam deſiderio, ac diuino immortalis Regis Chriſti amore ſaucius, toto animo in id quod amabat incumbebat, totus extra ſe raptus, ac diuinitus immutatus, Deique

Cant. 8. charitate omni ex parte correptus. Fortis enim, inquit ille, ſicut mors dilectio. Tantam videlicet ipſe ex diuino amore temulentiam contraxerat, tantaque ſiti æſtuabat, inſtar ſcilicet illius, qui dicebat.

Pſal. 41. Quemadmodum deſiderat ceruus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum. Et quemadmodum anima illa, quæ huiuſmodi chari-

Cant 2. tate vulnerata erat, in Cantico Canticorum, ait; Vulnerata charitate ego ſum. Ac rurſum: Oſtende mihi faciem tuam, & fac me audire vocem tuam, vox enim tua dulcis, & facies tua decora.

Huiuſce omni ſermone præſtantioris pul-

ris pulchritudinis Christi desiderio, tanquam igne quodam in pectore accepto, Apostolorum chorus, ac Martyrum agmina, omnia ea, quæ oculis cernuntur, contempserunt, atque omni huic fluxæ & caducæ vitæ innumera tormentorum & mortis genera prætulerunt, diuinæ pulchritudinis amore flagrantes, atque ingentem Dei Verbi erga nos amorem cum animis suis reputantes. Hunc ignem cùm præclarus etiam, ac corpore quidem nobilis, cæterùm longè nobiliore ac magis regio animo præditus vir in seipso accepisset, terrena omnia prorsus aspernatur, omnes corporis voluptates proculcat, opes & gloriam, atque humanos honores pro nihilo ducit, diadema & purpuram abijcit, aranearum telis viliora ea existimans, atque ad omnia dura & acerba monasticæ vitæ studia prompto animo sese tradit, illud Psalmistæ clamans, Adhæsit anima mea post te, ô Christe: suscipiat me dextera tua.

Christi amor difficultates omnes superat.

Psal. 62.

Cumque ad hunc modum, oculis à tergo minimè contortis, in intimam solitudinem se contulisset, atque caducarum rerum confusionem, tanquam molestissimam quandam sarcinam, & cathe-

cathenam excussisset, spiritu lætabatur, coniectisque in Christum, cuius desiderio ardebat, oculis, ad eum, tanquam ad præsentem, atque ipsius vocem audientem clamabat, eumque alloquebatur, his videlicet verbis vtens. Ne iam, quæso, ô Domine, oculus meus huiusce vitæ bona videat? nec præsens vanitas mentem meam à suscepto itinere abstrahat. Verùm, Domine mi, oculos meos spiritualibus lachrimis imple, gressusque meos dirige, famulumque tuum Barlaam mihi commonstra. Mihi, inquam, eum, per quem mihi salus parta est, ostende: vt solitariæ ac monasticæ vitæ sinceritatem per ipsum addiscam, ac non ob hostilis belli imperitiam in fraudem inducar. Da mihi, Domine, viam meam nancisci, per quam te adipiscar: quoniam anima mea tui desiderio saucia est: teque salutis fontem ardenter sitit.

Hæc secum perpetuò voluebat, atque ad Deum loquebatur, per orationem, ac sublimissimam contemplationem, ipsi sese coniungens. Atque ita contento gressu, cœptum iter exæquebatur, ad locum eum, in quo Barlaam degebat, peruenire contendens. Herbis porrò

ijs, quæ.

iis, quæ in deserto existebant, alebatur. Neque enim, vt iam à me commemoratum est, præter corpus ac pannos illos, quibus indutus erat, quicquam aliud secum ferebat.

Vide sancti viri paupertatem & abstinentiam.

Cæterùm cum exiguum ac nullius omnino momenti victum ex herbis sibi pararet, aquæ penuria prorsus laborabat: quod videlicet solitudo illa aquæ expers esset. Cùm igitur Sole iam sub meridiem vehementer ardente iter faceret, vehementius ob æstum in arida regione siti flagrabat, atque extrema & grauissima ærumna vexabatur. Verum cupiditas naturam vincebat, ac sitis ea diuina, qua afficiebatur, sitis aquæ flammam minuebat.

At verò ille boni inimicus & inuidus diabolus, huiusmodi animi institutum, atque vsque adeò ardentem ipsius erga Deum charitatem indignissimo animo perspiciens, multas ipsi in solitudine tentationes excitabat, regiæ nimirum ipsius gloriæ, splendidissimæq; satellitum manus, qua ipsius latus cingi solebat, atque amicorum item & æqualium memoriam ipsi refricans: illudque item ipsi ob animum proponens, omnium animas ex ipsius anima pen-

Quibus diaboli tentationibus impetitus fuerit Iosaphat.

dere: ac reliquas denique alias huiusce vitæ oblectationes ipsi obijciens. Ac deinde virtutis asperitatem, atque ingentes eius sudores ipsi proponebat: corporis item imbecillitatem & inexpertas atque insuetas ærumnas, & temporis longinquitatem, ac præsentem sitis oppressionem, quodq; nulla ex parte consolatio vlla ipsi expectanda esset, aut tanti laboris, tantęque fatigationis finis. Ac denique ingentem in ipsius animo, quemadmodum quodam loco de magno Antonio proditum est, cogitationum puluerem commouebat.

Vt autem ad labefactandum ipsius animi institutum imbecillem hostis ille se vidit (Christum enim ipse sibi ob animum proponens, atque ipsius desiderio inflammatus, speque egregiè confirmatus, ac fide subnixus, illius instinctus & consilia pro nihilo ducebat) pudore suffusus est, vtpote ad primum, vt dici solet, impetum prostratus. Quapropter alteram viam inire cœpit. multas quippe ipse vitij semitas habet: ac varijs spectris eum euertere atque in metum conijcere nitebatur. Nonnunquam enim ater ipsi, vt est, apparebat. Nonnunquam rursus districtum gladium

dium tenēs, in eum impetum faciebat, ſeque eum, niſi quamprimùm ab inſtituto reſiliret, percuſſurum minabatur. Quandoq; rurſus variarum beſtiarum formam ſubibat, aduerſus ipſum rugiēs ac perquàm horrēdum mugitum & ſtrepitum edens: atque etiam in draconis & aſpidis & reguli formam ſeſe ſubinde immutabat. At præclarus ille ac ſtrenuiſſimus pugil tranquillo animo conſiſtebat, vt qui Altiſſimum perfugium ſuum poſuiſſet. Ac mente excubans, peſtiferumque ſpiritum irridens, dicebat: Non me fugit, ô impoſtor, quinam ſis, qui hæc in me excites: nimirum qui iam inde ab initio mortalium generi perniciem moliaris, nec vnquā improbitati ſtudere, ac nocumentum inferre deſinas. Ac ſanè quàm pulchrè tibi hic habitus quadrat! Nam hoc ipſo, quod beſtias & reptilia imitaris, mentis tuæ feritatem & peruerſitatem, voluntatiſque ad noxam ac peſtem inferendam promptitudinem demōſtras, Quid igitur, ô miſer, ea aggrederis, quæ conficere non potes? Ex quo enim has artes, atque hæc ſpectra à tua improbitate proficiſci comperi, nulla iam hinc ſolicitudine afficior. Dominus *Pſal. 90.*
mihi

Psal. 117. mihi adiutor: & ego despiciam inimicos meos. Et super aspidem & basiliscum, quorum tu similitudinem expressisti, ambulabo: atque Christi potentia corroboratus, leonem & draconem conculcabo. Confundantur & erubescant omnes inimici mei, confundantur & erubescant valdè velociter.

Psal. 90.

Psal. 6.

Hac oratione vtens, Crucisq; signo, hoc est, inuictis armis seipsum cingens, omnia diaboli spectra irrita reddidit. Confestim enim bestiæ ac reptilia instar fumi euanuerunt, & sicut fluit cera à facie ignis. Ipse autem Christi potentia confirmatus, læto animo proficiscebatur, Deoque gratias agebat. At etiam complures ac variæ bestiæ, varijsq; generis serpentes & dracones, quos solitudo illa nutriebat, ipsi occurrentes, nō iam per inane spectrū, sed re vera ab ipso cernebantur. Ex quo efficiebatur, vt metus quidem ac laboris via plena esset, ipse autem vtrumque animo & cogitatione superaret. Nam & metum charitas, vt Scripturæ verbis vtar, foras mittebat: & laborem cupiditas leuabat. Ad hunc itaque modum cum multis & varijs calamitatibus, & ærumnis per dies

Psal. 67.

1. Ioan. 4.

dies haud paucos colluctatus, ad Sennaaritidem illam solitudinem, in qua Barlaam habitabat, peruenit. Vbi etiam aquam nactus, sitis flammam restinxit.

IOSAPHAT BARLAAMVM tandem inuenit, ac cum eo permultos annos viuit.

CAPVT XXXVIII.

IOSAPHAT autem biennium integrum in hac vastissima solitudine mansit, huc atq; illuc oberrans, nec Barlaamum inueniens: Deo nimirum hic quoq; animi ipsius firmitatem ac strenuitatem explorante. Ac sic, sub dio degens, tum æstu conflagrabat, tum frigore obrigebat, præstantissimum illum senem velut quēdam ingentis pretij thesaurum quærere nunquam intermittens. Multas porrò pestiferorum spirituum tentationes, ac multa prælia sustinebat, multosq; item labores, ob herbarum, quibus de more victitabat, penuriam perferebat: quoniā scilicet has quoq; solitudo ea, vt quæ siccitate laboraret, parcè admodum produceret. Verùm adamantinus atq; inuictus ipsius spiritus,

Psal. 39. ſpiritus, amore ac deſiderio ardens, huiuſmodi moleſtias facilius ferebat, quam alij voluptates ferre ſoleant. Quocirca diuina ope minimè caruit: verùm ſecundum dolorum ipſius ac laborum multitudinem allatæ à Chriſto, cuius cupiditate flagrabat, conſolationes, tam noctu, quam diu, animum ipſius exhilarabant. Confecto autem biennij curriculo, Ioſaphat quidem perpetuò circumibat, eum quem expetebat, quærens, atque ád Deum lachrimas fluminis inſtar profundens, meditabatur clamans, Oſtende mihi, Domine, mihi inquam, eum oſtende, qui mihi tui Nominis cognitionem, ac tanta bona conciliauit, nec propter peccatorum meorum multitudinem tanto bono me priua: verùm hoc concede, vt & ipſius conſpectu fruar, & idem cum eo religioſæ exercitationis certamen ſubeam.

Dei autem fauore ſpeluncam quandam inuenit, perueſtigata videlicet eorum, qui eo ſe conferebant, ſemita: atque monachum quendam ſolitarium vitæ genus colentem nanciſcitur: cumque maximo cum animi feruore complexus, & oſculatus, vbinam Barlaam habitaret, ſciſcitabatur. Simulque ipſi rerum

ſuarum

ſuarum ſtatum expoſuit. Cùm igitur ex ipſo, vbi viri illius, quem quærebat, domus eſſet, intellexiſſet, eò quàm celerrimè, non ſecus ac peritiſſimus quiſpiam venator feram nactus, ſe contulit, peragratiſque alterius cuiuſdam ſenis admonitu aliquot paſſuum millibus, lætus ac ſpei robore ſeptus incedebat, æquè nimirum ac puer, qui patrem, quem iampridem non vidit, breui ſe conſpecturum ſperat. Nam cùm diuinus amor animum ſemel obſederit, multò acrior ac feruentior eo eſſe ſolet, qui à natura manat.

Diuini amoris vis ac potentia.

Aſtat itaque ſpeluncæ foribus, iiſque pulſatis, Benedic, inquiebat, ô pater, benedic inquam. Vt autem Barlaam hac voce audita ex antro egreſſus eſt, cum per ſpiritum agnouit, qui ob admirandam illam mutationem, qua à priore illo vultu ac florente iuuenilis ætatis pulchritudine demigrarat, ab externo aſpectu vix agnoſci poterat, vt qui tum ex Solis æſtu atrorem contraxiſſet, & pilis abundaret, ac genas macie confectas, oculoſque altè depreſſos, & palpebras lachrimarum fluentis vndique attritas,

tas, atque ingenti famis, afflictione perustas haberet. At verò Iosaphat spiritualem patrem statim agnouit, vtpotè ijsdem oris lineamentis præditum. Confestim itaque Senex versus Ortũ stans, Deo precem cum gratiarum actione coniunctam adhibuit. Dictoque Amen, in mutuos amplexus statim ruerunt, diuturnam cupiditatem sine vlla satietate explentes.

Cùm autem abundè sese complexi fuissent, atque consalutassent, sedentes inter se colloquebantur. Ac sermonem exorsus Barlaam, his verbis vsus est: Præclarè fecisti, qui huc veneris, dilecte fili, filii inquã Dei, ac cœlestis regni hęres per Dominum nostrum Iesum Christum, quem dilexisti, atque caducis & fragilibus bonis non abs re chariorem habuisti: ac prudentis & sapientis mercato-
Matt. 13. ris instar omnibus facultatibus venditis margaritam pretium omne superãtem emisti, ac thesaurum, qui surripi non possit, in agro mandatorum Domini absconditum nactus, omnia dedisti, nec rei vlli ex ijs, quæ iam iamque effluxuræ sunt, pepercisti, quo agrum illum tibi cõparares. Det tibi Dominus pro fluxis & caducis æterna: pro ijs, quæ interitui ob-

noxia

noxia sunt, ea, in quæ nec interitus, nec vetustas cadit.

Velim autem mihi dicas, charissime, quonam pacto huc accesseris, quique post discessum meum rerum tuarum status fuerit, atque tuusne pater Deum norit, an verò nunc quoque eadem, qua prius, dementia abreptus, à dæmonum fraude atque impostura captiuus abducatur. Hæc percontante Barlaamo, Iosaphat altius repetito sermone, quænã sibi post ipsius digressum contigissent, quamque prosperum rebus cursum Dominus ad id vsque tempus, quo rursum inter se conuenissent, tribuisset, sigillatim exposuit.

Senex itaque hæc audiens, voluptate simulat que admiratione affectus est, calentesque lachrimas mittens, dicebat. Gloria tibi sit Deus noster, qui tui amore præditis semper præsto es, atque ipsis opitularis. Gloria tibi Christe, rex omnium ac Deus optime, quoniam benigna tua voluntas ita tulit, vt semen illud, quod in serui tui Iosaphat animum iecisti, centuplicatum fructum afferret te videlicet, animarum nostrarum agricola & Domino, dignum. Gloria tibi Paraclete bone ac

ac ſanctiſſime Spiritus : quoniam quam tu ſanctis tuis Apoſtolis gratiam tribuiſti, hanc etiam huic impertiendam duxiſti : atque ingentem hominum multitudinem ipſius opera ſuperſtitioſo errore liberaſti, ac vera Dei cognitione illuſtraſti.

Ad hunc modum Deo ab vtroque gratiæ agebantur : ipſiſque ita inter ſe colloquentibus, ac Dei gratia exultantibus, affuit veſpera. Proinde ad orationem conſurgentes, conſuetum precationum penſum perſoluerunt. Ac poſtea, cùm cibo recreandum corpus eſſet, Barlaam magnificam menſam appoſuit, ſpiritualibus videlicet epulis confertam, eius autem conſolationis, quæ ſenſibus percipitur, quàm minimum ſanè participem. Cruda enim duntaxat olera erant, ipſiuſmet manibus conſita, & exculta, palmæque perpaucæ, quæ in ea ſolitudine inueniebantur, ac denique ſylueſtres herbæ. Cùm igitur gratias Deo egiſſent, appoſitiſque epulis corpus refeciſſent, atque aquam è propinquo fonte bibiſſent, ei rurſum, qui manum aperit, & implet omne animal benedictione, gratias egerunt. Ac deinde conſurgentes, poſteaquam no-

Barlaam abſtinentia & ciborum delectus.

Pſal. 144.

ctur-

ctúrnas preces abſoluerunt, ſpirituale colloquium inierunt, ſalutares ac cœleſti ſapientia plenos ſermones per totam noctem contexentes, quoadúſque auroræ exortus ad conſuetarum rurſus orationum memoriam ipſos reuocaret.

Vigiliæ & nocturnæ orationes, & ſpiritualia colloquia ex more veterum Monachorum.

Manſit autem ad hunc modum diuturno tempore cum Barlaamo Ioſaphat, admirabilem hanc, atque humana conditione præſtantiorem vitam colens, ac tanquam patrem & præceptorem cum omni obedientia & humilitate ipſum ſequens: ſic nimirum, vt ad omne virtutis ſtudium exerceretur, atque quonam pacto cum ſpiritualibus & inuiſibilibus ſpiritibus luctandum eſſet, edoceretur. Ex quo illud conſecutus eſt, vt vitioſas omnes affectiones extingueret, carniſque affectum ſpiritui, non ſecus ac ſeruum domino, ſubijceret, deliciarum omnium animique remiſſionum obliuione caperetur, ſomno tanquam improbo mancipio imperaret. Atque, vt breui perſtringam, tanto ſtudio in ſolitariæ vitæ certamen incumbebat, vt ipſe quoque Barlaam, qui permultum temporis in ea contriuerat, miraretur, ip-

Vide hæc recte ſanctorum Monachorum antiquorum, quàm arduum inſtitutum, & amplius ne ducto: Hoc non faciebant antiqui Monachi.

ſiuſque acrimoniæ concederet: Tantulum enim duri illius atque conſolatione carentis cibi admittebat, vt vitam duntaxat toleraret, nec committeret, vt per vltrò accerſitam mortem præmijs ijs ſeſe orbaret, quæ virtutum cultui ac ſtudio tribuũtur. Sic autem naturã nocturnis excubijs ſubijciebat, ac ſi nulla omnino carnis & corporis parte cõſtaret. Oratio porrò perpetuum ipſius ſtudium erat: vniuerſumque vitæ tempus in ſpiritualibus ac cœleſtibus contemplationibus inſumebatur: adeo vt nec horã vnã, imò nec vllum omninò tẽporis punctũ, ex quo in ea ſolitudine habitauit, deperderet. Ac ſanè hoc demũ verè monaſtici ordinis munus eſt, nũq̃ à ſpirituali opere vacuũ inueniri. Quod quidem generoſus ille & expeditus cœleſtis itineris curſor egregiè præſtitit, atque animi ſui ardorem ab initio ad extremum vſque perpetuò conſeruauit, aſcenſiones in corde ſemper diſponens, ac de virtute ad ſublimiorem virtutem tranſiliens, deſideriumque deſiderio, ac ſtudium ſtudio indeſinenter adiungens: quoad tandem ad ſperatam & expetitam beatitudinem peruenit.

Verùm monachi munus in quo ſitum ſit.

Pſal. 83.

BARLAAM IOSAPHATO mortem ſuam prædicit, eumq́ue conſolatur: ſacriſq́ue operatus, ac Crucis ſigno munitus, læto animo moritur.

CAPVT XXXIX.

CVM itaque hoc pacto Barlaam & Ioſaphat vnà verſarentur, ac pulchro inter ſe certamine contenderent, ab omni cura & huiuſce vitæ perturbatione immunes, mentemq́ue ab omni confuſione puram ac ſeiunctam habentes, poſt multos ab ipſis pietatis cauſa ſuſceptos labores, quodam die Senex accerſito ſpirituali filio, quem per Euangelium genuerat, huiuſmodi ſpiritualem ſermonem aggreſſus eſt.

Iam pridem, ô amice Ioſaphat, te in hac ſolitudine habitare oportebat, atque hoc mihi oranti Chriſtus de te pollicitus fuerat, fore, vt te ante extremum vitæ diem viderem. Vidi itaque quemadmodum cupiebam. vidi inquam te à mundo & mundi rebus auulſum, ac

Christo minimè dubio ac vacillanti animo coniunctum, atque ad perfectam plenitudinis ipsius mensuram progressum. Nunc igitur, quandoquidem mortis meæ tempus instat, atque collactanea & mihi æqualis ea cupiditas, quæ, vt cum Christo essem, semper me tenuit, iam expletur, tu quidem corpus meum terra conde, puluerique puluerem redde. Post autem ipse in hoc loco hære, susceptum spiritualis vitæ genus persequens, meæque tenuitatis memoriam retinens. Vereor enim ne tenebrosum dæmonum agmen animo meo propter ignorantiarum mearum multitudinem impedimentum afferat.

Barlaamo collactanea fuit mortis cupiditas.

Tu verò, fili, ne religiosæ exercitationis laborem metuas, neque ad temporis longitudinem, ac dæmonum insidias elanguescas. Quin potius ipsorum imbecillitatem, CHRISTI virtute communitus, audax irride: ad laborum autem duritiam, ac temporis diuturnitatem animo ita comparato esto, tanquam quotidie discessum è vita exspectans, atque eundem diem tibi vitæ monasticæ, tum initium, tum finem esse existimans. Sic semper ea,

Optimum ad laborũ tædium vitandũ præceptum.

quæ

quæ à tergo ſunt, obliuiſcens, atque ad *Philip.3.*
ea,quæ à fronte ſunt ,teipſum exten-
dens,ad deſtinatum perſequere, ad bra-
uium ſupernæ vocationis Dei in Chri-
ſto Ieſu, quemadmodum ſanctus Apo-
ſtolus his verbis hortatur: Non deficia- *2.Cor.4.*
mus: ſed licet is qui foris eſt homo no-
ſter corrumpatur, tamen is qui intus
eſt, renouatur de die in diem. Nam
quod momentaneum eſt & leue tribu-
lationis noſtræ, ſupra modum in ſubli-
mitate æternum gloriæ pondus opera-
tur in nobis, non contemplantibus no-
bis quæ videntur, ſed quę non videntur.
Quæ enim videntur, temporalia ſunt,
quæ autem non videntur, æterna.

Hæc cum animo tuo reputans, vir
chariſſime, viriliter age & confortare, *Pſal.26.*
atque vt egregius miles, id da operam,
vt ei, qui te militem ſcripſit, placeas, *2.Tim. 2.*
nec quamuis imbecillitatis ac languo-
ris cogitationes improbus ille ſpiritus
tibi immittat, inſtitutique tui neruos
frangere ac debilitare ſtudeat, ipſius in-
ſidias pertimeſcas, illud Domini præ-
ceptum cogitans, In mundo preſſu-
ram habebitis: ſed confidite, ego vici *Ioan.16.*
mundum. Quocirca gaude in Domi-
no ſemper: quoniam ipſe te elegit,

atque a mundo seiunctum ante faciem suam posuit. Ipse autem, qui te vocatione sua sancta vocauit, propè est semper. Nihil itaque sollicitus sis: sed in
Philip. 4. omni oratione atque obsecratione cum gratiarum actione petitiones tuæ innotescant apud Deum. Ipse enim dixit: Non te deseram, nec derelinquam. Hæc itaque in vitæ duritia ac religiosæ exercitationis vilitate tecum ipse reputans, in animi voluptate versare, Domini Dei nostri memoriam reti-
Psal 76. nens. Memor enim, inquit, fui Dei: & delectatus sum.

Remediū aduersus vanam gloriam. Cùm autem rursum aduersarius aliud in te belli genus excogitauerit, sublimes nempe atque arrogantes cogitationes proponens, regnique terreni gloriam, quam reliquisti, cæteraque, quæ in mundo sunt, tibi in oculis collocans, salutiferam doctrinam clypei
Luc. 17. instar obtende, dicentem: Cùm feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus: quoniam id quod facere debuimus, fecimus. Et quidem quis nostrum debitum illud, quo eam ob causam Domino obstricti
2. Cor. 8. sumus, quod cū diues esset, propter nos egenus factus est, vt nos eius paupertate diui-

diuites essemus,& qui à perpessione immunis erat,vt vitiosis affectionibus nos liberaret,cruciatus subijt,persoluere potest:Quod enim beneficium est,seruum eadem perpeti,quæ Dominus perpessus sit? Atqui nos permultũ ab ipsius cruciatibus remoti sumus. Hæc tecum reputa, cogitationes destruens, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei,& in captiuitatẽ redigens omnẽ sensum in obedientiã Christi. Et pax Dei,quæ exuperat omnẽ sensũ,custodiat cor tuũ,& cogitationes tuas in Christo Iesu. 2.Cor.10. Philip.4.

Hac oratione à Barlaamo habita, Iosaphat infinitã vim lachrimarũ profudit, sic nempe,vt tanquam ex vberrimo fonte scaturientes,ipsum prorsus,ac terram in qua sedebat,proluerent. Atq; ipse,huiusmodi dissidiũ deplorans, perquàm ardenter ab eo contendebat , vt postremi illius itineris comitem se adhiberet, nec post ipsius discessum in mundo iam remaneret, his verbis vtens : Ecquid, ô pater, tui duntaxat, ac non proximi rationem habes? Quonam autem modo hac in re perfectæ charitatis officio fungeris(pro eo atq; à Christo dictũ est, Diliges proximũ tuũ sicut te ipsum) cũ Deut.6.

tu quidem ad requiem pergas, me autem in oppressione atque ærumna relinquas, ac priusquam in religiosæ vitæ certaminibus, vt par est, exercitatus sim, variasque hostium insidias compertas habeam, ad singularem pugnam cum ipsis ineundam me obijcias? Ex quo quidnam aliud contingere potest, nisi vt veteratorijs ipsorum artibus prosternar, atq; vt imperitis ac timidis gladiatoribus vsu venire solet, sempiternã animæ mortem oppetam? At Dominum, quæso, roga, atque obsecra, vt me quoq; tui è vita discessus socium asciscas, id vt facias, per eam ipsam spem, quam habes, fore, vt laboris mercedem percipias, te obtestor. Hoc, inquam, à Deo precibus contende, vt ne vnicum quidem diem post tuum discessum in hac vita peregriner, atque in densissima hac solitudine oberrem.

Hæc cùm Iosaphat plorans diceret, Senex placidè ac leniter ipsum reprimens, Dei iudicijs, inquit, quæ mentis humanæ captũ excedunt, obluctari minimè debemus. Nam ego, cùm de hac re multas ad Deum preces fudissem, eumq́ue, cui nulla vis afferri potest, velut per vim adigere tentassem, vt ne

inter nos disiungeremur, ab ipsius bonitate hoc didici, minimè tibi nunc conducibile esse carnis onus abijcere, verùm in religiosa exercitatione tandiu permanere, quoad splendidiorẽ coronam tibi texueris. Nondum enim pro ea, quæ tibi parata est, mercede satis decertasti: verùm paulum adhuc labores oportet, vt lætus in Domini tui gaudium intres. Nam ego quidem iam penè centenarius, annos quinque & septuaginta in hac solitudine confeci. Tibi verò, etiamsi nõ tanta temporis mora futura est, at certè ad id spatium, vt iubet Dominus, propius accedas necesse est: quo ijs nulla ex parte inferior sis, qui diei & æstus pondus pertulerũt. Quapropter, ô amice, quæ à Deo decreta sunt, prompto ac lubenti animo accipe. Nam quæ ipse decreuit, quis tandem mortalium dissipare queat? Atque, ipsius gratia conseruatus, tolerantiam præsta. *Matt. 20.*

Illud etiam cura, vt aduersus inimicas cogitationes animo excubes, ac mentis puritatem, non secus ac quendã ingentis pretij thesaurum, saluum & incolumẽ serues, ad sublimiorem actionem & contemplationem in dies teipsum *Mentis puritati magnopere studendum.*

ſum prouehens: vt illud in te impleatur, quod Dominus amicis ſuis promiſit, his verbis vtens: Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. Hæc, ac multò his plura, ſanctiſſima illa anima, ac Theologica lingua digna, locutus ſenex, mœrentem ipſius animum leniuit. Deinde ad quoſdam fratres, lõgo interuallo ab ipſo diſſitos, eum amandat, vt ea, quæ ad ſacroſanctum ſacrificium conficiendum accommodata erant, afferret. Et quidem Ioſaphat præcinctis veſtibus quã celerrimè hoc miniſteriũ exequitur. Verebatur enim ne abſente Barlaam debitum naturæ munus perſolueret, ac Domino ſpiritum reddens, graue ſibi detrimentum inferret, ſiquidem & verborum, & extremarum allocutionum, & orationũ ipſius expers fuiſſet.

Ioan. 14.

Cùm igitur longinquum illud iter fortiſſimo animo confeciſſet, atque ea, quæ ad ſacroſanctum ſacrificium opus erant, attuliſſet, diuiniſſimus Barlaam incruentum ſacrificium Deo obtulit: perceptiſque CHRISTI ab omni labe puris myſterijs, ac Ioſaphato item imper-

Barlaam imminente morte Miſſam celebrat.

impertitis, spiritu exultauit, sumptoque de more cibo, salutaribus rursum sermonibus ipsius animum alere cœpit, his verbis vtens: Non iam, charissime fili, nos in hac vita eadē domus ac mensa coniunget. Iam enim vltimam patrum meorum viam ingredior. Quocirca tibi faciendum est, vt per mandatorum diuinorum obseruationem, atq; in hoc loco ad extremum vsque vitæ diē commorationem, tui erga me amoris specimen exhibeas: sic nimirum vitæ tuę rationes instituens, quemadmodum didicisti, nec vnquam abiectæ, atque ignauæ animæ meę memoriam intermittens. Multum itaque vale, atque in Christo delectare, atque exulta: quoniam terrena & interitui obnoxia cum sempiternis, & ab interitu alienis bonis commutasti: ac propinqua est operum tuorum merces, ac iam iamque adest, qui mercedem refert. Qui quidem ad inspiciendam eam vineam, quam excoluisti, veniet: tibique pro ea exculta mercedē amplissimam præbebit. Fidelis enim sermo, vt clamat diuinus Paulus Apostolus, atq; omni acceptione dignus: Si cōmorimur, & conuiuemus: si sustinemus, & cōregnabimus,

Nota hæretice quoties iteretur mercedis nomen: additur etiam & qui operis mercedem refert.

1. Thim. 2.

bimus, in sempiterno illo ac finis exper te regno incōparabili luce collustrati, atque verè beatæ ac principis Trinitatis illuminatione donati. Hæc Barlaam ad vesperam vsque, ac per totam etiam noctem, Iosaphato loquebatur, effusissimè lachrimanti; atque huiusmodi disiunctionem ægerrimo animo ferenti. Iam autem lucente die manus atque oculos in cœlum sustulit, Deoque gratias reddens, hoc sermone vsus est.

Orat. Barlaam morientis.

Psal. 50.

Domine Deus meus, qui vbique præsens es, atque omnia imples, gratias tibi ago: quoniam humilitatem meam respexisti; atque hoc mihi concessisti, vt in orthodoxa tua fide, & mandatorum tuorum via, huiusce peregrinationis cursum absoluerim. Ac nunc, optime Domine, atque ad misericordiam propensissime, in æterna tabernacula tua me recipe: nec ea memoria retine, quæ vel sciens, vel insciēs in te peccaui. Cōserua aūt etiam fidelem hunc seruū tuum, cui me inutilem famulum tuum præesse voluisti. Ab omni vanitate atq; aduersarij vexatione ipsum exime: illudq; effice, vt nodosissimis ijs laqueis, quos diabolus ad eorum omnium, quibus salus cordi est, offensionem expandit,

dit, sublimior existat. Omnem imposto-ris potentiam, omnipotens Deus, à ser-ui tui facie dele: atque eas ipsi vires af-fer, vt pestiferum hostis animarum no-strarum caput proculcet. Spiritus tui sancti gratiam ex alto in eum demitte, atq; ad inuisibiles conflictus robur ipsi adde: vt victoriæ coronam à te conse-quatur, ac nomen tuum, ô Pater, ac Fi-lij tui, & Spiritus sancti, in ipso celebre-tur: quoniam te decet laus & gloria in sæcula, Amen.

Hac precatione habita, cùm pa-terno affectu Iosaphatum complexus, atque oculo sancto exosculatus fuis-set, ac sese Crucis signo munijsset, pe-desque extulisset, ingenti lætitia perfu-sus, non secus ac si amici quidam ac-cessissent, ad beatum iter, atque ad reci-pienda beatæ illius vitæ præmia pro-fectus est, senex planè, ac spi-ritualium dierum plenus.

IOSAPHAT BARLAAMI CORpus humo condit: atque in religiosa exercitatione perseuerans moritur, ac iuxta eum sepelitur. Postea Indiæ Rex eorum corpora in regnum suum honorificentißimè transfert.

CAPVT XL.

Ecce quomodo Iosaphat super corpus defuncti Psalmos recitabat, & per totum diē ac noctem canebat, qui Christianus mos est.

IOSAPHAT autem summa cum veneratione atque eiulatu patrem complexus, lachrimisque abluto ipsius corpore, atque aspero illo cilicio, quod ab eo in aula acceperat, inuoluto, consuetos psalmos recitat, per totū diem ac totā noctem simul & canens, & pretiosum beati viri corpus lachrimis rigans. Postridie autem effosso iuxta speluncam sepulchro, ac sacro corpore reuerenter admodum gestato, spiritualem patrem egregius & charissimus filius inhumauit, ardentiusque animo inflammatus, atque ad orationem scipsum quàm maximè contendens, his verbis vsus est.

Orat. Iosaphat ad Deum.

Psal. 26.

Domine DEVS meus exaudî orationem meam, qua clamaui ad te, misc-

misere re mei,& exaudi me, quoniam te ex animo quæro: exquisiuit te anima mea, ne auertas faciem tuam à me, & ne declines in ira à seruo tuo. Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque despicias me Deus salutaris meus. Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me: tu autem Domine assumpsisti me. Legem pone mihi Domine in via tua: & dirige me in semita recta propter inimicos meos. Ne tradideris me in animas tribulantium me: quoniam in te proiectus sum ex vtero. De ventre matris meæ Deus meus es: ne discesseris à me. Quoniam præter te non est mihi adiutor. En in miserationum tuarum abysso spem animæ meę defixi. Vitam meam guberna, qui res oēs conditas sapientiæ prouidentia, omni sermone præstantiori, moderaris. Et notam fac mihi viam, in qua ambulem: atque vt bonus ac benignus Deus, per famuli tui Barlaam preces ac supplicationes me serua: quoniam tu Deus meus es, ac te glorifico, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, in secula, Amen. Hac oratione ꝑfunctus, iuxta sepulchrū flens consedit. ac sedēs obdormiuit. Atq; formidādos illos

Psal. 21.

Psal. 73.

Per famuli tui Barlaam preces ac supplicationes me serua: Ergo sācti post mortem orant & intercedunt pro nobis.

illos viros, quos prius conſpexerat, ad ſe venientes, ſeque ad maximum illum & admirandum campum ducentes, atque in illuſtriſſimam illã ac ſplendidiſſimam ciuitatem introducentes, intueri ſibi viſus eſt. Cùm autem ipſe portã ingrederetur, alij ipſi obuiam fuerunt, ingenti lumine perfuſi, coronaſque eiuſmodi pulchritudine collucẽtes, quæ nulla oratione exprimi poſſit, & quales nunquam mortales oculi conſpexerũt, manibus tenentes. Percontante autem Ioſaphat, cuiuſnam eſſent ſplendidiſſimæ illæ coronæ quas perſpiceret: Tua quidem vna eſt (reſponderunt illi) tibi ob multas eas animas, quibus ſalutem attuliſti, confecta: nunc verò ob religioſæ vitę exercitationem, cui das operam, ſtudioſius & accuratius adornata: ſiquidem ſtrenuo animo eam ad extremum vſque peragraris. Altera autem tua quoq; ipſa eſt: verùm Patri tuo, qui ab improba viuendi ratione opera tua deflexit, ſinceroq; animo reſipuit, ac ſeſe ad Dominum conuertit, eam præbeas oportet: Ioſaphat autem eam rem moleſtè ferre videbatur. Et qui fieri poteſt (inquiebat) vt Pater meus vnius duntaxat pœnitentię gratia, paria mihi,
qui

qui tot ac tantos labores exantlaui, beneficia consequatur? Hæc vt dixit, Barlaamum confestim sibi videre visus est, velut probris se insectantem, ac dicentem: Hi sunt, ô Iosaphat, sermones mei, quos quondam ad te habui: nimirum fore, vt cùm ad ingentes opes peruenisses, non iam liberalis ac profusus esses. Ac tu ob id verbum ancipiti animo eras. Nunc autem quonam pacto parem tibi honore Patrem esse molestè tulisti, ac non potius hoc nomine lætitiam animo concepisti, quoniam multę tuę pro eo fusę preces exauditę sunt? Iosaphat autem pro eo ac solebat, ad eum dixit: ignosce pater, ignosce. Vbinam autem habites, fac intelligam. Tũ Barlaam: In hac pulcherrima atque ingenti ciuitate domicilium nactus sum, in medio vrbis vico, immenso lumine coruscanti. Rursum autem Iosaphat sibi cum eo agere videbatur, vt ab eo in ipsius tabernaculum abduceretur, comiterque hospitio exciperetur. Ille autem nondum tempus adesse respondit, vt ad illa tabernacula veniret, quippe qui corporis sarcina adhuc premeretur. Quod si forti animo, inquit, in sancto vitæ genere, velut tibi mandaui, perstiteris,

teris, aliquanto post venies, atq; eadem tabernacula & eandem lętitiam ac gloriam consequeris, mecumque in sempiternum eris. Experrectus autem Iosaphat, animum illa luce atque omni sermonis facultate sublimiori gloria perfusum adhuc habebat: ac multa cum admiratione, ad grati animi significationem Deum laudibus efferebat.

Mansit autem ad extremum vsq; verè angelicam in terra vitam ducens, ac duriori religiosæ exercitationis genere post senis discessum vtens. Nam cùm anno ætatis vicesimo quinto regnum terrenum reliquisset, monasticæq; vitę certamē subijsset, quinq; & triginta annos in vastissima ea solitudine, perinde ac si nulla carnis parte constaret, humana cōditione sublimiorem vitam egit: sic nempè vt multas quidem hominum animas à pestifero serpente prius abstraxerit, Deoque integras & incolumes seruauerit, eaque in re Apostolicam gratiam consecutus sit, animiq; etiam inductione martyr extiterit, ac Christum in regum ac tyrannorum oculis & aspectu fidenti animo confessus sit, vocalissimumque ipsius maiestatis præconem sese præbuerit: mul-

tosque

tosq; rursum prauos spiritus in solitudine profligarit, omnesq; Christi vi ac potentia superarit, cœlestisq; beneficij atque gratiæ vberrimè particeps factus sit. Vnde etiam animi oculum ab omni terrena caligine purum habebat, ac futura tanquam præsentia prospiciebat, Christusque ipsi rerum omnium instar erat, Christum expetebat, Christum non secus ac præsentem cernebat, Christi pulchritudinem nunquam non intuebatur: iuxta illud Prophetæ, Prouidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam à dextris est mihi ne cōmouear. Ac rursum: Adhæsit anima mea post te: me suscepit dextera tua. Etenim re vera ipsius anima post Christū adhęsit, firmissimo nexu ipsi copulata. Neq; enī ab admiranda illa operatione desciuit: nec religiosæ suæ exercitationis regulam immutauit. Quin potius ab initio ad finem vsque, atque ab ineunte ætate vsque ad tam prouectam ætatem eandem animi alacritatem retinuit: imò, vt rectius loquar, ad sublimiorem quotidie virtutem processit, ac puriorem diuino beneficio contemplationem consecutus est.

Psal. 15.

Psal. 26.

Deniq; cū ad hunc modū vixisset, & vsque-

vsqueadeo dignam vocatione sua operam, ei à quo vocatus fuerat, reddidisset, mundumque sibiipsi, ac seipsum mundo crucifixisset, ad Deum pacis in pace migrat, atque ad Dominum, cuius perpetua cupiditas eum tenuerat, proficiscitur, vultuique Domini purè ac sine vllius rei interpositu apparet, eaque iam ipsi præparata gloriæ corona exornatur, idque diuinitus consequitur, vt Christum cernat, cum Christo sit, Christi pulchritudine perpetuò exultet, in cuius manus commendata anima, ad viuorum regionem transijt, vbi epulantium sonus, vbi lætantium habitatio est.

Mors Iosaphat.

Psal. 41.

Præclarum autem ipsius corpus vir quidam sanctus, qui non longè ab eo habitabat, quiq. iter ipsi ad Barlaamum prius commonstrarat, diuino quodam admonitu, ea ipsa hora, qua morte functus est, affuit, eo sacrosanctis cantibus ornato, profusisq; lachrimis, quæ ipsius erga Iosaphat amoris indices essent, alijsque omnibus rebus, quæ apud Christianos in more atque instituto posita sunt, confectis atque absolutis, in patris Barlaami monumento eum condidit. Par siquidem erat, vt quorum animæ

in per-

in perpetuum ſimul futuræ erant, eorum etiam corpora coniungerentur.

Cuiuſdam autem formidandi viri, qui id in ſomnis ſeriò imperabat, monachus ille, qui ipſum funere extulerat, optemperans, in Indiæ regnum ſe cõfert, Regemq; Barachiam conueniens de omnibus Ioſaphati rebus certiorẽ ipſum facit. Ille autem nulla interpoſita mora cum ingenti populi multitudine iter init, atque ad ſpeluncam tandem peruenit, ac ſepulchrum intuetur, illicq; calẽtiſſimis lachrimis fuſis integumentum tollit, cernitque Barlaamũ & Ioſaphat membra compoſito habitu ſita habentes, corporaq; nihil à priſtino colore immutata, verùm integra & prorſus incolumia, vnà cum indumentis. Hęc igitur ſacra ſanctarum animarum tabernacula, ſuauiſſimum odorem emittentia, nec fœdi quicquam exhibentia, pręclaris loculis impoſita, Rex in patriam ſuam transfert.

Quia ſanctorum corpora habitacula fuẽre ſpiritus S. ideóque non fœtorem, ſed odorẽ emittebãt: quæ rex Barachias loculis impoſita in patriam ſuam transfert.

Vt autem ea res ad plebis aures peruenit, innumerabilis multitudo ex omnibus vrbibus ac finitimis locis ad beatorum illorum corporum conſpectum & adorationem confluxit. Vbi etiam ſacroſanctis hymnis eorum cauſa decantatis, copioſisq; lampadibus accenſis,

T aptè

Ecce tum quanto honere suscipiũtur sanctorum corpora cum hymnis et lampadib⁹ accensis.

Multa miracula Sãctorum, in translatione & depositione eorum, nec non ad illorum sepulchra patrata ad confusionẽ hæreticorum.

aptè illic quispiam ac perquàm accommodatè dixisset, Lumina circa luminis filios & hæredes. Luculenter autem simul ac magnificè in ea Ecclesia quę ab ipsis fundamentis à Iosaphat extructa fuerat, eorum corpora cõdita sunt. Multa porrò miracula, morborumq; depulsiones, tum in corporum trãsuectione, tum in eorum inhumatione, tum etiã posteris tẽporibus, Dominus per pios famulos suos effecit. Viditque Rex, ac vulgus omne, virtutes eas, quę per ipsos edebantur. Ac plerięq; è finitimis nationibus infidelitatis ac ignorationis Dei morbo laborantes, per ea signa, quæ in monumento fiebant, ad fidem accesserunt. Atq; omnes, qui ipsius Iosaphat vitam ad Angelorum imitationem expressam, atq; à teneris vnguibus ardentem ipsius erga Deum amorem cernentes atque audientes, admiratione corripiebantur, Deum in omnibus celebrantes, qui se amantibus opem & auxilium nunquam ferre desinit, eosq; amplissimis beneficijs remuneratur.

Hic presentis libri finis est, quem pro mea virili conscripsi, quemadmodum à præclaris viris, qui mihi hæc haud falsò tradiderunt, accepi. Vtinam autem vos, qui hanc animis vtilem historiam

legitis,

legitis, atque auditis, ad eorum partem ascisscamini, qui Deo vitæ suæ rationes probauerunt, per orationes & intercessiones beatorum virorum Barlaam & Iosaphat, de quibus hæc historia contexta est in Christo Iesu Domino nostro, quem decet honor, imperium, maiestas, & magnificentia, cum Patre & Spiritu sancto, nunc & semper in sæcula sæculorum. Amen.

FINIS.

Hæc historia cùm sit Catholica, elegans & multum vtilis non absque singulari fructu edetur in lucem. Datum 27. Ianuarij 1593. Ita testor

Michaël Hetsroey
Bruegelius Censor
Librorum.

INDEX CAPITVM HISTORIAE B. IOANNIS DAMASCENI de vitis & rebus gestis SS. Barlaam & Iosaphat.

CAPVT I.

CAP.

CAP. XIX.

CAP. XX.

CAP. XXI.

CAP. XXII.

CAP. XXIII.

CAP. XXIV.

CAP.

FINIS.

